Kąpiele borowinowe w domu

łatwo i dogodnie sporządza się używając

MATTONIEGO WYCIĄGI BOROWINOWE

SÓL BOROWINOWA.
ŁUG BOROWINOWY.

Jedyny sposób do zastąpienia

mineralnych borowinowych kąpieli

łatwo i dogodnie

w domu i w każdej porze roku.

Mattoniego sól borowinowa	Mattoniego ług borowinowy
(suchy wyciąg)	(płynny wyciąg)
w paczkach po 1 kilo.	we flaszkach po 1 kilo.

Wypróbowane przez długie lata w:

Metritis, Endometritis, Oophoritis, Parametritis, Perimetritis, Peritonitis, Chlorosis, Anaemia, Scrophulosis, Rhachitis, Resorbcyi Exsudatów, Fluor albus, skłonności do poronienia, częściowych porażeniach i niedowładach, dnie, gośćcu, Podagrze, Ischias, Haemorrhoidach.

HENRYK MATTONI

c. i k. nadworny i kameralny dostawca

Wiedeń, Karlsbad, Francensbad, Budapeszt.

Paczka pocztowa (50 f. porto) (60 h. „) zawiera 4 skrzynki po 1 klgr. soli borowinowej.

KALENDARZ LEKARSKI

KRAKOWSKI

NA ROK

1903.

Na wezwanie Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego

ułożył

Dr Edward Grażyński.

ROK DWUNASTY.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM KSIĘGARNI S. A. KRZYŻANOWSKIEGO.
1903.

SPIS RZECZY.

Kalendarz kościelny Str
Podręcznik terapeutyczny wraz z spisem środków lekarskich w nim zawartych 1
Choroby oczu 115
Badanie bystrości wzroku i refrakcyi . . 127
Choroby uszne 138
Środki używane do podskórnych wstrzykiwań i sposób ich zastosowania 135
Otrucia 146
Badanie moczu 157
Synonimy niektórych środków lekarskich 161
Tablica brzemienności 163
Najwyższe dawki środków leczniczych . . 164
Waga różnych dawek 167
Dawki przeciętne dla dzieci 166
Porównanie dawki leków 167
Uwagi sądowo-lekarskie 168
Warunki przyjmowania chorych obłąkanych 174
Nowe środki lecznicze 176
Praktyczne wskazówki karmienia niemowląt 184
Wzrost i przybieranie na ciężarze u nowo-rodka 187
Lekarze ordynujący podczas sezonu . . . 188
Tablica wyrzynania się zębów 189
Szematyzm lekarski 190
Opłata listów i telegramów 241
Skala stemplowa 242

W Krakowie, w drukarni „Czasu“

Styczeń. — Sieczeń.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	**Nowy Rok.** Mieczysława	19	Wonyfatya mucz.
2 P.	Makarego i Martyniana	20	Ihnatia jep. mucz.
3 S.	Daniela i Genowefy p.	21	Julianyi mucz.
4 N.	**2 po B. N.** Eugeniusza	22	**N. pred Rożdestw.**
5 P.	Telesfora i Emiliany p.	23	Muczen. 10 w Kr.
6 W.	**Trzech Króli** ☽	24	*Wigil. do Rożdest.*
7 S.	Juliana i Lucyana męcz.	25	**Rożdest. Chryst.**
8 C.	Seweryna i Maksyma	26	**Sobor Pr. Bohorod.**
9 P.	Marcyanny p. męcz.	27	**Stefana mucz.**
10 S.	Wilhelma i Jana Dobr.	28	20 tysiacz. Mucz.
11 N.	**1 po 3 Kr.** Higina i Honor.	29	**N. 1 po Roż.**
12 P.	Arkadyusza i Tacyany	30	Anysyi mucz.
13 W.	Gotfryda i Leonc. b. 🌕	31	Mełanyi Rym. prep.
14 S.	Hilarego b. i Feliksa m.	1	**Sieczeń. Obr. Hospod.**
15 C.	Pawła pierwsz. pust.	2	Sylwestra papy Rym.
16 P.	Marcellego pap. wyzn.	3	Małachia proroka
17 S.	Antoniego op. wyzn.	4	Sobor 70 apost.
18 N.	**2 po 3 Kr.** *Im. Jez.* Pryski	5	**N. pred Proświsz.**
19 P.	Ferdynanda i Henryka	6	**N. Bohojawłen. Hospod.**
20 W.	Fabiana i Sebastyana ☾	7	Sobor S. Joanna.
21 S.	Agnieszki panny m.	8	Heorhia prep.
22 C.	Wincentego i Anast. m.	9	Połyjewkta mucz.
23 P.	*Zaśl. NMP.* Rajmunda	10	Hryhoria jepiskopa
24 S.	Tymoteusza bisk. m.	11	Fteodosya prepod.
25 N.	**8 po 3 Kr.** *N.R.N. ś. Pawła*	12	**N. 1 po Bohojawł.**
26 P.	Polikarpa i Pauli wd.	13	Jermyła mucz.
27 W.	Jana Chryzostoma b. w.	14	SS. Otec w Synai
28 S.	Waleryana wyznawcy 🌑	15	Pawła Ftyweysk.
29 C.	Franciszka Sal. i Sab.	16	Petra Weryhy
30 P.	Hiacynty p. i Martyny	17	Antonyia Wełyk.
31 S.	*Wig.* Piotra N. i Marceli	18	Aftanazya i Kyryłła

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

9 — 2 **Tebeth**. (Ost. dzień poświęcenia świątyni).

9 — Post.

29 — **Schewath.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 6 g. 10 m. 56 wiecz.

🌕 dnia 13 g. 3 m. 17 po poł.

☾ dnia 20 g. 0 m. 48 po poł.

🌑 dnia 28 g. 5 m. 38 po poł.

Luty. Lutyj.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 N.	**4 po 3 Kr.** Brygidy i Ign.	19	**N. O Zakcheju.**
2 P.	**Oczyszcz. N. M. P.** Kand.	20	Jeuftymya Weł.
3 W.	Błażeja bisk. męcz.	21	Maxyma prepod.
4 S.	Ansgarego bisk. wyzn.	22	Tymoftea apost.
5 C.	Agaty panny męcz. ☽	23	Kłymenta jepisk.
6 P.	Doroty p. i Tytusa. b.	24	Xenyi prepod.
7 S.	Romualda opata w.	25	Hrychorya bohosł.
8 N.	**Starozap.** Jana z Mat.	26	**N. O mytar. i far.**
9 P.	Apolonii p. i Cyryla A.	27	Xenofonta prepod.
10 W.	*Modl. P. J w Ogrojcu*	28	Jefrema prepod.
11 S.	*Objaw. NMP.* Seweryna	29	Ihnatia jepisk. mucz.
12 C.	Modesta m. i Eulalii 🌕	30	**Triech Swiatytelyi.**
13 P.	Juliana m. i Katarzyny	31	Kyra i Joanna mucz.
14 S.	Walentego kapłana	1	**Lutyj.** Tryfona mucz.
15 N.	**Mięsop.** Faustyna i Jow.	2	**N. O błud. S. Strytenye**
16 P.	Julianny panny m.	3	Symeona bohopr.
17 W.	*Wsp. M. P. J.* Alexego F.	4	Isydora prepod.
18 S.	Symeona i Konstancyi	5	Ahaftyi mucz.
19 C.	Konrada w. i Mansweta	6	Wukoła prepod.
20 P.	Leona i Zenobiusza ☾	7	Parftenya prepod.
21 S.	Andrzeja B. i Eleonory	8	Fteodora mucz.
22 N.	**Zapustna.** *Kat. ś. Piotra*	9	**N. Miasopustnaja**
23 P.	Piotra D. i Florentego	10	Charałampia m.
24 W.	*Macieja apostoła*	11	Własya jepisk.
25 S.	*Popielec.* Zygfryda b.	12	Mełetya archiep.
26 C.	Aleksandra b. i Nestora	13	Martyniana prepod.
27 P.	*Ciern. Kor. P. J.* 🌑	14	Kyryła prepod.
28 S.	Romana opata wyzn.	15	Onysyma apost.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

27 — 1 **Adar.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 5 g. 11 m. 12 rano. | ☾ dnia 20 g. 7 m. 22 rano.

🌕 dnia 12 g. 1 m. 57 w nocy. | 🌑 dnia 27 g. 11 m. 19 rano.

Marzec. Mareć.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	N.	**1 Postu.** Albina biskupa	16	**N. Syropust.**
2	P.	Heleny ces. i Simpl.	17	Fteodora mucz.
3	W.	Kunegundy ces.	18	Lwa Papy Rymskoho
4	S.	*Such. Kazimierza kr. p.*	19	Archyppa apost.
5	C.	Przen. ś. Wacł. i Geraz.	20	Lwa episkopa
6	P.	*Such. Wł. i Gw. P. J.* ☽	21	Tymoftea prepod.
7	S.	*Such.* Tomasza z Akw.	22	SS. MM. w Ewhen.
8	N.	**2 Postu.** Jana Bożego	23	**N. 1 Weł. Post.**
9	P.	Franciszki Rzym. wd.	24	Obr. Hł. Joanna
10	W.	40 Męczen. i Makarego	25	Tarasia arch.
11	S.	Konstantyna Kartag. w.	26	Porfyrya archiep.
12	C.	Grzegorza Wielk. pap.	27	Prokopia archiep.
13	P.	*Syndonu P. J.* Kryst. ⊕	28	Wasyłyia prepod.
14	S.	Leona i Matyldy król.	1	**Mareć.** Jewdoki mucz.
15	N.	**3 Postu.** Klemensa i Long.	2	**N. 2 Post. Weł.**
16	P.	Hilarego i Heriberta	3	Jewtropia mucz.
17	W.	Gertrudy p. i Patrycego	4	Harasyma prep.
18	S.	*Gabryela ar.* i Cyryla J.	5	Konona mucz.
19	C.	*Józefa obl. N. Maryi P.*	6	SS. 42 Muczennikow
20	P.	*5 Ran P. J.*, Eufemii	7	Wasyłyia mucz.
21	S.	Benedykta opata w. ☾	8	Fteofyłaka mucz.
22	N.	**4 Postu.** Katarzyny p.	9	**N. 3 Krestopokłonna**
23	P.	Wiktoryana i Pelagii	10	Kondrata mucz.
24	W.	Dyonizego i Szymona	11	Sofronia prepod.
25	S.	**Zwiast. NMP** i Ireneusza	12	Fteofana prepod.
26	C.	Teodora bisk. i Dyzmy	13	Nykyfora patryar.
27	P.	*Krwi P. J.* Jana dam.	14	Wenedykta prepod.
28	S.	Jana Kapistr. i Sykstusa	15	Ahapia mucz.
29	N.	**5 P. Męki Pańsk.** Wiktor. ⊛	16	**N. 4 Weł. Post.**
30	P.	Kwiryna m. i Zozyma	17	Alexia prepod.
31	W.	Kornelii i Balbiny p.	18	Kyryła archiep.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

12 — Post Estery.
13 — Purim.
14 — Schuschan-Purim.
29 — 1 **Nisan.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 6 g. 8 m. 14 wiecz.
⊕ dnia 13 g. 1 m. 13 po poł.
☾ dnia 21 g. 3 m. 8 rano.
⊛ dnia 29 g. 2 m. 26 rano.

Kwiecień. Cwiteń.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	S.	*Macierz. NMP* Hugona	19	Chrysanfta mucz. (pokł.)
2	C.	Franciszka z Pauli w.	20	Prepod. Otec. w Ob. S.
3	P.	*7 Bol. NMP.* Ryszarda b.	21	Jakowa prepod.
4	S.	Izydora b. w. d. k.	22	Wasyłyia jep.
5	N.	**6 P. Palm.** Wincentego ☽	23	**N. 5 Weł. P.**
6	P.	Celestyna i Wilhelma	24	Zacharyi prep.
7	W.	Epifaniusza i Saturnina	25	**Błahowiszcze P. Bohor.**
8	S.	Dyonizego i Amanc.	26	Sobor Hawryiła
9	C.	*Wiecz. Pańska.* Maryi Kl.	27	Matrony mucz.
10	P.	*Wielki.* Ezechiela pror.	28	Iłariona prepod.
11	S.	*Wielka.* Leona pap. w.	29	Marka prepod.
12	N.	**Wielk. Zmartw. P.** Julius. 🌕	30	**N. Cwitonosna**
13	P.	**Wielkanocny.** Hermeneg.	31	Ipatya jepisk.
14	W.	Justyna m. i Waleryana	1	**Cwiteń.** Maryi Jehyp.
15	S.	Ludwiny i Anastazyi	2	Tyta prepod.
16	C.	Lamberta męcz.	3	*Czet. Weł.* Nykyty prepod.
17	P.	Aniceta i Roberta op.	4	**Piat. Weł.** Josyfa prepod.
18	S.	Apoloniusza męcz.	5	*Sub. Weł.* Fteoduła mucz.
19	N.	**Biała. 1 po W.** Tymona ☾	6	**Pascha Christ.**
20	P.	Wiktora m. i Teodora	7	**Switłyj Ponediłok**
21	W.	Anzelma b. i Symeona	8	**Switłyj Wtornik**
22	S.	Sotera i Kaja mm.	9	Jewpsyhia jepisk.
23	C.	*Wojciecha arcybisk. m*	10	Terentia mucz.
24	P.	Fidelisa m. i Egberta w.	11	Antypy jepisk.
25	S.	† *Marka ew.* i Ermina	12	Wasyłyia pr.
26	N.	**2 po W. Grobu P. J.** Kleta	13	**N. Antypaschy**
27	P.	Anastazego i Teofila 🌑	14	Martyna p.
28	W.	Pawła od Krz. i Witalisa	15	Arystarcha ap.
29	S.	Piotra m. i Hugona op.	16	Ahapii mucz.
30	C.	Katarzyny Seneńskiej	17	Symeona prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

12 — **Święto Paschy.**
13 — **Drugie św. Paschy.**
18 — **Siódme święto.**
19 — **Koniec Paschy.**
27 — 1 **Ijar.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 5 g. 2 m. 51 rano.
🌕 dnia 12 g. 1 m. 18 rano.
☾ dnia 19 g. 10 m. 30 wiecz.
🌑 dnia 27 g. 2 m. 31 po poł.

Maj. Maj.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	P.	*Filipa i Jakóba apost.*	18	Joanna prepod.
2	S.	Zygmunta m. i Atanaz.	19	Joanna weł.
3	N.	**3 p. W.** *Zn. ś. Krz. Op. ś. J.*	20	**N. 3 Myronos**
4	P.	*Floryana M.* i Mon. ☽	21	Januaria mucz.
5	W.	Piusa V. i nawr. ś. Aug.	22	Fteodora Sykeota
6	S.	*Jana ap. w oleju męcz.*	23	Heorhia mucz.
7	C.	Flawii i Domitylli p. m.	24	Sawwy mucz.
8	P.	**Stanisława biskupa męcz.**	25	Marka Jew.
9	S.	Grzegorza z Naz.	26	Wasyłya mucz.
10	N.	**4 po W.** *Izydora oracza*	27	**N. 4 O rozsł.**
11	P.	Mamerta i Franc. de H. ⊕	28	Jasona apost.
12	W.	Pankracego i Germana	29	Dewiat muczennikow
13	S.	Serwacego bisk wyzn.	30	Jakowa proroka
14	C.	Bonifacego m. i Pach.	1	**Maj.** Jeremii proroka
15	P.	Zofii i trzech jej córek	2	Aftanasya Weł.
16	S.	Jana Nepom. i Ubalda	3	Tymoftea mucz.
17	N.	**5 po W.** Paschalisa	4	**N. 5 O samar.**
18	P.	† Feliksa i Eryka	5	Iryny mucz.
19	W.	† Piotra Celest. p. ☾	6	Jowa Prawedn.
20	S.	† Bernardyna Sen. w.	7	Znam. cz. Kresta
21	C.	**Wniebowstąpienie P. J.**	8	Joanna Bohosł.
22	P.	Julii p. m. i Heleny kr.	9	Pren. M. Nykoł.
23	S.	Dezyder. i Juliana	10	Symona Apost.
24	N.	**6 po W.** *NMP. Wspom.*	11	**N. 6 O sliporoż.**
25	P.	Grzegorza i Urbana pp.	12	Jepyfania jep.
26	W.	Filipa Ner. i Eleuter. ⊛	13	Hłykeryi mucz.
27	S.	Bedy w. dra K. i Jana p.	14	Isydora mucz.
28	C.	Augustyna Kan. i Germ.	15	**Woznesenie hosp.**
29	P.	Maryi Magdaleny	16	Fteodora prep.
30	S.	*Wigil.* Feliksa pap. m.	17	Andronika ap.
31	N.	**Zesł. Ducha św.** Anieli	18	**N. 7 Swiat. Otec**

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

15 — Lag Bomer. | 27 — 1 **Siwan.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 4 g. 8 m. 26 rano. | ☾ dnia 19 g. 4 m. 18 po poł.

⊕ dnia 11 g. 2 m. 8 po poł. | ⊛ dnia 26 g. 11 m. 50 wiecz.

Czerwiec.			**Czerweń.**
DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	**Świąteczny.** Fortunata	19	Patrykia jep.
2 W.	Marcelina i Eugen. ☽	20	Ftałatea mucz.
3 S.	*Such.* Erazma i Klotyldy	21	Konstantyna i Jełeny
4 C.	Franciszka Carracc.	22	Wasyłyia mucz.
5 P.	*Such.* Bonifacego b.	23	Michaiła prep.
6 S.	*Such.* Norberta i Pauliny	24	Symeona prepod.
7 N.	**1 po S.** *Trójcy Przen.*	25	**N. Sosz. S. Ducha.**
8 P.	Medarda i Wilhelma	26	**Praswiatoj Trojcy.**
9 W.	Felicyana m. i Pelagii p.	27	Fterapponta jepisk.
10 S.	Małgorzaty król. wd. 🌕	28	Nykyty prepod.
11 C.	**Boże Ciało.** Barnaby ap.	29	Fteodosyi mucz.
12 P.	Eschila b. i Onufrego w.	30	Isaaka prepod.
13 S.	Antoniego z Padwy	31	Jermia apost.
14 N.	**2 po S.** Bazylego W.	1	**Czerweń. N. 1 Ws. S.**
15 P.	Wita i Modesta mm.	2	Nykyty
16 W.	Benona b. w. i Justyny	3	Łukiłyana mucz.
17 S.	Adolfa b. i Rajnera w.	4	Mytrofana patr.
18 C.	Marka i Marceliana ☾	5	**Tiło Chryst.**
19 P.	*Serca Jezus.* Juliany p.	6	Wyssariona prepod.
20 S.	Sylwerego i Florentyny	7	Fteodora świasz
21 N.	**3 po S.** *Pośw. Kat. krak.*	8	**N. 2 po S.**
22 P.	Paulina i Konsorcyi	9	Kyryłła archiep.
23 W.	*NMP. Nieustaj. Pomocy*	10	Tymoftea jep.
24 S.	*Narodzenie św. Jana*	11	Warftołomea apost.
25 C.	Wilhelma i Febronii 🌑	12	Onufrea prep.
26 P.	Jana i Pawła męcz.	13	Akityny mucz.
27 S.	*Wigilia.* Władysława kr.	14	Jełyssea proroka
28 N.	**4 po S.** Leona pap.	15	**N. 3 po S.**
29 P.	**Piotra i Pawła ap.**	16	Sychona prep.
30 W.	Lucyny i Emiliany m.	17	Manuiła mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

1 — **Zielone Święto.**
2 — **Drugie święto.**

25 — 1 **Tamuz.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 2 g. 2 m. 24 po poł.
🌕 dnia 10 g. 4 m. 8 rano.
☾ dnia 18 g. 7 m. 44 rano.
🌑 dnia 25 g. 7 m. 11 rano.

Lipiec. Łypeń.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	S.	Rumolda i Teobalda ☽	18	Łeontia mucz.
2	C.	*Nawiedz. N. Maryi P.*	19	Judy Ftad. apost.
3	P.	Anatolego b. i Heliodora	20	Meftodia jep.
4	S.	Józefa Kalas. i Uldarvka	21	Jułyana mucz.
5	N.	**5 po S.** *Krwi P. J.* Anton.	22	**N. 4 po S.**
6	P.	Izajasza pr. i Dominiki	23	Ahrypiny m.
7	W.	Cyryla i Metodego b. w.	24	**Rożdest S. Joanna Krest.**
8	S.	Elżbiety królowej wd.	25	Fewronyi prepod.
9	C.	Weroniki de Julianis p.	26	Dawyda prepod.
10	P.	7 braci m. i Amalii p. 🌕	27	Sampsona prep.
11	S.	Piusa p., Pelagii i Sabina	28	Kyra i Joanna
12	N.	**6 po S.** *Jana z Dukli*	29	**N. 5 po S. Petra i Pawła Ap.**
13	P.	Małgorzaty i Anakleta	30	SS. 12 Apost.
14	W.	Bonawentury b. w. d. k.	1	**Łypeń.** Kosmy i Dam.
15	S.	*Rozesł. Apost.* i Henryka	2	Poł. Ryzy. Pr. Boh.
16	C.	*NMP. Szkapl.* i Eustach.	3	Jakynfta mucz.
17	P.	Aleksego i Marceliny ☾	4	Andreia archiep.
18	S.	Szymona z Lip. i Kamilla	5	Aftanasia Afron.
19	N.	**7 po S.** Wincentego à P.	6	**N. 6 po S.**
20	P.	Czesława i Hieronima	7	Ftomy prepod.
21	W.	Daniela pr. i Praksedyi	8	Prokopya mucz.
22	S.	Maryi - Magdaleny	9	Pankratya jep. mucz.
23	C.	Apolinarego i Liborego	10	45 Muczen.
24	P.	Krystyny i Fran. z Sol. 🌑	11	Jewfymyi mucz.
25	S.	*Jakóba apost.* i Krzyszt.	12	Prokta mucz.
26	N.	**8 po S.** *Kunegundy i Anny*	13	**N. 7 po S.**
27	P.	Aurelii i Natalii	14	Akyły apost.
28	W.	Botwida m. i Wiktora	15	Kyryka mucz.
29	S.	Marty, Feliksa i Olawa	16	Aftynohena jep.
30	C.	Abdona i Sennena mm.	17	Maryny mucz.
31	P.	Ignacego Lojoli w. ☽	18	Jemyłyana mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

12 — Post. Zdob. świątyni | 25 — 1 **Ab.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☽ dnia 1 g. 10 m. 2 wiecz.
🌕 dnia 10 g. 6 m. 43 wiecz.
☾ dnia 17 g. 8 m. 24 wiecz.
🌑 dnia 24 g. 1 m. 46 po poł.
☽ dnia 31 g. 8 m. 15 po poł.

Sierpień.		Serpeń.	
DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	Piotra w Okowach m.	19	Makryny prepod.
2 N.	**9 po S.** *NMP. Anielskiej*	20	**N. 8 po S.** Iłyi pror.
3 P.	Znal. ś. Szczep. i Lidyi	21	Symeona prep.
4 W.	*Dominika wyzn.*	22	Maryi Mahdałyny
5 S.	*NMP. Śnieżnej* i Oswalda	23	Trofyma mucz.
6 C.	*Przemienienie Pańskie*	24	Chrystyny mucz.
7 P.	Kajetana i Alberta w.	25	Uspen. S. Anny
8 S.	Cyryaka i Emiliana 🌑	26	Jermołaja mucz.
9 N.	**10 po S.** Romana, Juliana	27	**N. 9 po S.**
10 P.	*Wawrzyńca ar.* i Pauli	28	Prochora apost.
11 W.	Tyburcego i Zuzanny	29	Kałłynyka mucz.
12 S.	Klary i Hilaryi pp.	30	Syły apost.
13 C.	Hipolita i Kassyana mm.	31	Jewdokima
14 P.	*Wigilia.* Euzebiusza w.	1	**Serpeń.** Prois. Kr.
15 S.	**Wniebowzięcie N. Maryi P.**	2	Stefana mucz.
16 N.	**11 po S.** *Jacka* i Rocha ☾	3	**N. 10 po S. Hł. 8.**
17 P.	Liberata op. i Juliany	4	Sedmy Otrokow.
18 W.	Agapita m. i Firmina b.	5	Jewsychnyia mucz.
19 S.	Juliusza m. i Maryana	6	**Preobrażenye Hospoda.**
20 C.	Bernarda op. i Samuela	7	Demetrya prepod.
21 P.	Joanny Franciszki Fr.	8	Jemełyana jep.
22 S.	Tymoteusza i Hipolita 🌕	9	Matftya apost.
23 N.	**12 po S.** Filipa i Waler.	10	**N. 11 po S.**
24 P.	*Bartłomieja apostoła*	11	Jewpła mucz.
25 W.	Ludwika kr. i Patrycyi	12	Fotya mucz.
26 S.	Aleksandra m. i Zeph.	13	Maxyma prepod.
27 C.	Przen. św. Kazimierza	14	Michea proroka
28 P.	Augustyna b. w. d. k.	15	**Uspenye Pr. Bohor.**
29 S.	*Ścięcie ś. Jana* i Sabiny ☽	16	Nerukotw. Obraz.
30 N.	**13 po S.** *Joachima wyzn.*	17	**N. 12 po S.**
31 P.	Rajmunda i Paulina	18	Flora i Ławra

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

2 — Post. Spal. świątyni. | 23 — 1 **Elul.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌑 dnia 8 g. 9 m. 54 rano. | 🌕 dnia 22 g. 8 m. 51 wiecz.

☾ dnia 16 g. 6 m. 22 rano. | ☽ dnia 29 g. 9 m. 34 wiecz.

Wrzesień. Weresen.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	W.	Bronisławy p. i Idziego	19	Andrea mucz.
2	S.	Stefana kr. i Kaliksty	20	Samuiła pror.
3	C.	Eufemii p. i Zenona m.	21	Ftaddea apost.
4	P.	Rozalii Palerm. i Róży	22	Ahaftonyka mucz.
5	S.	Wawrzyńca Justyniani	23	Łuppa mucz.
6	N.	**14 po S.** Zacharyasza pr.	24	**N. 13 po S.**
7	P.	Anastazego i Reginy 🌕	25	Natalii mucz.
8	W.	**Narodzenie N. Maryi P**	26	Adryana m. i Natalii m.
9	S.	Gorgoniego m. i Serg.	27	Pimena prepod.
10	C.	Mikołaja z Tolentynu w.	28	Moysea muryna
11	P.	Prota i Jacka braci mm	29	Usiknow Hł. S. Joanna
12	S.	*Zwyc. pod Wiedn.* Waler.	30	Alexandra patr.
13	N.	**15 po S.** *Im. NMP.* Filipa	31	**N. 14 po S.**
14	P.	*Podwyż. Krzyża św.* ☾	1	**Weresen.** Symeona
15	W.	Nikomedesa i Emila dya.	2	Mamanta mucz.
16	S.	*Such.* Kornel. p. i Cypr.	3	Anftyma mucz.
17	C.	Piętn. św. Franciszka	4	Wawyły świaszcze.
18	P.	*Such.* Józefa z Kopert.	5	Zacharyi pror.
19	S.	*Such.* Januarego męcz.	6	Wosp. cz. Mychaiła
20	N.	**16 po S.** 7 *Boleści NMP.*	7	**N. 15 po S.**
21	P.	*Mateusza apost. ew.* 🌑	8	**Rożdestwo Pr. Bohor.**
22	W.	Tomasza z Wilan.	9	Joakima i Anny
23	S.	Lina p. i Tekli p. m.	10	Mynodory prepod.
24	C.	*NMP. Wykupu* i Gerarda	11	Fteodory prepod.
25	P.	*Władysława z Geln.*	12	Awtenoma mucz.
26	S.	Cypryana p. i Justyny	13	Kornyła mucz.
27	N.	**17 po S.** Kosmy i Damiana	14	**N. 16 po S. Wozn. cz. Kr.**
28	P.	*Wacława męcz.* ☽	15	Nykity mucz.
29	W.	*Michała Archanioła*	16	Jowfimyi
30	S.	Hieronima dra wyzn.	17	Sofii mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

22 — 1 **Tischri. Nowy Rok 5664.**

23 — **Drugie święto.**

24 — Post. Gedalja.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 7 g. 1 m. 20 rano.

☾ dnia 14 g. 2 m. 13 po poł.

🌑 dnia 21 g. 5 m. 31 rano.

☽ dnia 28 g. 2 m. 8 popoł.

Październik. **Żowteń.**

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	Remigiusza bisk. w.	18	Jewmenia propod.
2 P.	*Aniołów Stróżów*	19	Trofyma mucz.
3 S.	Kandyda i Lukrecyi p.	20	Jewstafya mucz.
4 N.	**18 po S. NMP. Różańcowej**	21	**N. 17 po S.**
5 P.	Placyda i Flawii p mm.	22	Foky mucz.
6 W.	Brunona w. i Romana 🌕	23	Zaczat. s. Joanna Krrest.
7 S.	Brygitty wd. i Marka	24	Ftekły mucz.
8 C.	Laurencyi i Pelagii pok.	25	Jewfrosini prepod.
9 P.	Dyonizego Areop. b.	26	Joanna Bohosław.
10 S.	*Zwyc. p. Choc.* Franc. B.	27	Kałystrata m.
11 N.	**19 po S.** *Wincentego Kadł.*	28	**N. 18 po S.**
12 P.	Maksymiliana i Eustach.	29	Kyryaka prep.
13 W.	Edwarda kr. i Chelid. ☾	30	Hryhorya mucz.
14 S.	Kaliksta p. i Fortunaty	1	**Żowteń.** Pokr. Pr. Boh.
15 C.	*Jadwigi księż.* i Teresy	2	Kypryana jepisk.
16 P.	Saturnina i Nereusza	3	Dyonysya mucz.
17 S.	Wiktora i Małgorzaty	4	Jeroftea jep. m.
18 N.	**20 po S.** *Łukasza ewang.*	5	**N. 19 po S.**
19 P.	Piotra z Alk. i Pelagii	6	Ftomy apost.
20 W.	Przen. ś. Wojciecha 🌑	7	Sergya i Wakha
21 S.	Urszuli p. i Hilaryona	8	Pełahyi prep.
22 C.	Korduli panny męcz.	9	Jakowa apost.
23 P.	Ignacego i Seweryna b.	10	Jewłampya mucz.
24 S.	*Rafała arch.* i Fortunata	11	Fyłypa apost.
25 N.	**21 po S.** *Jana Kantego*	12	**N. 20 po S.**
26 P.	Ewarysta Luc. i Fulka	13	Karpa i Papyłd.
27 W.	Sabiny i Florentego	14	Nazarya mucz.
28 S.	*Szymona* i *Tadeusza* ☽	15	Jewtymya prep.
29 C.	Narcyza b. i Euzebii p.	16	Łonhyna mucz.
30 P.	Marcelego pap. i Zenobii	17	Osyi proroka
31 S.	*Wigilia.* Lucylli m.	18	Łuki jew. ap.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

1 — **Święto pojednania.**
6 — **Święto kuczek.**
7 — **Drugie św. kuczek.**
12 — **Święto palmowe.**
13 — Koniec kuczek.
14 — **Radość z praw.**
21 — 1 **Marcheszwan.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 6 g. 4 m. 23 po poł.
☾ dnia 13 g. 8 m. 6 wiecz.
🌑 dnia 20 g. 4 m. 30 po poł.
☽ dnia 28 g. 9 m. 32 rano.

Listopad.		Łystopad.	
DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 N.	**22 po S. Wszystkich Świąt**	19	**N. 21 po S.**
2 P.	*Dzień Zaduszny.* Wiktor.	20	Artemia mucz.
3 W.	Huberta b. i Sylwii	21	Hariona prepod.
4 S.	Karola Boromeusza b.	22	Awerkia jepisk.
5 C.	Elżbiety Matki ś. Jana 🌕	23	Jakowa apost.
6 P.	Feliksa m. i Leonarda w.	24	Arefty mucz.
7 S.	Amaranta i Florentego	25	Markiana mucz.
8 N.	**23 po S.** *Op. NMP.* Sewera	26	**N. 22 po S.**
9 P.	Teodora żołnierza	27	Nestora mucz.
10 W.	Andrzeja z Awelinu	28	Terentia mucz.
11 S.	Marcina bisk. wyzn.	29	Anastasyi mucz.
12 C.	5 Br. MM. i Marcina ☾	30	Zynowia mucz.
13 P.	Dydaka w. i Homobona	31	Stachya apost.
14 S.	Jozafata Kuncewicza b.	1	**Łystopad.** Kosmy i Dam.
15 N.	**24 po S.** *Stanisł. K.* i Leop.	2	**N. 23 po S.**
16 P.	Edmunda i Otmara op.	3	Akepsymy mucz.
17 W.	Salomei p. i Grzegorza	4	Joannyka prep.
18 S.	Romana m i Odona op.	5	Hałaktyona mucz.
19 C.	Elżbiety wd. i Poncyana	6	Pawła archiep.
20 P.	Feliksa de Val. wyzn.	7	MM. 33 w Mełyty.
21 S.	*Ofiarowanie N. Maryi P.*	8	**Mychaiła archan.**
22 N.	**25 po S.** Cecylii p. m.	9	**N. 24 po S.**
23 P.	Klemensa i Lukrecyi	10	Szesty apost.
24 W.	Jana od Krzyża i Flory	11	Myny mucz.
25 S.	*Katarzyny panny męcz.*	12	Joanna Myłostywa
26 C.	Sylwestra op. i Piotra b.	13	Joanna Złatoust.
27 P.	Waleryana i Maxyma ☽	14	Fyłypa *Zapust.*
28 S.	Mansweta i Grzegorza p.	15	Hurya i Samon m.
29 N.	**1 Adw.** Saturnina i Illum.	16	**N 25 po S.**
30 P.	*Andrzeja ap.* i Justyny	17	Hryhoria jep.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

19 — 1 **Kislev.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 5 g. 6 m. 27 rano. | 🌑 dnia 19 g. 6 m. 10 rano.

☾ dnia 12 g. 3 m. 45 rano. | ☽ dnia 27 g. 6 m. 36 rano.

Grudzień. Hruden.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	W.	Eligiusza b. i Natalii	18	Płatona mucz.
2	S.	*Post.* Bibianny i Aurelii	19	Awdya proroka
3	C.	Franciszka Ksawerego	20	Prokła i Hryhory
4	P.	*Post.* Barbary i Piotra 🌑	21	**Wchod. Pr. Bohor.**
5	S.	Sabby op. i Kryspiny	22	Fyłymona apost.
6	N.	**2 Adw.** *Mikołaja b. w.*	23	**N. 26 po S.**
7	P.	*Wigilia.* Ambrożego b.	24	Jekataryny mucz.
8	W.	**Niepokalane Pocz. NMP.**	25	Kłymenta papy
9	S.	*Post.* Leokadyi i Waleryi	26	Ałypya prepod.
10	C.	*N. Maryi P. Loretańskiej*	27	Jakowa mucz.
11	P.	*Post.* Damazego i Sab 🌓	28	Stefana mucz.
12	S.	Alexandra i Dionizyi	29	Paramona mucz.
13	N.	**3 Adw.** Łucyi p. i Otylii	30	**N. 27 po S.**
14	P.	Izydora i Spirydyona	1	**Hruden.** Nauma
15	W.	Wiktora i Waleryana	2	Awwakuma pror.
16	S.	*Such.* Euzebiusza b.	3	Sofonia proroka
17	C.	Floryana i Łazarza	4	Warwary mucz.
18	P.	*Such. Oczek. NMP.* 🌕	5	Sawwy Oświasz.
19	S.	*Such.* Urbana V. i Fausty	6	**Nykołaja jepisk.**
20	N.	**4 Adw.** Teofila i Juliusza	7	**N. 28 po S.**
21	P.	*Tomasza ap.* i Seweryna	8	Patapia prepod.
22	W.	Zenona żoł. i Honorata	9	**Zaczat. Bohoro.**
23	S.	*Post.* Wiktoryi p. m.	10	Myny Jermoh mucz.
24	C.	*Wigilia.* Adama i Ewy	11	Danyiła Stołpnyka
25	P.	**Boże Narodzenie**	12	Spyridona jep.
26	S.	**Szczepana pierwszego m.**	13	Ewstratia jepisk.
27	N.	**1 po B. Nar.** *Jana ew.* 🌗	14	**N. 29 po S. praotec**
28	P.	*Młodzianków* i Wiktora	15	Jełewterya jep.
29	W.	Tomasza Kantuar. b.	16	Ahhea proroka
30	S.	Dawida króla i Sabina b.	17	Danyiła proroka
31	S.	Sylwestra p. i Melanii	18	Sewastyana mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

14 — Poświęcenie świątyni.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌑 dnia 4 g. 7 m. 13 po poł. 🌕 dnia 18 g. 10 m. 26 wiecz.

🌓 dnia 11 g. 11 m. 53 rano. 🌗 dnia 27 g. 3 m. 22 rano.

SPIS ŚRODKÓW LEKARSKICH

ZAWARTYCH

W PODRĘCZNIKU TERAPEUTYCZNYM.

Aceton 400, 877, 983.
Acetum pyrolignos. 131, 483.
Acidum arsenicos 27, 33, 666.
— *benzoic.* 707, 745, 808, 820.
— *boricum* 270, 273, 386, 408, 635, 656, 980.
carbolicum. 130, 294, 309, 377, 378, 379, 465, 466, 470, 602, 822, 853, 855, 856, 857, 863, 864, 1128.
ricum 62, 306, 309.
yperosmic. 639.
lacticum 57, 228, 293, 319, 362, 488, 498, 654, 669, 821.
— *muriaticum* 76, 114, 138, 139, 185, 195, 196, 201, 221, 222, 223, 326, 353, 354, 361, 411, 452, 479, 497, 819.
— *phosphoric.* 21, 303, 1122.
— *pyrogallicum* 673, 871.
— *salicylicum* 41, 308, 338, 363, 381, 395, 397, 441, 468, 473, 482, 525, 669, 674, 759, 979, 1115, 1123, 1129.
— *sclerotin.* 536.
— *tannic.* zob. *tannin.*
— *tartar.* 311.
— *thymic.* 376, 526.
onitin 593, 725, 799, 911.
Aether aceticus 226, 329, 746.
Aether sulfur. 30, 67, 90, 215, 227, 511, 747, 835, 1116.
Aethylenum brom. 460.
Agaricin. 603, 604, 1041, 1042.
Airol 268.
Aloë 26, 27, 200, 731, 736, 737, 738, 741, 743.
Altheae rad. 39, 199, 650, 699, 701, 1123.
Alumen 42, 274, 374, 462, 479, 481, 524, 532, 633, 651, 888, 1090.
Alumnol 422, 485, 596.
Ammon. brom. 367, 451, 567, 580, 607, 795, 805.
— *chlorat.* 125, 321, 653.
— *citricum.* 206.
— *sulfoichthyol.* 281, 390, 463 489, 601, 602, 636, 689, 778 779, 782, 848, 915.
Amylen. hydrat 234, 289, 454.
Amylnitrit. 81.
Amylium nitrosum 368, 972.
Amylum trit. 9, 92, 370, 372, 377, 380, 381, 384, 386, 396, 405, 442, 634, 1128, 1129.
— *orizae* 371, 633.
Analgen 643, 722.

Anthrarobin 824, 873.
Antinervin 68, 79, 619, 646, 720, 826, 907, 921.
Antinosin 145.
Antipyrin 236, 322, 334, 556, 583, 622, 640, 714, 721, 783, 801, 804, 1035, 1078.
Antispasmin 813.
Anthrarobin 570, 571.
Apiolum 29.
Apocodein 113.
Apomorphin. 76, 112, 114, 186, 411, 748, 1059.
Aqua calcis 45, 267, 320, 409, 514.
— *cinamm.* 500, 511.
— *foeniculi* 514.
— *lauroceras.* 86, 125, 192, 193. 255, 785, 788, 840, 1130, 1134.
— *plumbi* 380.
Arbutin 882.
Argentum nitricum. 46, 49, 144, 280, 343, 453, 513, 1020, 1107.
Arnicae flor. 744, 1148.
Arsenic zob. *Solutio arsen.*
Asa foetida 610.
Aspirin 620, 811, 833, 905, 919.
Atropin sol. 167, 429, 458, 543, 553, 605, 1119.
Balsam peruv. 103, 576, 931, 932.
Belladonna 59, 84, 88, 144, 168, 216, 218, 253, 254, 333, 335, 347, 415, 430, 431, 444, 446, 456, 550, 590, 617, 686, 727, 789, 791, 794, 799, 846, 847, 848, 922, 1073, 1118, 1121.
Benzoës flor. 261, 302, 388, 408, 439, 441, 708.
Benzonaphtol 180, 1099.
Bismut. oxychlorat. 10.
— *salic.* 170, 341, 348, 349, 504, 518, 519, 808.
— *subnitr.* 136, 148, 149, 153, 166, 224, 270, 273, 277, 371, 440, 507. 514, 515, 552, 579, 1085, 1087, 1099, 1103, 1105, 1108, 1113, 1150.
— *valerian.* 153.
Blattae orient. 709.
Bromalin 450.
Bromoform 706.
Butylchloral 718.
Cacti grandiflor. 773, 1135.
Calcium carbon. 171, 901.
— *chlorat.* 8, 285, 859.
— *sulphur.* 12.
— *phosphor.* 12, 36, 899, 900.
Calomel 71; 246, 250, 337, 366, 421, 499, 552, 680, 742, 753, 757, 994, 997, 1007, 1014.
Campechu lign. 173.
Camphora 30, 31, 91, 96, 226, 230, 231, 286, 291, 328, 332, 409, 744, 745, 841, 842, 891, 938, 1090, 1093.
Cannabis 674.
Cascara Sagrada 730, 733.
Castoreum 15, 147, 609, 610.
Chelidonium 134.
Chinae dct. 325, 430, 492, 625, 827.
Chinin. ferrocitr. 210, 238.
— *muriat.* 221, 321, 555, 557, 564, 566, 618, 621, 622, 629, 631, 665, 715, 798, 966, 1076, 1083, 1085, 1118, 1130.
— *sulfur.* 542, 743, 808, 940.
— *tannic.* 349, 427, 517, 886.
Chloralamid 16.
Chloralhydrat 13, 25, 80, 237, 252, 313, 332, 364, 365, 612, 663, 679, 795, 837, 857, 1093, 1095, 1126.
Chloroform 13, 60, 134, 152, 316, 474, 572, 584, 711, 713, 865, 920, 922, 923, 1032, 1108, 1116, 1117.
Chrysarobin 23, 550, 569, 872, 874, 878.
Cerii oxalici 578.
— *valerian.* 581.
Cinae sem. 72.
Cocain 87, 128, 143, 151, 187, 222, 223, 287, 553, 583, 586, 587, 590, 787, 796, 844, 866, 1055, 1070, 1120.
Coccionellum pulv. 800.
Codein 117, 118, 119, 146, 194, 290, 295, 699, 727, 803, 1055, 1058, 1062, 1113, 1114.
Coffeinum 155, 419, 512, 555, 556, 560, 703, 771, 1053, 1078, 1079, 1137, 1140.
Collodium 67, 275, 278, 280, 281, 463.

Colombo 179, 515, 1046, 1047.
Coloquint. 741.
Condurango 141, 142.
Coto tinct. 505.
Creolin 132, 463, 480, 764.
Creosot zob. *Kreosotum.*
Cubebae 99.
Cuprum 984.
— *sulfur.* 274, 648, 1094.
Curare 452, 1036.
Cumarin 298.
Dermatol 596, 1104.
Digitalis 247, 413, 419, 421, 542, 564, 706, 766, 769, 771, 945, 1131, 1133, 1143.
Dionin 1055.
Diuretin 705, 706, 946, 1133, 1149.
Doveri pulvis zob. *Pulvis Dov.*
Duotal 831, 1052.
Emplastr. diachylon 393, 394, 595, 636.
— *hydrarg.* 450, 672, 793.
— *saponatum* 395, 397, 450, 672, 793.
Epicarin 852, 933.
Equisetum 770, 947.
Ergotinum 102, 258, 538, 541, 542, 676, 843, 950, 1118.
Eucaliptus 308, 627, 628, 665.
Euchininum 623, 630.
Eugalol 400, 572, 670, 877.
Euphorin 559, 641.
Eurobin 400.
Europhen 424.
Eurosol 983.
Exalgin 243, 716, 917, 976.
Extractum haemostat. 539.
— *belladonae* zob. *Belladona.*
— *chelidonii* zob. *Chelid.*
— *nucis vomic.* zob. *Nux vom.*
— *opii* zob. *opii extr.*
— *Quebracho* zob. *Quebr.*
— *viburni* zob. *Vibur.*
Ferrum albumin 32, 209.
— *arsenic* 206.
— *carb. sacch.* 202, 242, 358.
— *jodatum sacch.* 954, 956, 1004, 1018.
— *lacticum* 207, 703, 888, 900, 1014.
— *oxyd. dial.* 203, 265.
— *pulv.* 200.
— *pirophosph.* 898.
— *reductum* 33, 204.
— *sesquichl.* 101, 133, 257, 310, 316, 323, 531, 599, 943, 951, 1088, 1089.
— *sulfur. pur.* 27, 198, 199, 743.
Ferratin 212, 435, 566, 629.
Ferropyrin 201, 214, 461, 534, 546, 944.
Filix mas. 1023, 1024, 1026, 1027, 1029.
Formalin 485, 577.
Gentiana 60, 153, 203, 297.
Gosypii extr. 694.
Guajacetin 1054.
Guajacol 263, 445, 1053.
Gutti 413, 741.
Haemol 211.
Haemogallol 213.
Haemoglobinum 35, 36.
Hamamel 554, 695.
Herniaria 100, 256.
Heroin 811.
Hydrarg. bichlor. 10, 24, 262, 311, 317, 437, 438, 439, 472, 573, 637, 655, 765, 855, 862, 881, 966, 982, 987, 990, 991, 992, 993, 995, 996, 997, 998, 999, 1001, 1005, 1008, 1010, 1012, 1015, 1016, 1017.
— *bijodati* 508.
— *chlorat* zob. *Calomel.*
— *cyanat.* 327.
— *pp. alb.* 279, 382.
— *pp. flav.* 757.
— *tannic.* 1000.
Hydrastis. extr. fl. 3, 259, 331, 544, 688, 1044, 1061.
Hydrast. hydrochl. 693.
Hydrastinin 540.
Hydrogenium 10, 318, 330.
Hyosciami 88, 116, 333, 416, 457, 542, 649, 700, 743, 802, 1043.
Hyoscin 17.
Ichthalbin 5, 172, 283, 399, 426, 506, 516.
Ichtyol 5, 6, 272, 398, 449, 464, 758, 913.
Ipecac., 108, 125, 182, 225, 342, 415, 647, 652, 658, 661, 701, 840.
Jalapa 72, 737, 741, 742

Jod 315, 668, 792, 814, 832, 847, 1009, 1013.
Jodoferrati past. 436, 664, 897, 959.
Jodoform 136, 137, 261, 264, 265, 298, 550, 678, 685, 760, 781, 790, 912, 1150.
Jodol 760.
Juniperus 248, 768.
Kali aceticum 768, 769.
— *arsenic.* 955.
— *bromat.* 15, 96, 163, 332, 367, 451, 455, 567, 580, 607, 662, 842, 1037, 1125.
— *carbon.* 198, 199, 350, 476, 751, 800.
— *chloric.* 40, 41, 50, 305, 323, 523, 652, 659, 980, 981, 1124.
— *hypermang.* 28, 430, 129, 967.
— *jodat.* 77, 83, 249, 508, 668, 681, 690, 776, 780, 792, 814, 847, 910, 957, 988, 1002, 1005, 1009, 1013, 1073, 1144.
Kamala 1024.
Kawa-Kawa extr. fluid 97.
Koso 1025.
Kreosotum 222, 261, 360, 487, 491, 500, 585, 674, 812, 830, 960, 961, 962, 963, 964, 1048, 1049, 1050, 1051.
Lac sulphuric. 11.
Lactophenin 1040, 1080.
Laudanum zob. *Opium.*
Lenigallol 401.
Lenirobin 572, 875.
Liquor amm. anis. 75, 89, 110, 510, 660, 701, 839, 937.
— *alumin. acet.* 266, 345, 373, 425.
— *kali acet.* 247, 419.
Liquiritia 77, 85, 105, 547.
Lithium benz. 300.
— *carbon.* 61, 750, 751.
— *chlorat.* 829.
— *jodat.* 60, 1003.
— *salicyl.* 300.
Lobelin 85.
Lupulin 96, 231, 232, 254, 842.
Lysidin 64.
Magn. carb. 149, 191, 194, 204, 350, 735, 926.
— *salicyl.* 909; 1081, 1088.
— *sulph.* 53.
— *usta* 190, 363, 614.
Methyl. coerul. 624, 723, 867.
Menthol 104, 128, 287, 385, 469, 494, 563, 589, 613, 726, 728, 850, 860, 926, 1111, 1116.
Migraenin 568.
Morph. mur. 2, 74, 107, 111, 112, 148, 165, 167, 175, 188, 192, 217, 253, 347, 411, 412, 531, 539, 543, 552, 553, 651, 724, 785, 788, 789, 797, 817, 846, 1063, 1071, 1074, 1112.
Moschus 227, 749.
Myrrha 26, 27, 202, 324, 529, 741.
Myrthol 106, 122, 495.
Naftalan 8, 272, 273, 278, 359. 372, 381, 387, 396, 398, 402, 403, 406, 423, 448, 449, 464, 634, 754, 778, 849, 851, 871, 872, 875, 876, 914, 927, 930.
Naphtalin 178, 1098.
Naphtol 391, 392, 442, 471, 574. 575, 576, 598, 600, 763, 823, 850, 851, 927, 934, 1087, 1088,
Natrum arsenic. 34, 261, 869, 870.
— *benzoic.* 251. 493, 501, 839.
— *biborac.* 190.
— *bicarb.* 57, 95, 107, 111, 118. 184, 191, 194, 202, 292, 296, 350, 579, 735, 750, 751, 798, 918, 925, 926.
— *brom.* 237, 238, 288, 334, 364, 412, 430, 451, 567, 580, 607, 682, 683, 684, 702, 840, 970.
— *chloric.* 135, 136, 137, 829.
— *jodat.* 56, 126, 832, 1143.
— *lithiosalicyl.* 63.
Natrum nitros. 83, 971.
— *phosph.* 752.
— *salicyl.* 44, 215, 220, 301, 304, 339, 340, 558, 561, 616, 719, 827, 884, 910, 1077.
— *sulf.* 220, 616, 863.
Nitroglycerin 161, 162, 1141, 1142
Nosophen 926, 1064.
Nux vomica 21, 153, 184, 193, 221, 358, 431, 608, 617.
Oleum cadini 473, 850.
— *eucalypt* 120, 121.
— *fagi* 880, 928.
— *hyoscyam.* 711.

— *jecor. aselli* 894, 902, 903, 953, 958, 960.
— *lavandul.* 120.
— *petrae* 762.
— *rusci* 387, 389, 402, 403, 475, 576, 986.
— *terebinth.* 24, 54, 104, 215, 414, 465, 466, 496, 545, 601, 825, 887, 891.
Opium pur. 38, 39, 42, 102, 169, 170, 171, 173, 229, 296, 338, 339, 349, 369, 530, 784, 883, 997, 998, 999, 1045, 1046, 1067, 1090, 1091, 1098, 1103.
Opii extr. aquos. 1, 83, 88, 168, 178, 230, 233, 254, 305, 335, 443, 532, 538, 551, 687, 712, 775, 912, 1047, 1060, 1069, 1075, 1084, 1101.
— *tinct.* 147, 150, 174, 221, 223, 224, 225, 226, 251, 255, 340, 346, 463, 505, 520, 528, 537, 610, 701, 786, 891, 916, 920, 924, 1068, 1082, 1097, 1102, 1124.
Orexin 37, 355, 582.
Papaiotin 314.
Paraldehyd 19, 78, 677.
Pasta Guarana 562.
Pelletierin. 1030.
Pepsin 138, 196, 201, 326, 353, 361.
Peronin 1056, 1057.
Phenacetin 557, 560, 561.
Phenocollum 908.
Phosphor 892, 893, 894, 895.
Physostigmin 248.
Pilocarpin 209, 326, 658, 659.
Piperazin 65.
Piperin 665.
Piscid. erythr. tinct. 336.
Pix liquida 476.
Plumbum acet. 374, 477, 478, 551, 638, 885, 1045, 1091.
Podophyllin 617, 736, 740.
Pulvis Doveri 115, 179, 348, 507, 517, 519, 1083.
Punic. granat. 1022, 1023, 1031.
Pyrophosph. ferri et sodae 208, 898.
Quebrachin 418.
Quebracho extr. 73, 417.
Quilaja 110.
Ratanh. 174.
Resorcin 7, 142, 166, 170, 185, 275, 276, 277, 281, 282, 307, 375, 384, 405, 407, 473, 502, 656, 669, 786, 968, 986, 987, 1011, 1099, 1101.
Rheum 52, 71, 140, 142, 200, 202, 342, 350, 357, 358, 614, 730, 732, 736, 738, 739, 958.
Sabina 274.
Saccharinum 292.
Sal. amar. therm. Carol. 189, 548, 734.
Salep dect. 171, 513.
Salipyrin 618, 904, 1039.
Salligallol 670.
Salol 67, 98, 169, 260, 341, 383, 385, 504, 519, 645, 759, 889.
Salophen 642, 906.
Salviae fol. 38.
Santonin 70, 71, 755.
Sapo virid. 401, 475, 880.
Scilla 413, 768, 770, 828.
Secale cornut. 47, 533, 535, 537, 549, 691, 692.
Senegae 109, 659, 660, 839.
Sennae fol. 51, 53.
Sol. arsen. Fowleri 205, 235, 356, 565, 566, 625, 626, 628, 629, 671, 717, 868, 1021.
Solveol 484.
Somnal 600.
Sozojodol 816.
Spartein 157, 772, 1139, 1146.
Spirit. sapo. kal. 404, 574, 576.
Stib. sulf. aur. 111, 412, 413, 674, 745.
Stramonii folia 88.
Strontium 190, 352.
Strophantus 159, 420, 767, 1134.
Strychnin 20, 36, 55, 149, 150, 432.
Stypticin 4.
Styrax 930, 931, 932.
Sulfonal 14, 239, 812, 1033, 1127.
Sulfur praec. 12, 387, 403, 409, 440, 473, 576, 850, 930, 985.
— *aur. ant.* zob. *Stibium.*
Talcum 363, 370, 371, 380, 440, 597.
Tamarind. 749.

Tannin 92, 166, 175, 178, 260, 281, 286, 344, 487, 490, 520, 530, 535, 538, 553, 591, 759, 815, 817, 883, 940, 985, 1047, 1098, 1125, 1150.
Tannalbin 177, 506, 522.
Tannigen 181, 521.
Tannoform 176, 597.
Taraxac. 736, 738.
Tartarus stib. 183, 647, 661.
Terpinhydrat 118, 124, 127, 801.
Terpinol 105, 410, 493.
Theobromin sal. 158, 245, 1138.
Thiocol 428, 503, 965, 1106.
Thymol 474, 805, 810.
Tinct. absynth 491.
— *aconiti* 58, 916.
— *amara* 195, 357.
— *belladon.* zob. *Belladona.*
— *benzöe* 123.
— *Bestuscheffi* 492.
— *cacti gl.* zob. *Cact. gl.*
— *cantharid.* 54.
— *cascarae sagrad* zob. *Cascara.*
— *capsici* 838.
— *chinae comp.* 140, 197, 221, 626, 952.
— *cinnam.* 696.
— *colombo* 1100.
— *convall. maj.* 160, 702, 1135.
— *digitalis* 159, 160, 1132.
— *ferri acet.* 697.
— *ferri pomat.* 197, 235, 357, 565.
— *gallarum* 284, 447, 527, 529, 777.
— *jodi* 47, 284, 309, 422, 447, 466, 476, 584, 776, 777, 957.
— *laudani* zob. *Opii.*
— *lobeliae* 74, 75, 83, 969.
— *myrrhae* 978.
Tinct. Naregamiae 86.
— *nerii Oleandr.* 774, 1136, 1147.
— *nuc. vomic.* 139, 140,
— *Opii* zob. *Opium.*
— *ratanhae* 527, 978.
— *rhei vin.* zob. *Rheum.*
— *rhur. arom.* 433, 434.
— *Spilanti* 528.
— *stramonii* 77, 333.
— *strophanti* zob. *Strophantus.*
— *thebaica* zob. *Opii.*
— *valerianae* 147, 164, 221, 225, 229, 333, 610, 969, 975.
— *veratri* 156.
Trional 611.
Traumaticin 570, 874.
Tussol 807.
Unguent. hydrarg. diachyl. 467.
— *Wilsoni* 396.
Urethan 252, 684, 1034.
Urosin 66.
Urothropin 69, 710, 818, 889.
Uvae ursi 91, 100, 256.
Valerian. inf. 288, 457, 746, 835.
— *tinct.* zob. *Tinct. Valer.*
Veratrinum 22, 713, 724, 923.
Viburn. prunif. extr. 331, 336.
Vinum condurango 141.
— *stibiatum* 74, 75.
Zincum carbonicum 277.
— *ferrocyan.* 154.
— *oleinici* 598.
— *oxyd.* 7, 9, 242, 370, 371, 372, 377, 381, 384, 386, 388, 405, 442, 457, 601, 632, 636, 973, 985, 987.
— *sozojodol* 657, 756.
— *sulfuricum* 479, 481.
— *valerianic.* 240.
Xeroform 269, 406.

PODRĘCZNIK TERAPEUTYCZNY.

Abortus.

Przy poronieniu nawykowem, należy wykazać przyczynę. Z chorób ogólnych najczęściej wywołuje je kiła, która wymaga leczenia swoistego, energicznego, podczas ciąży. Inne skazy ogólne wymagają też leczenia swoistego. Z przyczyn miejscowych najczęściej wywołują poronienie tyłozgięcie macicy, dające się podczas ciąży leczyć; jakoteż zmiany zapalne błony śluzowej, miąższu macicy i jej otoczenia. Gdy przyczyna poronień nawykowych przy badaniu nie łatwo daje się odnaleść, natenczas polecimy ciężarnej nadzwyczaj spokojne zachowanie się, zabronimy jej wszelkich forsowniejszych ruchów, jazdy, zwłaszcza koleją, a w okresach miesiączkowych polecimy jej pozostawanie przez kilka dni w łóżku.

Każde krwawienie w ciąży, dla którego przy badaniu nie znajdziemy wyraźnej przyczyny, zapowiada możliwość poronienia, a skoro do krwawień dołączą się bóle w krzyżach i dołem wtedy mówimy o poronieniu grożącem. W tych przypadkach kładzie się chorą do łóżka, zaleca się jej absolutny spokój, dyetę lekko strawną, przeciw skurczom macicy podaje się środki odurzające, najlepiej w formie czopków odbytniczych.

1. *Extr. Opii aquosi 0·03,*
But. Cacao q. s. ut f. supp. anale.
D. t. Nr. VI.
S. 2—3 czopków dziennie użyć lub też:

2. *Morphi muriat. 0·015,*
But. Cacao q. s. ut. f. supp. anale.
D. t. Nr. VI.
S. 2—3 czopków dz. użyć

Krwawienie skąpe nie wymaga żadnego lekowania, przy krwawieniu obfitsze wolno podawać tylko środki działające tylko na błonę śluzową, a nie na miąższ macicy, jako to:

3. *Extr. fluid. hydrast. Canad. 20·00.*
D. 3 razy dnia 15 — 20 kropel zażyć, lub też:

4. *Pastil. stypticini fabr. Merck à. 0·05.*
Dntur N. 40.
S. 3 razy d. po 2 — 3 pastylek zażyć.

Niewolno natomiast przy grożącem poronieniu podawać sporyszu, jakoteż środków przeczyszczających, drastysznych, o-

kładów zimnych, lub też używać tamponady pochwy. Natomiast bardzo groźny krwotok nawet przy poronieniu grożącem będzie zmuszał nas do użycia tamponady pochwy. Użyjemy tamponów, albo z gazy aseptycznej, albo z gazy jodoformowej, pierwsze będziemy musieli usunąć po 12, drugie po 24 godzinach.

Tamponady należy dokonywać z wszelkiemi możliwemi kautelami aseptyki.

Przy poronieniu w toku będącym niema również wskazania do żadnych zabiegów, ani też do jakiegokolwiek lekowania, z wyjątkiem znacznego krwotoku zniewalającego do tamponady szyi i pochwy ewentualnie do ręcznego wydobycia jaja płodowego i objawów zakażenia, które również nakazują poronienie jak najszybciej ukończyć.

Zatrzymanie łożyska lub resztek jaja płodowego po poronieniu zniewala do ręcznego usunięcia ich z macicy, a dopiero gdy to jest niemożliwem, można użyć tępej łyżeczki celem ich usunięcia. Postępowanie ściśle przeciwgnilne.

Po ukończeniu poronienia i dokładnem przestrzykaniu macicy w razie niedowładu macicy można podać wewnętrznie 2 — 3 gr. sporyszu, lub też ergotyny Wernicha podskórnie w ilości 1—2 gr.

Tamponowanie szyi po poronieniu niezakaźnem jest zbyteczne.

Acne rosacea.

Usuwać przyczyny wewnętrzne. Wewnętrznie:

5. *Ichtalbin v. Ichtyol. 15·0,*
Pulv. et ext. Liquirit. āā ad pill. 100.

S. 3 razy dnia 2—6 pigułek.

Miejscowo:

6. *Lanolini 5·0,*
Vaselin. flav. 10·0,
Aqu. dest. 20·0.
Ichtyol. 2·0·

S. Ciasto chłodzące.

7. *Resorc. alb. 20·0,*
Zinc. oxydat. 5·0,
Terr. silic. 1·0,
Adp. benzoat. 14·0.

S. Na noc smarować przez kilka dni po dokładnem wymyciu mydłem.

Krótkie okłady (8 — 10 sek.) z gorącej wody, potem puder, w okresach późniejszych nacięcia nożykiem lub elektrolizą.

Acne vulgaris.

Dyeta, leczenie przyczyn wewnętrznych.

Miejscowo: wyciskać zaskórniki i krosty i częste wymywanie mydłem przetłuszczonem resorcynowo- lub naftolowo-siarczanem, tiosinaminowym lub sap. natr. peroxydat.

8. *Sol. Calcii chlorat. (10%),*
Naftalani āā. 45·0.

Mf. ung. S. Maść.

Rano zmyć i posmarować:

9. *Zinc. oxyd.*
Amyl. trit. āā. 10·0,
Vaselin. flav. 20·0,
adde: *Ac. borici. 1·0. v. Ichtyol 20·.*

10. *Adip. lanae 5·0,*
Vaselin. flav. 10·0,
Hydrogen. peroxyd. 20·0,
Hydrarg. sublim. cor. 0·03,
Bism. oxychlorat. 0·5 — 1·0.

Mf. ung. S. Maść na noc.

11. *Lact. sulf. 10·0,*
Lanolin. p. 2·50.
Aceti 7·50,
Vaselin fl. 5·0.

Mf. ung. S. Maść.

12. *Sulf. praecipit.*
Calcii sulfur.
Calcii phosphor. āā. 10.0.
S. przykładać na noc na krosty trądzikowe.

Agrypnia (Bezsenność).

Uwzględnić przyczyny: Anaemia, Hysteria, Neurastenia, Dyspepsia.

Przy anaemii na wieczór wino, piwo, przy nawałach derivantia, letnie kąpiele, odpowiednia dyeta, unikanie męczącej umysłowej pracy, wczesne jadanie wieczerzy, nacieranie ciała wodą z octem itd. Gdy te środki nie pomagają:

13. *Chloralhydrat 3—5·00,*
Aq. dest. 100·00,
Succi liquir 20·00,
Chloroform gtt. 3.
MDS. Połowę na raz, drugą za $^1/_2$ godziny.

14. *Sulfonali 1·00,*
Tal. dos. 5.
S. Na jedną do trzech godzin przed spaniem proszek z herbatą lub rosołem. (Przy dłuższem używaniu intoxic!).

15. *Kali bromati 0·25,*
Castor. canad. 0·05,
Sacchari 0·30,
Mfp. tal. dos. X.
S. 3 proszki dziennie (A. na tle nerwowem).

16. *Chloralamid 3·00,*
Aqu. dest.
Syr. simpl. āā. 30·00.
DS. Na noc zażyć.

17. *Hyoscini hydrojodici 0·01,*
Extr. Gent. q. s. ut. f. pill. N. 50.
S. Na noc 2—3 pigułek.

Polecany też bywa przetwór Bromidia 1—2—3 łyżeczek na noc.

18. *Trional. 1·0.*
S. 1—2 proszków w mleku, rosole itp.

19. *Paraldehyd. 4·0,*
Mucilag. Salep.
Syr. cort. Aurant. āā 20·0,
Aqu. font. 40·0.
S. połowę na raz, po 2 godz. drugą.

Alcoholismus.

Acutus zobacz: Otrucia.

Chronicus. Leczenie tylko w zakładach możebne. Zupełne usunięcie alkoholu; leki nasenne, przedewszystkiem chloral i sulfonal; kąpiele letnie. W lżejszych stopniach pomaga: *Tra opii simpl.*

20. *Strychnin nitr. 0·05,*
Aq. dest. 15·00.
DS. Do injekcyi.

Dzien. 1—2 inj. po 0·50 płynu. Równocześnie natr. brom.

21. *Extr. nuc. vom. 0·50,*
Spir. vini 5·0,
Acid. phospor. dil. 10·0.
S. 3 razy dnia po 10 kropli.

Alopecia areata.

Cierpienie nader uporczywe.

22. *Veratrin 0·40,*
Spir. vini rectif. 90·0
Spir. Lavandul. 30·0,
Glycerin. p. 15·0.
S. Codziennie pendzl. miejsca zajęte (Kaposi).

23. *Chrysarobini 2·0—4·0,*
Lanolin. anhydr. 30·0.
S. Codziennie natrzeć, aż do podrażnienia (Crocker).

24. *Sublimat. corros. 0·1—0·3,*
Spir. vin. rectif. 4·0,
Ol. terebinth. 25·0.
S. Codzien. wcierać (Crocker).

25. *Chloral hydrat. 5·0,*
Aether. sulfur. 25·0,
Ac. acetic. crystal. 1·0–5·0.
S. Co 2 tygodnie dobrze wcierać, — codziennie zaś wyrywać włosy w otoczeniu i wcierać 5% salol w wyskoku.

Amenorrhea (Brak miesiączki).

Badać dokładnie i szukać przyczyny. Pamiętać o możebności ciąży. W przypadkach haematometra zabieg operacyjny. Jeżeli przyczyną chlorosis, scrophulosis, tuberculosis, anaemia, polysarcia, zastosować odpowiednie leczenie, uregulować dyetę i uważać na stolec.

W przypadkach niedostatecznego rozwoju macicy, albo w przypadkach nadmiernego zwinięcia się tejże po porodzie; wstrzykiwania ciepłe, elektryzowania macicy, kąpiele nożne, upusty krwi z części pochwowej, powtarzane w czterotygodniowych odstępach, szczególniej gdy są molimina menstrualia. Codzienne zakładanie sondy, pędzlowanie części pochwowej nastojem jodu, miesienie wzdłuż kręgów lędźwiowych i krzyżowych. Żelazo wewnętrznie, ovaraden (Knolla), zmiana powietrza, powietrze górskie, Krynica, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

26. *Extr. aloes 1·00.*
Pulv. myrrhae q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 3 r. dnia 2—3 pigułek.

27. *Acid. arsenic. 0·06,*
Ferri sulph. exsiccat. 2·00,
Piper nigr.
Aloes.
Myrrh. āā. q. s. f. pill. Nr. 60.
S. 2 r. dz. pigułkę po jedz.

28. *Kali hypermang. 1·00.*
Butyr. cacao 1·00,
Pulv. cacao q. s. ut f. pill. 50.
S. 3 r. dnia 1—2 pigułek, lub podaje się w czasie molimina menstrualia

29. *Capsul. elasticar. tenentium 0·002 Apioli Nr. XX.*
S. Rano i wieczór kapsułkę zażyć (Baillot i Barbette).

Anaemia.

Jeżeli wskutek krwotoku leki wzmacniające i podniec. W razie grożącego zapadu wino Sherry, Szampańskie, czarna kawa, eter, oraz: podskórne wstrzyknięcie rozczynu soli 0·7% w ilości 500—700·00. Enemy z wody słonej, które można dawać, gdy chory nawet nieprzytomny. Najpierw enema ciepła dla oczyszczenia kiszki, następnie z wody słonej: na ½–1 litra wody gorącej ½–1 łyżeczki soli, (zatrzymać przez pół godziny) powtarzać w pierwszych dniach po krwotokach co godzinę, w dalszych, co 2—6 godz.

Na przemian można dawać enemy odżywcze (2 na dzień) 200 cm.³ ciepłego mleka lub nietłustego rosołu z pół łyżeczką soli i żółtkiem, łyżeczką somatozy, kieliszkiem wina czerw.

30. *Aether sulphur. 10·00,*
Camphor. 1·00.
DS. Wstrzyknąć 1—2 wstrzyk.

31. *Olei camphorati 10·00.*
DS. ½ wstrzykawki.

Przy dłużej trwającej A. według wskazań: uwzględnić dokładnie przewód pokarmowy w szczególności usta (zęby) i żołądek; arsen (Woda Gubera Levico), żelazo, wino, pobyt na świeżem powietrzu. Wo-

dy żelaziste, Krynica, Żegiestów, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

32. *Liquor. ferri album. 50·00.*
DS. 3 razy dz. łyżeczkę.

33. *Ferri hydrog. reduct. 5·00,*
Acid. arsen. 0·10,
Pulv. altheae, Mel. depur.
āā qu. s. f. pill. Nro 120.
S. 3 pigułki.

34. *Granul. natr. arsenic. āā*
0·001, — olla origin.
S. 3 razy dz. po 1 — 2 perełek zażywać po jedzeniu.

35. *Haemoglobina* po *0·20* na dzień w formie pastylek przez Dra Pfeiffera.

36. *Calcar. phosphoric 10·00,*
Haemoglobin 1·00—2·00,
Extr. Strychni 0·10,
Div. in dos. 20.
S. Dziennie 5 proszków.

Wody pyrofosforan. Past. jdoferrati comp. Jahr.

Anorexia.

U osób niedokrewnych, gruźliczych i neurasteników — świeże powietrze osobliwie górskie i na morzu; kąpiele rzeczne, masaż. W ciężkich przypadkach histeryi leczenie w zakładzie — odosobnienie, ewentualnie żywienie sondą — przepłókiwanie żołądka. Odpowiednia dyeta. — U bledniczych żelazo arsen, kwas solny.

37. *Orexin basic. 0·3—0·5.*
S. 2 razy dziennie na godzinę przed jedzeniem w opłatku lub wsypać na język i popić wodą.

Angina diphtheritica zob. Diphteritis.

Angina pectoris zob. Stenocardia.

Angina catarh. acuta.

Ciepłe płókania z naparu korzeni ślazowych.

38. *Infus. fol. Salviae e 20·0*
ad 200·0,
Trae opii simpl. 1·0.
MDS. Płókanie.

39. *Decoct. rad. Altheae 200·0,*
Trae. laud. simpl. gtt. XV,
Syr. moror. 20·0.
MDS. Płókanie.

40. *Kali chlorici 5.0,*
Aq. destill. 300·0,
Spir. menth. pip. gtt. II.
MDS. Płókanie.

41. *Acidi salicylici 1·0,*
Kali chlorici 2·0,
Aq. destill. 300·0.
MDS. Płókanie.

42. *Alum. crud. 5·0,*
Aq. destill. 200·0,
Trae laud. simpl. 1·0,
MDS. Płókanie.

Angina phlegmonosa.

Otworzenie ropnia w stósownym czasie; dnia następnego w razie objawów zatrzymania się ropy, należy zgłębnikiem, zerwać zlepiające się brzegi otworu.

Angina tonsill., catarrhalis, follicularis.

Ciepłe płókania.

43. *Kali hypermang. 1·0,*
Aq. destill. 300·0.
DS. Woda do ust.

44. *Natri salicylici 1·0,*
Aq. destill. 200·0.
S. Płókanie.

45. *Aq. calcis 200·0.*
S. Płókanie.

W przypadkach przewlocznych dla zmniejszenia powiększonych migdałków:

46. *Arg. nitr. cryst. 1·0,*
Aq. destill. 30·0,
Da in vitr. nigr.
S. Pędzlowanie.

47. *Extr. sec. cornuti 1·0,*
Trae jodi 4·0,
Glycerini 30·0.
S. Pędzlowanie.

Aphthae. (Stomatitis aphthosa.)

Pędzlowanie 10% rozczynem kali chloricum, ½% rozczynem acid. tannici, 5% Boraxem.

48. *Succi citri.*
Syrup rub. Id. āā. 10·00.
S. Do pędzlowań.

49. *Argenti nitrici 1·00,*
Aq. dest. 50·00.
MDS. Do pędzlowania.

Wewnętrznie:

50. *Kali chlorici 1·00.*
Aq. dest. 80·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Uporczywie trzymające się plamy lapisować lub przypalić sinym kamieniem. Obok tego zimne napoje, podawanie kawałków lodu, unikanie gorących potraw.

Apoplexia s. Haemorrhagia cerebri.

Łóżko, głowa wysoko ułożona, okład lodowy na głowę, okład zimny na serce, u dobrze odżywionych upust krwi (100—500 gr.) lub przystawienie pijawek za uszami. Nadto dać zaraz lewatywę z octu, mydła, lub soli tak, żeby nastąpiło silne przeczyszczenie; synapizma na łydki i piersi, nacieranie kończyn. W razie silnych objawów podrażnienia lewatywy z 1 — 2 gram. chloralu injekcya podskórne 0·01 — 0·02 morph. mur. Jeżeli tętno słabe i jest zapad, wino, kawa czarna, kamfora, eter podskórnie, digitalis, synapizm. Gdy udar minął, nie pozwalać wstawać z łóżka, okład lodowy dalej mieć na głowie, stolce regulować, wody gorzkie Hunyady Janos, Morszyńska, Saratica; chłodne pożywne napoje, limoniady, zupy, mleko w pierwszych dniach po napadzie — później jaja, bulion. W razie bezsenności chloral, sulfonal, a ze środków wewnętrznych digitalis lub Tinct. Strophanti dla uspokojenia akcyi serca.

W kilka tygodni po ataku, kali jodatum, elektryzowanie kończyn porażonych, masowanie, ruchy bierne.

51. *Inf. fol. Sennae e 15·0 ad 200·0.*
Sal. amar.
Syr. rub. idaei āā. 25·0.
S. Co godz. łyżkę.

52. *Inf. rad. Rhei e 15·0 ad 150·0,*
Ol. ricin. 20·0.
MDS Na dwie lewatywy.

53. *Inf. fol. Sennae e 20·0 ad 200·0,*
Magnes. sulfur. 20·0.
MDS. Na lewatywę.

54. *Tinct. Cantharid. 5·0.*
Ol. Terebinth. 25·0.
M. S. Do nacierań.

W zastarzałych przypadkach:

55. *Strych. nitr. 0·005,*
Aq. dest. 10·0.
S. Codzień 1 strzyk. 1-gramow.

Arteriosclerosis.

Przedewszystkiem Kal. jod. a w miarę potrzeby równocześnie albo naprzemian z środkami nasercowemi, nitrogliceryną.

Zamiast K. j. można dawać:

56. *Natr. jod. 0·25—0·50.*
S. Na dzień 1, 1·5 – 3·0 gr.

w mleku lub wodzie jakiejś burzącej (sodowej, szczawnickiej itp.) używać miesiącami. N. J. ma tę wyższość nad KJ., że nie sprowadza tak łatwo zatrucia (nieżyty błon śluzowych). W razie wystąpienia objawów zatrucia jodem: Natr. sulfanilicum 6:200. 3 łyżki dziennie.

Powiększać ilość moczu i wydalanie wapna przez nerki:

57. *Natr. carb. 10·0,*
Ac. lactic. q. s. ad saturat,
dein adde Ac. lact. 10·0.
Syr. simpl. 10·0,
Aq. d. ad 200·0.
MDS. Przez dzień wyżyć.

Przeciwskazane tylko w końcowym okresie lub wobec znacznego zaniku nerek.

Arthritis vide Rheumatismus articulorum.

Arthritis urica (Podagra).

Leczenie dyetetyczne. Ograniczenie pokarmów co do ilości i jakości. Wolno jeść mięso chude, o ile możności tylko białe, mleko, jarzyn sporo, unikać tłuszczów i mącznych potraw a głównie napojów wyskokowych. Do picia szczawy lub zwykła woda z dodatkiem kwasku. Wskazany jest ruch na świeżem powietrzu, wycieczki w góry, gimnastyka. Ze środków wewnętrznych polecają: Tinctura lub Vinum Colchici po 10—20 kropli 3—4 razy na dzień, Natrum salicylicum lub Antipyrina 2 — 3 grm. pro die. Aspirina (Beyera).

W razie silnych bólów wcierać maść z narkotykami, na wewnątrz morfinę lub podskórnie.

Następnie picie wód Giesshübler, Bilińska, Vichy, Kissingen, Ems, Neuenahr, Obersalzbrunn, Dürkheim, Homburg, otyłym zaś osobom można polecić Marienbad, Karlsbad, ewent. leczenie na miejscu w Karlsbadzie, kąpiele z dodatkiem soli borowinowej Mattoniego.

58. *Chloroform 10·00,*
Aq. Colonien. 20·00,
Tr. Aconiti 40·00.
DS. Do nacierań.

59. *Extr. Belladon. 2·00,*
Lanolini 20·00.
Mf. ung. DS. Wcieranie.

60. *Lithii jodat. 0·25,*
Extr. et pulv. gent. āā. q. s.
f. pil. 20.
S. 3—4 pig. dziennie.

61. *Lithii carbonici 0·10,*
Sacchari 0·20,
Mfp. d. tal. dos. 20.
S. 3 pr. dziennie.

62. *Lithi. citric. 5·0,*
Aq. d. 125·0,
Ac. citric. 0·5,
Syr. citr. 30·0.
MDS. 2—3 razy dzien. łyżkę.

63. *Natrii lithiosalicyl 1·00,*
D. tal. dos. XII.
S. 3—4 pr. dziennie.

64. *Solut. Lysidini 50% 10·0,*
Aq. destillat. 200·0
in vitr. nigr.
S. 2—6 łyżek dziennie w wodzie alkalicz. zażyć.

65. *Piperazin* po *0·25* na dawkę, dziennie 1—3 gram.

66. *Urosin* 10 pastylek dzien. odpowiadający 5 gr. kwasu chinowego, (przez 4 — 8 tyg).

67. *Salol*
Aether āā. 4·00,
Collodii 30·00.
S. Pędzlować miejsca bolesne.

68. *Antinervini (Radlauer) 0·50*
in pastill. compress.
S. Kilka razy dnia zażyć.

Przy białkomoczu:

69. *Urotropini 0·50 td. XII.*
S. 3 pr. dz. zażywać.

Ascaris lumbricoides.

Zabraniać pokarmów mącznych, natomiast mleko, mięso.

70. *Santonin 0·15 (—0·20).*
Ol. ricini 50·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

71. *Santonin*
Calomel. āā. 0·01—0·03,
Pulv. rad. rhei 0·15,
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 6.
S. Rano i wieczór proszek.

72. *Pulv. sem. cinae 4·50,*
Pulv. rad. Jalap. 2·50,
Mfp. divid. in dos. Nr. 5.
DS. Co ½ godz. proszek.

Użyć można też trochisci Santonini po 0·025 santoniny.

Asthma bronchiale.

Usunąć przyczynę (np. polipy w nosie, choroby kobiece).

Podczas samego napadu, chorego rozebrać, (zwłaszcza zdjąć stanik lub gorset), umieścić go w przestronnym pokoju, gdzie dobre świeże powietrze. Najprędzej działają narcotica, podać więc na wewnątrz albo Chloralhydrat 2·00 na raz, lub wstrzyknąć morfinę. Mniej pewnie działa morfina na wewnątrz. Polecić choremu podczas napadu mocną czarną kawę, gorące okłady lub synapizma na klatkę piersiową i łydki. Kilka kropli Amylnitritu do wąchania, lub Pyridyn na spodeczek wylać i tem oddychać, polecają też Jodkalium w dawkach 1—3·00 na dzień, atropinę, lub Extr. Quebracho. Jeżeli narcoticum niemoże być podane a wśród napadu słychać liczne rzężenia, świsty i furczenia, to podać należy emeticum n. p. apomorfinę podskórnie lub na wewnątrz. W ciężkich napadach można się uciec do narkozy chloroformowej. Po przejściu napadu leczyć chorobę główną i pozostały zwykle po napadzie nieżyt oskrzelowy, odpowiedniemi środkami.

73. *Extr. fluid. Quebr. 25·00.*
DS. 2—3 łyżeczki dziennie.

74. *Vini stibiati.*
Tinct. lobel. infl. āā. 5·00,
Morph. mur. 0·10.
DS. 3 r. na dz. po 15 kropli.

75. *Vini stibiat.*
Trae Lobel. āā 5·0,
Liq. ammon. anis. 1·0.
MDS. Co ¼—½ godz. 10 kropli.

76. *Apomorphin chlor. 0·05,*
Acidi hydrochl. dil. gtts. X.
Aq. menth. pip. 50·00,
Syrup 20·00.
MDS. Co 2 godz. ½ łyżeczki.

77. *Kali jodati 10·00,*
Tinct. Stram. 8·00,
Extr. liquir. 4·00,
Syrup Scill. 30·00,
Aqu. dest. 250·00.
S. 3 r. dz. łyżkę w szklance wody.

78. *Paraldehyd 2·00—3·00,*
Aq. destill. 100·00.
Syr. simpl. 20·00.
S. Na 2 razy użyć w przeciągu ½ godziny.

79. *Antinervin (Radlauer) 0·50,*
Sacch. albi. 0·50, dent. tal. dos. Nr. XII.
S. Co 2 godziny proszek.

W razie napadu:

80. *Chloral. hydrat. 3·00.*
Syr. simpl. 30·0.
DS. Na raz zażyć.

81. *Amylnitrit. 5·00,*
Ol. foenicul. 10·00.
S. W napadzie 2—5 kropli nalać na chustkę i wdychać.

82. *Natri nitrosi 2·00,*
Aq. dest. 120·00.
DS. 4 r. na dz. łyżeczkę.

83. *Kali jodati*
Tinct. lobel. infl. āā 10·00,
Extr. opii 0·10,
Aq. destil. 180·00.
DS. Co 2 godz. ½ łyżki.

84. *Extr. Bellad.*
Pulv. Belladon. āā. 0·30,
f. pil. Nr 30.
Na wieczór 1—2 pigułek.

85. *Lobelin 0·01,*
Extr. liquir. 5·0,
f. pill. Nr. quinque.
S. Co 2 godz. pigułkę.

Radzą też w początku napadu pędzlować w głębi nosa:

86. *Tinct. Naregamiae*
Aq. laurocerās. āā. 10·00.
S. 2—3 razy dnia po 10 kropli.

87. *Cocain. mur. 1·00,*
Aq. dest. 20·00.
DS. Do pędzlowania.

88. *Folior. Belladon. 0·3,*
— Hyoscym. 0·15,
— Stram. 0·15,
Extr. Opii aquos. 1·5,
Aq. laurocer. 0·5.
MDS. Jako tytoń do papierosów (Trousseau).

Atelectasis pulmonum.

U noworodków ciepła kąpiel, zimne polewanie i nacieranie ciała. Dzieci takie należy często nosić, budzić ze snu. Obok świeżego powietrza, ogrzewać gorącemi flaszkami w pościeli, couveuse.

89. *Liquor. ammon. anis. 1·00,*
Aq. destil. 50·00,
Syrup Sacchari 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

90. *Aetheris sulfur. 10·00.*
DS. Jednę lub 2 krople we wodzie.

91. *Camphorae rasae 0·10,*
Mucil. gumm. 50·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

Balanitis i Balanopostitis.

Czystość, przemywanie 3% roztworem kw. borowego, ½% kali hypermang. i zakładanie waty suchej, obok tego użyć można:

92. *Tannini,*
Amyl. trit. āā 15·0.
Mfp. S. Zasypka.

albo pędzlowanie owrzodzeń roztworem 1 — 5% arg. nitr., 5 — 10% resorcyny.

Przy stulejce przestrzykiwać słabymi przeciwgnilnymi płynami. Przy znacznym obrzęku napletka zimne okłady, wreszcie nacięcie napletka lub przecięcie brzegu.

Bartholinitis

a) acuta.

Obok leczenia rzeżączki pochwy (przestrzykiwania), spokój, okłady zimne obok ciepłych kąpieli nasiadowych, a gdy obrzęk się zwiększa, szerokie nacięcie na wewnętrznej stronie wargi sr. mniejszej (z góry na dół) lub nakłócie, wypuszczenie ropy i wstrzyknięcie do wewnątrz 1—2% azotanu srebrowego.

b) chronica.

Wstrzyknięcie ½—1% rozcz. azotanu srebr. do ujścia gruczołu zapomocą strzykawki Anel'a lub gdy sprawa dawna, wycięcie gruczołu albo nacięcie i wyłyżeczkowanie.

Blennorrhoea urethrae

a) acuta anterior.

W okresie początkowym użyć można metody Jancta (tylko

w okresie podostrym!) Gdy objawy bardzo ostre, zalecić odpowiednią dyetę, częste przemywania prącia, uwaga na stolec i środki wewnętrzne.

93. *Decoct. Sem. lini 500·0.*
Syr. Diacodii 10·0.
S. Co godzinę łyżkę.

94. *Decoct. fol. Uvae Ursi e 25·0 ad 500·0,*
Syr. simplic. 25·0,
Tct. Opii. 1·50.
S. w ciągu dnia ciepłe wypić.

95. *Natr. bicarbon. 5·0,*
Sacch. albi 30·0,
Succ. citri gtt. 3.
S. W litrze wody przez dzień wypić.

Przeciw częstym zwodom prącia i zmazom nocnym:

96. *Kali bromat. 10·0,*
Lupulini 1·0,
Camphor. trit. ää 0·10.
M. f. pulv. div. in dos. Nr X.
S. Przed nocą 1 — 2 proszków.

Równocześnie podawać można Balsam Copaiv. lub Ol. Santali po 0·5, 3—4 razy dziennie.

Jeżeli objawy nie są zbyt ostre polecić można wstrzykiwanie: *Arg. nitric. 1:5000—3000, Argentamin 1:5000 — 3000,* (w aptekach istnieje 10% rozcz.), *Alumnol 1 — 3%, Argonin 1½ — 4%, Protargol ½—1%, Itrol 1:10000 — 5000, Largin ¼ — 1%, Thal. sulfur. 3 - 5%, Kal. hypermang. 1:5000 — 3000.*

Wszystkie te środki wstrzykiwać należy po poprzedniem oddaniu moczu i przepłókaniu cewki, 3 — 4 razy dziennie, a gdy wypływ staje się śluzowym i dwoinki z niej znikną, zmniejszać ilość dzienną wstrzykiwań płynem silniejszym, — wreszcie pozostawiając jeden z tych środków raz dziennie, zalecić wstrzykiwanie środków ściągających: *Ammon. sulfoichtyol. 1 — 2%, Zinc. sulfocarbol. ¼—1%, Alumin crudi ¼ — 1%, Resorcin. resubl. 3 — 4%.*
w końcu środki osadowe:
Plumb. acet. basic. sol. 0.5 — 1%, Bismuth. subnitr. ¼ — 1%, Ac. tannic. 0.1 — 0.5.

b) acuta anterior et posterior.

Środki hygieniczne dyeta, spokój. Wewnętrznie:

97. *Extr. fluid. Kawa-Kawa 20·0,*
S. 3 razy dnia po 20 kropli.

98. *Salol. 0·50,*
Dent. tal. dos. XXX.
S. 4 — 6 proszków na dzień.

99. *Extr. Cubeb. alcoh. 20·0.*
Tct. aromat. acid. 5·0.
S. 4 razy dnia po 20 kropli.

100. *Herb. Herniar.*
Fol. uvae ursi ää. 30·0.
S. Na herbatę.

Przy znacznem parciu i krwawieniu: czopki morfinowe, kąpiele nasiadowe ciepłe, a wewnętrznie:

101. *Ferri sesquichlor 2·0,*
Aqu. destill. 200·0,
Syr. Cinnamom. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

102. *Ergotini 1·0,*
Laudani p. 0·10,
Sacch. albi 2·0.
Div. in dos. Nr X.
S. Co 2 godziny proszek.

c) chronica.

Prawie zawsze całej cewki, dlatego po przekonaniu się, czy nie istnieją powikłania (cavernitis, periurethritis, strictura,

prostatitis), króre leczyć należy równocześnie, — przepłókiwać całą cewkę zapomocą cewnika miękkiego lub metalowego (Ultzmanna) płynami w ilości 150 – 200 gr., albo roztworami zgęszczonymi wkraplaczem Guyon'a lub Ultzmana. (Płyny, patrz przy cystitis). Gdy sprawa trwa długo użyć obok przepłókiwań ciężkich sond metalowych.

Bronchiectasis.

Świeże i dobre powietrze, jeżeli można pobyt na wsi lub w górach.

Leczenie nieżytu oskrzelowego. Jeżeli suchy nieżyt, dawać środki wykrztuśne, apomorphin, senega, ipecacuanh., stib. sulph. aurant. z dodatkiem morfiny. Jeżeli wydzielina b. obfita, to środki ściągające, jak tanina, ałun, plumb. acet. na wewnątrz lub do wziewań, albo też środki balsamiczne, w szczególności ol. terebinth. 10—20 kropli dziennie z mlekiem; w przypadkach znacznej wydzieliny można dojść do 40–50 kropli na dzień.—, Dyeta pożywna — dużo mleka. masła, ewentualnie ol. jecoris aselli. do 60 gr. dziennie.

103. *Bals. peruv. 5·00,*
Aq. dest. 120·00,
Syrup amygdalini,
Mucil. g. arab. āā. 10·00.
Co 2 godziny łyżkę.

104. *Ol. terebinth. 0·5—2·0,*
Menthol. 0·25,
Aqu. dest. 120·00.
DS Do inhalacyi.

105. *Terpinol 3·00,*
Extr. et pulv. liquir. q. s.
ut f. pil. N. 30.
S. 4—5 pig. na dzień.

106. *Myrtoli 0·15,*
c. Glicer. q. s.
ut f. capsul. gelat. N. 20.
S. 3—4 kapsułki na dzień.

Wreszcie pobyt nad morzem lub w miejscach klimatycznych.

Bronchitis acuta.

Wewnętrznie środki rozdzielające, wykrztuśne, wobec silnego kaszlu suchego, środki odurzające, balsamica i wody mineralne alkaliczne: Szczawnicka, Giesshübel, Bilińska, Selterska, Krościenko.

107. *Natri bicarb. 5·00,*
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

108. *Inf. rad. Ipec. 0·50 : 200·00,*
Syr. cort. aurant. 15·00.
MDS. Co godzina łyżkę.

109. *Inf. Seneg. e 6·00 : 200·00.*
Syr. simpl. 20·00.
DS. Co godzina łyżkę.

110. *Inf. rad. Quillajae*
e 5·00 ad 200·00,
Liq. ammon. anis. 2·00,
Syr. Seneg. 20·00.
DS. Co godzina łyżkę.

111. *Natri bicarbon. 5·00,*
Sulph. aur. antimon. 0·20,
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

112. *Morph. mur.*
Apomorphin mur. āā. 0·10,
Aqu. dest. 15·00,
MD. in vitr. nigr.
S. 3—4 r. dnia po 10 kropli.

113. *Apocodein mur. 0·10,*
Aq. lauroc. 10·00.
MDS. Po 10 kropli.

114. *Apomorphin hydrochl. 0·05,*
Acid. hydrochl. gtts. 10,
Aq. menth. pip. 50·00,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. ½—1 łyżecz.

115. *Pulv. Doveri,*
Sacch. albi āā. 3·00,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

116. *Extr. hyosc. 0·15,*
Aq. dest. 70·00,
Syr. simpl. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę.

117. *Codeini phosph. Knoll.*
0·40—0·60
Aq. destill. ad 200.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

118. *Natri bicarbon. 5·00,*
Terpin hydrat. 1·00,
Codein. mur. 0·20,
M. fp. div. in dos. XII.

119. *Codeini phosph. Knoll.*
0·03—0·04, pro dosi.
S. Co 2 godziny proszek.

B) chronica. Dobre powietrze, unikanie dymu, kurzu, pożywna dyeta, środki lekko przeczyszczające. Jeżeli można, wysłać na zimę do cieplejszego klimatu, w lecie pobyt na wsi lub zdrojowiskach. Inhalacye soli (2%) z dodatkiem Ol. terpent. Ol. pini pumilionis. Picie wód Szczawnickich, Giesshübler, Selters., Ems. Expectorantia: Ipeka, Apomorphin. Przy Bronchoblenorrhoea: Ol. Terebinth. dziennie dwa razy po 5—10 kropli z mlekiem, lub w kapsułkach. W razie duszności bańki suche, synapizmy.

c) foedita.

120. *Ol. eucalypti 15·00,*
Ol. lavandul. gtts. X.
S. Po 10 kropli do inhalacyi.

121. *Tinct. eucalypti alcoh. 2·00,*
Syr. codeini 20·00,
Syr. tolu 20·00,
Aq. 80·00.
DS. Po łyżeczce wyżyć w ciągu 24 godzin.

122. *Myrtoli 1·50,*
Exhibe in caps. gelat. Nr. 10,
S. Rano i wieczór kapsułkę.

123. *Tinct. benzoes 1·00,*
Mixt. gummos. 120·00.
DS. Jak wyżej.

124. *Terpin-hydrat. 3·0,*
Pulv. et. liquid, q. 1·0,
Mfp. pill. Nr. X.
S. 3 pigułki zażywać.

U dzieci:

Dzieciom z nieżytem oskrzeli bez gorączki, woda Szczawnicka Krościeńska lub Selterska z mlekiem.

125. *Inf. ipecac e 0·10 ad 80·00.*
Ammon. muriat. 1·00,
Aq. lauroc. gtts. X.
Syrup simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

126. *Kali vel. Narti jodati 0·50*
—1·0,
Aqu. destilllat 80·0,
Syr. Senegoe 20·0.
DS. Co godzinę łyżeczkę.

Nieżyty oskrz. na tle krzywicy lub zołzów, wymagają użycia tranu, żelaza i jodu, *(Pastill. jodoferrati. comp. Jahr).* Inhalacya z wód alkalicznych, pobyt w miejscach lesistych i górzystych, lub nad morzem. Dyeta posilna, łatwo strawna (mleko, jaja, mięsa siekane). W razie n. o. z gorączką, trzymać dziecko w pokoju, środki wykrztuśne.

Jeżeli wykrztuszanie skąpe Natr. jodat. (0·50:100 w naparze ipeki) lub: Senega (e 5·00:100·00). Wdychiwania pary. Jeżeli wydzielina obfita, dodać do Senegi Liquor amm. anis. W razie ustania wykrztuszania, sinicy: flor. benzoes, wino mocne, Co-

gnac, ciepłe kąpiele z zimnemi polewaniami. Dzieci małe często nosić na ręku.

127. *Terpini hydrat. 1·0,*
Spirit. vin. rectif. 10·0.
Aqu. destill. 100·0,
Syr. aurant. 15·0.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Carcinoma oesophagi.

Rozszerzanie cieśni zgłębnikami, aby chory mógł przełykać. W razie bólu przy przełykaniu (dysphagia) kołaczyki:

128. *Cocain. mur. 0·005,*
Menthol. 0·01.
Sacch. q. s. ut f. pastilla.
S. W razie potrzeby wziąć kołaczyk.

Lepsza eukaina, ponieważ nie sprowadza zatrucia. Dawka może być w kołaczyku 0·01 i więcej.

Carcinoma uteri.

Wycięcie macicy tylko całkowite, drogą pochwy, w razie nieznacznego nacieku w tkankach okołomacicznych, wycięcie macicy drogą laparatomii lub cięcie poza otrzewnowe. Wstrzykiwania odrażające:

129. *Kali hypermang. 10·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. Pół łyżki na litr wody.

130. *Acidi carbol. 20·00—30·00,*
Aqu. dest. 1000·00.
DS. Do wstrzykiwań.

Gdy plamy krwawe:

131. *Ac. pyrolign. crudi 300·00.*
DS. 3—5 łyżek na litr wody do wstrzykiwań.

132. *Creolini 20·00.*
DS. 10 kropli na litr wody.

133. *Ferri sesquichl. sol. 10·00,*
Aqu. dest. 1000·00.
S. Zewnętrznie.

Nadto gdy to nie wystarcza, zakładanie gazy jodoformowej do pochwy.

W przypadkach krwotoków spokój i tamponowanie pochwy. Gdy znaczniejsze wybujałości i częste krwawienie: wyskrobanie nowotworu i przypieczenie cum ferro candente, thermokauterem itd. albo środkami chem. silnie żrącemi. W nowszych czasach polecają 18—20% roztwór wodny ferropyriny (Knoll), którym napawa się małe tampony i przykłada na miejsce krwawiące; ferropyriny można użyć też w tym celu w proszku na tamponach.

134. *Extr. chelidonii*
Glycerini,
Aqu. destill. āā 5·0,
Chloroformii. 0·075.
S. Strzykawkę na raz, podając równocześnie wewnętrznie 1—5·0 extr. chelidonii w roztworze wodnym dziennie.

Polecają używanie wewnątrz opium z cocainą, tą ostatnią 0·03 *p. dosi* 3 razy dnia. Poprawia to stan ogólny.

Podawać wewnątrz:

135. *Natr. chlorici 20·0,*
Syrup. flor. Naphae. 30·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. 2—6 łyżek w przeciągu 24 godzin,

a równocześnie stosować miejscowo:

136. *Natron chlorici,*
Bismut. subnitr. āā 10·0,
Jodoformi 4·0.
S. Stosować do tamponów lub:

137. *Jodoformi 1·0,*
Natron chlorici,
Glycerini āā 20·0.
S. Na tamponie założyć.

Wreszcie przeciw bólom należy podawać środki kojące: morfinę, opium i t d. Baczyć na dobre odżywianie.

Carcinoma ventriculi.

W przypadkach nienadających się do zabiegu operacyjnego leczenie jest przypadowe, zmierzające do podtrzymania sił chorego za pomocą lekko strawnej a pożywnej dyety, oraz usuwania bólów przez podawanie środków odurzających. Prócz tego wskazane jest podawanie kwasu solnego, którego żołądek rakowato zwyrodniały najczęściej nie wydziela, oraz podawanie przetworów Condurango, przeciw objawom dyspeptycznym. W razie towarzyszącego rozszerzenia żołądka lub krwotoków vide: Dilatatio ventriculi, Haematemesis.

138. *Acid. hydrochlor. 3·00,*
Pepsini german. solub. de Rostock 2·00,
Aq. dest. 200·00,
Syr. simpl. 15·00.
DS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

139. *Tinct. nuc. vom.*
Acidi hydrochl. āā. 10·00.
DS. Po każdem jedzeniu 15 kropli w szklance wody.

140. *Tinct. chinae comp.*
— rhei vin. āā. 30·00,
Tinct. nuc. vom. 3·00.
3 razy dz. po 15—20 kropli.

141. *Vini Condurango 100·00.*
DS. 3 łyżeczki dziennie.

W razie wymiotów:

142. *Decoct. Condurango e 15·00, ad 180·00,*
Trae rhei vin. 5·00,
Resorcin 2·00,
Syr. cortic. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

143. *Cocaini muriat. 0·20,*
Aq. dest. 10·00.
DS. W razie wymiotów 10 kropli zażyć.

144. *Argenti nitr.*
Extr. Bellad. āā. 0·50,
Aq. destillat. 30·00.
DS. 3 razy dnia 15—20 kropli.

145. *Antinosin 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XX.
S. Proszek rozpuszczony w litrze wody do płókania żołądka.

W razie bólów podawać na wewnątrz morfinę lub codeinę.

146. *Codeini mur. 0·10—0·15,*
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
S. W razie bólów 2 proszki.

Cardialgia.

Znaleść przyczynę bólu i takową starać się usunąć. Najczęściej: ulcus ventriculi, carcinoma ventriculi, chlorosis, i u hysteryczek, neurasteników lub jako „crises gastriques".

W razie napadu ciepły okład na żołądek, synapizmy na dołek podsercowy, wstrzyknięcie podskórne morfiny, narcotica jak: opium z bismuth. subnitricum, Cocaina 0·01—0·02 p. dosi, Belladona, Chloroform i t. p. Nadto uregulowanie dyety.

147. *Tinct. opii croc. 5·00,*
Tinct. castor. 10·00,
Tinct. valer. aeth. 15·00.
MDS. 3 r. dz. po 10 kropli.

148. *Morphii mur. 0·005,*
Bismut. subnitr. 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 10.
S. W razie bólu co 2 godziny proszek.

149. *Extr. Strychni 0·01,*
Bismut. subnitr.
Magnes. carb. ãã. 0·20,
Sacch. 0·10,
Mfp. tal. dos. 10.
S. Co 2 godz. proszek.

150. *Tinct. Strychni,*
Tinct. Opii ãã. 5·00.
DS. Co 2 godz. po 10 kropli w razie silnego bólu.

151. *Cocain. mur. 0·15,*
Aq. dest. 120·00,
Syr. ãurant. 30·00.
S. Co $^1/_4$ godz. łyżeczkę.

152. *Chloroformii 1·00,*
Aq. dest. 150·00.
MDS. Co 1—2 godz. łyżkę.

153. *Bismut. valerian.*
Bismut. subnitr. ãã. 2·00,
Extr. nuc. vom. 0·50,
Extr. gentian. q. s. f. pill. 50,
Obduc. gelat.
S. 2—3 pig. na czczy żołądek.

154. *Zinci ferro hydrocyan. 0·20,*
Sacch. albi 4·00,
Mfp. div. in dos. Nr. XII.
S. Co 2 godz. proszek.

Prąd stały z anodą na dołek podsercowy, lub też przerywany na 6—10 minut. Przepłókiwanie żołądka ciepłą wodą na 38—40°.

Cardiopalmus, Hyperkinesis cordis.

Usunięcie przyczyny, najczęściej stan ogólno nerwowy, osłabienie, lub zatrucie kawą, herbatą i tytoniem. Nadto leczenie błednicy, niedokrewności i ogólnego osłabienia zwykłemi środkami. Podczas napadu przy silnej akcyi serca, okład lodowy na serce, spokój, wstrzymanie się od wszelkich podniecających napitków, natomiast przy słabem działaniu serca, podać wino, cognac, czarną kawę, herbatę, nadto:

155. *Coffein. citrici 0·10,*
Dtur. tal. dos. N. 4.
S. W razie napadu 1 proszek.

156. *Tinct. Veratri virid. 1·00,*
Aqu. dest. 80·00,
Syr. cort. aur. 20·00.
S. 3 łyżki dziennie.

157. *Sparteini sulph. 0·05,*
Sacchari 0·30,
Mfp. d. tal. dos. tres.
S. W razie napadu 1—2 pr.

158. *Theobromin 0·10,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. 10.
S. 4—5 pr. dziennie.

159. *Trae strophanti,*
Trae digital. ãã. 5·00.
DS. Podczas napadu 10—15 kropli raz lub dwa dzień.

160. *Tinct. convall. maj. 8·00,*
Tr. digital. 2·00.
DS. 3 r. dz. po 10 kropli.

161. *Trochisci nitroglyc. 0·001.*
S. W napadzie pół pastylki lub całą zażyć.

162. *Nitroglycerin 0·20,*
Spir. vini 20·00.
MDS. Zacząć od 1 kropli do 10 kropli 3 razy dzień. (w łyżce wody).

Osobom zaś nerwowym:

163. *Kalii bromat.* 1—2 gram. na raz lub też:

164. *Trae Valerian. aeth. 10·00.*
S. 3 r. dz. po 15—20 kropli.
Podskórne wstrzyk. morfiny $^1/_2$—1 ctgr.

165. *Morphii muriat. 0·10,*
Aq. sterilis.,
Glycerini ãã. 5·0
DS. Do wstrzykiwań.

Catarrhus intestinorum.

Acutus.

Wskazane jest leżenie w łóżku, ścisła dyeta, okład ciepły na brzuch, i środek przeczyszczający, najlepiej ol. ricini. W razie silnych bólów, leki odurzające; w razie, gdyby po kilku wypróżnieniach po środku czyszczącym biegunka nie ustąpiła, przetwory makowca, także leki osłaniające i ściągające.

Chronicus.

Leczenie powinno być przyczynowe, uważać należy na dyetę, która powinna być lekko strawną, unikać zaziębień (opaska flanelowa na brzuch). Woda karlsbadzka, Kissingen, Wildungen, w razie zaparcia środki lekko czyszczące (Saratica), lewatywy codziennie.

U dzieci łączy się zwykle z objawami ze strony żołądka Patrz: Gastroenteritis.

166. *Bismuth subnitr.*
Tannin.
Resorcin. āā 0·30,
M. f. pulv. T. dos. Nr XII.
S. 3 proszki dziennie (t. zw. Bizmutan).

W razie: tenesmus wstrzyknąć do kiszki stolcowej za pomocą strzykawki Oidmann'a 5 gramów płynu:

167. *Mur. morph. 0·3,*
Atropin. sulph. 0·01,
Aqu. dest. ad 100·0,
lub

168. *Extr. opii 1·5,*
Extr. Bellad. 0·5,
Aqu. dest. ad 1 0·0.

169. *Saloli 0·25,*
Laud. puri 0·02,
Mfp. dtur tal. dos. X.
S. 3 proszki dziennie.

170. *Bismut. salicyl. 0·25,*
Resorcin 0·15,
Laud. pur. 0·01,
Mfp. tal. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

171. *Decoct. rad. Salep 200·00,*
Laudani puri 0·05,
Syr. Diacodii 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

172. *Ichtalbini (Knoll) 0·20*
—0·50,
Dent. tal. dos. Nr. XII.
DS. Co 4 godz. proszek.

173. *Decoct. ligni Campech. e*
20·00 ad 200·00,
Laud. liq. Syd. gtt. XX,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz łyżkę.

174. *Decoct. rad. ratanh. e 15·00*
ad 150·00,
Tinct. laud. simpl. gtt. XX,
Syr. cinnamom. 15·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

175. *Tannini puri 1·0,*
Morphii mur. 0·10,
Sacch. albi 5·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

176. *Tannoform. 0·30*
Dt. d. Nr. XII.
S. Co 3 godz. proszek.

177. *Tannalbini (Knoll) 0·50—1·0*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 4 proszki dziennie.

178. *Extr. Opii 0·02,*
Tannini 0·10,
Naphtalin 0·25,
Mfp. d. t. d. XII.
DS. 2—3 proszków dziennie.

179. *Pulv. Doveri 1·00,*
Extr. Colombo,
Sacch. albi āā. 2·00,
Mfp. div. in dos. X.
DS. Co 2 godz. proszek zażyć.

180. *Benzonaphthol. 0·25—0·50,*
Dent. tal. dos. in capsul.
amyl. Nr. 20.
S. 4 proszki dziennie.

181. *Tannigen 0·30—0·50.*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie.

Catarrhus laryngis zob. Laryngitis.

Catarrhus pharyngis zob. Pharyngitis.

Catarrhus ventriculi acut.

Jeżeli w żołądku znachodzi się jeszcze treść, która ostry nieżyt wywołała, najstosowniej przepłókać zaraz żołądek, poczem chory powinien 2—3 dni zachować ścisłą dyetę.

Jeżeli aspiratora pod ręką niema, należy podać środek wymiotny.

W razie, gdy przypuszczamy, że treści w żołądku niema, wystarcza ścisła dyeta, i tylko gdy cierpieniu temu żołądka towarzyszy ta sama zmiana w jelitach, wskazane są środki przeczyszczające. Zresztą leczenie jest czysto przypadowe, gdy silne bóle w okolicy żołądka występują, wskazane są środki odurzające, w razie pragnienia: kwaski, woda sodowa, Giesshüblerska etc.

Wobec nadmiernego pobudzenia do wymiotów przy żołądku czczym połykanie kawałeczków lodu i Cocaina 0·005—0·01 na raz.

Jako środki wymiotne:

182. *Pulv. rad. Ipecac. 2·00,*
Div. in dos. VI.
DS. Co kwadrans proszek aż do wystąpienia wymiotów.

183. *Tartari stibiati 0·05.*
Aqu. dest. 50·00.
S. W 2-ch porcyach w przeciągu 10-ciu minut zażyć.

184. *Natr. bicarb. 2·0,*
Tinct. nucis vom. gtts. decem
Aq. destill. 150·00,
Syr. cortic. aurant. 15·00.
S. Co godz. łyżkę.

185. *Resorcin. resublim.*
Acidi muriat. dil. āā. 2·00,
Aq. destill. 200·00,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

186. *Apomorphini mur. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Podskórn. 1/2—1 strzyk.

Przeciw wymiotom:

187. *Cocain. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00.
DS. 10—15 kropli na raz zażyć.

Przeciw bólom:

188. *Morph. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00.
S. 10 kropli na raz zażyć.

Catarrhus ventriculi chronicus.

1. *Acidus.*

Dyeta pożywna lekko strawna z wykluczeniem potraw korzennych, kwaśnych, tłuszczów, jarzyn, napoi wyskokowych i CO_2 zawierających. — Wewnętrznie wskazane są środki alkaliczne, woda Karlsbadzka, Vichy lub Szczawnicka (źródło Magdaleny) przepłókiwania żołądka roztworami soli alkalicznych, lub wodą Karlsbadzką; w razie silniejszych bólów w dołku podsercowym środki odurzające.

2. *Mucosus.*

Wskazana jest dyeta lekko drażniąca, a więc nieco napojów wyskokowych, kwasków organicznych, mięso w możliwem rozdrobnieniu, najlepiej więc siekane. Wewnętrznie środki gorzkie i kwas solny. Masaż żołądka, elektryzowanie.

Ad. 1.

189. *Sal. therm. Carolin factic* lub *originalis 100·00.*
S. Na czczo łyżeczkę w ½ szklanki ciepłej wody.

190. *Natrii biboracici*
Magn. ustae
Strontii bromati ãã. 5·00.
MD. 3 razy na dzień na koniec noża — ½ łyżeczki w godzinę po jedzeniu.

191. *Natri bicarb. 15·00,*
Magn. carbon. 10·00,
Calcar. carbon. 5·00,
MD. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

W razie bólów:

192. *Morph. mur. 0·10,*
Aquae laurocer. 10·00,
MD. in vitr. nigro.
S. W razie bólu 10 kr. zażyć.

193. *Tinct. nuc. vom. gtts. X,*
Aq. lauroceras 10·0.
S. Dwa razy dnia po 10 kropli.

194. *Codeini 0·02,*
Natri bicarb. 0·25,
Magnes. carb. 0·10,
Mfp. d. tal. dos. X.
S. W razie bólu 2—3 pr. dz.

Ad 2.

195. *Trae Amar.*
Acid. hydrochl. dil. ãã. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 20 kropli w łyżce wody zażyć.

196. *Acid. hydrochl. 3·00,*
Pepsin solub. german. de Rostock 2·00,
Aqu. dest. 200·00,
Syr. cort. aurant. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

Catarrhus vesicae zob. Cystitis.

Cephalalgia zob. Hemicrania.

Chlorosis.

Usunąć przyczynę bladaczki. Pożywienie ,posilne', ale łatwo strawne. Świeże powietrze, w ciężkich przypadkach łóżko — w lżejszych mierny ale systematyczny ruch. Należyte wysypianie się, nieprzeciążanie chorych ani fizyczną ani umysłową pracą. Szczególną mieć uwagę na zaburzenia żołądkowe, i jeżeli takowe istnieją, przedewszystkiem starać się je usunąć.

197. *Tinct. malat. ferri,*
„ Chin. comp. ãã. 25.00.
DS. 2—3 łyżeczki na dzień.

198. *Ferri sulfur. pur.*
Kalii carbon. ãã. 15·00,
Gi. Tragacanth. q. s. ut. f. pill. N. 120.
Consp. pulv. cinam.
DS. 3 r. na dzień 2—5 pig. (Blauda pigułki).

199. *Ferri sulfur. sicc. 6·00,*
Kali carbon. sic. 5·00,
P. altheae 3·00,
Mel. crud. q. s. ut. f. pil. N. 120.
DS. 3 r. na dzień po 2 pig. (Pigułki Valetta).

200. *Aloes 2·00,*
Ferri pulv. 8·00,
Pulv. rad. rhei 4·00,
Mucil. gum. ar. q. s.
f. pill. pond 0·10,
Consp. cinnamom.
S. 2 razy dz. po 3 pig. przy równoczesnem zaparciu.

201. *Ferropyrin (Knoll) 0·60,*
Acidi mur. dil. gutt. quinque,
Pepsini german. 5·0,
Aq. destill. ad 200·0.
MDS. Po jedzeniu łyżkę.

202. *Ferri carbon. sacch.*
Sacch. albi,
Natri bicarb. āā. 3·00
Myrrh. pulv.
Pulv. rad. rhei āā. 2·00,
Mfp. D. ad scatul.
S. 2—3 razy na dzień na koniec noża.

203. *Ferri oxydati sacch. 10·00,*
Pulv. rad. Gent. 5·00,
Extr. Gent. q. s. ut f. pil.
N. 100.
S. 3 r. po 2 pigułki następnie 3—4 do 10.

204. *Ferri reducti 10·00,*
Magn. carbon.
Succ. liquir. āā. 4·00,
Glyc. q. s. ut. f. pil.
N. 100.
S. 3 r. po 2—4 pig. dziennie po jedzeniu.

205. *Ferri oxydati dialys. 5·00,*
Sol. arsen. Fovler. 1·05,
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. menth. pip.
Syr. cinnam. āā. 15·00.
DS. 3 razy na dzień po łyżce stołowej.

206. *Ferri arsenic. cum*
Ammon. citrico 0·02,
Sacch. albi 3·00,
Mfp. D. in dos. N. 10.
S. 2 proszki na dzień.

207. *Ferri lactici,*
Sacch. albi,
Elaeosacch. cinnamom. āā. 0·20
Mfp. D. tal. dos. N. XX. in
charta cerat.
S. 3 r. dz. proszek po jedzeniu.

208. *Pyrophosph. ferri et sodae,*
Sacch. albi āā. 0·20,
Mfp. D. tal. dos. N. XX.
S. 3—4 proszki na dzień.

209. *Liqu. ferri album. 50·00.*
DS. 3 r. po łyżeczce od kawy.

210. *Chinini ferro-citrici 1·00,*
solve in
Vin. malagens. 200·00.
DS. 3—4 łyżek dziennie.

211. *Haemol pulverati 25·00,*
Da in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

212. *Ferratin. 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3 proszki dziennie.

213. *Haemogallol. pulv. 25·00,*
Do. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

214. *Ferropyrin. 1·00,*
Aq. destillat. 150·00,
Syr. cort. aurant. 30·00.
S. 3 łyżki dziennie.

Liquor mangano ferri peptonati wyrobu Matuli w Podgórzu, pastilli jodo-ferrati comp. Jahr.

Obok tego przetwory arsenikalne jak Sol. Fowlera, woda Gubera, Levico, Roncegno 2—3 łyżeczki na dzień, następnie i 2—3 łyżek. Wody żeleziste: Żegiestów, Krynica, Elster, Francensbad i t. d. kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Cholelithiasis.

Uregulować dyetę, uważać pilnie na stolec, unikać siedzącego trybu życia, natomiast używać dużo ruchu, unikać uciskania wątroby przez gorset, paski itd.

Podczas napadu okład ciepły na okolicę wątroby, oliwa w ilości 100—150 grm naraz. Ciepłe kąpiele, wstrzykiwanie morfiny samej lub z atropiną, czopki odbytnicowe — a w bardzo silnych bólach nawet narkoza chloroformowa. — W przypadkach gdzie napady kolki bardzo często się powtarzają, zabieg operacyjny — zresztą wskazanie do operacyi bardzo trudne.

215. *Aether. sulph. 15·00,*
Ol. Terebinth. rectific. 10·00.
DS. 3 r. dnia po 15—20 kropli. (Środek Duranda).

216. *Extr. belladon. 0·10,*
Aqu. dest. 20·00.
MDS. W napadzie co ½ godz. po 15 kropli.

217. *Morph. mur. 0·10,*
Aqu. dest.
Glycerini āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań, w jednej strzykawce 0·01 morfiny.

218. *Natri Salicyl. 0·50,*
Extr. bellad. 0·01,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
S. 4 proszki dziennie w wodzie sodowej.

Polecają też glycerynę w dawce 20—30 grm. w razie napadu. W dawce 5—15 grm. w wodzie alkalicznej kilka razy dziennie dla zabezp. od napadu.

lub

219. *Ol. olivar. optim. 200·00,*
Cognaci 20·00,
Vitelli ov. Nr. 2,
Menthol. 0·20.
DS. W przeciągu godziny na 2 razy użyć.

220. *Natri salicyl. 1·00,*
Natri sulphur. 3·00—5·00.
Mfp. Dtal. dos. N. XV.
S. 2—3 proszki dziennie stósownie do ilości wypróżnień.

Cholera.

W pierwszym okresie choroby środki przeczyszczające, a z tych przedewszystkiem Calomel. Po kilku obfitych wypróżnieniach, wywołanych środkiem czyszczącym, przetwory makowca. W przypadku, gdzie są już wymioty, rozwolnienie, odrazu przejść do przetworów makowca, chorego ułożyć w łóżku, okłady rozgrzewające, środki podniecające: herbata z rumem, cognakiem i t. p. Ciepłe kąpiele. Następnie przejść do enteroklysmy według Cantaniego: w wodzie przegotowanej o ciepłocie 30—40° C. rozpuszcza się tanninę 10·000:1000·00 lub też Acid. salicy 1·1%; lejkiem Hegara wlewa się do kiszek 1—2 litrów z wysokości 2 metrów. Powtarzać co kilka godzin. Jeżeli pomimo tego następuje zapad (stad. algidum) stosować hypodermoklysę z wody destylowanej i sterylizowanej (wodę trzeba w tym celu ½ godz. gotować w kolbce zatkanej korkiem z waty.) Na 2 litry takiej wody daje się 6·00 Natri carbon. i 8·00 Natri chlorati ogrzewa do 40° C. (zachować ostrożność co do antiseptyki). Zresztą leczenie przypadowe, rozcierania wyskokiem, spirit. camphoratus; przeciw kurczom inj. morfiny (1—2 ctgr.) w razie wymiotów: wino szampańskie zimna woda sodowa kwaśna, kawa czarna, połykanie lodu, kokaina. W razie zapadu środki podniecające, inj. podsk. eteru, ol. camph. Desinfekcya stolców i wymiocin.

221. *Trae chinae comp. 25·00,*
Chinin mur. 1·00,
Acid. mur. 1·50,
Trae Opii 6·00,
— Valer. aeth. 12·00,
— nuc. vom. 1·50,
Ol. menth 1·50.
DS. Co godz. 15 kropli.

222. *Cocain mur. 0·30,*
Aqu. dest. 130·00,
Creosoti gtt. 15,
Acid. mur. dil. gtt. 50,
Syr. simpl. 30·00.
S. Co 2 godz. łyżkę

223. *Acid. hydrochl. 2·00,*
Cocain. mur. 0·12,
Tinct. Opii 2·00,
Aq. dest. 170·00,
Syr. simpl. 30·00.
DS. Co godz. łyżeczkę, dopóki wymioty trwają, później rzadziej (lekarstwo trzymać w lodzie).

224. *Tinct. Cinnamom. 20·00,*
— Opii croc. 0·75,
Bismut. subn. 5·00,
Mixt. gumm. 100·00.
S. Co godz. łyżkę (w biegunkach początk.).

225. *Tinct. opii croc. 6·00,*
Vini ipecac. 4·00,
Trae Valerian. aeth. 12·00,
Ol. menthae pip. 1·00.
DS. 15 kr. w herbacie z mięty.

226. *Camphor. 1·00,*
Aether. acet. 15·00,
Trae opii 3·00.
DS. Co $^1/_2$ godz. 10 kropli.

Dujardin Beaumetz radzi:

1) aby chorego ogrzać napojami, kawą, herbatą z rumem i t. p. 2) przeciw biegunce:

227. *Moschi opt. 0·30,*
Ol. menthae gtt. 1·0,
Aether sulf. 15·0,
S. Co godzinę 10 kropli.

228. *Acidi lactici 10·00,*
Syr. simpl. 20·00,
Tinct. cort. aur. 2·00.

Całość wlać do litra wody, i co kwadrans 3 łyżki podać.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub:

229. *Tinct. valerian. 5·00,*
Laudan. Sydenham. 1·00,
Liquor Hoffmann 5·00,
Aq. menth. pip. gtts. V.
MDS. Po 25 kropli, ile razy przychodzi skłonność do wymiotów lub parcia na stolec.

Cholera infantum zob. Gastroenter. acuta i acutiss.

Chorda.

1) Dyeta mleczna. 2) Uregulowanie stolca. 3) Zimne okłady i kąpiele systematycznie przeprowadzane, gdyż chwilowo użyte, działają raczej rozdrażniająco; *Antiaphrodisiaca*:

230. *Camphor. rasae 0·20,*
Mixt. gummosae 100·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

231. *Lupulini puri 0·10,*
Camphor. rasae 0·01,
Extr. Lupuli q. s. ut. f. pill.
dtr. tal. dos. N. XII.
DS. 6 pigułek dziennie. Gdy to bezskuteczne, injekcya morfiny (0·01—0·02).

232. *Lupulini puri 0·10,*
Sacchari 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
DS. 3 proszki dziennie.

233. *Extr. opii aq. 0·10,*
Butyri Cacao q. s. ut f. supp. Nr. 5.
S. Wieczór 1—2 czopki.

234. *Amylenhydrat 5·0,*
Aquae flor. aur. 50·0,
Syr. cort. aur. 30·0.
S. Na noc zażyć połowę.

Chorea minor.

Dobre odżywianie, pobyt na świeżem powietrzu, gimnastyka lecznicza, chociaż w cięższych przypadkach w samym początku, lepiej dzieci trzymać w łóżku. Zabronić nauki, dozwolić dużo spać. Jeżeli na tle niedokrewności, blednicy, reumatyzmu podawać przetwory chininy i żelaza, w ostatnim przypadku, przetwory salicylu. Kąpiele letnie, siarczane, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa) (24—26°) prąd stały. Rozpylanie eteru na kręgosłup. W cięższych przypadkach, w celu uspokojenia można podawać chloral, Urethan, Sulfonal, aby wywołać dłuższy sen, wreszcie w bardzo ciężkich przypadkach stosowano punkcyą lumbalną z korzystnym wynikiem.

235. *Solut. arsen. Fovleri,*
Trae ferri pomati ää. 5·00.
DS. 3 r. dnia po 2—3 kropli po jedzeniu. Można postąpić do 5-ciu kropli.

Wody arsenowe: Gubera 2—3 łyżek, Levico i t. d.

236. *Antipirini 0·50,*
DS. Nr. XX.
S. 3 pr. dziennie zażywać.

237. *Chloral. hydrat. 4·00,*
Natri bromati 2·00,
Aqu. dest.
Syr. aurant. ää. 25·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.

238. *Natri bromati 0·20,*
Chinini ferrocitrici 0·10,
Sacch. 0·20,
Mfp. Dtr. tal. dos. N. XV.
DS. 3 pr. dziennie.

239. *Sulfonali 0·25—0·50,*
Dtur. tal. dos. N. V.
S. Na noc proszek.

240. *Zinci valerian. 0·50,*
Sacch. alb. 2·0.
M. f. p. div. in pp. V.
S. 3 proszki dziennie.

241. *Flor. Zinci 0·50,*
Pulv. Valerian. 0·25,
Pulv. gum. 10·0.
Mfp. Div. pp. N. XXX.
S. 3 proszki dziennie.

242. *Ferri carbon. sacch. 2·0,*
Oxyd. Zinci 1·0
Sacch. alb. 10·0.
Mfp. S. 3 r. d. na koniec noża.

243. *Exalgin 1·00,*
Solve in spir. menth. pip. 5·00,
Aquae tiliae 120·00,
Syrup aurant. 30·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.

244. *Physostigm. sulf. 0·01,*
Aq. dest. 10·0.
S. Wstrzykiwać początkowo ½ strzykawki, później 1—2 strz.

Cirrhosis hepatis.

Leczenie polega na podawaniu środków lekko czyszczących, najlepiej solnych, uregulowanie dyety, z której napoje wyskokowe wykluczyć należy, polecając też ścisłą dyetę mleczną; jeżeli chory przebył kiłę, to należy zastosować wcierki szaruchy a potem kal. jodatum.

Przeciw nagromadzeniu się płynu w jamie brzusznej, środki moczopędne, gdy te nie są dostateczne i wobec indicatio vitalis, nakłócie powłok brzusznych i wypuszczenie płynu.

245. *Theobromini natrosalicyl.*
(vel Diuretin) 0·50,
D. tal. dos. N. XV.
DS. 5 proszków dziennie.

246. *Calomelanos 0·10,*
Sacch. albi 0·30,
Mfp. Dtur. tal. dos. N. XV.
DS. 5 proszków dziennie.

Przyczem jednak należy zwrócić baczną uwagę na dziąsła.

247. *Inf. fol. Digit. 1·00:200·00,*
Liqu. Kali acet. 20·00,
Trae cort. aurant. 25·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

248. *Inf. Juniperi 15·00:200·00,*
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżkę.

249. *Kali jodati 10·00,*
Aq. dest. 200·00.
MDS. 2 łyżki dziennie.

Colica flatulenta.

Najczęstszą przyczyną niestrawności i kolki jest za częste podawanie piersi i uspakajanie dziecka piersią. Polecić regularne karmienie co 3 godz. w dzień i 2 razy w ciągu nocy.

W napadzie: wilgotne ciepłe okłady na brzuch, smarowanie ciepłą oliwą, lub maściami aromatycznemi. Wprowadzić do kiszki stolcowej kateter (powyżej sphincter internus). Lewatywy z ciepłej wody z oliwą. Rumianek lub herbata z mięty, łyżeczkami.

250. *Calomel. 0·01—0·03,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. V.
S. Co godz. proszek.

251. *Natri benzoici 0·20,*
Aqu. dest.
Aqu. foenicul. āā. 30·00,
Trae laudani gtts. duas.
Syrup simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

252. *Chloral hydrat v. Urethan 0·50,*
Aqu. dest. 80·00,
Mucilag. gum. arab. 20·00.
MDS. Na 2 lewatywy w razie boleści lub drgawek.

Colica menstrualis vide Dysmenorrhea.

Combustio.

Gdy tylko rumień istnieje wystarcza puder i okład:

253. *Liquor. Alumin. acet. 300·0.*
S. Do okładów.

Gdy istnieją pęcherze, nakłóć je i przykładać:

254. *Aqua Calcis,*
Ol. lini āā 75·0.
S. Zewnętrznie.

255. *Airol. 2·0,*
Vaselin. flav. 2·0.
M. f. ung. S. Maść.

256. *Xeroform. 2·0.*
Vaselin. flav. 20·0.
M. f. ung. S. Maść.

257. *Acid. borici 4·50,*
Mag. bismuth. 9·0,
Lanolin. Libreichi
Vaselin. fl. āā 45·0.
M. f. ung. S. Maść.

258. *Ichtyol. 4·0,*
Aqu. Calcis 30·0,
Lanol. Liebreichi
Vaselin. fl. āā 15·0.
M. f. ung. S. Maść.

259. *Ichtyol 5·0,*
Naftalan 50·0.
S. Zewnętrznie.

260. *Bismuthi subnitrici 9·0,*
Acidi borici 5·0,
Naftalan 80·0.
M. f. ung. S. Maść.

Condylomata accuminata.

Jeżeli na wąskiej szypule najlepiej odciąć nożyczkami, gdy liczne, odpalić żegadłem Paquelin'a. Jeżeli drobne i w mniejszej ilości lub na żołędzi, łechtaczce i t. p. smarować 2 trzy r. dnia c. tinct. jodi lub tinct. ferri sesquichlorati, zasypywać:

261. *Fulv. frond. Sabin,*
Alumin. crudi āā 10·0,
Cupr. sulf. 1·0.

S. Puder, albo wypalić: *Acid. chlorbacet. concent. p.*; wreszcie pędzlować codziennie aż do odpadnięcia (2—3 razy).

262. *Resorcin. resubl. 5·0,*
Collodii p. 25·0.
S. Zewnętrznie.

263. *Resorcin. resubl. 5·0,*
Aqu. dest. 100·0,
S. Do przemywania.

264. *Zinc. carbon.,*
Bismuth. subnitric. āā 9·0,
Resorcin. pulv. 2·0,
Talc. Venet. 80·0.
S. Puder.

Condylomata lata zob. Syphilis.

Congelatio.

W świeżem odmrożeniu nacieranie śniegiem w chłodnem miejscu aż do ogrzania i przeniesienia następnie do ciepłego pokoju, później pędzlowanie nalewką jodową.

265. *Naftalani 50·0.*
S. Zewnętrznie.

Gdy istnieją pęcherze, usunąć je i maść:

266. *Hydr. praecipit. alb. 2·0,*
Vaselin. flav. 30·0.
M. f. ung. S. Maść.

267. *Argent. nitr. 1·00,*
Vaselin. flav. 10·0,
Bals. peruv. 1·0.
M. f. ung. S. Maść.

Jeżeli skóra obrzękła:

268. *Ammon. sulfoicht.,*
Resorcin. alb.,
Tannin. āā 1·0,
Aqu. dest. 5·0.
S. Do pędzlowania.

269. *Resorcin. resubl. 2·0,*
Mucil. gummi arab.
Aqu. dest. āā 5·0,
Talc. pulv. 1·0.
S. Do pędzlowania.

Przy zgorzeli opatrunek przeciwgnilny, usunięcie części zgorzelinowych, okłady z wody Goularda lub Liqu. alum. ac. Gdy sprawa dawniejsza, starać się usunąć zastój żylny przez wywołanie przekrwienia czynnego, i obmywanie wyskokiem, kąpiele ciepłe z wody octowej lub ciepłe kąpiele piaskowe — obok tego:

270. *Ichtalbin (v. Ichtyol) 20·0,*
Glycerin. p.,
Collodii p. āā 10·0.
S. Co wieczór zapędzlować.

271. *Tct. jodi,*
Tct. Gallar. āā 10·0,
Collodii p. 50·0.
S. Do pędzlowania po podniesieniu kończyny ku górze.

272. *Calcar. chlor. 1·0,*
Ung. Paraffin. 9·0,
M. f. ung. subtill. d. in vitro fusco.
S. Na noc wcierać przez 5 minut (nos, palce).

Coryza.

Siąkanie bez nieżytu wskutek oddechania zimnem powietrzem, silnego światła itp. usuwa ucisk palcami nozdrzy.

Siąkanie i nieżyt usuwają: Olejek terpentynowy, 2—5% roczczyn wyskokowy mentolu, świeża tra jodi wziewane. Da-

lej wdmuchiwania do nozdrzy proszków rozmaitych za pomocą „autoninsufflatora" (po prostu dwie rurki szklanne połączone w środku rurką gumową):

273. *Camphorae.*
Ac. tannic. āā 2·0,
Mf. p. subtiliss.
S. Proszek do nosa

274. *Cocain. mur. 0·2,*
Menthol. 0·1,
Sacch. lact. 3·0.
Mf. p. subtiliss.
S. 4—5 razy dziennie wdmuchiwać do nosa.

Do wdmuchiwań użyć można Natrium i Zinco sozojodol.

Wewnętrznie: chinin., salicyl., antipyrin., salipyrin.

Croup vide Laryngitis croup.

Cystitis.

Najczęściej przy sprawie rzeżączkowej.

Jeżeli objawy ostre: spokój, okłady ciepłe na okolicę pęcherza i międzykrocze, kąpiele nasiadowe ciepłe, dyeta mleczna, niedrażniąca, bez napojów wyskokowych, uregulowanie stolca.

Przeciw parciu na mocz:

275. *Morph. muriat. 0·01,*
Extr. Bellad. 0·02,
But. Cacao 1·50,
M. f. supp. d. t. d. Nr VI.
S. 2—3 czopków na dzień.

276. *Lupulini 0·20,*
Extr. Bellad. 0·01,
Extr. Opii aquos 0·005,
Sacch. albi 0·30,
M. f. pulv. d. t. d. Nr XII.
S. 3—4 proszków na dzień.

277. *Mixt. gummos. 500·0,*
Tinct. Laudani spl. gtt. XV,
Aqu. laurocer. 10·0.
S. Co godzinę łyżka.

przy bardzo znacznem parciu wstrzykiwanie morfiny.

Wody alkaliczne (Giesshübler. Bilińska, Salvator) tylko wtedy, gdy mocz wybitnie kwaśny; lepiej dawać do picia napary z ziół.

278. *Fol. Uvae ursi,*
Herb. Herniar.,
Chenop. Ambrosioides āā 10·0,
Div. in dos. Nr 10.
S. porcyę naparzyć w filiżance wody.

Przeciw krwawieniu:

279. *Liqu. ferr. sequichlor. 2·0,*
Aqu. dest. 175·0,
Syr. Cortic. aurant. 25·0.
S. Co godzinę łyżka.

280. *Ergotini Bonjeau 1·0,*
Sacch. alb. 2·0,
M. f. pulv. div. in dos. Nr X.
S. 4—6 proszków dziennie.

281. *Extr. hydrast. fluid.,*
Vini malacensis āā 30·0.
Syr. Cinnam. 15·0.
S. Co 1—4 godz. po łyżce.

282. *Ac. tannic. 0·1,*
Salol. 0·5,
D. t. dos. Nr XV.
S. Co 2 godziny proszek.

Gdy objawy gwałtowne miną podawać Ac. salicyl. (5—6 proszków po 0·50), Natr. salicyl. (3—4 p. po 1·0), Salol (5—6 p. po 0·5), Natr. benzoic. (5—6 p. po 0·25), Urotropin (4—5 p. po 0·30—0·50).

W postaci przewlekłej, gdy wykluczono kamień pęcherza, nowotwór lub zwężenie cewki, podawać jeden z powyższych środków obok leczenia miejscowego t. j. przepłókiwań za pomocą cewnika opróżnionego pęcherza płynami:

2—4% *acid boric.*
1/4—1‰ *argent. nitric.*
1—2% *argonin,*

$^1/_4$—$1^0/_{00}$ *argentamin*,
$^1/_2$—$2^0/_0$ *protargol*,
$^1/_2$—$2^0/_0$ *largin*,
$^1/_4$—$^1/_2{}^0/_{00}$ *itrol (argent. citric)*
1 : 5000 sublimat.

Cewnika użyć można albo miękkiego Nelatona, lub metalowego najlepiej Ultzmann'a. Gdy zaś chory nie znosi większych ilości płynu w pęcherzu, wkraplać za pomocą wkraplacza Ultzmann'a lub Guyon'a płyny zgęszczone:

1— 5% argent. nitric.,
5—10% argonin,
5—10% protargol,
1— 3% itrol,

w ilości 20—30 kropli. Gdy znaczny osad, ciągnący się:

5% Natri chlorat.

W obfitej ilości dwa razy dziennie pęcherz przepłókać.

W rozpaczliwych przypadkach drenowanie pęcherza.

Przy c. tuberculosa obok środków ogólnie przy gruźlicy używanych.

283. *Creosot. 0·05*,
Jodoform. 0 01,
Natr. arsenic. 0·001,
Pulv. benzoic. qu. s. ut. f. pill.,
D. tal. pill. Nr 50.
S. 2 pigułki dwa razy dnia.

Do pęcherza zaś wkraplać:

284. *Hydrarg. sublimat. corr. 1 : 5000 : 3000*,
S. 30—50 kropli do pęcherza wkraplać.

285. *Guajacol p. 5·0*,
Ol. Olivar. 100·0.
S. 1—2 razy na dzień po 1—2 ccm.

286. *Jodoform. 1·0*,
Ol. Olivar. 100·0.
S. Jak wyżej.

287. *Jodoform. 20·0*,
Glycerin. 10·0,
Aqu. dest. 6·0,
Tragacanth. 0·25.
S. Łyżeczka na 150 gr. wody letniej do przestrzykiwania pęcherza, połowę zostawić jak najdłużej.

Delirium tremens pot. zob. alcoholismus.

Diabetes insipidus.

Pożywna dyeta, mierne użycie napojów. Leczenie hydropatyczne, pobyt. w górach. Kąpiele morskie, przetwory bromowe.

288. *Infus. Valerian. e 5·00, ad 100·00*,
Natri bromati 1·00,
Syrup 15·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

289. *Amylen-hydrat. 1·—.*
D. in caps. gelatinos. No XII.
S. R. i w. pr. zażywać.

290. *Codeini phosphor. 0·10*,
Syr. simpl. 30·00.
MDS. 3 razy dz. łyżeczkę.

291. *Camphor. monobrom.*
Extr. Valer. āā. 5·00,
ut f. l. ar. pil. N. 30.
S. 2—3 pigułek dziennie.

Diabetes mellitus.

Tylko pożywienie złożone z mięsa, jaj i mleka, ostatnie w małej ilości; tłuszcze korzystne. Dużo ruchu.

Chleba najwyżej 100—150 grm. na dzień, z jarzyn wolno szpinak, sałatę, zielony groszek i fasolkę, kalafiory, szparagi, kapustę; z mącznych jedynie trochę ryżu. Do picia: kawa, herbata osłodzona saccharyną, która nawet w większych ilościach ie szkodzi, kwaskowate wina, wódka, cognac, woda sodowa.

Jeżeli przy dyecie mięsnej wytsępują zapady i grozi choremu

coma diabeticum, to podawać wtedy większe ilości sody w wodzie sodowej lub Gieshüblerze. Z lekarstw najlepiej jeszcze działa woda Karlsbadzka, potem Vichy, Neuenahr, spore dawki opium do 1·0—2·0 pro die.

Do osłodzenia płynów używa się pigułek z saccharyny.

292. *Saccharini 3·00,*
Natri carb. sicc. 2·00,
Manniti 50·00,
f. pill. N. 100.
S. Pigułkę na ½—1 szklankę płynu.

293. *Acid. lacticum 5·00—10·00 pro die.*

294. *Acid. carbol. 5·00,*
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. menth. pip. 50·00.
DS. 3—4 łyżeczki na dzień.

295. *Codeini 0·05,*
Dtal. dos. N. XX.
S. Na dzień 3—4

lub

296. *Opii puri 0·50.*
Natr. bicarb. 5·00.
Mfp. Div. in dos. N. XV.
S. 3—4 na dzień.

297. *Extr. fol. Myrtillor 5·00,*
Extr. et pulv. Gentian q. s.
f. pil. N. 50.
S. Od 3 pig. dzien. do 10—12

298. *Jodoformii*
Extr. lactucae sativ. āā. 1·00,
Cumarin 0·10,
M. ut f. pill. N. XX.
S. 2—3 pigułki na dzień.

299. *Pilocarpini mur. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Podskórnie ½—1 strzyk.

300. *Lith. salicyl. 5·0,*
Lith. benzoic. 10·0,
Succ. et pulv. liquirit. q. s.
ut f. pill. N. centum.
S. 5—6 pigułek dziennie.

301. *Natr. salicylic. 10·0,*
Aq. dest. 200·0,
S. 4 łyżeczki, zwłaszcza w bólach.

302. *Flor. benzoes*
Pulv. gummos. āā. 2·0,
M. f. p. Div. in dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

W razie coma diabeticum środki podniecające, wstrzykiwanie eteru, ciepła kąpiel ze zlewaniami głowy zimną wodą.

Diathesis urica zob. Arthritis urica.

Dilatatio ventriculi.

Gdy przyczyną cierpienia jest zwężenie odźwiernika bliznowate, lub nowotworowe, wskazany jest zabieg operacyjny.

Chwilową poprawę osiągnąć można przez systematycznie, dłuższy czas stosowane przepłókiwanie żołądka, raz lub 2 razy dziennie rozczynem kw. borowego lub salicyl. resorcyny, lub w razie oddziaływ. kwaśnego rozczynem sody, soli lub wody karlsbadzkiej.

W razie bólów wskazane są środki odurzające i to lepiej podskórnie niż wewnętrznie.

W razie, gdy przyczyną cierpienia jest zwiotczenie ścian żołądka, należy przepisać dyetę pożywną, w małych ilościach a często podawaną z wykluczeniem o ile możności płynów; co dzień naczczo uwolnić żołądek zapomocą aspiratora żołądkowego od zalegającej treści, a w razie towarzyszącego nieżytu żołądka, takowy stósownie leczyć.

Skutecznie też działają zabiegi wodoleczniczе, miesienie i prąd indukcyjny, w okolicę żołądka stósowane.

W celu wzmocnienia mięśni żołądka: ipecacuanha 0·02—0·05 w przeciągu 24 godz., raz w pół godziny po jedzeniu, drugą dawkę (0·01) po całej godz. Extr. Belladon. po 0·01—0·02 na dawkę.

Przy zaparciu stolca: przed jedzeniem dwie łyżeczki: Sulphat Magnes., Cremor tartari, et flor. sulphur. aa. p. aeq. Lewatywy z gliceryny. Jeżeli po jedzeniu występują boleści, poleca się 2—4 łyżek wody chloroformowej lub morfinę z magnezyą lub sodą. Przeciw wzdęciu: kreda, węgiel, magnesia w bardzo małych ilościach.

Diphtheritis s. Angina diphteritica.

Odróżnić postać pierwotną, czyli błonicę od postaci następowych t. j. zapaleń dyfterytycznych (błonicowatych). Pierwsza przy małej gorączce, szarych, grzybowatych nalotach bez znaczniejszych bólów gardła, bez obrzęku gruczołów szyjnych, prowadzi najczęściej do dławca (laryngitis diphteritica), druga odznacza się głębokiemi owrzodzeniami gardła, obrzękiem gruczołów szyjnych, wysoką gorączką lub też ciepłota subnormalną, objawami ogólnego zakażenia.

I. Rozpoznawszy błonicę należy jak najwcześniej zastrzyknąć surowicę przeciwbłoniczą. Surowicę przyrządzają dzisiaj w takich dawkach, że w jednej flaszce mieści się tysiąc jednostek uodporniających, chociaż ilość surowicy wynosi w surowicy Bujwida 2—5 cm.³, Paltaufa 10 cm.³. Wobec rozwiniętej błonicy należy zastrzyknąć naraz przynajmniej jedną flaszeczkę; gdy błony zajęły całe gardło a zwłaszcza, gdy stwierdzono objawy rozwijającego się dławca 2 lub 3 dawki. Gdy po 24 godzinach naloty nie okazują tendencyi do oddzielania, a tembardziej, gdy się szerzą, należy dawkę powtórzyć.

Zastrzyknięcie robi się w powłoki brzuszne, w udo lub w skórę klatki piersiowej (w okolicy pachy) odpowiednią strzykawką, poprzednio przez gotowanie wyjałowioną.

Wczesne zastrzyknięcie surowicy zapobiega szerzeniu się błon na krtań, stwierdzonem też jest powszechnie, że pod wpływem surowicy nie przechodzą przypadki lekkie w ciężkie postacie (septyczne) jak to dawniej często spostrzegano.

Wobec błonicy pierwotnej postaci lekkiej po uskutecznionem zastrzyknięciu, zupełnie zachować się wyczekująco, co najwyżej polecić wewnętrznie:

303. *Acidi phosph. dil. 2·0,*
Syr. rubid, 20·0,
Aquae d. 100·0.
S. Co 3 godziny łyżeczkę,
lub

304. *Natri salicyl 2·0,*
Syr. rubid 2·0,
Aquae dest. 100·0,
S. Co 2 godziny łyżeczkę.

3% roczyn kali chlorici lub acidi borici do płókania, odpowiednia lekka a posilna dyeta trochę wina.

II. Wobec błonicy z rozpadem i objawami ogólnego zakażenia należy obok zastrzykiwań surowicy w dawkach większych (naraz dwie flaszeczki) leczyć miejscowo i wewnętrznie.

Leczenie miejscowe: Okłady z lodu na szyi (w woreczkach gumowych), pić wodę z lodu z dodatkiem wina czerwonego, lody owocowe. Później przy rozpadzie błon lub zgorzeli, można przejść do ciepłych okładów i kataplazmów.

Płókania:

Aq. calcis, Acid. salicyl. 1%, Ac. boricum 2%, Kali chloric. 2%, Sublimat. 1%, Thymol ½%, Menthol ½%.

305. *Kali chlorici 10·0,*
Aquae dest. 400·0,
Extr. opii aquos 0·40,
Syr. simpl. 20·0.
S. Płókanie.

Mniejszym dzieciom przestrzykuje się gardło dużą strzykawką.

Pędzlowania:

306. *Solut. acid. citr. e 10·00: ad 50·00.*

307. *Resorcin. 30·0,*
Glycerin. 30·00.
S. Co 2 godz. pędzlować.

308. *Acidi. salicyl. 0·50—1·00,*
Spir. vini. q. s.,
Glycerin. 40·00,
Infus. fol. Eucalypti 60·00.
DS. Co godz. zwilżać watą zamoczoną w tym płynie, miejsca bł. zajęte.

309. *Acidi carbol. cryst.,*
Acid. citric. cryst.,
Trae jodi āā 3—5·00,
Franz-Cognac 100·00.
MDS. Co 2 godz. pędzlować.

310. *Ferri sesquichl.*
Glycerin. āā. 10·00.
DS. Pędzlowanie 3 razy dz.

311. *Sublimati corros. 0·05,*
Aquae dest. 50·0,
Acid. tartar. 0·25.
S Pędzlowanie.

312. *Acidi boracici 5·0,*
Glycerini puri,
Aquae dest. āā 10·0.
S. Pędzlowanie.

313. *Chloral hydrat. 10·0,*
Aquae dest. 20·0.
S. Co ½ godz. pędzlować.

314. *Papayotini 1·0.*
Aq. destillat. 10·0.
S. Co 10 minut pędzlować.

315. *Jodi puri 0·40,*
Spirit. vini. 20·0,
Chloroformii 2·0.
S. Pędzlować.

316. *Liqu. Ferri sesqu. 1·00,*
Aquae dest. 10·0—50·0.
S. Pędzlowanie.

Wziewania:

317. *Merc. subl. corr. 0·02,*
Aquae dest. 200·0.
S. Do inhalacyi.

318. *Sol. hydrogen. superoxyd. 2·0,*
Aquae dest. 100·0.
S. Do inhalacyi.

319. *Acid. lactici gtts. 40,*
Aquae dest. 200·0.
S. Do inhalacyi.

320. *Aquae calcis,*
Aquae dest. āā 150·0.
S. Do inhalacyi.

Środki podawane do wewnątrz:

321. *Chinin. muriat. 0·50—1·50*
Ammon. chlorati 1·00,
Aq. dest. 60·00,
Syrup rubid. 20·00.
DS. 3 razy dz. na łyżeczkę.

322. *Antypirin 1·50—2·00,*
Cognaci 20·00,
Aq. destil. 80·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co 3 godz. łyżeczkę.

323. *Kali chlorici 2·0.*
Aq. destil. 80·00,
Tinct. ferri sesquichl. gtt. XX.
Syrup rub. id. 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

324. *Tinc. Myrrhae 4·00,*
Glycerini 8·00,
Aq. dest. ad 200·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

325. *Dcti cort. chinae e 5·00 ad 100·00,*
Aq. chlori 10·0,
Syrup sacchari 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

326. *Pilocarpin muriatic. 0·01,*
Pepsin 0·20,
Acid. muriat. dil. gtts. V,
Aq. dest. 80·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

327. *Hydrarg. cyanati 0·01,*
Aq. destill. 1·00,
Syr. aurant. 20·0,
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

328. *Camphor. 0·30,*
Mixt. gumm. 80·00,
Syrup sacchari 20·00.
DS. Co g. łyżeczkę, (zwłaszcza w formie séptycznej).

329. *Aether. acet. 5·00,*
Ol. cinamom. 1·50.
DS. Co 2 godz. 3—5 kropli.

330. *Hydrogen. superoxydat 2·0,*
Aq. dest. 130·0,
Glycerini 3·0.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Nadto w razie osłabienia czarna kawa, stare wino, cognac, nacierania octem lub winem.

W razie obrzęku gruczołów szyjnych okład z Liquor alum. acetic.

Gdy wystąpi dławiec stosować leczenie podane przy laryngitis crouposa.

Przy porażeniach po błonicy należy stosować elektryzowanie, roborantia.

Dysmenorrhoe.

Wykazanie przyczyny (przyczyna mechaniczna, dalej, czy przyczyna w macicy; czy w jajnikach). Unikać ruchu bezpośrednio przed i podczas peryodu, zaziębienia, szkodliwych wpływów moralnych. Regulować dyetę. Jeżeli chora niedokrewna lub skrofuliczna, odpowiednie leczenie stanu chorobowego ogólnego. Leczenie kąpielowe: Iwonicz, Rabka, Krynica, kąpiele borowinowe, (Mattoniego sól borowinowa).

Podczas boleści spokój, suche ciepło na okolicę podbrzusza, środki kojące jak: lewatywy z Tra. opii simpl. (15 kropli na lewatywę albo Chloral hydrat (1·0) na lewatywę). Czopki do kiszki stolcowej, zawierające opium lub morphium, wstrzyknięcie morphiny pod skórę, u osób silnych, krwistych, po jednej pijawce, na wewnętrznej powierzchni obu ud.

W cięższych przypadkach należy zbadać dokładnie miejscowo narząd płciowy przez odbytnicę, albo jeżeli możebne przez pochwę.

Najczęstszą przyczyną bolesnego miesiączkowania, bywa niedrożność przewodu szyi macicy.

Niedrożność pochodzić może ze zmiany położenia macicy jak np. zagięcia tejże, z wrodzonej wązkości przewodu, z krętego przebiegu tegoż.

W tych razach zazwyczaj napotykamy równocześnie niepłodność.

W przypadkach takich wskazanem jest leczenie mechaniczne, polegające na wyrównywaniu zagięcia macicy, na rozszerzaniu przewodu szyi macicy sposobem tępym, wprowadzanie zgłębnika lub rozszerzaczy na ten cel zbudowanych, do jamy macicy. Jeżeli te sposoby nie prowadzą do celu, wskazanem jest rozszerzenie macicy sposo-

bem krwawym (Hysterostomatomia) najlepiej modo Rosner-Mars.

Elektryzowanie według metody Apostolego.

331. *Extr. hydrast. canad. fluid.* 2 razy dziennie po 25 kropli na 8 dni przed regularnością.

332. *Chloral hydrat. 8·00,*
Kali brom. 10·00,
Aqu. camphor. 200·00.
S. Co 2 lub 4 godz. łyżeczkę.

333. *Trae thebaicae*
„ belladonae
„ hyoscyami
„ valerianae
„ Stramoni āā. 10·00.
S. 3—4 razy dnia po 15—20 kropli.

334. *Kali bromati*
Antipyrini āā 10·0,
Extr. viburni prunifol. fluid. 20·0,
Aq. destill. 120·0
Syr. cort. aurantiae āā. 30·0.
DS. 2—4 łyżek dziennie.

Polecają też czopki.

335. *Extr. opii aquos. 0·02,*
Extr. belladonnae 0·01,
F. l. art. supposit.
S. Czopki.

336. *Trae vibur. prunifol.*
„ piscid. erythr. āā 10·0,
S. 4 razy dnia 20 kropli w wodzie zażyć.

Dysenteria.

W czasie epidemii unikać niestosownego pożywienia. Ścisła desinfekcya wypróżnień.

Dyeta ścisła, kleik, rosół, mleko. Słabszym można dozwolić bulion z jajem, wyciągów mięsnych, wina.

Oseski zostawić przy piersi, karmiąc regularnie co 3 godziny.

Leczenie rozpocząć należy od środków przeczyszczających, Calomel, Ol. ricini, dorosłym 2—4 łyżek dziennie. Później środki ściągające, miejscowe przepłókiwania kiszki letniemi rozczynami. Starcia około odbytnicy troskliwie oczyszczać i zasypywać pudrem salicylowym.

Codziennie kąpiel ciepła, dorośli jedną dziennie. Ciepłota kąpieli 27° przez 5—10 minut. Okłady wysychające, kataplazmy, zawijania ciepłe sprawiają ulgę.

337. *Calomelanos 0·05,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtr. tal. dos. N. VI.
S. Co godz. proszek.

338. *Acidi salicyl 10·00,*
Opii pulv. 0·20,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3—4 proszki dziennie.

339. *Natri salicyl 0·50,*
Laudani 0·05,
Mfp. Dent. tal. dos. N. X.
DS. 3 pr. dziennie.

340. *Natri salicyl 5·00,*
Aqu. dest. 80·00,
Trae laud. gtts. X.
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżkę.

341. *Saloli p. 5·0,*
Bismuth. salic. 2·0,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

342. *Rad. Rhei 6.0,*
Rad. ipec. 2·0,
Inf. Aq. fervid. q. s. ad colat. 120·0
adde
Gumi arab. 4·0,
Syr. altheae 30·0.
S. Co godz. łyżkę.

Do lewatywy używa się: sól kuchenna (0·5%), Acid. salicyl. (0·5%), Thymol (0·10%).

343. *Argenti nitrici 0·05,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Na 2 razy w lewatywie zastosować.

344. *Tannini 5·00,*
Aqu. dest. 500·00.
S. Na 2 lewatywy.

345. *Liquor. alum. acet.*
Aqu. dest. ãã. 100·00.
DS. Na 2 lewatywy.

Po lewatywach jakoteż w razie silnego parcia dać czopki:

346. *Butyri Cacao 0·50,*
Trae opii guttam
Mf. supposit. d. t. Nr. X.
S. 2—3 dziennie.

347. *Extr. bellad. 0·10,*
Morphii mur. 0·05,
Butyr Cacao q. s. f. sup.
N. V.
S. 1—2 czopków dziennie (dorosłym).

W przypadkach przewlekłych podawać dalej lewatywy, i środki lekko ściągające.

W razie zapadu: Cognac, wino, kamfora, eter.

W okresie zdrowienia przechodzić zwolna do pokarmów: jaja, skrobane mięso itd.

U dzieci rozpocząć leczenie od ol. ricini, lub calomelu, następnie:

348. *Bismut. salicyl 1·00,*
Pulv. Doveri 0·20,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. 3 pr. dziennie.

349. *Chinini tannici*
Bismuti salicyl. ãã. 1·00,
Laudani 0·10.
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3 pr. dziennie.

Przepłókiwanie z acid salicyl. 0·5%, thymol 0·10% kw. borowy 2%.

Dyspepsia.

Przedewszystkiem wykryć przyczynę cierpienia i dokładnie zbadać funkcyę żołądka i kiszek.

Cierpienie to najczęściej stoi w związku z czynnościowem, nadmiernem wydzielaniem soku żołądkowego, lub z niedomogą wydzielniczą żołądka.

Stosownie do tego w 1-szym przypadku wskazane są środki alkaliczne, wody: Karlsbad, Vichy, Szczawnicka Magdaleny, w 2-gim kwas solny i środki gorzkie.

W innych razach zboczenia w wydzielaniu soku żołądkowego nie ma, tylko błona śluzową żołądka jest nadczułą, a w tych przypadkach należy przed jedzeniem podawać środki znieczulające (cocaina) i zapomocą przepłókiwań żołądka zmniejszać przeczulicę błony śluzowej, można też podawać przetwory bromowe.

Prócz tego należy zwrócić uwagę na ogólny stan chorego, u anemicznych wskazane są środki żelaziste (Krynica, Żegiestów, Francensbad i t. d.) u neurasteników i hysteryczek skutecznem bywa leczenie wodolecznicze, wyjazd nad morze lub w góry.

350. *Natri bicarbon.*
Magn. carbon.
Kali carbon. ãã. 5·00,
Pulv. rad. Rhei 7·00,
MD. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć, w razie jeżeli jest nadmierne wydzielanie soku żołądkowego.

351. *Sal. therm. Carolin 100·00*
DS. Co dzień rano łyżeczkę w pół szklance ciepłej wody.

352. *Strontium brom. 2—3·00.*
Po obiedzie i po kolacyi.
W razach niedomogi wydzielniczej:

353. *Acid. hydrochl. 3·00,*
Pepsini German. solub de Rostock 2·00,
Aqu. dest. 150·00,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

354. *Acid. hydrochl. dilut.*
Trae absinthi āā. 15·00.
DS. Po każdem jedzeniu 20 kropli w łyżce wody zażyć.

355. *Orexin basic. 0·30,*
Dent. tal. dos. N. 5.
S. Jeden proszek rano zażyć.

356. *Sol. Fovleri 5·00,*
Tinct. mal. ferri 10·00.
DS. Po obiedzie i kolacyi od 10—30 kropli.

357. *Trae ferri pomati 25·00,*
Trae Rhei vinosae
Trae amarae āā. 15·00.
MDS. 3 razy dnia po łyżeczce zażyć.

358. *Ferri carb. sacchar. 5·00,*
Extr. nucis vomicae 0·50,
Pulv. et extr. Rhei āā. q. s. ut f. pill. N. 100.
DS. 3 razy dnia po 2 pigułki zażyć.

u oseskόw

Regularne karmienie, jeżeli przyczyną mleko krowie, wrócić do piersi, lub też zarządzić odpowiednie żywienie sztuczne. Calomel (0·01—0·03) lub Natrum benzoic. (3%) co 2 godziny łyżeczkę.

359. *Naphthalini p. 0·50,*
Aq. Chamomillae
Gum. arab. āā. 50·0.
Ol. meth. pip. gtt. unam.
MDS. Co2 godz. łyżeczkę.

360. *Kreosoti gtt. V.*
Aq. dest. 50·0,
Syrup. simpl. 20·0,
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

W razie wzdęcia bolesnego, wprowadzić kankę lub mięki kateter do odbytnicy. Jeżeli wymioty nie serowate, cuchnące, wskazują na brak kwasów: Acid. mur. (0·30:50·0) lub:

361. *Pepsin 1·00,*
Ac. muriat. gtts. tres.
Aqu. dest. 90·00,
Syr. simpl. 15·00.
S. Przed pokarmem łyżeczkę.

362. *Acid lactic. 1·0,*
Aquae d. 100.0,
Syr. simpl. 20·0.
S. Co 3 godziny łyżeczkę.

Przy kwasocie: Aq. calcis, calcaria phosphor. tribasica pur. po 1·0.

Przy Intertrigo towarzyszącem zmywanie wodą mydlaną.

363. *Magnes. ustae 5·00,*
Talci praepar. 20·00,
Acid. salicyl. 0·20.
Mixt. oleoso-balsam. gtt. X.
Mf. p. DS. Do posypywań.

Eclampsia infantum.

Uwzględnić przyczyny: Początki chorób ostrych i zakaźnych, użycie środków odurzających, przepalenie głowy, kolki brzuszne, niestrawność, robaki, choroby dróg moczowych (phimosis), koklusz, skurcz głośni, ciała obce w nosie, zranienia.

Wśród samego napadu zimne okłady (woda z octem) na głowę co parę minut, lewatywy, gorczyczniki na kark i łydki, w razie długotrwałych drgawek wdychanie chloroformu (ostrożnie!) kilka kropel na chustce

trzymać pod nosem. Lewatywy z chloralu.

W razie powtarzających się napadów:

364. *Chloral hydratis 1·00,*
Natri bromati 1·00,
Aqu. dest. 60·00,
Syrup sacchari 15·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

365. *Chloral hydratis 0·50,*
Aqu. dest. 80·00,
Mucilag. gum. ar. 20·00.
MDS. Połowę do jednej lewatywy.

366. *Calomelanos 0·30,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. Co godzinę proszek.

367. *Kali bromat. 2·0,*
Ammoni brom. 1·0,
Aqua dest. 100·0,
Syr. simpl. 30·0.
MDS. 4 łyżeczki dziennie.

Eclampsia parturent. (Drgawki porodowe).

U ciężarnych okazujących cierpienie nerek, znaczniejsze obrzęki, podawać środki moczopędne (kali aceticum, acidum benzoicum), środki wypróżniające, środki napotne, mleczna dyeta. Kąpiele ciepłe (36°—38° C.) ostrożnie.

Podczas napadu ułożenie w łóżku otoczonem materacami, aby chorą uchronić od obrażeń; wdechiwanie tlenu, przed wystąpieniem szczękościsku, wsunąć język do jamy ust i między szczęki wsunąć kawałek drzewa okrytego płótnem. Ruchów nie krępować. Znieczulić chorą silnemi dawkami narkotyków, morfina podskórnie 0·02—0·03 lub chloral w lewatywie (2·0). Gdy się chora budzi lub napad występuje, ponowić dawkę. Można użyć chloroformu do wdychania, ale tylko wtedy, jeżeli stwierdzić możemy pewną okresowość w występowaniu napadów np. napady występują regularnie co 20 lub 15—10 minut, wtedy minutę naprzód podać chloroform. Po napadzie kąpiel ciepłą 30° R., potem zawinąć w prześcieradło i koc, aby wywołać poty.

Podczas ciąży napady mogą ustać i ciąża być donoszoną, dlatego tylko w razach, gdy powyższe leczenie niepomaga, napady występują zbyt często, albo grozi obrzęk płuc, wzniecenie porodu przedwczesnego (założenie świeczki elastycznej do macicy, niektórzy radzą przebicie pęcherza płodowego).

Jeżeli napady występują podczas porodu najlepiej chloroformować, można użyć i narkotyków jak wyżej i kombinować jedno z drugiem. Podaje się narkotyk, a oprócz tego, ilekrotnie występują objawy zwiastunowe napadu, chloroform. Unikać częstego badania wewnętrznego, aby nie drażnić chorej. Jeżeli są warunki do łagodnego ukończenia porodu, to takowy ukończyć. Zabiegów gwałtownych, w celu rozwiązania rodzącej używać nie należy, chociaż w ostatnich latach zdanie się zmieniło w tym względzie i radzą w każdym przypadku o ile można najprędzej w uśpieniu ukończyć poród (Dührsen, Zweifel). Jeżeli szyja macicy zamknięta, można przed rozwiązaniem puścić do 500 gr. krwi w razie gdy tętno napięte mocno. Jeżeli napady występują w połogu, postępowanie jak podczas ciąży.

368. *Amyleni nitrosi 5·0,*
Ol. foeniculi 10·0.
MDS. 2—5 kropli do wdychiwań na chustce (amylnitrit).

369. *Laudani p. 0·20,*
Sacch. albi 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr X.
S. Co $^1/_2$ godz. proszek.

Eczema.

Przedewszystkiem uwzględnić moment etiologiczny, usunąć więc zależnie od przypadku szkodliwe czynniki zewnętrzne, a więc wodę i światło, wpływ wilgotnego powietrza, drażnienia przez odzież. Gdy wyprysk słoneczny (e. solare) polecić nosić kobietom weloniki żółte lub zielone, mężczyznom parasole.

Przy wyprysku ostrym, szczególnie, gdy istnieje sączenie, pilnie pudrować:

370. *Talci Venet.,*
Amyl. trit. āā 50·0,
Zinc. oxyd. 5·0.
S. Puder.

371. *Zinc. oxyd.*
Magist. bismuth. āā 15·0,
Ceruss. 7·50,
Talc. Venet.,
Amyl. Orizae āā 30·0.
S. Puder.

372. *Zinci oxyd.,*
Amyli āā 25·0,
Naftalan 50.
Mf. ung. S. Zewnętrznie.

Do zasypek nie dawać olejków eterycznych.

Gdy wyprysk zajmuje całe ciało, zawinąć chorego w zapudrowane prześcieradło i skrzętnie zasypywać pudrem.

Jeżeli skóra obrzękła, suche zimno (przyrząd Leiter'a) lub często zmieniane okłady:

373. *Liqu. Alumin. acet.,*
Aqu. fervid. āā 150·0.
S. Do okładów.

374. *Plumb. acetic. 7·0,*
Alumin. crud. 2·0,
Aqu. dest. 200·0.
S. 2 litrami wody rozcieńczyć do okładów.

375. *Resorcin. resubl. 10·0,*
Aqu. fervid. 500·0.
S. Do okładów.

376. *Ac. thymic. 0·50,*
Aqu. dest. 500·0.
S. Do okładów.

Gdy znaczne sączenie:

377. *Ac. carbol. liquefact. gtt. XL,*
Spir. vin. rect. 20·0,
Glycerin. p. 8·0,
Zinc. oxyd.
Amyl. tritic. āā 10·0,
Aqu. fontis. 250·0.
S. Woda do obmywania.

Przy eczema papulosum acutum lub gdy istnieje znaczne swędzenie nawet przy sączącem, zwilżać kilka razy dnia wyskokiem i pudrować:

378. *Ac. carbolic. (s. salicyl.) 2·0,*
Spir. vini rect. 150·0,
Spir. Coloniens.,
Spir. Lavandul.,
Glycerin. p. āā 25·0.
S. Zwilżać zamoczoną watą.

379. *Ac. carbolic. (s. salicyl.),*
Glycerin. p. āā 2·0,
Balsam. peruvian. 1·0,
Spir. vini rect. 200·0,
S. Jak wyżej.

Zamiast wyskoków użyć można:

380. *Talc. Venet. pulv.,*
Amyl. tritic. āā 100·0,
Glycerini p. 40·0,
Aqu. Plumbi 200·0,
M. f. liniment.
S. Rozcieńczyć taką samą ilością wody i pędzlować.

381. *Zinci oxyd.*,
Amyli āā 15·0,
Naftalan 50·0,
Acidi salicyl. 1·0.
S. Zewnętrznie.

Przy eczema squamosum parę razy dnia smarować maścią i zapudrować lub obwiązać opaską, usunąwszy poprzednio łuski za pomocą oliwy lub waseliny.

382. *Mercur. praecipit. alb. 3·0,*
Ung. Glycerin. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

383. *Salol. p. 2·0,*
Ol. Olivarum,
Axung. porcin.,
Lanolin. anhydr. āā 25·0,
M. f. ung.
S. Maść.

384. *Resorcin. resubl. 5·0—10·0,*
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic.,
Vaselin. flavi,
Lanolini p. āā 25·0,
M. f. ung.
S. Maść.

385. *Menthol. 1·50,*
Saloli 2·0,
Ol. Olivar. 3·0,
Lanolini anhydr. 50·0,
M. f. ung.
S. Maść na ręce.

386. *Ac. boric. (v. Salicyl) 3·0,*
Zinc. oxydat.,
Amyl. trit. āā 25·0,
Vaselini flav. 50·0.
S. Pasta (najwięcej używana).

387. *Ol. Rusci,*
Sulf. praec. āā 5·0,
Naftalan 50·0.
S. Zewnętrznie.

388. *Resin. Benzoës pulv. 5·0,*
Axung. porcin. 160·0,
Digere, cola et adde:
Zinc. oxyd. 25·0,
M. f. ung.
S. Maść Wilsona.

Gdy skóra gładka, mało zaczerwieniona, pędzlować raz na dzień ostrożnie.

389. *Ol. Rusci 50·0,*
Spir. vin. rect.,
Aether. sulf. āā 75·0.
S. Do pędzlowania.

390. *Ammon. sulfoichtyol. (s. Thiol) 50·0,*
Spir. vin. rect.,
Aether. sulfur. āā 75·0.
S. Do pędzlowania.

391. *B. naphtol. 1·0,*
Spir. vin. rect. 100·0.
S. Do pędzlowania.

392. *B. naphtol. 0·50,*
Ung. emoll. 25·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Gdy maść zadrażnia, zasypywać pudrem.

Przy wyprysku przewlekłym należy strupy i łuski usunąć, i naciek w skórze doprowadzić do wessania.

Gdy wyprysk sączący (e. madidans) przykładać na wąskich kawałkach płótna rozsmarowaną maść dwa razy dziennie, poczem obwiązać watą i opaską, przedtem jednak zmyć dokładnie mydłem szarem i wodą ciepłą, co i później wedle potrzeby powtórzyć należy.

393. *Emplast. diachylon simpl.*
Ol. Olivarum āā 50·0,
M. f. ung.
S. Maść Hebry.

394. *Emplast. diachyl. simpl.*
Vaselin. flav. āā 50·0,
M. f. ung.
S. Maść Kaposi'ego.

395. *Empl. saponat. 80·0,*
Ol. Olivarum 20·0,
Ac. salicyl. 2·0 5·0.
S. Przykładać na kalikocie.

W celu usunięcia strupów przykładać na kawałkach pło-

tną oliwę, maść Hebry, Kaposi'ego

396. *Naftalani 50·0,*
Ung. Wilsoni,
Amyl. trit. ãã 25·0.
S. Zewnętrznie.

397. *Empl. saponat. 100·0,*
Leni calore fuso adde:
Ac. salicyl. 10·0,
M. f. empl.
S. Plaster salicylowy (Pick'a).

Dla usunięcia pozostałości po maści i rozmiękłego przyskórka, zmyć spiryt. mydlanym lub mydłem szarem, poczem usuwać naciek w skórze przez smarowanie dziegciem, ichtyolem, naftolem.

398. *Ichtyol 2·0,*
Glycerini 8·0,
Naftalani 20·0.
S. Zewnętrznie.

399. *Ichtalbini (Knoll) 3·0,*
Aq. destill.,
Glycerini ãã 20·0.
S. Zewnętrznie.

400. *Eurobini 2·0,*
Eugallol 10·0,
Aceton 10·0.
S. Zewnętrznie.

401. *Lenigalloli 1·0—10·0,*
Sapon. virid 2·0,
Vaselini flavi 10·0.
S. Zewnętrznie.

Gdy wystąpi podrażnienie, maść obojętna (m. cynkowa, borowa, Hebry) i puder, poczem na nowo środki drażniące.

Gdy wyprysk uporczywy, szczególnie na rękach, zapędzlować c. kali caustico 1 : 2, poczem maść lapisowa 1% lub

402. *Ol. Rusci 2·0,*
Naftalani 50·0.
S. Zewnętrznie.

Zapędzlować raz dziennie, następnie maść cynkową lub pastę borową.

403. *Ol. Rusci,*
Sulf. praec. ãã 5·0,
Naftalani 50·0.
S. Zewnętrznie.

Jeżeli wyprysk trwa uporczywie czas dłuższy lub często powraca skutkiem jakiejś choroby ustrojowej (scrophulosis, chlorosis, dysmennorrhoea i t. p.) leczyć chorobę podstawową.

Eczema seborrhoicum.

Gdy znaczne sączenie pudrować, potem obmyć strupy, namoczywszy je przez kilka godzin oliwą i usunąć nadmierny tłuszcz ze skóry za pomocą mydła:

404. *Spir. saponato-kalin. 100·0.*
S. Mydło.

Gdy skóra bez strupów, czysta, polecić maście:

405. *Resorcin. resubl. 5·0,*
Zinc. oxydat,,
Amyl. tritic ãã 25·5,
Vaselin. fl. 50·0,
M. f. pasta.
S. Maść.

406. *Xeroformi 1·0—5·0,*
Naftalani 20·0—50·0.
S. Zewnętrznie.

Gdy skóra przychodzi do stanu prawidłowego, na noc przykładać maść, a przez dzień zmywać.

407. *Resorcin. resubl. 10·0,*
Spir. vin. rect. 100·0,
Spir. Coloniens. 50·0,
Bals. peruvian. 2·0.
S. Spirytus na głowę.

408. *Ac. boric. 4·0,*
Glycerin. p. 15·0,
Spir. vin. rect. 100·0,
Tct. Benzoës 2·0.
S. Codziennie głowę zwilżyć.

409. *Sulfur. praecipit. 12·0,*
Camphor. trit. 1·0,
Mucilag. gum. arab. 6·0,
Aqu. Calcis.
Aqu. Rosarum āā 100·0.
S. jak wyżej.

Przytem zalecać można do mycia głowy mydeł Eichhoff'a: resorcynowego, resorcynowo-siarkowego i naftolowego.

Emphysema pulmonum.

Przeważnie leczenie symptomatyczne.

Unikanie zaziębień, przemoczenia nóg, wogóle wszystkiego, co może sprowadzić lub powiększyć nieżyt oskrzelowy. Główne zadanie leczyć nieżyt oskrzelowy przez pobyt na świeżem górskiem powietrzu, picie wód w Szczawnicy, Reichenhall, Krościenku; na wewn. Pulv. Doveri, Amonium muriat, Tannina z morfiną, Stibium sulphurat. aurant. z morfiną, apomorfin, Inf. Ipecacuanhae lub radix Senegae, przetwory balsamiczne jak: Balsam peruv. tolutanum, ol. terebinth., terpinol, terpinhydrat (3·00: na 30 pigułek, z tego 1—3 pig. dziennie).

Leczenie w gabinetach pneumatycznych lub za pomocą przyrządów Waldenburga lub Geigla i Majera (Würzburg) lub Schnizlera, lub w Truskawcu w zakładzie inhalacyjnym.

U ludzi otyłych można polecić picie wód Karlsbadzkich lub Kissingen. Przy osłabieniu akcyi serca, podawać obok środków wykrztuśnych i nasercowe. Uważać na wypróżnienia, w razie braku tychże, podać odpowiednie środki.

Dyeta pożywna, ale nie wzdymająca.

410. *Terpinoli 3·00,*
Extr. et pulv. liquir. q. s.
ut. f. pil. N. 30.
S 3—4 pig. dziennie.

411. *Apomorph. hydrochl. 0·05,*
Morphii mur. 0·03,
Acidi mur. gtts. X.
Aqu. dest. 180·00,
Da in vitro nigro.
S. Co 3 godziny łyżkę.

412. *Stibii sulph. aurant. 0·30,*
Morph. mur. 0·10,
Natrii bicarb. 5·00,
Mfp. div. in dos. N. XV.
S. 2—3 proszki dziennie.

413. *Gutti*
Fol. digit.
Bulb. Scillae,
Stibii sulphur. aurant.
āā. 1·50,
Extr. Pimpinellae q. s. ut. f. pil. N. 60
DS. Co 2 godziny pigułkę.

414. *Ol. terebinth. 2·00,*
Aq. menth. pip. 150·00,
Mucil. g. arab. 30·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżkę.

415. *Extr. Belladon. 0·1,*
Pulv. rad. Ipec. 0·2,
Sacch. alb. 3·0,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

416. *Extr. Hyoscyam. 0·15,*
Aqu. dest. 70·00,
Syr. simpl. 10·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżeczkę.

Przy dyspnoe:

417. *Extr. Quebracho aq. 5·00,*
Aq. destill. 50·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę zażyć.

418. *Quebrachin 0·50,*
Extr. Glycyrrhizae q. s. ut. f pil. N. X.
S. 4—5 pigułek dziennie.

Endocarditis.

Leczenie objawowe a więc: Spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, niepodniecająca. Na okolicę serca okłady zimne lub worek z lodem.

Na wewnątrz cardiaca, zwłaszcza digitalis, strophantus, w razie bólu mierne dawki morfiny.

Przy znacznem osłabieniu: kawa czarna z Konakiem, wino mocne, kamfora lub eter podskórnie wstrzyknięty. Coffeina lub Theobromina po 0·10 na dawkę, 1·00 pro die, obok innych środków nasercowych jak Convalaria, Sparteina i t. d.

Przy gorączce wysokiej, mierne dawki antipyretyków, z obawy groźnego zapadu najlepiej razem z Coffeiną lub Theobrom.

419. *Infus. fol. digit. e 1·50*
ad 150·00,
Coffeini citrici 5·00,
Liquor. Kali acet. 50·00,
Succ. liquir. 10·00.
S. W ciągu 2 dni użyć.

420. *Tinct. Strophanti*
Aq. lauroc. ăā. 10·00.
S. 3 r. dz. po 10—20 kropli.

421. *Pulv. fol. digit.*
Calomelanos ăā. 0·40,
Sacchari 3·00,
Mpf. div. in dos. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

Endometritis.

a) Ostry nieżyt: spokojne leżenie w łóżku, środki lekko wypróżniające, okłady wysychające na brzuch.

W razie bólów, czopki cum laudano lub cum morphio.

b) Przewlekły nieżyt wymaga jużto leczenia ogólnego, (kąpiele z soli borowinowej Mattoniego) i t. d., już też leczenia miejscowego.

W tym celu można używać wprowadzania środków żrących przypiekadłem Chiarego, albo za pomocą sondy owiniętej watą i napojonej n. p. cum Tra jodi. cum liquore ferri sesquichl. itd. Przepłókiwania macicy po dokładnem roszerzeniu szyi za pomocą cewnika Bozemanna, Olshausena, itd. rozczynami: kwasu borowego, karbolowego jak wyżej. Schulze radzi przedtem rozszerzyć macicę sposobem tępym. Wprowadzenie rozczynów silniejszych, jak kwas karbolowy 4%, Cuprum sulphuricum 10% za pomocą rurki Bandla w jego wzierniku do jamy macicy. Wprowadzanie pręcika Spiegelberga lub Fritscha owiniętego watą napojoną rozczynem chlorku cynku 10—50%, przyczem należy pod tylną wargę macicy podłożyć watę napojoną 10% rozczynem sody, aby spływający chlorek cynku nie sparzył bł. śluz. pochwy. Klien poleca co 3—8 dni wprowadzanie do szyi za pomocą odpowiedniego instrumentu (Uteruspistole) patyczków zrobionych z cukru mlecznego, gumy arabskiej, białka, glyceryny, które zawierają 2% argentum solubile.

Wprowadzanie na pręciku owiniętym watą rozczynu 50% kw. mlekowego.

422. *Alumnol 2·50,*
Trae jodi,
Alcohol ăā 25·0.
S. Zewnętrznie.

423. *Naftalani 50·0.*
S. Zewnętrznie.

Do przestrzykiwań obecnie używa się ½—1% rozczynu formaliny.

Wprowadzanie do jamy macicy pręcików zawierających jodoform, taninę itd. Wprowadzanie do jamy macicy gazy jodoformowej w postaci długiego paska, którego jedna część wypełnia macicę, druga zaś sterczy do pochwy.

Jako nowy sposób uważać należy przyżeganie bł. śluzowej za pomocą pary wodnej 100° C. 1—1½ minuty, ku czemu wymyślono przyrządy (Suegirieff, Panecki).

Gdy te sposoby nie wystarczają, wyskrobanie jamy macicy (Abrasio mucosae).

Owrzodzenia części pochwowej należy goić przyżeganiem zapomocą: nastoju jodowego, azotanu srebrowego w laseczce, Cuprum sulphuricum w kryształach, Acidum nitricum fumans, który się stosuje ostrożnie za pomocą pręcika szklanego albo asbestowego. W ostatnich czasach polecają zakładać do pochwy gałki składu:

424. *Europhen 0·05,*
Ol. amygdal. gtt. nonnull.,
Butyr. cacao 2·50,
Mf. globulus vagin. N. I.
(frigid parat).

W przypadkach dawnych owrzodzeń z przerostem gruczołowym, najlepiej wyskrobać ostrą łyżeczką dno wrzodu i przypiec następnie, do czego użyć można ferrum candens, thermocauter Paquelina, Galvanocauter.

Enteritis follicularis.

Odstawione dzieci wrócić do piersi. Mieszanka śmietankowa Biederta lub zupa Liebiga za pokarm. Kleik jęczmienny, kawa żołędz., mąka Kufeka. kakao.

Przepłókiwanie jelit 1% wodą słoną, 3% Acid. boricum, 1% Natr. salicyl. Liquorem alum. acetici aa. c. Aq. Toż i na wewnątrz.

425. *Liquor. alum. acet. 30·00,*
Aq. dest. 50·00,
Syrup 20·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę.

426. *Ichtalbini 0·20—0·10 p. dosi* 3—4 r. dziennie.

427. *Chinin tannic. 0·05—0·10 pro dosi.*

428. *Thiocol 0·30.*
Sd. Nr. XII.
S. 3 proszki dzien. zażywać

W razie boleści i parcia Extr. opii aq. 0·01 pr. dosi, 3—4 r. dz., Tra opii według wieku.

Enterocatarrchus zob. Catarrhus intestini.

Enuresis nocturna.

Uwzględnić powody: Ascaridy, Oxyuris, Phimosis, pavor nocturnus, zboczenia w odżywieniu, Onania.

Zimne obmywania, kąpiele nasiadowe chłodne od 5—20 minut, na wieczór; wstrzymywać od napojów. Polecać przez dzień wstrzymywać mocz.

Polecają unikać spania na wznak, lub tak ułożyć chorego, aby była podwyższoną miednica. Prąd stały, a mianowicie wprowadzić wązka elektrodę metalową (nasmarowaną oliwą) do odbytnicy (u dziewczat do pochwy) drugą elektrodę zwilżoną na spojenie kości łonowych lub perineum, prąd słaby można zwolna wzmacniać •— elektryzować przez 5 minut. Antipyrina po 0·50—1·00 na noc między 9 a 11 godziną przez 14 dni z rzędu.

429. *Atropin sulphur. 0·05,*
Aqu. dest. 30·00.
DS. Po tyle kropli ile dziecko ma lat, o 4 i 7 g. wieczorem

430. *Extr. chinae aqu. sic. 5·00, solve in*
Aqu. dest. 100·00,
Natri bromati 2·00,
Trae bellad. gtts. X.
Syrup sacchari 20·00.
MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

431. *Extr. bellad. 0·05,*
Extr. nuc. vomic. 0·10,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. Na noc jeden proszek.

432. *Strychnini nitrici 0·001,*
Sacchari 10.00,
Mfp. div. in dos. aequal. N. XX.
S. Na noc proszek.

433. *Extr. fluid rhuris arom. 10·00.*
S. 5—10 kropli 2 razy dziennie podawać we wodzie.

434. *Trae rhuris arom. 10·00.*
S. 2 razy dnia 10—15 kropli.

W razie nadczułości pęcherza, podać na noc Chloral na wewnątrz lub też w lewatywie. Polecają też pryszczydła przyłożyć na kark.

Skrofulicznych i źle odżywionych leczyć zarazem chininą i środkami żelazistymi.

435. *Ferratini 0·20, in pastill. compress.*
S. 1—2 past. dziennie.

436. *Pastilli jodo-ferrati, comp. Jahr. (scatula orig.)*

Ephelides (piegi).

Zupełnie i trwale usunąć się nie dają, na pewien czas usuwa:

437. *Hydrarg. bichlor. corr. 0·50,*
Aqu. dest. 50·0.
S. Przez 4 godz. zamaczaną szmatkę przykładać.

438. *Hydrarg. bichl. corr. 0·50,*
Collodii p. 50·0.
S. Na noc posmarować.

439. *Hydrarg. bichlor. corr. 0·05,*
Emuls. amygdal. 100·0.
Tct. Benzoës 5·0,
Aqu. Naphae 50·0.
S. Wieczór wcierać.

Gdy wystąpi zadrażnienie pudrować:

440. *Bismuth. carb. basic. 10·0,*
Talc. Venet. pulv. 20·0,
Baryt. sulfur. praecip. 30·0,
Ol. Rosar. gtt. 2.
S. Puder.

albo przykładać na noc maść na płótnie:

441. *Ac. salicyl. 2·0,*
Ung. emollient. 40·0,
Tct. Benzoës 1·0.
M. f. ung.
S. Maść.

442. *Naphtol b 5·0—10·0,*
Zic. oxydat.,
Amyl. trit. āā 12·50,
Vaselin. flav. 25·0.
M. f. pasta. S. Godzinę codziennie wcierać.

Rano po starciu maści pudrować.

Epididymitis.

Wstrzymać leczenie miejscowe rzeżączki. W okresie ostrym zalecić spokój, dyetę, uregulowanie stolca. Worek mosznowy za pomocą poduszeczki podnieść ku górze i kłaść zimne okłady z lodu lub przyrządem Leiter'a; gdy chory ich nie znosi, okłady ciepłe z gorącej wody lub z mąki siemienia lnianego. Przeciw bólom smarować:

443. *Extr. Opii aquos. 1·0,*
Ung. simpl. 20 0,
M. f. ung.
S. Maść.

444. *Extr. Bellad. 1·0,*
Ung. simplic. 20·0,
M. f. ung.
S. Maść.

445. *Guajacol. 2·0—5·0,*
Ung. simplic. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

446. *Extr. Belladon. 0·15,*
But. Cacao q. s. ut. f. supp.
Nr X.
S. 2 czopki dziennie.

Przy bardzo silnych bólach wstrzykiwanie morfiny, a gdy znaczne hydrocele, nakłócie trójgrańcem. Gdy ból się zmniejsza (tylko przy ucisku) okłady zimne przetrzymywać, wreszcie przejść do okładów wysychających i ciepłych.

Gdy chory nie może leżeć, założyć umiejętnie suspensorium Horanda lub Neissera, przykrywając moszna maścią, watą i płótnem kauczuk.

447. *Tct. Jodi,*
Tct. Gallar. āā 10·0.
S. Do pędzlowania.

448. *Naftalani 30·0.*
S. Zewnętrznie.

449. *Ichtyoli 2·0,*
Naftalani 30·0.
S. Zewnętrznie.

450. *Empl. hydrarg.,*
Empl. saponat. āā 20·0,
S. Rozsmarować na płótnie i przykładać na moszna. Wreszcie założyć opatrunek Fricke'go z opasek plastru przylepcowego.

Epilepsia.

Starać się wykryć przyczynę padaczki i takową o ile można usunąć, zwłaszcza przy epilepsyi odruchowej.

Chory nie powinien fizycznie lub umysłowo natężać się, unikać napojów wyskokowych, żyć hygienicznie, uważać na regularny stolec, nie pijać kawy, herbaty, mało lub wcale nie palić, unikać wszelkich gwałtownych wzruszeń.

Podczas aury położyć chorego do łóżka, porozpinać ubranie a podczas napadu czuwać przy nim. Nieraz kilka wdechów parą amylnitritu, podanie cognacu, wina, może wstrzymać napad. Podczas bardzo silnego napadu można robić inhalacye chloroformowe.

Jako środki polecane przeciw epilepsyi przedewszystkiem: kali bromatum po 2—5 do 10 i 15 grm. na dzień, lub mieszanki bromowej:

451. *Ammon. bromati,*
Natri brom.
Kali brom. āā. 3·00—5·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. 2—3 łyżek dziennie.

452. *Curare 0·10,*
Aqu. dest. 10·00,
Acid. muriat. gtt. unam.
DS. $^1/_5$—$^1/_2$ strzykawki na raz.

453. *Argenti nitrici 0·50,*
Pulv. et extr. Acor. q. s. ut
f. pil. Nr. 50.
S. 4—10 pigułek dziennie.

454. *Amylenhydrat 5·00—10·00,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. 2—3 łyżki dziennie.

455. *Decoct. artemisiae*
e 15·00 ad 250·00,
Kali bromati 10·00—20·00.

Podawać też można Valerianę w proszku (0·50—2·00) pro die, albo jako infusum e 10—15·00 na 200·00. Belladona w pigułkach np.:

456. *Extr. Belladon.*
Fol. Bellad. āā. 1·00,
Extr. et pulv. liquir. q. s. u.
f. pill. N. 100.
S. Codzień 2—3 do 6—7 pigułek.

Następnie Zincum oxyd. od 0·05—0·20 p. dosi, w połączeniu z innymi środkami, lub atropinę na wewnątrz:

457. *Zinci oxydati 0·05,*
Rad. Valer. 2·00,
Extr. Hyoscyam. 0·06,
Ol. Valerianae 0·05,
Mfp. D. tal. dos. N. X.
Da in charta cerata.
S. 3 proszki na dzień.

458. *Atropini sulphur. 0·01,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. 2—3 razy na dzień po 10 kropli (uważać na źrenice!).

459. *Bromalin 10·00,*
Div. in dos. Nr. X.
S. 2—4 proszki dziennie.

Dalej przetwory arsenikalne jak: Sol. Fowleri, woda Levico, Roncegno.
Przytem można zastosować procedury hydropatyczne i elektryzowanie prądem stałym n. sympaticus. Podczas status epilepticus można robić inhalacye chloroformowe lub eterowe.

460. *Aethyleni brom.*
Spir. vini rectif. āā. 5·00,
Aquae menth. pip. gutt. II.
S. 3 razy dziennie po 5—10 kropli w 1/3 szklanki mleka.

Epistaxis.

Kauteryzacya broczącego naczynia, najlepiej cum acido nitrico fumante, zapomocą pręcika drewnianego zakończonego dość ostro, następnie tamponada gazą taninowo - jodoformową. Tamponada od przodu dobrze wykonana zupełnie wystarcza.

461. *Ferropyrini (Knoll) 5·0,*
Aq. destillat. 500·00.
DS. Do przepłókiwania nosa.

Dla chorych cierpiących na drobne częste krwawienia:

462. *Alum. crud pulv. 10·00,*
Aq. dest. 500·00.
DS. Codziennie nos przepłókiwać.

Erysipelas.

Przedewszystkiem uwzględnić przyczynę i leczeniem jej zapobiedz nawrotom. Ogólne postępowanie jak przy każdej chorobie gorączkowej. Miejscowo: wstrzykiwanie 2—3% kwasu karbolowego lub 1/2‰ rozcz. sublimatu w brzeg nacieku róży, wcierania 5% oliwy karbolowej po dokładnem zmyciu miejsc zajętych mydłem szarem, wcierania 3 razy na dzień wyskoku (90%).

463. *Ammon. sulfoicht.,*
Creolini āā 2·0,
Tct. opii 5·0,
Collodii p. 40·0.
S. 2—3 razy na dzień zapędzlować.

464. *Ichtyoli 10·0.*
Naftalani 50·0.
S. Co 3—5 godz. pędzlować.

465. *Ol. terebinth. 10·0—20·0,*
Ac. carbolic. 1·0.
S. Co godzinę pędzlować i zmieniać okład z Aqua Plumbi.

466. *Acid. carbolic.*
Tct. Jodi,
Spir. vin. rect. āā 5·0,
Ol. terebinith. 10·0,
Glycerin. p. 15·0.
S. Co 2 godziny pędzlować.

Na kończynach można zakładać na granicy opaski z przylepca (Wölfler) lub elastyczne dla powstrzymania szerzenia się róży.

Gdy częste nawroty:

467. *Ung. hydrarg. ciner. 5·0,*
Vaselin. flav. 10·0.
S. Wielkości grochu wcierać przez 10 minut.

Erythema exudativum multiforme. — Erythema nodosum.

Leczenie tylko objawowe. Przy znacznem swędzeniu:

468. *Ac. salicyl. (s. carbol.) 3 0,*
Spir. vin. rect. 150·0,
Glycerin. p. 5·0.
S. Zwilżać nacieki i pudrować.

469. *Menthol. 0·50,*
Spir. vin rect.,
Spir. Coloniens. āā 50 0.
S. j. w.

Gdy gorączka wybitna: Natr. salicyl. 3·0—5·0 na dzień; Phenacetin. 2·0—3·0. Miejscowo: okłady Leiter'a, z wody kolońskiej, z aqua plumbica, z liqu. alumin. acet.

Favus.

Chorych odosobnić, bo F. łatwo przenieść się daje. Najpierw rozmiękczyć strupy (scutula) za pomocą oliwy, tłuszczów.

470. *Ac. carbolic. 2·0,*
Ol. Olivarum 100 0,
S. Zewnętrznie.

471. *Naphtol. 0·50,*
Glycerini p. 100·0.
S. Zewnętrznie

poczem zmyć na drugi dzień głowę spirytusem mydlanym i wodą letnią.

Następnie wyrywać włosy za pomocą szczypczyków lub szpatułki językowej w miejscach chorobowo zajętych i ich otoczeniu (na ½ cm.), wreszcie wcierać środki przeciwpasożytnicze:

472. *Hydrarg. sublim. corr. 0·10.*
Spir. vin. rect..
Glycerin. āā 75·0.
S. Zewnętrznie.

473. *Ol. Cadini.*
Ac. salicyl. āā 2·50,
Resorcin. resubl. 5·0,
Sulf. praecipit. 10·0,
Vaselin. flav.,
Lanolin. p. āā 15·0.
S. Zewnętrznie.

474. *Thymol. 1·0,*
Chloroform. 15·0,
Ol. Olivar. 30·0.
S. Zewnętrznie.

475. *Ol. Rusci,*
Sapon. virid. āā 50·0,
Spir. vin. rect. 100·0.
S. Zewnętrznie.

Postępować tak kilka tygodni, a gdy głowa się oczyści lub wystąpi zadrażnienie, pauza, po której na nowo, jak poprzednio.

Pirogoff poleca po codziennem zmyciu głowy golić chore miejsca i co 24 godzin przykładać:

476. *Kalii carbon. 4·0,*
Flores. sulf. 15·0,
Tct. Jodi,
Pic. liquid. āā 50·0,
Axung. porcin. 100·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Febris intermittens zob. Intermittens.

Fluor albus, blenorrhoea vaginae, leukorrhoea, catarrhus vaginae.

Zwrócić uwagę na przyczyny wywołujące, lub podtrzymujące zapalenie (gwałtowne spółkowanie, pasorzyty, ciała obce, jak tampony, krążki, zapalenie wyższych dróg rodnych).

Ostry okres: Polecić spokój, środek wypróżniający, nie używać środków drażniących do przepłókiwań. Letnie przestrzykiwania z wody przegotowanej

z dodatkiem soli, lub kwasu borowego 2—3%.

Przewlekły nieżyt: Leczyć choroby ogólne: Niedokrewność, zołzy, bladaczkę. Wstrzykiwania środkami ściągającemi 1, 2, 3 razy dziennie.

477. *Plumbi acet. b. pur. 2·00.*
D. t. dos. X.
S. Proszek do litra wody.

478. *Plumb. acet. b. solut. 100·00.*
S. 2 łyżki na litr wody.

479. *Acidi salicylici 20·00,*
Alum. crudi 10·00,
Zinci sulphur. 5·00.
Mfp. D. in scatula.
S. Na koniec noża do ½ litra wody.

480. *Creolini 15·00.*
S. 5—10 kropli na litr wody do wstrzykiwań.

481. *Sulphat. zinci*
Alum. pulver āā.
S. ½ łyżeczki na litr wody do wstrzykiwań.

482. *Acidi salicylici 1·00.*
D. t. dos. X.
S. Proszek na litr wody.

483. *Aceti pyrolig. crudi 300·00.*
S. 2—3 łyżek na litr wody.

484. *Solveoli 50·00.*
S. 2 łyżeczki na litr wody.

485. *Sol. Formalini 10% 100·0.*
S. Łyżeczkę na litr wody.

486. *Alumnol 1·50,*
D. t. pulv. X.
S. proszek na litr wody.

487. *Acidi tannici 60·00,*
Alcohol absolut.
Kreosoti āā. 30·00,
Aq. destill. 240·00.
S. Łyżkę na litr wody ciepłej do wystrzykiwania.

488. *Acid. lactici,*
Aq. destill. āā 50·0.
S. Łyżkę na ½ litra wody.

Polecają tamponowanie górnej części pochwy gazą, którą zmienia co 24 godzin przez kilka dni, po czem pędzluje 5% rozczynem arg. nitricum.

Do przysposabiania rozczynów należy użyć wody przegotowanej. Gdy powyższe wstrzykiwania nie usuwają cierpienia, można we wzierniku oczyścić pochwę i zapędzlować n. p. octem drzewnym, półtorachlorkiem żelaza, siarkanem miedziowym 10% i to można powtarzać kilkakrotnie, ale nie częściej, jak raz na 3 dni, w ogóle, gdy już odczyn po poprzednim zabiegu minął. Po zapędzlowaniu nadmiar leku spłókuje się letnią wodą i zakłada tampony z waty. Można też zakładać na tamponach w kształcie walców proszki: acid. salicilicum, alumen, jodoform z dermatolem, zincum sulphur. w połączeniu z amylum.

Wreszcie kąpiele z dodatkiem soli borowinowej Mattoniego.

489. *Amon. sulfoichthyol 5·00,*
Glycerini 100·00.
S. Płyn do tamponowania.

490. *Glycerini 100·00,*
Tannini 3·00.
S. Do tamponowania.

Gangraena pulmonum.

Świeże powietrze, częste przewietrzanie pokoju; chory powinien leżeć w łóżku, dyeta pożywna i podniecająca (przetwory wyskokowe), jeżeli niema przeciwskazań.

Na wewnątrz środki wykrztuśne i balsamiczne (bals. peruv., bals. tolutan.) częste wziewania z ol. terebinth. 1,0—3,0 na 200 wody lub ol. pini pumilionis polonicae po 10—15 kropli na kieliszek wody do maszynki inhalacyjnej Siegla. Lub też kwas

karbolowy 2% do wziewań, ale w takim razie uważać na mocz, czy nie wystąpi zabarwienie ciemne. Również wziewania z Thymolu 0·20 z dodatkiem kwasu borowego 3·0 na 100 wody.

491. *Kreosoti fagi opt. 2·00,*
Tinct. absynth. comp.
Spir. Vini Cognac 50·00,
Vini malac. 150·00.
S. 3 razy dnia łyżkę w wodzie ocukrzonej zażyć.

492. *Cortic. Chin. reg. 20·00,*
Macera p. horas sex cum vin. gallic. 180·00,
dein filtra et adde
Tinct. nervin. ton. Bestuscheff 2·00,
Aq. Cinnamomi
Syr. cort. aurant. āā. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

493. *Terpinol. 3·00,*
Natr. benzoici 2·00,
Sacch. albi q. s. ut f. pil. N. 30.
S. Co 2 godziny pigułkę.

494. *Menthol. 3·00,*
Sacch. albi
Gum. arab. āā. 2·00,
Aqu. dest. q. s. ut. f. pil. N. XX.
S. Co godzinę pigułkę.

Lub menthol podawać w kapsułkach wyrobu Zahradnika po 1·0 grm. z dodatkiem ol. olivar. 2·0.

495. *Myrtoli 0·20,*
Dtal. dos. N. X. in caps. gel.
S. 3 razy dn. po jednej kap.

496. *Ol. terebinth. rect. 3·00,*
Mucil. gum. arab.
Syr. simpl. āā. 25·00.
Sensim terendo affunde
Aqu. dest. ad 150·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

Do spluwaczki przykrywanej szczelnie wlewać 5% kw. karbolowy lub 2% kreolinę.

Gastrectasia zob. **Dilatatio ventriculi.**

Gastroenteritis u dorosłych patrz **Catarrh. ventriculi, Catarrh. intestinorum.**

Gastroenteritis u dzieci.

Zapobieganie: przestrzegać czystości i świeżości mleka, nie odłączać dzieci w miesiącach letnich. W chwili wybuchu choroby nie dawać żadnego pokarmu, nawet piersi, przez 24—48 godzin, a podawać przegotowaną wodę, lekki odwar herbaty na zimno z dodatkiem kilku kropli koniaku. Celem usunięcia wymiotów przepłókanie żołądka wodą przegotowaną z dodatkiem soli (1%), natr. benzoicum lub bicarbonicum. Równocześnie podawać:

497. *Acidi mur. diluti gtt. X,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

498. *Acidi lactici 1·00,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli obok wymiotów są silne rozwolnienia, wtedy do herbaty dodawać czerwonego wina, odwar z borówek suszonych. Można też z początku podać:

499. *Calomelanos 0·01—0·02,*
Sacch. lactis 0·15,
Mfp. dent. tal. dos. N. VI.
S. Co godzinę proszek.

Gdy stwierdzimy znaczne wzdęcia brzucha, stolce mocno cuchnące, wtedy stosować można

500. *Kreosoti gtt. II,*
Aq. Cinnamomi 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

501. *Natri benzoici 2·00,*
Aq. destill. 90·00,
Syr. simpl. 10·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.

502. *Resorcini 0·20,*
Aq. Chamomill. 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

503 *Thiocoli*
Sacch. albi ãã. 0·05—0·20,
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. Co 4 godz. proszek.

504. *Saloli*
Bismuthi salicylici ãã. 0·10,
Sacch. albi 0·20,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. X.
S. Co 4 godz. proszek.

Jeśli rozwolnienie nie ustaje, należy przy ścisłej dyecie stosować.

505. *Trae Coto gtt. V,*
Aq. destill. 50·00,
Trae laud. simpl. gtt. II.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

506. *Ichthalbini* lub *Tannalbini (Knoll) 0·10—0·25,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 4 proszki dziennie.

507. *Bismuthi subnitrici*
Sacch. albi ãã. 0·10,
Pulv. Doveri 0·01—0·02,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. XII.
S. Co 3 godz. proszek.

508. *Hydrarg. bijodati 0·01,*
Kali jodati 0·30,
Aq. destillat. 90·0,
Syr. simplic. 10·0.
MDS. Co godzinę łyżkę.

Jeżeli wymioty i rozwolnienie nie ustają i wytwarzają się objawy, które nazywamy *Cholera infantum*, wtedy: czarna kawa, herbata z rumem lub koniakiem, szampan co $^1/_2$ godz. łyżeczkę. Kąpiele ciepłe, lub kąpiele gorczyczne (łyżkę farinae sinapis w woreczku płóciennym), nacieranie dzieci aż do zaczerwienienia skóry, ogrzewania kończyn i pościeli, wstrzykiwania podskórne eteru.

509. *Cognaci 10·00,*
Aq. dest. 180·00,
Syr. sacch. 20·00.
MDS. Co $^1/_2$ godz. łyżeczkę.

510. *Liquor. ammon. anisati,*
Spir. aether. ãã. 10·00.
MDS. Co $^1/_2$ godz. 3—5 kropli

511. *Aether sulfur. 2·00,*
Mixt. gummos. 100·00,
Aq. Cinnamom.
Syr. simplic. ãã. 10·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

512. *Coffeini n. benzoic. 0·10,*
Cognaci opt. 10·00,
Liquor. amm. anis. gutt. XV,
Syr. simpl. 20·00,
Aquae cham. 80·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Gdy stan ostry przeminie, wracać powoli do podawania pokarmów początkowo płynnych i kleikich.

Nadto można stosować lewatywy lub wysokie wlewania 3% kw. borowego, tanniny 1:000 lub

513. *Argenti nitr. cryst. 0·10,*
Decoct. tub Salep. 50·0.
DS. połowę na 1 lewatywę.

Lewatywy można także robić z krochmalu z dodatkiem Natr. Salicyl. w razie parcia z dodatkiem Trae laud. 1—2 kropli. Jeżeli po przebyciu ostrego stanu wytwarza się zaparcie, zob. obstipatio alvi.

Gastroent. chronica.

Dzieciom sztucznie żywionym podawać (gdy mleka nie trawią) mieszankę śmietankową ($^1/_4$ litra śmietanki, $^3/_8$ litra przegotowanej wody, 15·0 cukru mlecznego) co 3 godz. nie częściej, starszym rosoły mocne, Cacao. Wzbronić tłuszczów, jarzyn. W celu zmniejszenia wzdęcia i pobudze-

nia do lepszego krążenia okłady wysychające. Wody: Kissingen, Karlsbad, Wildungen.

514. *Aq. foeniculi 75·00,*
Bismut subnitr. 2·00,
Aq. calcis 6·00,
Syr. flor. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

515. *Infus. rad. colombo*
e 0·50 : 75·00,
Bismut subnitr. 2·00,
Syr. flor. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

516. *Ichtalbini (Knoll) 0·10—0·25*
S. 3 proszki dziennie.

517. *Chinin tannici 0·05—0·10,*
Pulv. Doveri 0·01—0·02,
Sacchari 0·15.
Mfp. tal. dos. N. 10.
S. 3 pr. dziennie.

518. *Bismut. salic. 0·05—0·10,*
Pulv. Doveri 0·02,
Sacchari 0·15,
Mfp. dt. tal. dos. 10.
S. 3 proszki dziennie.

519. *Saloli 3·00,*
Pulv. Doveri 0·15,
Bismut. salicyl. 2·00,
Mfp. div. in dos. 10.
S. 4. proszki dziennie.

Przeciw anaemii woda pyrofosforan. żelezista.

520. *Tannin. 0·20,*
Aq. dest. 80·00,
Vini Tokay 15·00,
Glycerin. 10·00,
Trae Opii gtts. tres.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.
(Miesz. Gerhardta).

521. *Tannigen 0·20,*
Dt. d. Nr. VI.
S. 3 proszki dziennie.

522. *Tannalbin 0·50,*
Dt. d. Nr. VI.
S. 2 proszki dziennie.

Starsze dzieci mogą używać wody Karlsbadzkiej na ciepło (Sprudel), wina chinowego przetworów żelaza.

Gingivitis.

Usunąć przyczyny (Periodontitis, epulis, stomacace), gdy przyczyną rtęć, zaprzestać leczenia rtęcią, kąpiele obok leczenia miejscowego:

523. *Kali chloric. 10·0,*
Aqu. dest. 500·0,
S. Płókanie.

524. *Alumin. crud. 5·0—10·0.*
Aqu. dest. 500·0.
S Płókanie.

525. *Ac. salicyl. 2·50,*
Spir. vin. rect. qu. s. ad sol.
Aqu. dest. 500·0.
S. Płókanie.

526. *Ac. thymic. 0·50,*
Aqu. dest. 500·0.
S. Płókanie.

Po jedzeniu (przynajmniej 3 razy na dzień) powinien chory czyścić zęby miększą szczoteczką i proszkiem na zęby, poczem smarować dziąsła:

527. *Tct. Rathan.*
Tct. Gallar. āā 20·0,
S. Do pędzlowania dziąseł.

528. *Tct. Spilanth. Olerac.*
Tct. Opii simpl. āā 10·0,
Aqu. dest. 20·0.
S. Zewnętrznie.

529. *Tct. Tormentill.,*
Tct. Gallarum āā 20·0.
(Tct. Myrrhae 10·0).
S. Do pędzlowania dziąseł.

Gdy wystąpi zgorzel brzegu dziąseł zapuszczać nalewkę jodową między brzeg dziąseł, a zęby.

Haematemesis.

Przedewszystkiem należy uwzględnić przyczynę krwotoku. Chory powinien jak najspokojniej leżeć i wstrzymać się od przyjmowania pokarmów przy-

najmniej 24 godzin, a nieraz 1—2 tygodni. Jeżeli osłabienie jest znaczne, lewatywy odżywcze.

Na okolicę żołądka okład lodowy, kawałki lodu do połykania i środki przeciw-krwotoczne, obok laudanum, kokainy lub morfiny w takich dawkach, aby znieść całkiem pobudliwość żołądka.

W razie zapadu eter podskórnie, lub ol. camphoratum lub też roztwór soli jako hypodermokliza.

Gdy wzmagająca się ostra niedokrewność wskazuje, że krwotok nie ustępuje, wtrzykiwania podskórne przetworów sporyszowych.

Po ustąpieniu krwotoków dłuższy czas spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, mleko zimne łyżkami, a obok tego leczenie przyczynowe.

530. *Tannini puri 0·50,*
Opii puri 0·10,
Sacchar. albi 3·00,
Mfp. div. in dos. N. V.
S. Co 2 godziny proszek, lub opium w czopkach.

531. *Liqu. ferri sesquichlor. guttas 10.*
Aqu. dest. 200·00,
Morph. mur. 0·05,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Co godzinę łyżkę.

532. *Alum. crud. 1·00,*
Extr. opii aq. 0·20,
Elaeosacch. Menth. pip. 3·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

533 *Extr. Secal. cornut 2·00,*
Spir. dilut.
Glycerini āā. 5·00.
DS. $^1/_4$ do jednej strzykawki podskórnie.

534. *Ferropyrini (Knoll) 1·0,*
Aq. destillat 100·0.
S. Co 3 godziny łyżkę.

Haemoptoe.

Bezwzględny spokój, ułożenie chorego na wznak w łóżku, w pokoju o miernej ciepłocie, lekkie przykrycie.

Wzbronić wszelkich ruchów.

Pokarmy tylko płynne, zupełnie chłodne (najlepiej mleko). Wstrzymywać się od kaszlu, a jeżeli kaszel trwa, to spore dawki morfiny 1—2 ctg. na raz. Chorego nie badać. Na piersi lód w worku gumowym lub pęcherzu; połykać małe kawałki lodu. Obok tego do zażywania: Plumb. aceticum z opium aa. 0·03 na dawkę, Ferropyrin lub też Liquor ferri sesquichl. 25 krop. na $^1/_2$ szklanki wody, z tego łyżkami; lub też Extr. Secal. cornuti. Pulv. Secal. corn. aa. 2·00 na 30 pigułek, z tego co 2 godz. pigułkę.

W cięższych krwotokach wstrzyknąć ergotynę (Bombelon) $^1/_2$—1 strzykawki na raz lub podać atropinę w dawce 0·0002.

Przy podniesionej akcyi serca, radzą Inf. digitalis.

535. *Extr. secal cornuti,*
Acidi tannici āā. 1·20,
Pulv. et extr. gent. āā. q. s. ut f. pill. Nr. 20.
DS. Co 2 godziny pigułkę zażyć.

536. *Acid. sclerotin. 1·00,*
Aq. destill. 25·00.
S. 3 strzykawki dziennie wstrzyknąć.

537. *Inf. Secal. corn. e 1·00 ad 150·00,*
Tinct. laud. simpl. gtt. V,
Syr. capill. vener 2·00.
S. Co $^1/_2$ godz. łyżkę.

538. *Ergotini puri*
Acidi tannici āā. 1·50,
Extr. opii aquos 0·05,
Extr. liquir. q. s. ut f. pill. Nr. 20,
S. Co 3 godz. pigułkę.

539. *Extr. haemostat. 1·00,*
Morphii muriat. 0·10,
Elaeosacch. foenicul. 2·00,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz. proszek.

540. *Hydrastinini 0·25,*
Sacch. lact. 3·00,
Mfp. div. in dos. X.
d. in charta cerat.
S. 3 pr. dziennie (następnie 2—1).

541. *Ergotin dialys. Bombelon 2·00,*
Aqu. dest. 20·00,
Acid. carbol. gtts. tres.
MDS. Do wstrzykiwań (1 strzykawka Prawaza zawiera 1 decigr.).

542. *Ergotin*
Chinin. sulph. āā. 2·00,
Pulv. fol. Digit.
Extr. hyosc. āā. 0·20,
Mf. pil. N. XX.
S. Co 2 godziny pigułkę.

Polecają też wstrzykiwania z atropiny:

543. *Atrop. sulfur. 0·01,*
Morph. mur. 0·20,
Aqu. dest. 10·00.
D. $^1/_2$—1 strzykaw. wstrzyknąć

544. *Extr. fluidi Hydr. canad 10·00·*
S. Po 20—30 kropli, kilka razy dziennie.

545. *Ol. terebinth. 0·30,*
Dtal. dos. N. XX. in caps. gelat.
S. Co 2 godz. kapsułkę.

546. *Ferropyrini (Knoll) 2·0,*
Aq. destillat 100·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

Haemorrhois.

Starać się o należyte wypróżnienia przez podawanie środków lekko przeczyszczających, wodę karlsbadzką, wodę gorzką Saratica i t. p.

Gorące kąpiele nasiadowe, kąpiele borowin. (Mattoni). Irrygacye odbytnicy usuwają czasami cierpienie.

Sonda chłodząca t. zw. przyrząd Arzbergera.

Oprócz tego można próbować czopków z ergotyny, chrysorabinu, lewatyw ściągających, wstrzykiwań czystego kwasu karbolowego do guzów.

Jedynie pewnym środkiem jest tylko operacya. Guzy wypadnięte należy odprowadzić do wnętrza, jeżeli jednak już przeszły w stan zapalny lub zgorzelinowy, najlepiej ograniczyć się do posypywania proszkiem jodoformowym i okładów z octanu glinowego.

Przeciwko uporczywemu swędzeniu najskuteczniejsze są zmywania wyskokiem.

547. *Pulv. liquir. comp. 50·00.*
S. Łyżeczkę wieczór zażyć.

548. *Sal. thermar. Carolinens. 50·00.*
S. Łyżeczkę w szklance letniej wody rozpuścić.

549. *Etr. Secal. corn. 2·00,*
Butyr Cacao q. s. f. l. a. supposit. N. 10.

550. *Chrysarobin 0·80,*
Jodoformii 0·30,
Extr. Bellad. 0·60,
Vaselin. 15·00.
Mf. ung. S. Maść.

551. *Plumb. acetici 0·25,*
Extr. Opii aquos 0·05,
But. Cacao q. s. ut f. supp·
Dtal. dos. N. X
S. 2—3 czopki przez dzień.

552. *Calomel 2·00,*
Morphini 0·15,
Bism. subnitr.
Vaselini āā. 25·00,
Glycerini 8·00,
M. f. ung.
S. Zewnętrznie.

553. *Cocain hydrochl. 1·00,*
Morphii sulf 0·20,
Atropin sulfur. 0·10,
Tannin. 0·20,
Vaselin 30·00.
Mf. ung. S. Po wypróżnieniu posmarować.

554. *Extr. Hamamel. virg. fluid 0·20,*
Butyri Cacao 10·00,
Ol. amygdal. 7·50.
Mfung. S. W razie krwotoków posmarować.

Helminthiasis zob. Ascaris lumbr., Oxyuris, Taenia.

Hemicrania.

Uwzględnić: ogólne osłabienie, choroby nerwów, chor. narządów trawienia, zboczenia płciowe. W czasie napadu spokój. Masowanie czoła i skroni (można użyć maści z mentolem lub kokainą). Smarowanie pręcikiem z mentolu.

555. *Chinin. muriat. 0·25,*
Coffeini natro salic. 0·10,
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
DS. W czasie napadu co godzinę proszek (użyć 2 lub 3).

556. *Antipyrini 0·10,*
Coff. natr. sal. 0·10,
Dtal. dos. N. X.
S. 1—2 proszki na dzień w czasie migreny.

557. *Phenacetin 0·50,*
Chinin. 0·20,
Mfp. dtr. tal. dos. N. 10.
S. Jak wyżej.

558. *Natri Salicyl. 0·10,*
Dtur. tal. dos. N. 10.
DS. Jak wyżej.

559. *Euphorin 4·00,*
Div. in dos. N. 10.
S. 3 proszki dziennie.

560. *Coffeini citrici 1·00,*
Phenacetin 2·00,
Sacchari 1·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
DS. Co 2 godziny proszek.

561. *Phenacetin 04·0,*
Natr. Salicyl. 0·60.
Mf. pulv. t. dos. aeq. N. VI.
S. W razie bólu 1 proszek zażyć, po godzinie drugi.

W razie, jeżeli głowa przy migrenie jest chłodna — robić gorące kompresy.

562. *Pastae Guarana*
Sacch. albi āā. 2·00.
Mfp. Div. in dos. N. 5.
S. Jeden lub dwa proszki podczas migreny.

563. *Mentholi 0·50,*
Spir. vin. gal. 10·00.
DS. Do nacierania skroni.
Do dalszego leczenia można użyć:

564. *Chinin. muriat. 5·00,*
Pulv. fol. Digital. 1·50,
Extr. gent. et pulv. q. s. f. pil. N. 30.
DS. Na noc pigułkę.

565. *Solut. arsen. Fowleri 5·00*
Trae ferri pomat. 10·00.
MDS. Rano i wieczór po 5 do 10 kropli.

566. *Ferratini 0·20,*
Chinin. mur. 0·10,
Sol. ars. Fowleri gtt. II.
in past. compress.
S. Dwie pastylki dziennie.
Woda arsenikalna Gubera.

567. *Ammon. bromati 1·00,*
Kali bromati
Natri bromati āā. 2·00,
Aqu. dest. 180·00,
Syr. aurant. 20·00.
MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

568. *Migraenini 1·10.*
D. T. dos. III.
W razie bolu 1 proszek zażyć.

Herpes tonsurans.

Chorego odosobnić od otoczenia.

Jeżeli H. ograniczony na skórze niepokrytej włosami: rozcierać mydło szare (sapo virid.) na skórze, rozmydlić i pozostawić przez 24 godzin; tak robić przez kilka dni, póki nie wystąpi zadrażnienie, wtedy puder.

569. *Chrysarobin. 5·0,*
Lanolin. anhydr. 25·0,
Adip. suill. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść.

570. *Anthrarobin. 5·0,*
Traumaticin. 25·0,
S. Zewnętrznie.

571. *Anthrarobin. 10·0,*
Spir. vin. rect.
Spir. Lavand. āā 25·0.
S. Pędzlem wcierać.
w uporczywych przypadkach:

572. *Lenirobin,*
Eugallol āā 5·0,
Chloroformi 50·0.
S. Zewnętrznie.

573. *Merc. sublim. corr. 0·50,*
Aqu. dest. 200·0.
S. 2—3 razy dziennie wcierać.

574. *Naphthol. 1·50,*
Spir. saponato-kal.,
Vaselin. flav. āā 1·50.
S. Zewnętrznie.

Gdy H. t. *maculosus universalis:* ciepłe kąpiele mydlane i smarowanie ostrożne częściowe poprzednimi środkami, albo:

575. *Naphthol. 6·0,*
Sapon. virid. 300·0.
S. Przez 2—3 dni 2 razy dziennie nacierać i pudrować, w końcu kąpiel.

Przy H. t. *capilitii*, postępowanie jak przy favus (zmycie głowy, epilacya, środki przeciwpasożytnicze).

576. *Ol. Rusci 15·0,*
Spir. saponat. kalin. 25·0,
Lact. sulfur. 10·0,
Spir. Lavandul. 50·0,
Bals. peruvian. 1·50,
Naphthol b 0·50.
S. Zewnętrznie.

577. *Formalini 25·0.*
S. Pędzlować codziennie miejsca zajęte.

Przy h. t. *vesiculosus*, tylko pudrować.

Hydrocephalus.

H. acutus. Zimne okłady, wcieranie szaruchy (po 2·0—40) dziennie na głowę i kark), wewnętrznie podać Calomel, (0·01 —0·03 co godzinę).

Dzieciom silnym można postawić 2—4 pijawek.

W razie drgawek chloral (0·50 —1·0 pro dosi). Synapizm na łydki i kark.

Leczenie krzywicy i zołzów.

H. chronicus. Maść n. p. 10% jodoformowa. Leki moczopędne (Kali aceticum, Juniperus) leki przeczyszczające. Wypuszczenie płynu przez nakłócie lędźwiowe (punctio lumbalis) dające się kilkakrotnie wykonać bez niebezpieczeństwa, usuwa objawy pochodzące od wzmożonego ucisku śródczaszkowego.

Hyperemesis gravidarum.

Zbadać dokładnie ciężarną w celu, czy się nie da wykazać przyczynowe cierpienie: tyłopochylenie, tyłozgięcie ciężarnej macicy, lub inne zmiany narządu płciowego, lub innych organów, jak nieżyt żołądka, białkomocz, i w takich razach leczenie przyczynowe.

W przypadkach, gdzie żadne zmiany wyraźne wykazać się nie

dadzą, należy używać środków zrazu łagodniejszych, później coraz silniejszych, z tych, które bywają zalecane. Uregulowanie i zmiana dyety, picie śniadania w łóżku, jedzenie z rana pokarmów ostrych jak n. p. kawałek śledzia, albo picie koniaku zaraz po przebudzeniu. Dyeta mleczna, podawanie pokarmów chłodnych, woda sodowa, wody mineralne alkaliczne, połykanie kawałeczków lodu. Kawa mrożona, lody, wino szampańskie przy jedzeniu. Stomachica, pepsyna, kwas solny.

578. *Cerii oxalici 0·05.*
S. 1—2 pig. na dzień.

579. *Mag. Bismuth 1·50,*
Natri bicarb.
Sacch. albi ãã. 2·00,
Mf. pulv. div. in dos. X.
DS. 3 razy dnia proszek.

580. *Kali bromati*
Natri bromati
Ammon. bromati ãã. 3·00,
Aqu. dest. 200·00,
D. in vitr. nigro.
S. Rano i wieczorem po łyżce w wodzie sodowej.

581. *Cerii valerianici 0·05.*
S. 5 pigułek dziennie.

582. *Orexini basici 0·30,*
D. t. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

583. *Cocain. muriat. 0·03,*
Antipyrini 1·0,
Aqu. destill. 100·0.
S. Co $^1/_2$ godz. łyżeczkę.

584. *Trae jodi*
Chloroformi ãã. 5·0.
S. Rano i wieczór wśród jedzenia 5 kropli z wodą.

585. *Kreosoti*
Ol. amygd. dulc. ãã. 2.50.
S. 3—4 razy dnia 5 kropli w mleku.

586. *Cocaini muriat. 0·10,*
Aqu. dest. 100·00.
DS. Co $^1/_2$ godz. pół łyżecz.

587. *Cocaini muriatici 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. 3—4 razy dziennie 10—15 kropli.

589. *Menthol 1·00,*
Spiritus vini 20·00,
Aqu. dest. 150·00.
S. Co godzinę łyżkę.

Narkotyki jak opium, morfin, chloral, jużto przez usta, jużteż podskórnie lub w lewatywach.

Lodowe okłady, synapizmy, rozpylanie eteru na okolicę żołądka.

W cięższych przypadkach odżywianie przez odbytnicę.

Gdy te środki nie prowadzą do celu, stosowanie na część pochwową belladonny lub kokainy w postaci maści.

590. *Cocaini muriat 1·0,*
Extr. Belladonn. 0·25,
Vaselini 15·0.
Mfung. S. Do smarowania cz. pochwowej i ujścia.

Gdy chora nie zatrzymuje zupełnie pokarmów i zachodzi obawa o życie, wskazanem jest, wzniecenie poronienia co jednak ex consilio winno być postanowione.

Hyperidrosis.

Przy ogólnem poceniu unikać częstych kąpieli, napojów zagrzewających, ciepłego odzienia i wstrząśnień umysłowych. Przeciw swędzeniu zwilżać wodą kolońską, octem, następnie pudrować.

Przy miejscowem h. (nogi, ręce, pachy i części płciowe) zmywania:

591. *Ac. tannic. 1·0,*
Spir. vini rect. 200·0.
S. Zewnętrznie.

592. *Decoct. cort. Quercus e 20·0 ad 200·0,*
S. Do zmywania.

593. *Extr. Aconiti 1·0,*
Spir. vini rect. 200·0.
S. Zewnętrznie.

W pachy i pachwiny zasypywać przytem puder, albo :

594. *Spir. Cologn. 15·0,*
Mixt. Oleosobalsam.
Aqu. dest. 25·0.
S. 2 razy dnia pędzlować po zmyciu.

Gdy na stopach wystąpią przeczosy i owrzodzenia, zalecić obok codziennych kąpieli, częstej zmiany pończoch:

595. *Ung. diachyl. Hebrae 60·0,*
Naftalani 30·0.
S. Raz dziennie owijać stopy, każdy palec z osobna, rozsmarować maścią przez 10—14 dni, potem kąpiele letnie codziennie i zasypywać:

596. *Alumnol.,*
Dermatoli āā 4·0.
Amyl. trit. 15·0.
S. Zasypka.

597. *Tannoform. 10·0,*
Talc. Venet. 20·0.
S. Zasypka.

598. *Naphthol 5·0,*
Zinc. oleinici 30·0.
S. Puder.

Gdy przeczosy zagojone, zalecić pędzlowanie nóg:

Ac. chrom c. 5%—10% lub
Ac. picronitr. 2%,

599. *Glycerin. p. 10·0,*
Ferr. sesquichlor. 30·0,
Essent. Bergammott. gtt. 20.
S. 2 razy dnia pędzlować.

600. *Naphthol. 1·0,*
Glycerin. p. 2·0,
Alcohol. absol. 20·0.
S. 1—2 razy dziennie zapędzlować, po pędzlowaniu zawsze pudrować.

Unna rozróżnia dwie postacie:

1. gdy ręce i nogi chłodne, bo krążenie nieprawidłowe, wtedy wieczór kąpiele letnie z octem, spir. kamforowym, gorczycą,— potem:

601. *Ol. terebinth.,*
Ammon. sulfoichthyol. āā 5·0.
Ung. Zinc. oxyd. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść, rano zmyć i puder.

2. Gdy ręce i nogi ciepłe skutkiem przekrwienia, wtedy wieczór letnie kąpiele i wcierania:

602. *Ammon. sulfoicht. 5·00,*
Aqu. dest. 50·0,
Lanolini anhydr. 20·0.
S. Rano zmyć mydł. ichtyolow. przetłuszczonem.

Wewnętrznie podawać:

603. *Pulv. Agaric. alb. 2·0,*
Sacch. alb. 5·0,
M. f. pulv. Div. in dos. Nr 20.
S. 2—3 pr. dziennie.

604 *Agaricin. 0·02,*
Sacch. alb. 3·00,
M. f. p. div. in dos. Nr 10.
S. Co 3 godz. proszek.

605. *Atropin. sulf. 0·01,*
Gumm. Tragacant. 1·50,
Glycerin.,
Pulv. Liquirit. āā qu. s. ut f. pill. 20.
S. 2 pigułki dziennie.

Hysteria.

Zwrócić uwagę na zmiany w poszczególnych organach, zwłaszcza w narządzie moczo-płciowym.

Chorą leczyć psychicznie i starać się zyskać zaufanie. Jeżeli jest anaemia, chlorosa, to odpowiednio leczyć.

W cięższych przypadkach, chorego umieścić w odpowiednim zakładzie i leczenie systematycznie przeprowadzić.

W mniej wybitnych, leczenie w zakładach wodoleczniczych, zimne nacierania, kąpiele letnie, kąpiele borowinowe (sól borowinowa Mattoniego) i inne procedury. Elektryzowanie prądem stałym, lub faradycznym daje nieraz dobre skutki.

Ze środków wewnętrznych wszystkie nervina, jak Asa foetida, Castoreum, Valeriana, Camphora bromata, Zincum valerianicum i wiele innych. Obok tego pobyt na wsi, w górach lub kąpielach morskich, hygieniczne życie, dyeta pożywna niepodniecająca.

Podczas napadu hysterycznego raptowne zlanie wodą twarzy, silny prąd elektryczny, chłodna kąpiel, Chloral w lewatywie lub na wewnątrz. W razie bezsenności Sulphonal 1—2 grm. lub Chloralamid 2—3 grm. na noc. Amylenhydrat 2—3 gr. w wodzie. Obok tego zalecaną bywa mieszanka bromowa.

606. *Somnali 10·0,*
Aq. dest. 45·0,
Syr. rub. id. 20·0.
MDS. Na noc łyżkę zażyć.

607. *Amon. bromat.*
Natr. bromat.
Kalii brom. āā. 3·50,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Rano i wieczór po $^1/_2$—1 łyżce w herbacie lub mleku.

608. *Tinct. nuc. vom. 1·00,*
Tinct. castorei 2·00,
Aqu. lauroc. 10·00.
DS. 3 razy po 10 kropli.

609. *Castorei mosc. 0·50,*
Sacch. alb. 2·0.
M. f. p. Div. in dos. N. X.
S. Dwa proszki dziennie.

610. *Tinct. castorei*
Tinct. Valerian. āā. 2·0,
Tinct. Asae foetid. 5·0,
Tinct. opii croc. 1·0.
S. 3 razy dnia po 10 kropli zażyć.

611. *Trionali 1·0,*
Dent. tal. dos. N. V.
S. Na noc 1—2 proszki.

Icterus.

Leczenie powinno być przedewszystkiem zastosowane do przyczyny cierpienia, (vide Catarrhus gastro-duodenalis, Cholelithiasis, Cirrhosis hepatis, Carcinoma hepatis etc.). Zresztą leczenie przypadowe, w razie bólów w okolicy wątroby, okład ciepły i wstrzykiwania podskórne morfiny.

Swędzenie skóry łagodzą ciepłe kąpiele z dodatkiem sody i zmywania 2% kwasem karbolowym, z dodatkiem sody lub roczyn:

612. *Acidi carbol. 10·00,*
Chloral. hydr. 5·00,
Aq. dest. 500·00.
S. Do nacierań.

613. *Menthol 2·00,*
Spir. vini 50·00.
S. Do nacierań.

Dyeta przeważnie mleczna i rosołowa (unikać mięsa).

614. *Infus. rad. Rhei e 10·00*
ad 180·00,
Magnes. ustae 5·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W chronicz. przyp. wody Karlsbad, Maryenbad. Przeciw biegunce Bismut, Dover, opium. Przytem amara np.:

615. *Fol. Trifol. fibrin*
Hb. Millefolii
Centaur. min.
Fol. menth. pip.
Fruct. foenicul. ãã. 30·00,
Mf. Species.
S. Herbata: 1—2 łyżek na ½ litra wody.

W nowszych czasach używano z dobrym skutkiem wlewania zimnej wody w 1-szym dniu na 12—13° R., w 2-gim 15—16° 3 i 4-go dnia 18—20° w ilości 1—2 litrów.

616. *Natri salicyl. 1·00,*
Natri sulfur. 3·00.
Dtal. dos. N. XII.
S. Na dzień 1—2 proszki, żeby wypróżnienie wywołać.

617. *Podophyllin 0·01,*
Extr. Bellad. 0·01,
Extr. Nuc. vom. 0·02,
f. pill. dent. tales Nr. 20.
S. 2—3 pig. na noc w ciągu godziny użyć.

Ileus.

Jeżeli przyczyną niedrożności jelit jest zwężlenie, okręcenie, uwiąznięta przepuklina, nie wiele można się spodziewać z leczenia środkami wewnętrznymi, należy przystąpić do zabiegu operacyjnego, przedtem jednak należy przez podawanie przetworów makowca uspokoić gwałtowne ruchy jelit i zapomocą dużych lewatyw próbować przywrócić drożność. Lewatywy z wody sodowej: łączy się syfon z sondą do odbytnicy włożoną i powoli wypróżnia. Gdy powodem niedrożności jelit jest uwiąznięta przepuklina, należy starać się ją odprowadzić. Jeżeli niedrożność jelit pochodzi z wgłobienia, udaje się często zapomocą przetworów makowca i lewatyw drożność przywrócić. W nowszych czasach polecają prócz tego, wypróżnienie żołądka zapomocą aspiratora żołądkowego.

Gdy te środki nie skutkują, nie należy długo zwlekać z zabiegiem operacyjnym.

Gdy przyczyną cierpienia jest zaparcie kału, a nie ma objawów zadrażnienia otrzewnej, należy podawać środki przeczyszczające w dużych dawkach, w razie przeciwnym lub, gdy środki czyszczące nie skutkują, przetwory makowca, okład lodowy na brzuch, kawałki lodu do połykania, zresztą leczenie przypadowe.

Impetigo patrz Eczema.

Influenza.

Najpierw środek przeczyszczający (Calomel 0·50 pro dosi, dzieciom 0·05—0·10). Dalej leczenie objawów, środki przeciwgorączkowe. Chinina, Antipyrina, Phenacetin, Coffeina, szczególnie, gdy bóle głowy zbyt silne. Natr. salicylicum (zwłaszcza dzieciom).

Przeciw nieżytom oskrzeli Inf. Ipec. cum Natro benz., Codein. (Knoll).

Starcom zaraz podać wina i środki wzmacniające

618. *Chinini mur. 0·35,*
Salipyrin 0·50.
D. t. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

619. *Antinervin (Radlauer) 0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. X
in past. compress.
S. 3 pastylki dziennie.

620. *Aspirini Beyeri 0·15—0·30,*
Dent. tal. do Nro X.
S. 3 proszki dziennie.

Intermittens.

W czasie napadu leżenie w łóżku. Przed napadem wiadomym, na 5 godzin chinina.

Częste napady wymagają zmiany miejscowości.

621. *Chinini muriatici 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. V.
S. Przed napadem proszek.

Przez kilka dni, chociażby napad się nie powtórzył, rano i wieczór po proszku.

Jeżeli chory chininę wymiotuje, można ją dać w lewatywie z krochmalem lub:

622. *Chinini mur. 3·00,*
Antipyrin 2·00,
Aqu. dest. 6·00.
MDS. Do wstrzykiwań podskórnych.

(1 strzykawka = 0·3 chin. mur.).

Jeżeli chory nie znosi chininy, podawać euchininę, błękit metylenowy.

623. *Euchinini 1·5—2·0 = 1·0 chinin. hydrochlor.*

624. *Methyleni caerulei 0·1, 0·2 —0·5*

Przy dłuższem trwaniu:

625. *Decoct. cort. chinae e 10·00 ad 180·00,*
Sol. arsen. Fowleri 1·00,
Syrup. Sacchari 20·00.
MDS. 4 łyżki dziennie.

626. *Sol. arsen. Fowleri 5·00,*
Trae chinae comp. 15·00.
S. Rano i wieczór po 5 kropli, postępować co dzień o jednę kroplę, aż do 20-tu.

627. *Decoct. fol. Eucalypt. gl. e 10·00—20·00 ad 150·00,*
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co godz. łyżkę.

628. *Sol. Fowleri*
Tinct. Eucalyp. glob. āā 10·00.
DS. Po obiedzie i kolacyi 6—20 kropli w kieliszku wody.

629. *Ferratini 0·20,*
Sol. Fowleri gtt. 1 — 3,
Dent. tal. dos. X, in past. compress.
S. 2—3 pastylki dziennie.

Dzieciom:

Chinini muriat. 0·10—0·20.

630. *Euchinini 0·20—0·50,*
Dent. tal. dos. N. VI.
S. Co 3 godz. proszek.

631. *Chinin muriatici 0·25,*
Buthyri Cacao 0·50,
Mf. supposit. dtur. tal. N. V.
S. Przed napadem na 3 godz. czopek, a później po jednym przez kilka dni.

Intertrigo.

Dla zmniejszenia pocenia, swędzenia i sączenia zakładać watę między stykające się powierzchnie skóry i pudrować:

632. *Zinc. oxydat. 2·0,*
Pulv. Semin. Lycopod. 20·0.
S. Zasypka.

633. *Alumin. plumos.,*
Pulv. rad. Ireos flor. āā 25·0,
Amyl. Orizae 50·0.
S. Zasypka.

634. *Amyli 10·0,*
Naftalani 30·0.
S. Zewnętrznie.

Gdy jest zaczerwienienie, przeczosy, rozpadliny na skórze, wtedy maście albo wcierać i pudrować albo przykładać na płótnie.

635. *Ac. boric. 5·0,*
Solve in Glycerin. 5·0,
Vaselin. flav. 20·0,
Bals. perur. 1·0,
M. f. ung.
S. Maść.

636. *Ammon. sulfoicht. 5·00,*
Zinc. oxydat. 10·0,
Empl. diachyl. comp.,
Lanolin. anhydr. āā 50,
M. f. ung.
S. Maść.

Rano maść zetrzeć watą, a przed założeniem świeżej, przemyć:

637. *Merc. sublim. corr. 0·1,*
Aqu. dest. 200·0.
S. Zewnętrznie.

638. *Plumbi acet. 1·0,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Zewnętrzmie (lub do okładów).

Zwrócić uwagę na trawienie.

Ischias.

Wynaleść przyczynę.

Jeżeli na tle malaryi, to chinina, arsen; jeżeli wskutek zaziębienia: kąpiele ciepłe, łaźnia parowa, leżenie w łóżku, ciepłe utrzymywanie nóg, środki odwodzące: wzdłuż nerwu kulszowego, jak: pędzlowanie zgęszczonym kwasem solnym, suche bańki, Tinct. jodi, synapizmy, vesicatoria, naftalan, obok tego masaż, prąd elektryczny stały(anoda na miejsce bolesne), rozpylanie eteru przyrządem Richardsona, na wewnątrz antipiryna. Natr. Salicylicum, phenacetyna, salipyryna, salol, betol, lub kali jodatum w dawkach kilkagramowych dziennie.

W razie silnych bólów injekcye morfiny.

639. *Acid. hyperosmici 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
S. $^1/_4$ strzykawki Prawaza.

Jeżeli neuralgia się zmniejszy, chorego można wysłać do kąpiel: Swoszowice, Krzeszowice, Lubień, Cieplice czeskie, Trenczyn, Piszczany, Busk, Truskawiec, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa). Polecane też bywają z dobrym skutkiem kąpiele w limanie odeskim.

W przypadkach ciężkich uciec się można do naciągania nerwu.

640. *Antipyrini.*
Chinini muriat. āā. 0·50.
S. 3 proszki dziennie.

641. *Euphorin 0·40,*
Dtur. tal. dos. 20.
S. 2—3 razy dziennie.

642. *Salophen 1·00,*
D. tal. dos. Nr. 10.
S. Co 2 godziny proszek.

643. *Analgeni 0·50,*
D. tal. dos. N. 10.
S. 3—5 pr. dziennie.

644. *Betoli 3·00—5·00,*
Sacchari 3·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 4 proszki dziennie.

645. *Salol 0·50—1·00,*
Dtr. in capsul. amylac.
D. tal. dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

646. *Antinervin (Radlauer)*
0·20—0·30.
S. Kilka razy dziennie.

Z dobrym skutkiem pomazywania skóry w przebiegu nerwu kulszowego za pomocą kwasu solnego zgęszczonego co dzień lub co drugi dzień. Następnie opatrunek z waty i opaski. Takich pomazań zastósować 4, 5 i więcej w razie potrzeby, uważając jednak, aby zbytnio skóry nie nadrażnić.

Laryngitis catarrh. acuta.

Środki napotne, okłady wysychające, w samym początku wziewania zimne rozpylaczem Richardsona, lub też wziewania z przyrządu Siegla, używając do tychże ałunu czystego 1% z dodatkiem 0·10% morfiny; po-

dobnież boraksu lub soli kuchennej.

U dzieci: *Pseudocroup.*

Wziewanie pary wodnej lub słabych rozczynów soli, Natr. carbon., Ammon. mur. jużto z inhalatora, jużto trzymając dzieci nad parą. Ciepłe okłady na szyję, kataplazmy. Podawać dużo ciepłych napojów, herbaty, mleka, w ostateczności środki wymiotne.

647. *Inf. ipecac. e 2·00 ad 40·00,*
Tart. stib. 0·05,
Syrup 10·00.
MDS. Co 10 minut łyżeczkę.

648. *Cupri sulfur. 0·20,*
Aqu. dest. 40·00,
Syrup 15·00.
DS. Co 10 minut łyżeczkę.

649. *Extr. Hyoscyam. 0·20,*
Aquae amygd. amar. 5·00,
Mucil. gummi arab. 20·00,
Syrup emulsiv. 30·00,
F. Linctus.
S. Co 2 godziny łyżeczkę dla złagodzenia kaszlu.

650. *Dct. Altheae 100·0,*
Sal. ammon. depur. 1·0,
Syr. capilli Vener. 10·0.
DS. Co godz. łyżeczkę.
Dzieci skłonne do P. w czasie niepogody trzymać w domu.

Laryngitis chronica.

Leczenie wziewaniami nie wystarcza, należy stosować leczenie miejscowe, zwracając równocześnie uwagę na zachowanie się gardła, jamy noso-gardłowej i nosa. Pobyt nad morzem lub w górach, płókanie i picie Szczawnickiej Józefiny, Emskiej. W przypadkach lżejszych zadmuchiwania do krtani z czystego ałunu, lub ałunu z morfiną.

651. *Alum. crudi*
Sacch. lactis āā. 5·00,
Morphii mur. 0·10.
DS. Do zadmuchiwań krtaniowych.

Laryngitis crouposo-diphther.

Ponieważ dławiec (krup prawdziwy) jest prawie zawsze tylko błonicą krtani, przeto stosować należy surowicę przeciwbłoniczną i to w dawce większej (2 flaszeczki), wyniki tego leczenia w dławcu są bardzo dobre.

N i e u ż y w a ć a n i u p u s t u k r w i, a n i p i j a w e k, pryszczydeł. Lekkie środki przeczyszczające.

Wziewania z aparatu Siegla jużto wody wapiennej, jużto podanych niżej środków, z początku co 3 godziny, w braku przyrządu inhal. nachylać dziecko nad wodę parującą.

Leczyć błonicę, jak podano przy *Diphtheritis*, a gdy występują objawy ścieśnienia krtani, (stenosis) przyczem i błony zaczynają się odrywać, dawać środki wykrztuśne.

W razie upadku sił: wino, cognac, czarna kawa z rumem, kamfora. Jeżeli przy wdechu i wydechu słychać rzężenia z odrywających się błon, wtenczas można dać środek wymiotny.

Gdy się jednak ścieśnienie krtani wzmaga, występuje zapadanie dołków nadobojczykowych, zaciąganie się dołka podsercowego, bezgłos i napady duszności — nie zwlekać z wykonaniem tracheotomii lub intubacyi.

652. *Inf. Ipecac. e 0·20 ad 80·00*
Kali chlorici 1·00,
Syrup. rub. id. 20·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

653. *Ammon. muriatici 1·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Do inhalacyi.

654. *Acidi lactici 2·00,*
Aqu. dest. 300·00.
DS. Do inhalacyi.

655. *Sublim. corrosivi 0·05,*
Aqu. dest. 300·00.
DS. Do inhalacyi.

656. *Acidi borici 30·00,*
Resorcini p. 15·0,
Aq. destilat. 1000·0.
MDS. Do inhalayci.

657. *Zinc. sosojodol 1·0,*
Aq. destillat. 1000 0.
MDS. Do inhalacyi.

658. *Infus. Ipecac. e 0·20 ad 100·00,*
Pilocarp. muriat. 0·02,
Syr. Rubi idaei 15·00.
MDS. Co pół godz. łyżeczkę.

659. *Pilocarpin 0·02,*
Ammon. carb. 2·00,
Kali chlor. 2·00,
Cognaci 20·00,
Syr. Senegae 25·00,
Aqu. dest. 170·00.
DS. Co godz. 2 łyżeczki.

660. *Inf. Senegae e 3·00 ad 80·00,*
Liquor amon. anisati 1·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

661. *Inf. Ipecac.*
e 1·00 ad 50·00,
Tart. emetic. 0·05,
Syrup rubid. 10·00.
MDS. Co 5 minut łyżeczkę aż do wymiotów.

Laryngospasmus.

Najczęstszą przyczyną jest krzywica (craniotabes) więc leczyć ją odpowiednio (fosfor). W razie napadu zbryzgiwania twarzy zimną wodą i wewnętrznie.

662. *Kali bromati 1·00,*
Aq. destill. 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 3—4 godz. łyżkę.

663. *Chloral hydrat 2·0.*
Aq. destill.
Mucilag. gum. arab. āā. 50·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę aż do ustania napadów.

664. *Pastilli jodo-ferrati comp. Jahr scatula orig.*

Leukaemia.

Przyczyna niewiadoma. Leczenie prawie zawsze bez skutku.

Podawać należy chininę z żelazem, lub dodatkiem arszeniku. Po dłuższem używaniu zmienić na ol. eukalyptusowy i piperynę, lub polecić pić wodę Gubera, Levico, Roncegno lub Mitterbad, kąpiele borowinowe (Mattoni). Krynica, Żegiestów, St. Moritz, Francensbad.

Próbowano robić wstrzykiwania do miąższu śledziony:

Ergotyny 0·50—1·0, Sol. arsen. Fowleri lub Tra Eucalypti.

Żywić chorego forsownie, pobyt na świeżem powietrzu najlepiej górskiem, mierny ruch, zresztą leczenie symptomatyczne.

Radzono inhalacye z tlenu 30—50 litrów dziennie.

665. *Piperini 5·00,*
Ol. Eucalypti e fol. rec. 10·00,
Chinin muriat. 4·00,
Extr. et pulv. liquir q. s. ut f. pil. N. 100.
S 4—8 pigułek dziennie.

666. *Chin. mur. 5·00,*
Ferri carbon. sacch. 4·00,
Natri arsenicosi 0·10,
Extr. et pulv. Gent. q. s. ut f. pill. N. 100.
S. 1—2—5 na dzień.

Wstrzykiwania podskórne:

667. *Ac. arsenic. 1·0,*
Liq. natr. caust. 5·0,
Coque ad solut.
Aq. destill. steril. 95·0.
S. Do wstrzykiwań. Zacząć od $^1/_{10}$ strzykawki Pravaza stopniowo więcej, aż do całej strzykawki. Wstrzykiwań są bolesne!

Lupus a) erythematosus.

Po dokładnem zmyciu mydłem szarem, pędzlować codziennie aż do podrażnienia:

668. *Kali jodat. 1·0,*
Jodi pur. 0·1,
Glycerin. p. 10·0.
S. Zewnętrznie.

669. *Ac. salicyl.,*
Ac. lactic. ää 0·5,
Resorcin. resubl. 0·75,
Spir. vin. rect. 30·0.
S. Zewnętrznie.

670. *Eugallol 1·0—40·0,*
Sol. Salligallol 5·0—40·0,
Aceton ad 100·0.
S. Zewnętrznie.

671 *Sol. arsenic. Fowl. 1·0,*
Aqu. dest. 6·0
S. Zewnętrznie.

672. *Emplast. hydrarg.,*
Emplast. saponat. ää 15·0.
S. Na płótnie rozsmarować i codziennie przykładać. Gdy zmiany uporczywe wyskrobać lub wypalić żegadłem Paquelina.

b) vulgaris

Zależnie od umiejscowienia wyskrobać dokładnie i wypalić żegadłem Paquelina albo wyciąć i pokryć sposobem Thierscha:

Albo stósować plaster rtęciowy lub salicylowy (10 — 20%).

673. *Ac. pyrogallic. 5·0,*
Vaselin flav. 50·0,
M. f. ung.
S. Przykładać aż do podrażnienia.

Albo stósować maść Unny przez 2—3 dni:

674. *Ac. salicyl.*
Liqu. Stibii. chlor. ää. 2.0,
Creosoti,
Extr. Cannab. ind. ää. 4·0,
Adeps. lanae. 8·0.
M. f. ung.
S. maść zielona Unny.

Poczem: maść borową, cynkową, lub lapisową, a po zagojeniu znowu zieloną.

W postaciach przerosłych użyć można przez parę godzin:

675. *Kal. caust.*
Calcar. ustae.
Sapon. virid.
Aqu. destill. ää. 2·50.
S. Po nasmarowaniu przyłożyć zamoczony wacik wielkości tego miejsca, które ma być zniszczonem.

Gdy istnieją tylko pojedyncze guzki, przypalać je laseczką lapisu lub kołeczkami zamaczanymi w liqu. Stib. chlor.

Obok leczenia miejscowego zalecać i ogólne, świeże powietrze, żelazo, arszenik, tran, jod i kąpiele w solankach jodowych.

Malaria vide intermittens.

Mania.

Odosobnienie zabezpiecza chorego i otoczenie. Unikać alkoholu, dyeta pożywna mięsna obok żelaza, arsenu i t. p.

Tylko w razie silnego podrażnienia mózgu (zrywań, zgrzytania zębami, przy zwężeniu źrenic) można stawiać pijawki i podać środki przeczyszczające. Kąpiel, lodowe okłady. Jeżeli przeważa podrażnienie płciowe Kali bromatum 4—10·0. Jeżeli mania skutkiem opilstwa: morfina, opium.

Przy objawach anemii mózgu wino, piwo, chloral lub Secal corn. np.

676. *Ergotini bis dep. 0·06,*
Aqu. dest. 180·00,
Syr. rubi idaei 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

Melancholia.

Największy spokój, położyć chorego do łóżka.

Czuwać, aby chory sobie lub otoczeniu szkody nie zrobił. Dyeta pożywna, w razie potrzeby sztuczne karmienie. Środki nasenne, opium, letnia kąpiel 26—28 R., chloral w lewatywie 3—4 grm., lub somnal 2—3 grm. pro dosi, lub sulfonalu 1 grm. w gorącem mleku.

677. *Paraldehyd. 3·0—6·00,*
Tinct. aurant. 20·0.
S. Na raz użyć.

Meningitis cerebro-spinalis epidem.

Leczenie objawowe. Rozpocząć podaniem Calomelu, w dużych dawkach, a następnie dbać, by były dobre codzienne wypróżnienia. Lód na głowę i na kark, lub zastosować przyrząd Leitera, pijawki, bańki wzdłuż kręgosłupa. Wcieranie szaruchy na ogoloną głowę lub maści jodoformowej. Wstrzykiwanie mor finy, chloral i natrum bromatum. Natrum jodatum (1—2 gramów dziennie). Przeciw gorączce: Antipiryna, acid. Salicyl., Salipyr.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe, Cocain. muriatic. (1:10, po 5 kropli).

678. *Jodoformii 5·00,*
Vaselini 50·00.
Mfung. DS. Wcierać 2 razy na dzień w głowę.

679. *Chloral hydrat. 5·0,*
Aqu. destill.
Syr. aurant. āā. 50·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

u dzieci

Zimne okłady na głowę, wcieranie szaruchy (2·00—4·00) w tyłogłowie i kark. Wewnętrznie calomel (0·01—0·03 co godzinę), pryszczydła, — pijawki, p u n c t i o l u m b a l i s. W razie drgawek chloral w lewatywach. Przeciw wymiotom pigułki lodowe. Po uspokojeniu unikać gwaru, rażącego światła; dyeta z początku ścisła, później pożywna, ciepłe kąpiele 35° C. z okładem zimnym na głowę $^1/_2$—1 godz. 1—2 razy dnia.

Przetwory jodowe, Natrum jodatum 1% co 2 godz. łyżeczkę, wcieranie 10% maści jodoform.

Meningitis tuberculosa.

W pierwszych chwilach przeciw podrażnieniu mózgu natr. bromat. (1—2 grm. pro die) zimne okłady na głowę. Pokój zaciemnić. Lewatywy i środki przeczyszczające. Pokarmy dawać często w małych ilościach. Baczność na oddawanie moczu.

680. *Calomelanos 0·30—0·50,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
DS. Co godz. proszek.

681. *Kali v. Natr. jodat. 1·00—2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

682. *Natri bromati 1·00—2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup Sacch. 20·00.
MDS. Co 2 godz. 2 łyżeczki.

W razie wielkiego rozdrażnienia lub drgawek:

683. *Chloralhydrat. 1·00,*
Natri bromat. 1·00,
Aqu. dest. 80·00,
Syrup cort. Aurant. 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

684. *Urethani 1·50,*
Natri brom. 0·50,
Aqu. dest. 100·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

685. *Jodoformii 2·00,*
Lanolin
Vaselin āā. 10·00.
Mf. ungu. DS. Wcierać w tyłogłowie.

Metritis.

W przypadkach ostrego zapalenia macicy: spokojne leżenie w łóżku, u osób silnych kilka pijawek na okolicę podbrzusza, zimne okłady, worek lodowy, nacinanie części pochwowej macicy. Środki solne wypróżniające. W razie boleści maść:

686. *Extr. Bellad. 2·00,*
Vaselini flavi 30·00.
Mf. ungu. DS. Zewnętrznie.

687. *Extr. opii aquosi 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f. l. artis suppositoria ad anum N. V.
DS. Co 3—4 godz. czopek.

Po ustaniu bólów, okłady wysychające na brzuch zamiast lodu.

W przypadkach przewlekłego zapalenia: unikanie pracy fizycznej natężającej, gwałtownego spółkowania, uregulowanie stolca (środki solne, Cascara Sagrada, Hunyady Janos, Saratica).

U niedokrewnych podawanie żelaza. Jeżeli równocześnie miesiączkowanie zbyt obfite:

688. *Extr. Hydrastis Canad. fabricationis Parke et Davis 40·00.*
D. in l. guttatoria.
S. 3 razy dnia po 20 kropli.

Leczenie miejscowe: Przestrzykiwanie wodą przegotowaną, stopniowo co kilka dni ciepłotę wody podwyższając od 28°—38° R, ale nie silnym prądem, kąpiele nasiadowe ciepłe. Pomazywanie części pochwowej we wzierniku co 2—3 dni cum Tra jodi, Ichthyolem Naftalanem. Tampony w przypadkach świeżych.

689. *Ammon. sulf. ichth. 5·00,*
Glycerini 200·00.
DS. Do tamponów lub

690. *Kali jodati 5·00,*
Glycerini 100·00.
D. in v. nigro.
S. Do tamponów.

Nakłówanie co kilka dni części pochwowej we wzierniku, miesienie.

W przypadkach zastarzałych amputatio portionis vaginalis, gdy powiększenie macicy znaczne, leczenie kąpielowo zdrojowe: Iwonicz, Rabka, Ciechocinek, Rymanów, Truskawiec. W późniejszych okresach: Krynica, kąpiele morskie. Kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Menorrhagia.

Nie jest właściwie chorobą, lecz tylko objawem choroby ogólnej w ustroju (haemofilia, bladaczka), jako przyczyny można uważać masturbacyę, wzruszenia umysłowe, występuje w przebiegu lub po chorobach zakaźnych jak płonica, ospa, dur, ostry gościec stawowy. Jako przyczyny miejscowe wymienić należy: Niedowład macicy po częstych porodach lub poronieniach, zatrzymanie części łożyska lub błon, zmiany zapalne na błonie śluzowej macicy i jej miąższu, zmiany zapalne w częściach dodatkowych, zmiany położenia macicy, nowotwory macicy (włókniaki); wreszcie występuje obfita miesiączka w okresie przejściowym (climax), prawdopodobnie wskutek zmian w naczyniach. Leczyć zboczenia w ogólnym organizmie, polecić odpowiednie zachowanie się hygieniczne i dyetetyczne, Thyraden (Knoll). W czasie miesiączki spokój a jeżeli mimo to krwawienie jest silne leczyć tak, jak krwotok maciczny. (Patrz następny ustęp). Gottschalk poleca 4—5 dni przed wystąpieniem krwawienia 4 razy dnia po *0·025* stipticinum (Cotarninum muriaticum) w proszku, a w ra-

zie wystąpienia krwotoku podwoić dawkę.

Metrorrhagia.

Dokładne wykazanie przyczyny krwotoku.

W przypadkach krwotoku poporodowego z macicy, jeżeli przyczyną złe kurczenie się tejże: nacieranie dna macicy przez powłoki brzuszne ręką, okłady zimne na brzuch, Secale cornutum przez usta, w lewatywie lub podskórnie. Wstrzykiwania gorące (40°), to zimne (2—3%) do pochwy. Uciskanie macicy dwuręczne, wprowadzenie macicy w silną antefleksyę ściągnięcie macicy silne ku dołowi kulociągami, sposobem Pinkusa 115° C. vaporisatio, przez 20 — 30 sekund, ostre środki odwodzące na podbrzusze, tra jodi, synapism, vesicatoria. W ostatnich czasach Dührssen tamponuje macicę gazą jodoformową.

691. *Extr. Secalis cornut. 3·00.*
DS. Na koniec noża w rosole zażyć.

692. *Extr. Secalis corn. 2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syr. cort. aurant. 15·00.
DS. Co godzinę łyżkę.

693. *Hydrast. muriat. 0·02,*
Sacchar. albi 1·00,
Mf. trochisci D. t. dos. XII.
S. 4 pastylki dziennie.

694. *Extr. fluid. Gossyp. herb. 20·00.*
S. 3 razy dnia po 20 kropli.

695. *Extr. fluid. Hamamelidis virgin. 30·00.*
S. 3 r. dnia po ½ łyżeczki.

Gdy macica dobrze skurczona i nic nie zawiera, a krwotok trwa, domyślać się należy przyczyny krwotoku w pęknięciu ujścia zewnętrznego macicy, lub w innem miejscu. Założyć wziernik i tamować krwotok miejscowo przez podwiązanie, ucisk, tamponadę, zeszycie pęknięcia.

Jeżeli przyczyną są pozostałe części łożyska, błon, skrzepy: usunąć je dokładnie, jeżeli można ręcznie, a gdy to niemożebne, wyskrobać jamę macicy.

Gdy to nie pomaga wytamponować pochwę zapomocą Penghawar-Djambi w gazie jodoformowej; jeżeli przyczyna — nowotwory macicy — usunięcie tychże sposobem operacyjnym. Na razie, podczas krwotoku tamponada pochwy, po przestrzyknięciu tejże roztworem środka przeciwgnilnego j. n. p. 2% roztwór kw. karbol.; 1:2000—3000 roztwór sublimatu i t. d. Do tamponowania najlepiej użyć, kulek waty oczyszczonej, zamoczonej w glicerynie, pierwsze kulki owinąć gazą jodoformową.

W przypadkach gwałtownych, wstrzyknięcie do jamy macicy, roztworu Liquor ferri sesquichlor. strzykawką Madurowicza lub Brauna, przyczem warunek konieczny, aby kanał macicy był dostatecznie drożny, aby roztwór mógł przez szyję macicy do pochwy spływać. (Postępowanie obosiecznie, ze względu na możebność dostania się roztworu do jamy brzucha). Wreszcie okłócie od pochwy tętnic macicznych. W ostatnich czasach polecają i zachwalają tak środki miejscowo zastosowane jak i wewnętrzne.

Do pierwszych należy ferripyryna jako proszek na tampony lub 20% roztwór wodny, dalej zastosowanie do wnętrza macicy za pomocą odpowiedniego cewnika strumienia pary wodnej 100° C. 2—3 minut (Snigurieff).

Wprowadzanie do macicy patyczków szklannych watą owi-

niętych, napojonych płynem, który otrzymujemy przez zmieszanie antipyryny i salolu w równych częściach i ogrzewanie tego proszku w probówce nad lampą spirytusową po 2—3 minutach tworzy się płyn brunatny, po oziębieniu krzepnie, lecz dalej ogrzewany, utrzymuje się dłużej w stanie płynnym (Labadie — Lagrave).

Do nowszych środków wewnątrz podawanych należy Stipticin (Cotarnin. muriaticum) podawane w proszkach *0·05* 5—6 razy dnia lub w kapsułkach; w razie gwałtownych krwotoków wstrzyknąć co dnia *0·20* w mięsień pośladkowy. —

Równocześnie zwalczanie powstającej ostrej niedokrewności: ułożenie spokojne, poziome, ciepłe okłady na głowę, chłodne napoje, wino, kawa czarna, cognac, rum, Tinct. cinnam. Tra ferri acet. aeth. Wstrzykiwania podskórne eteru, ol. camphoratum, wstrzykiwania podskórne większych ilości roztworu soli kuchennej 0·6:100; lewatywy z tegoż roztworu.

696. *Trae Cinnam. 50·00.*
S. Co ½ godziny ½ łyżeczki we wodzie.

697. *Tint. Ferri acet. aeth. 15·00*
S. 15 kropli do ½ szklanki wody do popijania.

Bandaże na kończyny, ucisk na tętnicę główną przez powłoki brzuszne.

Migraena zob. Haemicramia.

Morbili, Odra, Kur.

Niemowlęta i chorowite dzieci oddzielić. Jeżeli przebieg prawidłowy nie trzeba uciekać się do lekarstw. Pokój ostrożnie przewietrzać, ciepłota od 15—16° R. okrycie średnio ciepłe, lekkie przysłonięcie okien, jeżeli jest światłowstręt.

Dyeta w czasie gorączki ścisła, po jej przebyciu pożywna, za napój lekkie kwaski, lub wody (szczawy alkaliczne). Dopóki trwa łuszczenie nie wypuszczać dzieci z łóżka, a mniej więcej 8—14 dni nie wypuszczać z pokoju, zwłaszcza, gdy są objawy nieżytu.

Przeciw nieżytowi spojówek wystarczają przemywania 2% kw. borowego. Silny świąd uspakaja się nacieraniem tłuszczami.

698. *Lanolin anhydr. 50·00,*
Vaselin americ. 20·00,
Aq. dest. 25·00.
M. terendo f. Ung.
S. Co 3 godz. nacierać.

Silny kaszel wymaga podania naparu ipecac. ze środkami narkotycznemi, wziewania pary wodnej, napoje ciepłe, odwar ślazu i t. p. W razie biegunki dyeta i opium.

Wysokie gorączki i majaczenia, uśmierzać zimnymi okładami na głowę. Chinina — antipiryna, Natr. salicylicum.

Wśród upadku sił, stygnięcia kończyn: wino, cognac, camphora, Acid. benzoicum.

Przeciw drgawkom: Chloral w lewatywach (0·50:50) kali bromatum (2:100) co godzinę łyżeczkę.

Jeżeli gorączka przewleka się ponad 4 dni, zwrócić uwagę na przełyk, uszy i nerki.

Powikłania: błonica, dławiec, nieżyt oskrzeli, zapalenie płuc, leczyć według wskazówek odpowiednio podanych.

699. *Codeini phosphor. 0·02,*
Linctus gummosi 50·00,
Syrup Altheae 30·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę w razie silnego kaszlu.

700. *Extr. Hyoscyami 0·15,*
Aqu. dest. 70·00,
Syr. simpl. 10·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

701. *Infus. Ipecac. e 0·20 ad 100·00,*
Tinct. laudani gtts. duas.
Liquor ammon. anisat. 1·00,
Syrup altheae 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Morbus Basedowii.

Regularne, hygieniczne życie, unikanie zmęczenia fizycznego i umysłowego, wstrzymanie się od nadużywania a nawet od picia wyskoku, herbaty, kawy, nadmiernego palenia. Pobyt na świeżem powietrzu, zwłaszcza w górach Davos, St. Moritz, Zakopane, Szmeks, Truskawiec lub nad morzem.

Jako leczenie radykalne polecono wycięcie gruczołu tarczykowego z dobrym w niektórych przypadkach skutkiem.

Na okolicę serca okład zimny lub lód, zwłaszcza podczas silniejszej akcyi serca, oraz digitalis lub strophantus w miernych dawkach.

U chorych osłabionych anemicznych: żelazo, chinina, arsen, ovaraden (Knoll), zabiegi wodolecznicze, obok systematycznego stosowania prądu galwanicznego na sympaticus (ganglion supremum i processus mastoidei).

Przetwory bromowe i nervina, woda Gubera, Levico, Roncegno, Żegiestów, Krynica, Elster, Francensbad, obok należytego odżywiania i psychicznego spokoju,

702. *Natri brom.*
Aq. amygd. am. ãã. 15·00,
Trac convall. maj. 12·00,
Aq. dest. 60·00.
DS. 2—3 łyżeczek na dzień.

703. *Ferri lactici 1·00,*
Coff. natr. sal. 1·5,
Elaeosacch. foen. 5·00.
Mfp. Div. in dos. N. XX.
S. 2—3 proszki dziennie.

Morbus Brighti.

W razie Morb. Brighti, w okresie ostrym, powinien chory bezwarunkowo leżeć w łóżku. Dyeta złożona z mleka, kleików, rosołów, lekkich zupek, trochę kaszki, lub ryżu w mleku. Do picia wodę szczawnicką, bilińską, gieshübelską, ubogim zaś zwykłą wodę z dodatkiem cytryny lub kwasku.

Na okolicę nerek stawiać bańki suche, nawet cięte lub pijawki, jeżeli mocz bardzo krwawy i zawiera wiele białka.

Jeżeli opuchliny są znaczne, to polecić kąpiele gorące zaczynając od 28° R. do 30° i 32° R. po 15—45 minut, ze zlewaniami na głowę, następnie zawija się chorego w koce na 1—2 godzin, żeby się dobrze pocił. Jeżeli chory czuje się w kąpieli bardzo osłabionym, dać można kieliszek wina. Albo też urządza się choremu w łóżku sztuczną parówkę za pomocą przyrządu opalanego spirytusem. Obok tego można dawać mierne dawki środków nasercowych, jak digitalis, strophantus lub coffein dla połączenia działania napotnego z moczopędnem. Wstrzykuje się też pilokarpinę po 0·01 —0·02 na dawkę, uważając jednak czy nie nastąpi zapad. Obok napotnych i moczopędnych polecają silne środki przeczyszczające jak colocynth, Jalapa, gumi gutti, Rheum, nawet pig. Morisona.

W razie przypadów mocznicowych **uraemia**, kąpiel gorąca ze zlewaniami zimnemi, silny laxans, podskórnie eter lub kamfora, albo też do lewatywy Hydras

chlorali 2—3 gramów lub Acid. benzoicum po 0·2 co 2—3 godz. u silnych wenesekcya, pijawki.

Nephritis p. scarlatinam zobacz Scarlatina.

W okresie przewlekłym, chory niekoniecznie ma leżeć w łóżku, zwłaszcza, jeżeli opuchliny nieznaczne.

Dyeta przeważnie mleczna, 2—4 litry mleka, jaja, mięsa mniej, jarzyny, żadnych alkoholików i korzeni.

Do picia wody: Bilińska, Giesshübel lub woda z kwaskami, Truskawiec. Unikać zmęczenia fizycznego, odziewać się ciepło, nie narażać się na niepogodę i zmiany temperatury.

Choremu należy polecić mierne dawki tanniny lub Plumb acet., Ferr. sesquichloratum obok ciepłych kąpieli, mniej energicznie stosowanych, jak w okresie ostrym i zawijania w koce. Nadto podawać diuretica: Coffein 1·0—1·50 p. die, theobrominum salicyl. w tych samych dawkach, digitalis, adon. vernalis z dodatkiem Liq. kali acet. 15—20 na 200.

704. *Fol. Joborandi w naparze. Rad. Onodinis, Rad. Petroselini, Bacc. Juniperi* jako ziółka.

W razie zaparcia stolca środki przeczyszczające.

705. *Diuretini (Knoll) 5·00,*
Aq. dest. 100·00,
Syr. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

706. *Diuretini (Knoll) 1·00,*
Fol. digital. pulv. 0·10,
Sacch. albi 0·30,
Mff. d. t. d. Nr. X.
S 3 proszki dziennie.

707. *Acidi benzoici 0·20,*
Elaeosacch Citr. 0·50.
Mfp. Dent. tal. dos. N. V.
S. Co 2 godz. proszek,

708. *Flor. Benzoes,*
Sacch. albi āā. 2·0.
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

709. *Blatt. orient. 2·00,*
Elaeosacch. foen. 5·00.
Mfp. div. in dos. N. XII.
S. 2—3 proszki na dzień.

Silnie moczopędnie działa napar z liści brzozy zwykłej (Betula alba), zbieranych na wiosnę i suszonych.

710. *Urotropin 0·5.*
S. 3 razy dziennie proszek.
Działa szybko i wydatnie moczopędnie.

Morpiones zob. Pediculi pub.

Myelitis.

W ostrej:

Ułożenie chorego równo w łóżku, najlepiej na poduszkach powietrznych. Bańki cięte lub pijawki w samym początku choroby, potem Tra. jodi, wcierki z Ung. cinereum 3—4 grm. p. die i jednocześnie kali jodatum, jeżeli była lues, a nawet jako środek przeciwzapalny.

Uważać przy tem na ślinotok, lodowe okłady na stos pacierzowy. Równocześnie silne środki przeczyszczające: Kalomel, Jalapa, Senna. Uważać na odleżyny, na zatrzymanie moczu.

W przewlekłej formie:

Kąpiele ciepłe, wyjazd do Cieplic, Gasteinu, Trenczyna, Wildbadu, Swoszowic, Piszczan, Lubienia, Truskawca i t. p. wód. Elektryzowania prądem stałym i faradycznym. Na wewnątrz kali jodatum z 10:200, 2 łyżki dziennie. Arg. nitricum 0·01—0·02 w pigułkach, arsen po 0·01 lub Ergotynę po 0·10—0·50 2—3 razy dziennie (skutek jednak wątpliwy).

Myringitis zob. Chor. ucha.

Nephritis zob. Morbus Brighti

Neuralgia intercostalis.

Najczęściej przyczyną zimnica, wtedy Chinina i Arsen.

Elektryzowanie, wcierania kojących maści. Wstrzykiwania morfiny lub antipyriny.

711. *Chloroformii 10·00,*
Ol. hyosc. cocti
Ol. olivar. āā. 20·00.
MDS. Do nacierań.

712. *Extr. Opii aquos. 2·00.*
Spir. aromat. 100·00.
DS. Do wcierań.

713. *Veratrini 0·50,*
Chloroformii 10·00,
Spiritus 50·00.
MDS. Do nacierań.

714. *Antipyrini.*
Aqu. dest. āā. 5·00.
MDS. 1 lub 2 strzyk. wstrzyknąć w okolicę bólu.

Neuralgia trigemini, Prosopalgia. Tic douloureux.

Uwzględnić i leczyć przyczyny: anemia, histerya, zimnica, choroby ucha, zębów itp.

Wycięcie blizny ugniatającej nerw. Leczenie przymiotu, zatrucia ołowiem (Truskawiec).

715. *Chinin muriat. 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. X.
S. Jeden proszek przed napadem.

716. *Exalgin 2·50,*
solve in
Tinct. cort. aurant. 5·00,
Aq. destill. 120·00,
Syr. aurant. 25·00.
S. Rano i wieczór łyżkę.

717. *Solut. arsen Fowleri 10·00.*
DS. 3 razy dziennie od 3—5 kropli po jedzeniu.

W razie bólu powstałego z przeziębienia:

718. *Butyl chloral 2·00—3·00,*
Spir. vini rectf. 10·00,
Glycerin 20·00,
Aqu. dest. 120·00.
MDS. 3—4 łyżek na raz.

(Dawki według stopnia bólu i indywidualności chorego).

719. *Natri salicyl. 5·00,*
Aqu. dest. 180·00,
Syrup aurant. 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

720. *Antinervin (Radlauer) 0·50.*
S. Kilka razy dziennie.

721. *Antipyrini 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. 10.
DS. Rano i wieczór proszek.

722. *Analgeni 0·50.*
3—4 razy na dzień.

723. *Methyl. caerul. 0·02—0·03,*
Dent. tal. dos. Nr. VI.
S. 2—3 razy dziennie.

724. *Veratrin. 0·15,*
Morphii acet. 0·10,
Ungu. cerei 10·00.
Mf. ungu. S. Wcierać w miejsca bolące.

725. *Aconitini cryst. 0·01,*
Spir. vini concentr.
Aq. dest. āā. 30·00.
S. 2 łyżeczki dziennie.

Wstrzykiwanie 1% wodnego roczynu Ac. hyperosmici (świeży roczyn, bo się łatwo psuje).

Elektryczność, naciąganie lub wycięcie kawałka nerwu.

Neurosis gastrica.

Leczyć hypersecretio (patrz catarrh. ventr.),

Zaś wymioty nerwowe:

726. *Menthol. 0·05,*
Natr. hydrocarb. 1·00.
D. tal. dos. ad caps. am. N. XII
S. 3 razy dzien. po jedzeniu.

Czopki:

727. *Extr. Bellad. 0·2,*
Codein. phoshor. 0·3,
Butyr. Cacao q. s.
U. f. supp. Nr. X.

Suggestya wsparta lekiem:

728. *Menthol. 0·3,*
Trae amar. 3·00.
M. S. Przed jedzen. 15 kropli.

Obstipatio alvi habitualis.

Usunąć przyczyny cierpienia, środki lekko czyszczące, dyeta mięszana, kompoty, jarzyny, owoce, figi, miód, pierniki, zimna woda na czczo.

U dzieci: zmiana pokarmu, w 8 m. podać można gotowane owoce; obok tego zabiegi hydropatyczne, mięsienie, starszym dzieciom i dorosłym wody mineralne: Karlsbad, Marienbad, Hunyady Janos, Saratica, Kissingen (Rakoczy), Krynicka, Friedrichshall, proszki Seidlickie, okłady wysychające, elektryzowanie prądem przerywanym.

729. *Decoct. pulp. Tamarind*
e 15·00 ad 150·00,
Cremor. tartari 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę lub na noc 3—4 łyżek — lub też powidełka tamaryndowe.

Ziółka francuskie St. Germain.

730. *Trae Rhei vinos.*
Extr. fluid. Cascar. Sagr.
ää. 25·00.
DS. 2 razy dnia po $^1/_2$ do 1ej łyżeczki.

731. *Extr. Aloë aquos.*
Extr. taraxaci ää. 5·00,
f. pil. N. 50.
S. Rano i wieczór po 1—2 pigułek.

732. *Trochisci compressi e Rheo*
à 0·50 N. 50.
DS. Co dzień na noc 1—3 pastylek.

733. *Trochisci compressi e Cascar. Sagrad. à 0·50 N. 50.*
S. Co dzień na noc 1—3 pastylek.

734. *Sal. therm. Carolin. 100·00*
DS. Co dzień na czczo łyżeczkę w $^1/_2$ szklanki ciepłej wody.

735. *Natri bicarb.*
Magnes carbon. ää. 50·00,
Pulv. rad. Rhei 7·00.
DS. 2 razy dnia na koniec noża.

736. *Podophyllini 0·30,*
Extr. Aloës
Extr. Rhei ää. 3·00,
Extr. taraxaci q. s. f. pil.
N. 40.
S. Na noc 1—3 pigułek.

737. *Extr. Aloës aquos,*
Extr. Jalapae,
Sapon. medicin. ää 5·00,
Pulv. et extr. rhei q. s. ut
f. pill. Nr. 50.
S. 4 pigułki rano zażyć.

738. *Pulv. rad. Rhei,*
Extr. aloës aquos ää. 5·00,
Extr. Tarax. q. s. ut f. pill.
Nr. 50.
S. 3 pigułki rano zażyć.

739. *Pulv. r. rhei chin 5·00,*
Extr. Trifol. fibrin. q. s. u
pill. Nr. 50.
S. 5 pigułek rano zażyć.

740. *Podophyllini*
Sapon. medicin. ää. 0·20,
Mellis dep. q. s. ut f. pill.
Nr. 20.
S. 1—3 pig. dziennie.

741. *Extr. Coloquinth. 0·50.*
Pulv. rad. Rhei,
Pulv. aloës,
Resinae Jalapae,
Gummi gutti ãã. 1·00,
Myrrhae 2·00,
F. pill. Nr. 50.
S. 1—4 pig. dziennie.

742. *Calomelanos,*
Tub Jalapae,
Sacch. lactis ãã. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. X.
S. 2 proszki dziennie.

743. *Aloës 2·00,*
Ferri sulfurici,
Chinini sulfur. ãã. 1·00,
Extr. Hyoscyami 0·50,
Extr. et pulv. liquir. ãã. q. s. ut f. pill. Nr. 30,
Consperge c. lycopod.
S. Pigułkę dziennie zażyć.

Przy uporczywem zaparciu, wlać przez wysoko do rectum wprowadzoną sondę: 70 gr. aeter sulf. z 300 gr. Aq. foeniculi.

Oedema pulmonum.

Leczenie głównej choroby w odpowiedni sposób.

Przy pierwszych objawach obrzęku płuc ostrego, podać środki podniecające akcyę serca jak: czarna kawa, cognac, grog, wino, kamfora, piżmo. Podskórnie wstrzyknąć eter, ol. camphoratum lub coffeinę.

Zewnętrznie położyć na piersi i łydki synapizmy, rozcierać nogi i ręce, dać choremu kąpiel i zlewać głowę i piersi zimną wodą.

Jeżeli chory jest krwisty, można puścić krew, zwłaszcza w obrzęku płuc wśród spraw zapalnych.

Nadto można dać lewatywę ze środków ostrych jak: Decoct. coloquint., octu, rozczynu soli itp.

Jeżeli niebezpieczeństwo na razie minęło, dawać cardiaca: i digitalis, koffeinę, teobrominę, Sparteinę, Tra stroph.— Po tem leczyć główną chorobę i zwracać uwagę na pierwsze objawy zastoinowe.

744. *Infus. flor. Arnicae e 15·00 ad 120·00,*
Camphor. trit. 1·25,
Mucil. g. mimos. 20·00.
Mf. emulsio. S. Co ½ godziny łyżkę.

745. *Acidi benzoici 3·00,*
Camphor. pulv.
Stibii sulf. aurant. ãã. 0·50
Sacch. alb. 5·00,
Mfp. div. in dos. X.
S. Co 2 godz. proszek.

746. *Inf. rad. Valerian. e 10·00 ad 150·00,*
Aeth. acet. 2·00.
Syr. Seneg. 15·00.
DS. Co godz. łyżkę.

747. *Aetheris sulfur.*
Spir. vin. concen. ãã. 5·00,
Aq. destillat. 150·00,
Syr. rub. idaei 15·00.
MDS. Co godzinę łyżkę.

748. *Apomorphin. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00,
DS. 1—2 strzykawki podsk.

749. *Moschii oriental 0·50,*
Sacch. alb. 2·00,
Mfp. div. in dos. quinque.
S. Co godz. proszek.

Orchitis zob. Epididymitis.

Otitis. zob. Choroby ucha.

Oxaluria.

Wzbronić potraw mącznych, cukrów, owoców, jarzyn zawierających dużą ilość węglowodanów i cukru, octu, piwa, wina. Dozwolone *na śniadanie:* kawa, herbata, mało mleka, najwyżej jedna bułka z małą ilością masła, jaja, mięso, *drugie śniadanie wzbronione. Obiad:* rosół, *mięso wszelkiego gatunku,* tłuszcz

w miernej ilości, ser, zielone jarzyny, sałata, wody mineralne. *Podwieczorek:* herbata lub kawa bez cukru. *Kolacya:* wszelkie mięso, jaja, ser, najwyżej jedna bułka, wody mineralne.

Ze środków leczniczych: picie wód: Vichy, Karlsbad, Elster, Salzbrunn, Wildungen.

Na wewnątrz: lith. carb., lith. salicylicum, Natr. carbon. po 0·50—1·0 dziennie w wodzie selterskiej.

750. *Natri bicarb. 10·00,*
Lith. carb. effervescentis 50·00,
Mfpulv. Div. in dos. N. XX.
S. Rano i wieczór proszek w szklance wody.

751. *Natri bicarb. 2·00,*
Lith. carbon.
Kali carbon. āā. 0·50,
Aq. flor. naph.
Syr. simpl. āā. 20·00,
Aqu. dest. 300·00.
DS. Przez dzień wypić (roztwór Ewicha).

752. *Natr. phosphor. 10·00,*
Div. in dos. Nr. X.
S. Raz dnia proszek.

Oxyuris vermicularis.

Lewatywy z wody, czosnku roztartego w wodzie (garść na 1 litr) z ½% roztworu sublimatu, lub też lewatywy z czystego tranu.

753. *Buthyri Cacao 3·00,*
Calomelanos 0·05,
Mf. supposit. Dtur. tal. dos. Nr. V.
S. Na noc jeden czopek.

754. *Naphthalin 1·00.*
Ol. olivar. 40·00.
MDS. Do lewatywy.
Dorosłym 5—6·00:80·00 oliwy.

755. *Santonini 0·15,*
Ol. papaver. 50·00.
S. Do lewatywy.

Ozaena.

Leczyć chorobę, na której tle występuje: (zołzy, zołzy, gruźlica). Zwracać uwagę na czystość powietrza, utrzymywać jednostajną ciepłotę. Ostrożne przestrzykiwania ½% roztworem soli kuchen., 1% kw. borowy, maść borowa. W razie trudności przy ssaniu, karmienie oseskó łyżeczką. Wdmuchiwanie kalomelu.

756. *Zinci sozojodolici 2·00,*
Vaselini
Lanolini āā. 20·00.
Paraf. liquidi q. s. f. ung.
S. Posmarować gazę i wkładać do nosa.

757. *Calomelanos 1·00,*
Hydrgr. praec. rubri 0·50,
Sacchari 20·00.
Mfp. S. Do wdmuchiwań.

758. *Ichthyoli 10·0.*
Ol. ricini 20·0,
Spir. vini 100·0.
S. Do inhalacyi.

759. *Saloli 1·0,*
Acid. salicyl. 0·20,
Tannini 0·10,
Acid. borici subt. pulv. 4·0.
Mfp. S. Tabaka. Co godzinę zażywać przez ½ dnia.

760. *Jodoli cryst. 20·0.*
S. Do wdmuchiwań do nosa.

761. *Jodoformi 0·30,*
Vaselini 30·0.
S. Maść.

Parametritis p. Perimetritis.

Paraphimosis.

Starać się jak najwcześniej odprowadzić za pomocą palców, wywierając ucisk na żołądź; i zlewając ją podczas zabiegu zimną wodą. Jeżeli się nie udaje, nacięcie pierścienia ścieśniającego w kierunku podłużnym prącia i następowe odprowadzenie napletka, okłady zimne i częste przemywania.

Pediculi a) capitis.

U dzieci zmyć dobrze głowę spirytusem mydlanym i posypać siarką, poczem zmywać przez kilka dni spiryt. kamforowym. U starszych nasmarować dokładnie głowę (u mężczyzn ostrzydz włosy) naftą lub:

762. *Ol. Petrae 100·0,*
Bals. peruvian.
Ol. Olivarum āā 25·0.
S. Zewnętrznie.

i owiązać głowę chustką grubą, a po 24 godz. zmyć głowę spir. mydlanym. Dla zgubienia jajek, czepiających się włosów, zmywać głowę wysyconym rozczynem sody lub octem.

b) vestimentorum.

Kąpiele, leczenie wyprysku, a rzeczy do desynfekcyi lub oczyścić 1—2% rozcz. sublimatu.

c) pubis.

Nasmarować 1—2 razy maścią szarą lub 1% rozcz. sublimatu, które jednak wywołać mogą wyprysk; dlatego lepiej użyć 8—10 razy:

763. *Naphthol 2·0,*
Ol. Olivarum 20·0.
S. Zewnętrznie.

764. *Creolini 2·0,*
Aqu. dest. 100·0,
S. Zewnętrznie.

765. *Mercur. sublim. corr. 0·1.*
Spir. vin. rect.,
Glycerin. p. āā 75·0.
S. Na noc wcierać i nie obsuszać.

Pericarditis.

Przedewszystkiem spokój, chory powinien leżeć w łóżku. W okresie ostrym na okolicę serca worek lodowy. W razie silnych bólów parę pijawek, suche bańki, pędzlowanie c. Tra. jodi. Na wewnątrz Inf. digitalis e 1·00 ad 200·000. co godzinę łyżkę, lub inne cardiacum. W razie silnej gorączki podawać antipyrinę, fenacetynę lub antifebrynę w połączeniu z koffeiną dla uniknięcia zapadu. Jeżeli bóle trwają, dać morfinę, chloralhydrat, lub sulfonal na noc. Dyeta przy tem płynna niepodniecająca, uważać na regularne stolce. — Jeżeli okres zapalny minął, stosować resorbentia: okłady ciepłe, pędzlowanie jodyną, diuretica, jak: coffeina, diuretyna, digitalis. Tra strophanti itp. a dyeta wówczas posilna, lekko podniecająca.

W uporczywych przypadkach można zrobić punkcyę i aspiracyę przyrządami Potaine'a lub Dieulafoy.

766. *Infus. fol. digit.*
e 1·00 ad 180·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. 2 łyżki.

767. *Tinct. Strophanti 10·00.*
DS. 3 razy dz. po 10 kropli.

Po ustaniu gorączki, gdy exsudat zostaje:

768. *Infus. Juniperi e 15·00*
ad 200·00,
Liqu. Kali acet.
Oxymel. Scillae āā. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

769. *Infus. hb. Digitalis*
e 1·00 ad 150·00
Kali acet. 5·00,
Syrup simpl. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

770. *Decoct. Equiset. e 20·0 ad*
200 0,
Liquor. terr. fol. tart.
Oxymell. scillae āā. 15·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

771. *Pulv. fol. digit. 0·5*
Coff. natrobenz. 1·00
Sacch. lactis
Elaeosacch. Calami āā. 1·5
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

772. *Sparteini 0·02,*
Sacch. albi 0·20,
Mfp. Dtal. dos. N. X.
S. 3 proszki na dzień.

773. *Trae cacti grandiflor. 10·0.*
DS. 3 razy dziennie po 10 kropel.

774. *Trae Nerii oleander. 1·00.*
DS. 3 razy dziennie po 10 kropli.

Perimetritis.

Tu możemy też mówić o zapaleniu około trąbek i jajników (perisalpingitis et periophoritis) jak również o zapaleniu tkanki okołomacicznej (parametritis), gdyż objawy i leczenie są bardzo do siebie podobne.

W okresie ostrym:

Spokojne leżenie w łóżku, okłady lodowe na okolicę bolesną, w razie znacznej boleści i gwałtownych objawów, u osób silnych 5—6 pijawek nad okolicę pachwinową, dyeta ścisła, płynna, nadto wewnętrznie: Tra opii simpl. po 10 kropli kilka razy dziennie albo:

775. *Extr. opii aquos. 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f l. artis suppositoria ad anum N. V.
DS. Co 3 godz. czopek użyć, a gdy nasilenie objawów się zmniejsza rzadziej.

Gdy ciepłota opadnie, środki łagodnie wypróżniające: lewatywy z wody, z dodatkiem 2 łyżek ol. ricini albo z dodatkiem łyżki gliceryny. Czopki glicerynowe, oleum ricini wewnętrznie.

Gdy objawy ostrego zapalenia ustąpiły, okłady wysychające, po ustąpieniu bolesności: kąpiele nasiadowe ciepłe, z dodatkiem $^1/_8$—$^1/_4$ kilo soli na kąpiel. Kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa) Truskawiec.

Przestrzykiwanie pochwy słabym prądem wodą na 30—38° R. z dodatkiem soli kuchennej (2 łyżki na litr) lub z dodatkiem płynu o składzie:

776. *Kalii jodati 3·0—5·0,*
Trae jodi 15.0—20·0,
Aq. destill. 250·0.
S. 1—2 łyżek na litr wody.

777. *Trae jodi*
„ gallarum āā. 20·00
DS. Do pędzlowania.

778. *Ammon. sulfo-ichthyol. 5·00—10·00,*
Naftalani 50·00.
Mf. ungu. DS. Zewnętrznie.

779. *Ammon. sulfo-ichthyol 5·00—10·00,*
Glycerini 200·00.
MDS. Do tamponów.

W przypadkach przewlekłych miesienie:

780. *Kali jodati 10·00,*
Gelatini q. s. f. l. art. globuli vaginales N. X.
DS. Raz dnia gałkę użyć.

781. *Jodofor. desodorati 3·00,*
But. Cacao q. s. ut f. l. art. globuli vaginales N. X.
DS. Raz dnia gałkę użyć.

782. *Ammon. sulfo-icht. 1·00,*
Butyr. Cacao q. s. f. l. art. suppos. ad anum N. X.
S. 1 czopek dzien. użyć.

W chronicznej postaci, obciążenie od zewnątrz ($^1/_2$ —2 klg.), columnisatio, obciążanie śrutem, rtecią w balonie Brauna. Mimo użycia wyż wymienionych sposobów leczenia, badanie i objawy wykazują znaczne zmiany około jajników, lub w nich samych, albo że w trąbce rozszerzonej znajduje się treść (śluz, ropa, krew), to często dopiero leczenie operacyjne usunąć zdoła cierpienie, wskutek którego ży-

cie dla kobiety staje się ciężarem. W tych przypadkach należy wyciąć trąbkę schorzałą (salping-ectomia).

Peritonitis.

Bezwzględny spokój; dyeta ściśle płynna. Wewnętrznie podawać przetwory makowca w dużych dawkach, a w razie silnych wymiotów kawałki lodu do połykania i kokainę lub morfinę. Zewnętrznie środki przeciwzapalne, okład lodowy, pijawki, pędzlować brzuch kleiną (collodium) z dodatkiem jodoformu. Gdy okres ostry minie, okłady wysychające lub ciepłe. Kąpiele ciepłe całe lub nasiadowe.

W przypadkach surowiczego zapalenia z przebiegiem chronicznym, może być czasem wskazane wypuszczenie płynu z jamy brzusznej, a nawet t. z. toaleta jamy brzusznej.

P. tuberculosa.

Leczyć ogólnie: posilna dyeta słone kąpiele (Rabka, Iwonicz, Rymanów), kąpiele borowinowe (Mattoni), Truskawiec, miejscowo ostrożnie wcierać maść jodoformową 25·0 na 100 wazeliny, a następnie brzuch pokryć ceratką Billrotha i opasać cały brzuch flanelą.

783. *Antipyrini 10·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. 2 łyżki do lewatywy co 2 godziny, póki gorączka nie spadnie do 38.

784. *Laudani pur. 0·02,*
Sacch. albi 0·30,
Dtur. tal. dos. XII.
S. 3 pr. dziennie.

785. *Emuls. communis 200·0,*
Aq. laurocerас. 10·0,
Morphii muriat. 0·10.
S. Co godz. łyżkę.

786. *Resorcini resublimat 2·0,*
Aq. destillat. 180·0,
Tinct. laud. simpl. gtt. XV,
Syr. simplic. 20·0,
D. in vitr. nigro.
S. Co 2 godz. łyżkę.

787. *Cocaini mur. 0·15,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. W razie wymiotów 10—15 kropli zażyć.

788. *Emuls. commun. 200·00,*
Aqu. lauroc. 5·00,
Morphii mur. 0·05,
Syrup simpl. 10·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

W razie parcia na stolec:

789. *Morphii mur. 0·01,*
Extr. bellad. 0·02,
Butyri Cacao 1·00,
f. suppos. dtur. tal. dos. X.
S. W razie parcia użyć jeden czopek.

790. *Jodoform 5·00,*
Lanolin
Vaselin āā. 25·00.
Mfung. S. Rano i w. wcierać.

Perityphlitis zob. Typhlitis.

Periurethritis.

W okresie ostrym spokój, zaprzestać leczenia rzeżączki, miejscowo ołkady zimne (z aq. plumbi., liqu. alumin. acet.). Gdy chełbotanie, nacięcie wczesne; gdy nie ma dążności do ropienia (okres przewlekły), smarować:

791. *Extr. Belladon. 1·0,*
Ung. ciner. 10·0.
S. 3 razy dnia wielkości grochu dokładnie wetrzeć.

792. *Jodi pur. 0·2,*
Kal. jodat. 2·0,
Ung. simpl. 20·0.
S. Jak wyżej.

793. *Empl. hydrarg.*
Empl. saponat. āā 15·0.
S. Rozsmarowaną na płótnie codziennie przykładać.

Perniones zob. **Congelatio.**

Pertussis. Koklusz, Krztusiec.

Oddzielić dzieci zdrowe zwłaszcza małe. Dyeta pożywna, karmić zaraz po wymiotach. Pobyt na świeżem powietrzu, oddychanie zgęszczonem powietrzem, zmiana miejsca pobytu. Rozpylanie 5% kw. karb. w mieszkaniu. W razie wystąpienia zapalenia płuc (napady czasem ustają) dawać leki wykrztuśne:

794. *Trae Bellad. gtts. 2—5,*
Mixtur. gummos. 100·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

795. *Chloral hydratis 0·50,*
Ammon. v. Natri brom. 2·00,
Aqu. dest. 100·00,
Mixtur. gumm.
Syrup rub. id. āā. 15·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

796. *Cocain mur. 1·00,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. Do pędzlowań, przełyku i krtani.

797. *Morphii mur. 0·01—0·02,*
Aqu. dest. 60·00.
Syrup altheae 15·00.
MDS. 3 razy dz. łyżeczkę.

798. *Chinini muriat.*
Natr. bicarb.
Sacchari āā. 1·50,
Mfp. div. in dos. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

799. *Trae alcohol. rad. Aconit.*
Trae Bellad. āā. gtts. 10·
Aqu. amygdal. amar. 10·0,
Aqu. dest. 100·00,
Syrup aurant. 20·00.
MDS. 3—4 r. dz. łyżeczkę.

800. *Coccionell. pulv. 1·00,*
Kali carbon. 3·00,
Sacchari 10·00,
Aq. dest. 100·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

801. *Antipyrini. 1·00,*
Terpinhydratis 1·00,
Aqu. tiliae
Syrup aurant āā. 50·00.
MDS. 4—5 r. dz. łyżeczkę.

802. *Extr. Hyosc. 0·20,*
Linctus gummosi 100·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

803. *Codeini mur. 0·05,*
Linct. gumm. 60·00,
Syrup Altheae 30·00.
MDS. 3—5 łyżek dziennie.

804. *Antipyrini 0·50—1·00,*
Aqu. de Vichy 80·00,
Syrup rub. id. 20·00.
DS. Używać zaraz po napadzie łyżeczkę. — Wyżyć w ciągu 24 godzin.

805. *Dct. hbae Thymi*
10·00 ad 200·00,
Ammon. bromat. 2·00,
Syrup Altheae 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

806. *Bromoformii 5·00.*
DS. Dzieciom
do roku życia 2—3 kropli,
od 2—4 lat 3—4 „
do 8 lat 4—5 „
3 razy dziennie podać w łyżeczce wody.

807. *Tussol (antipyr. amygdalic.) 2·0,*
Aq. destill. 80·0,
Syr. Senegae 20·0.
MDS. Dziennie 1—3 łyżeczek.

808. *Acidi benzoici*
Bismut. salicyl. āā. 5·0,
Chinin sulf. 1·0.
Mfp. DS. 2 r. dziennie wdmuchiwać do nosa.

809. *Acidi borici*
Coffeae tost. āā. 5·0.
Mfp. DS. 2 r. dziennie wdmuchiwać do nosa.

810. *Thymoli 1·0,*
Spir. vini rectif. 250·0,
Aqu. dest. 750·0.
DS. Do inhalacyi.

811. *Aspirini Bayeri 0·01—0·05,*
Heroini 0.0001—0·01,
Mfp. Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie.

812. *Kreosoti 0·25,*
Sulfonal 0·20,
Syrup tolutani 150·0.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę (przed użyciem wstrząsnąć).

813. *Antispasmini 1·0,*
Aq. amygd. amar. 10·0.
S. 1—2 r. dz. po 10 kropli.

Pharyngitis.

Leczenie winno poprzedzać zbadanie jamy noso-gardłowej, względnie nawet nosa; przy zajęciu tychże równoczesne leczenie. W przypadkach postaci zanikowej, suchej, leczenie prawie bezsilne; nieraz sprawia się ulgę chorym pędzlowaniem.

814. *Jodi puri 0·25,*
Kali jodati 1·0,
Glycerini 20·0.
DS. Zewnętrznie.

Pharyngitis hypertr. granulosa lub *lateralis.*

Kauteryzowanie miejscowe lapisem w substancyi lub pędzlowanie całego gardła roztworami lapisu 10 i 20%, lub taniny np.

815. *Acidi tannici 2·0,*
Spir. vini rectif. 20·0.
DS. Zewnętrznie.

816. *Sozojodoli 2·50,*
Aqu. dest. 50·0.
S. Do pędzlowania.

Niemniej można chorym zapisywać zimne rozpylania z roztworów 1—2% Natri bicarb., Kali carbon., Natri chlor., Ammonii chlor., dalej płokania z tych środków lub z taniny np.

817. *Acidi tannici 5·0,*
Spir. vini rectif. 50·0
Aqu. dest. 500·0.
(Morphii mur. 0·10—0·20).
DS. Do płokania gardła.

Phosphaturia.

Dyeta prawie całkiem odmienna niż przy skazie moczowej. W z b r o n i o n e: jaja, owoce, jarzyny. Tylko w małej ilości mięso. D o z w o l o n e: mleko, potrawy mączne, cukry, miód, masło, piwo, wino.

818. *Urotropin 0·5.*
S. 3 proszki dziennie.

819. *Ac. mur. dil. 30·0.*
S. 3 razy dziennie po 20 kropli w ½ szklanki wody.

820. *Ac. benzoic 2·0,*
Sacch. alb. 1·0,
M. f. pulv. Div. in dos. aeq. Nr. VI.
S. 3 proszki dziennie.

821. *Ac. lactic. 3·0,*
Aq. d. 200·0,
Aq. Menth. pip. 50·0.
S. 3 razy dziennie po łyżce w ½ szklanki wody sodowej.

Pityriasis versicolor.

Rozmydlić na skórze mydło szare, siarkowe lub naftolowe (przetłuszczone Eichhoff'a) i pozostawić, robiąc to codziennie aż do podrażnienia skóry; wtedy kąpiel i puder; albo nacierać codziennie i pudrować, aż nie nastąpi złuszczenie przyskórka:

822 *Ac. carbolic (s. salicyl.),*
Spir. Lavandul. āā 2·0,
Spir. viti rect. 150 0.
S. Zewnętrznie.

823. *Naphtholi 0·50,*
Spir. vini rect. 50·0.
S. Zewnętrznie.

824. *Anthrarobin 5·0,*
Lanolin. anhydr. 40·0,
Ol. Olivar. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść.

825. *Ol. terebinth. 20·0,*
Lanolini 30·0.
M. f. ung.
S. Maść.

Pleuritis.

Łóżko, pożywienie płynne, zwłaszcza jeżeli jest gorączka. Suche bańki na okolicę zajętą zapaleniem opłucnej, jeżeli bardzo silny ból, to nawet 4—6 pijawek lub wstrzyknięcie morfiny. Po tem okład lodowy, lub wysychający. W razie męczącego kaszlu morfina. Jeżeli się wypocina nie wytwarza, to pozostać przy tem leczeniu, co najwyżej pędzlowanie przez kilka dni cum Tra jodi i nie pozwalać choremu wychodzić, dopóki tarcie istnieje i stan podgorączkowy się utrzymuje. Zresztą trzeba leczyć chorobę zasadniczą, najczęściej nacieki szczytowe. Jeżeli zaś nagromadza się wypocina, to obok okładów wysychających można zalecić smarowanie raz na dzień jodyną lub pryszczydło. Wewnętrznie Natrium salicylicum 3—4 gr. dziennie. W okresie, kiedy już wypociny nie przybywa, pędzlowanie jodyną, kataplasmy ciepłe, wewnętrznie Kalium jodatum, diuretica, jak: Inf. digitalis, Theobrom. natro salicyl. po 4—5 grm. dziennie, Coffeinum natro-salic. 1—1·5 dziennie, Calomel, Adonis vernalis 6·0 na 200·0, Tra stroph., Kali nitricum itp. Nadto można próbować środków przeczyszczających, jeżeli nie ma przeciwskazania.

Tam, gdzie wypocina ropna, należy zrobić resekcyę żebra i ropę wypuścić, jeżeli zaś chory się nie zgadza, to przynajmniej punkcyę i aspiracyę płynu przyrządem Potaina lub Dieulafoi. Punkcya nadto jest wskazana, jeżeli znaczna bardzo duszność grozi życiu chorego.

Po przebyciu zapalenia opłucnej, wyjazd na świeże powietrze, w góry do Zakopanego, Szczawnicy, Davos, Gleichenbergu, odżywianie forsowne, gimnastyka odpowiednia i leczenie w gabinetach pneumatycznych.

Zresztą leczyć należy chorobę główną, która dała powód do zapalenia opłucnej, a tą jest najczęściej gruźlica płuc.

826. *Antinervin (Radlauer) 0·50.*
S. 3 proszki dziennie.

827. *Dect. cort. chinae*
e 10·0 ad 150·0,
Natri salicyl. 3.0,
Syrup. aurant. 20·0.
MCS. Co 2 godz. łyżkę.

Przy pozostałym exsudacie:

828. *Decoct adonidis*
e 15·0 ad 200·0,
Oxymel Scillae 20·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

829. *Natr. chlorat. 5·0,*
Lithii chlorat. 1·0,
Aqu. petroselin. 130·0,
Syrup. menth. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

830. *Capsulae cum Creosot. carb. 0·20*
fabric. „Hygea“ Zahradnik.
S. 4—10 per. dziennie.

831. *Duotali Bayeri 0·25—0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

832. *Kali hydrojod. 2·0,*
Jodi puri 0·50,
Ung. digitalis 20·0.
Mfung. S. Maść.

833. *Aspirini Bayeri ā. 0.25—0·50.*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

834. *Sapo. vir. 50·0.*
S. Maść.

Albo okłady napojone: Spirit. saponato-kalin.

Pneumonia.

Leków swoistych przeciw pneumonii nie posiadamy. Leczenie więc przeważnie objawowe. Zasadą jest, że wprawidłowo przebiegającem zapaleniu płuc czem mniej lekarz stosuje leków, tem lepszy wynik. Dyeta płynna: bulion, rosół, mleko, winna polewka, wino, rosół z żółtkiem (kilka razy dziennie).

W pierwszym okresie zapalenia płuc można postawić suche bańki, zwłaszcza, jeżeli jest kłócie w piersiach, przy bardzo silnem kłóciu nawet 2—3 pijawek lub cięte bańki i okład lodowy lub wstrzyknięcie morfiny. Przy silniejszym kaszlu, męczącym chorego, nieznaczne dawki narkotyków. Jeżeli gorączka bardzo wysoka lub trwa długo, należy przeciwdziałać przez zmywanie ciała letnią wodą lub pół na pół wodą z octem, podawać środki przeciwgorączkowe jak: antipyrinę 1·00 — 2·00 fenacetinę, antinervinę (Radlauer) 0·30, z dodatkiem koffeiny 0·15 — 0·20 na dawkę, lub też obok tych przetworów dać jeszcze Koniak lub mocne wino. Przy słabem tętnie, takiejże akcyi serca, podać alkohol, digitalis, strophantus lub sparteinę.

W objawach zapadu, podać kamforę 0·1 w kieliszku wina lub podskórnie strzykawkę ol. camphorat.; wreszcie, podskórnie eter, w razie oedema pulmorum można zastósować upust krwi.

835. *Infus Valerianae e 5·00 ad 200·00,*
Aether sulf. 2·00,
Syr. aurant. 20·00.
S. Co godzinę łyżkę.

Chorym, przyzwyczajonym do nadużywania wyskoku, należy z obawy przed delirium nie szczędzić wina, Koniaku.

836. *Cognaci optimi*
Aq. melissae āā. 60·00,
Syr. cort. aur. 40·00,
Vitel. ovi N. duo.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W razie delirium: opium, morfina lub chloralhydrat (2—3 grm.).

837. *Chloral. hydr. 4·0,*
Aq. dest. 25·0,
Syr. cortic. aurant. 20·0.
S. Na raz użyć.

838. *Tinct. Capsici annui 5·0,*
Aq. dest. 180·0,
Syr. simpl. 20·0.
S. Co 2—3 godz. łyżkę.

W okresie rozdzielania się nacieku: środki wykrztuśne, rozdzielające, jak: woda giesshübelska, selterska, józefinka szczawnicka, kali jodatum.

839. *Infus Senegae e 10·00 ad 200·00,*
Natri benzoici 2—3·00,
Liquor ammon. anis. 2·00,
Syrup simpl. 20·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

840. *Infus Ipecac. e 0·30 ad 180·00,*
Aqu. lauroc. 2·00,
Syr. Altheae 20·00.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

Pulv. Doveri 0·25, 2 lub 3 dawki. Stib. sulfur. aurant. 0·01—0·02 na dawkę, 2—3 razy na dzień itp. W razie trudnego rozdzielania się nacieku: okłady wysychające, okłady ciepłe, kataplazmy, dyeta pożywna, wino, Koniak.

Podagra zob. Arthritis.

Pollutiones.

Leczenie przyczynowe: phimosis, kamienie pęcherza, choroby kiszki stolcowej, a przedewszystkiem neurastenia; unikać podrażnień płciowych, wysiłków umysłowych lub fizycznych; zalecać pobyt na wsi lub w górskiej okolicy, kąpiele rzeczne, morskie lub solankowe. Dyeta lekko strawna; unikać napojów wyskokowych, kawy i herbaty, późnej wieczerzy, miękkiej pościeli i ciężkiego przykrycia. Leczenie ogólne, wzmacniające (żelazo, arszenik, chinina); wewnętrznie:

840. *Natr. bromat. 2·0,*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. Rano i wieczór proszek.

841. *Camphor. monobrom. 0·30,*
D. ad caps. amyl. d. t. Nr. XV.
S. 7—4 kapsułek dziennie.

842. *Kal. bromat. 2·0,*
Lupulini pur.,
Camphor. ras āā 0·20,
Dent. tal. dos. ad. caps. amyl. Nr. XX.
S. Rano i wieczór proszek.

843. *Ergotin. Bonjeau 0·1,*
Sacch. albi 0·3,
Dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3—4 proszków dziennie.

Przytem użyć można leczenia miejscowego sondami metalowemi ciężkiemi, psychrophorem Winternitz'a, elektroterapii, wreszcie przepłókiwań pęcherza lub wkraplania sposobem Ultzmanna jak przy rzeżączce.

Processus puerperalis, Febris puerperalis.

Zapobiegać przeniesieniu zakażenia z osób chorych na zdrowe. Ściśle aseptyczne postępowanie podczas porodu, t. j. utrzymanie w stanie aseptycznym rąk, narzędzi, bielizny, czyli wszystkiego, co wchodzi w zetknięcie z rodzącą, unikanie niepotrzebnego częstego badania rodzącej.

Gdy występuje po porodzie gorączka lekka do 38° C. a tętno spokojne, odchody rozłożone: przestrzykiwanie pochwy 1—2 razy dnia rozczynami: kwasu karbolowego, kwasu borowego, kreoliny, tymolu. Posypanie owrzodzeń w przedsionku i na międzykroczu jodoformem, opatrzenie gazą jodoformową. Antipyretica zaciemniają obraz chorobowy i nie przynoszą korzyści.

Gdy ciepłota i tętno się podnosi po użytem postępowaniu: przestrzykiwanie jamy macicy środkami przeciwgnilnymi (Acid. boricum 3%, Acid. carbol. 2—5% i t. d. za pomocą cewników Bozemanna, Fritscha, Olshausena. 2—3 razy dziennie). Gdy po 2 dniach ciepłota nie opada, postępowania tego zaniechać.

Gdy są objawy podrażnienia otrzewny: lód na brzuch, opium per anum.

Środki rozwalniające (Ol. ricini, Calomel) podawać można, tylko gdy nie ma zadrażnienia otrzewnej.

Po rozwinięciu się gorączki połogowej, postępowanie Runge'go: mocne wina 1—2 butelek dziennie, Koniak. Gdy skłonność do wymiotów, wino szampańskie z lodu.

844. *Cocaini muriat. 0·10,*
Aqu. dest. 100·0.
DS. Co pół godz. łyżeczkę.

Gdy wstręt do wina, to Koniak, rum.

845. *Spir. vini Cognac. optimi*
Aqu. dest. āā. 60·0,
Vitellum ovi unius,
Syr. simpl. 20·0.
DS. Co pół godz. 1—2 łyżek.

Mleko, herbata, czarna kawa, silne rosoły, Beeftea; do napoju: woda z dodatkiem białka kurzego, jednego jaja na szklankę (przecedzić). Gdy tętno szybkie: Coffeina wewn. Jeżeli nie ma podrażnienia otrzewny, kąpiele letnie (22—24° R.) 5—10 minut 1—2 razy dziennie. Polecają też wstrzyknąć w udo lub łydkę 1·0—1·2 terpentyny oczyszczonej celem wywołania miejscowego ropienia (abscessu). W nowszych czasach stosowano wstrzykiwanie roztworu sublimatu do żył (0·001 pro dosi i wyżej z roztworu 1%).

W ostatnich czasach próbowano leczyć gorączkę połogową w rozpaczliwych przypadkach za pomocą wstrzykiwań surowicy przeciwpaciorkowcowej (Marmorka) w dawkach od 20—40 cm. sześć. – Wyniki dość dobre.

Miller radzi z chwilą wystąpienia objawów, oczyścić we wziernikach pochwę i tamponować szczelnie zmieniając tampony co 6—12 godzin.

Podskórne wstrzykiwanie normalnego roztworu soli kuchennej (6 : 1000) 2 litry dziennie.

Postępowanie przeciwgorączkowe: Gdy ciepłota dochodzi do 39·5° C., zmywanie całego ciała kilka razy dziennie, gdy dochodzi do 40° C. zawijanie w mokre, w letniej wodzie maczane prześcieradła; zawijanie takie można powtórzyć 2—3—4 razy, aż do opadnięcia ciepłoty, 1—2 razy dziennie. Zimny okład na głowę. Uważać na tętno i w razie zapadu środki podniecające.

Prostatitis acuta.

Zaprzestać leczenia miejscowego; polecić pacyentowi łóżko, dyetę płynną, antiflogosa, na międzykrocze pijawki, dbać o wolne wypróżnienia; przeciw bólom i trudnemu oddawaniu moczu (spasmus sphincteris externi) narkotyki w czopkach:

846. *Morphii mur. 0·10,*
Extr. Bellad. 0·30,
Butyri Cacao q. s. f. supp. ad anum N. X.

Dobre usługi oddaje przyrząd podany przez Fingera (Kühlapparat), przez który (podobnie jak w psychroforze) przepuszcza się wodę o ciepłocie 12—15° przez 20—30 minut codziennie. Jeżeli mimo wszystkich zabiegów leczniczych gruczoł nie zmniejsza się, a nawet wybadać się da chełbotanie — przecięcie z kiszki odchodowej, dalsze leczenie jak każdego ropnia.

P. chronica.

Leczyć przedewszystkiem sprawę rzeżączkową czy nieżytową części tylnej cewki, psychrofor, miesienie per rectum, kąpiele nasiadowe, wprowadzanie czopków:

847. *Kali jodati 0·50,*
Jodi puri 0·05,
Extr. Belladon. 0·07,
Butyri Cacao q. s.,
f. supp. ureth N. V.
S. Rano i wieczór czopek.

848. *Ammon. sulfoicht. 0·15,*
Extr. Bellad. 0·01,
But. Cacao 1·50,
M. f. supposit.
S. Rano i wieczór czopek.

Prosopalgia patrz Neuralgia trigemini.

Prurigo.

Dzieciom źle odżywionym, zołzowym, podawać porą zimową tran, przetwory jodu, w lecie kąpiele jak: Rabka, Iwonicz, Solec.

Przytem w lekkich przypadkach lub z początku choroby u dzieci zmywanie dokładne codziennie mydłem siarkowem lub naftolowo-siarkowem w kąpieli pełnej, poczem maść obojętna.

Kąpiele ciepłe z dodatkiem wątroby siarczanej lub Solutio Vlémminckx stosowane codziennie przez dłuższy czas. Kaposi poleca codziennie nacieranie maścią naphtolową 3—5%, następnie puder (wieczorem); rano na drugi dzień kąpiel 20—24°. Polecają nacieranie pędzlem szczecinowym zwłaszcza kończyn.

849. *Naftalani 30·0,*
Chloral. hydrat. 2·0,
Vaselini flavi. 100·0.
Mf. ung. S. Maść.

850. *Naphthol 6·0,*
Ol. cadini,
Sulf. praecipit. ãã 10·0,
Menthol. 1·0,
Vaselin. flav. 100·0,
M. f. ung.
S. Maść.

851. *Naphtol 5·0,*
Sulf. praec. 4·0,
Naftalani 40·0.
S. Zewnętrznie.

852. *Epicarini 5·00,*
Vaselini fl. 100·0.
S. Maść.

853. *Ac. carbol. 10·0,*
Extr. et. pulv. Liquir. ãã q. s. ut. f. pill. Nr. 100.
S. 5—10 pigułek dziennie.

Pruritus ani.

854. *Calomelanos 5·00,*
Vaselini 35·00.
S. Maść.

855. *Mercurii sublimati 0·03,*
Ammon. chlorati 0·10,
Acidi carbolici 4·00,
Glycerini 60·00,
Aquae rosarum 120·00.
S. Zewnętrznie

nacierać tym płynem 2—3 razy dziennie. Skuteczne bywają pędzlowania c. oleo rusci, 5% rozczynem alkoholowym kwasu karbolowego.

Pruritus universalis.

Uwzględnić w leczeniu przyczynę, jaką bywają: przewlekłe nieżyty żołądka i kiszek, cukrzyca, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym. Późny wiek stanowi sam przez się przyczynę tego przykrego cierpienia (pruritus senilis). Polecić kąpiele z dodatkiem sublimatu, wątroby siarczanej, ałunu, zimne tusze, zawijania w mokre koce. Przeciw napadowi swędzenia zmycie ciała:

856. *Acidi carbolici 5·00,*
Spir. vin. gall. 100·00.

lub 3% rozczyn alkoholowy mentolu, następnie puder. Jako maście:

857. *Chloral. hydrat.,*
Ac. carbol. ãã 0·5,
Ol. Olivar.,
Lanolin. anh. ãã 25·0.
S. Nacierać miejsca swędzące.

858. *Hydrarg. oxydat. rubr. 0·10,*
Vaselin. flav. 25·0.
S. Nacierać po zmyciu mydłem.

Wewnętrznie:

859. *Calcii chlorat. 1·0.*
Dent. tal. dos. Nr XX.
S. 3 razy dnia po jedzeniu proszek.

860. *Ammon. valerian. 10·0,*
Syr. Menth. pip. 20·0,
Aqu. Tiliae 125·0.
S. 2–4 łyżek dziennie.

Pruritus vulvae.

Uwzględnić przyczyny: Zapalenie sromu i pochwy, u dziewcząt pasorzyty, wyprysk, masturbacyę, żylaki, blizny po wrzodach, zaparcie stolca, diabetes. Przyczyną świerzbiączki może być nieprawidłowe uwłosienie sromu (Mars) mianowicie zwrócenie włosów na wewnątrz przedsionka (entropium labiorum). — Unikać drapania, kąpiele nasiadowe na 24—26° R., okłady z kwasu karbolowego 2%, okłady sublimatowe ½‰. Wyciąć lub wygolić nieprawidłowo rosnące włosy. — można też użyć maści

861. *Menthol 3·0,*
Ol. olivar. 1·0,
Lanolini 6·0.
Mfung. S. Do smarowania.
Lub zwilżyć rozczynem:

862. *Hydrarg. bichlorat 2·0,*
Alcohol 10·0,
Aq. rosarum 40·0
Aq. destill. 450·0.
S. Zewnętrznie.

863. *Natri subsulfur. 30·00,*
Aciid carbol. 5·00,
Glycerini 2·00,
Aqu. dest. 500·00.
MDS. Do obm. (płyn letni).

864. *Ac. carb. crist. 5·00—10·00,*
Ol. olivar. 100·00.
DS. Do smarowania.

865. *Chloroform 5·00,*
Ol. olivar. 50·00.
MDS. Do pędzlowania.

866. *Cocaini muriat. 1·00,*
Lanolini 5·00,
Vaselini 15·00.
Mfung. S. do smarowania.

867. *Methylenblau 0·06,*
Extr. et. pulv. gentian. āā q. u. fiat. pill. dt. t. dos. XXX.
S. 2—3 pigułek dziennie.

Psoriasis.

868. *Solut. Fowleri*
Trae malatis ferri āā. 10·00.
rozpoczynając od 12 kropli na dzień; co 3–4 dni bierze chory o 2 krople więcej. W ten sposób zwiększając stopniowo dawkę, dojść można do 40 kropli na dzień, którąto ilość używa pacyent przez dłuższy czas, aż zmiany chorobowe zaczynają ustępować. Zmniejszając w podobny sposób dawki o 2 krople co 3—4 dni dochodzi się znów do pierwotnej ilości.

869. *Natr. arsenicos. 0·05,*
Aqu. destill. 25·0.
S ½–1 strzykawka Pravatz'a co drugi dzień.

870. *Ac. arsenicos. 0·05,*
Piper. nigr. 5·0,
Gummi tragacant. 1·0,
Aqu. destill. q. s. ut. f. pill. Nr. 100.
S. 3 pig. dziennie — co 4 dni o jedną pigułkę więcej aż do 10 i nazad.

Polecają jodek potasu w wielkich dawkach, zaczynając od 3·00—5·00 pro die; co 2—3 dni zwiększając dawkę, dochodząc stopniowo do 15·00—20·00 pro die. W 4–6 tygodniu przy tem leczeniu zaczynają zmiany na skórze ustępować. Lekkie objawy zatrucia nie są przeciwwskazaniem do dalszego podawania leku.

Leczenie zewnętrzne ma za zadanie:
1) usunięcie łusek.
2) „ nacieku.
3) „ przekrwienia.

Celem usunięcia łusek, polecamy ciepłe kąpiele i zmywanie się w nich mydłem szarem lub

salicylowem. Na pojedyncze części ciała jak łokcie, kolana można stosować okłady Priessnitza. Kąpiele można zastąpić przez tłuszcze jak: waselina, szmalec, tran zawijając pojedyncze części opaskami flanelowemi po poprzedniem nasmarowaniu jednym z wymienionych tłuszczy.

Celem usunięcia nacieku wcierania (robione codziennie) za pomocą pędzla szczecinowego.

871. *Acidi pyrogal 10·00,*
Naftalani 90·00.
S. Maść.

872. *Chrysarobini 5·00—10·00,*
Naftalani 100·00.
S. Maść.

873. *Anthrarobin. 10·0,*
Vaselin. flac. 40·0,
M. f. ung.
S. Maść.

Jeżeli zmiany chorobowe na skórze są nieliczne, rozsiane, nadaje się dobrze smarowanie ognisk chorobowych przez 10—14 dni roczynem

874. *Chrysorabini 5·00,*
Traumaticini 50·00.
S. Zewnętrznie.

875. *Lenirobin 5·0,*
Naftalani 95·0.
S. Zewnętrznie.

876. *Eurobin 1·0,*
Naftalani 99·0
S. Zewnętrznie.

877. *Eugallol,*
Aceton āā 10·0.
S. Zewnętrznie.

878. *Chrysarobin. 10·0,*
Gelatin. alb. 50·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. Rozpuścić w kąpieli wodnej i rozsmarować pędzlem na skórze.

Przy zastarzałej psoriasis zmodyfikowana sol. Vlemmingkx:

879. *Calcii oxydat. 50·0,*
Sulf. sublim. 100·0,
Aq. destill. 1000·0.
Coque ad remanent 600·0.
DS. Pocierać poszczególne miejsca, po czem kąpiel ciepła.

Także maść Wilkinsona stosowana według Hebry.

880. *Sulf. citrin.*
Ol. fagi āā. 50·0,
Sapon virid.
Axung. porci āā. 100·0,
Pulv. cretae alb. 10·0.
DS. Przez 6 dni pędzlem 2 razy dnia nacierać, 10 dnia kąpiel.

Kaposi poleca zwłaszcza na zmiany na głowie 5—10% maść naphtholową.

W razie powstającej dermatitis, po użyciu którególkolwiek z powyższych środków, zaniechać dalszego używania, ograniczyć się do pudrowania skóry.

Przeciwko zmianom na czaszce:

881. *H. praecip. albi 2·00,*
Unguenti emoll. 20·00.
S. maść.,

którą maść wciera pacyent codziennie, po poprzednim usunięciu łusek za pomocą zmywań głowy mydłem szarem.

W okresie wybuchu ostrego łuszczycy, nie używać środków drażniących silnie skórę (chrysarobin, oleum rusci i t. d.), bo łatwo powstają wypryski i zapalenia powierzchowne skóry; ograniczyć się do polecenia kąpieli ciepłych i leczenia wewn.

Pyelitis.

Najczęściej połączona z cystit.

Jeżeli jest okres ostry zapalny: chory ma leżeć w łóżku, suche bańki w okolicę nerek, dyeta tylko płynna, przeważnie mleczna, najlepiej mleko pół na pół z wodą wapienną, picie wody: Bilińska, Giesshübler, Fachin-

gen, Preblau, Ems, Gleichenberg, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, wystrzegać się kawy, herbaty, korzennych zapraw i napitków wyskokowych.

Przy cierpieniu przewlekłem dyeta mniej ścisła, z unikaniem jednak wszelkich napojów wyskokowych i korzeni, kąpiele letnie i leczenie miejscowe, jak cystitis.

Wewnętrznie: środki balsamiczne i odwar ziół (zob. blennorrhoea), wreszcie środki ściągające:

Kali chlorici 4·0—6·0 na 200·0, z tego co godzinę łyżkę.

882. *Arbutini 3·00,*
Aq. dest. 150·00,
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

883. *Tannini 0·10,*
Opii 0·02,
Sacch. albi 0·30,
Mfp. d. tal. dos. N. X.
3—5 proszki dziennie.

884. *Natr. salicyl.* po *0·50,*
S. 3—4 razy na dzień.

885. *Plumbi acetic. 0·3—0·5,*
Sacch. alb. 5·0,
Div. in dos. Nr. X.
S. Co 2—3 godz. proszek.

886. *Chinin. tannic. 0·2,*
Sacch. alb 0·3,
Dent. tal. dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

887. *Ol. terebinth. rect. gtt. 8.*
D. tat. dos. in caps. gelat, Nr. 50.
S. 3 kapsułki dziennie.

888. *Fer. lactis clarific. 500·0,*
Alumin. crud. 3·0.
S. W dniu wyżyć.

889. *Urotropin.,*
Saloli āā 0·2—0·50,
Dent. tal. dos. Nr 15.
S. 4—5 proszków dziennie

890. *Natr. benzoic. 0·3,*
Elect. aromat. 0·1,
Pulv. et. ext. Acoris qu. s. ad pill.,
Dent. tal. dos. Nr 50.
S. 4—5 pigułek dziennie.

Przy bolesności:

891. *Ol. terebinth. rect.,*
Camphor. pulv. āā 6·0,
Extr. thebaic. 0·35,
Extr. rad. aconit. 0·20,
M. f. pill. Nr 20.
S. Co 8 godzin pigułka lub narkotyka, pijawki na okolicę nerek, wreszcie wstrzykiwania morfiny.

Rachitis.

Najwięcej skuteczne pielęgnowanie i żywienie. Dzieci z krzywicą powinny być jak najwięcej na powietrzu w ubraniu lekkiem, zamiast pierza materace z włósia; przy craniotabes: poduszeczka z włósia z wyciętym otworem na główkę. Przy skrzywieniach kręgosłupa i załamaniu kończyn, nie pozwalać dzieciom bez podpory siedzieć, a próby ze staniem i chodzeniem bardzo ostrożnie zaczynać. W razie obfitych potów zmywać ciało kilka razy gąbką zamaczaną w zimnej wodzie i dobrze wyciśniętą, a zwłaszcza tyłogłowie.

Młodszym dzieciom nie podawać pokarmów mącznych.

Drugim ważnym czynnikiem są kąpiele, jeżeli nieżyt oskrzeli nie przeszkadza.

Daje się je w połączeniu ze słodem (½ litra) i solą (¼—½ do 1 funta na 20 litrów) z dodatkiem ziół aromatycznych, w razie niedokrewności sole żelaziste, kąpiele (26° R.) z soli borowinowej (Mattoniego), na tydzień 2—3 razy, nigdy na noc.

Nieżyt oskrzeli leczyć naparem Ipecac, Senegae, Liquor Ammoniae anis.

Kurczowi głośni energicznie zapobiegać, (zob. Laryngospasmus). Skrzywienia kończyn wymagają leczenia gimnastycznego, ortopedycznego, szyn, gorsetów itp.

892. *Phosphori 0·01,*
Ol. amygdal. dulc 30·00.
Gum. arab.
Sacchari āā. 15·00,
Aqu. dest. 40·00.
M. f. emulsio.
D. in vitro caeruleo.
DS. Jednę łyżeczkę na dzień.

893. *Phosphori 0·01,*
Lipanin 30·00,
Pulv. gumm. ar.
Sacchar. āā. 15·00,
Aqu. dest. 40.00.
DS. 1—2 łyżeczek dziennie.

894. *Phosphori 0·01,*
Ol. jecor aselli 100·00.
DS. 1—2 łyżeczek dziennie.

895. *Phosphori 0·06,*
Alcohol. 20·00,
Spir. menth. 0·50,
Glycerin. 60·00.
DS. 3 razy dziennie po 6 kropli. — (Co tydzień o kroplę więcej aż do 10).

Także Thyraden (Knoll) w pastylkach.

896. *Aqu. pyrophosphatis ferri et sodae.*
S. 3 razy dziennie łyżeczkę. Dalej:

897. *Pastilli jodo-ferrati comp. Jahr. scatul, orig.*
S. 1—2 kołacz. dziennie.

898. *Ferri pyrophosphor. 0·05—0·10,*
Sacchari lactis 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 15.
S. 2 proszki dziennie.

899. *Calcii phosphor. pulv. 30·00.*
DS. Parę razy dziennie na koniec noża do pokarmów.

900. *Calcar. phosphor. 30·00,*
Ferri lactici 2·00,
Sacch. lactis 30·00.
Mfp. S. 3 razy dz. na koniec noża.

901. *Bismut. subnitrici*
Carbonat calcar. āā. 1·50,
Mfp. div. in dos. N. 10.
S. Co 4 godz. proszek (w razie uporczywego nieżytu przewodu pokarmowego).

902. *Ol. jecor. aselli 2·00—4·00,*
Mucilag. gum. arab.
Aqu. dest. q. s. f. l. a.
Mixt. oleosa col. 80·00,
Syrup simpl. 10·00.
DS. 3 razy dz. łyżkę.

903. *Ol. jecor. aselli 150·00,*
Limaturae ferri 20·00,
stent in macerat. per 24 horas deinde decant.
DS. Rano łyżeczkę.

Dzieciom z nieżytem kiszek stanowczo fosforu nie podawać.

Rheumatismus articulorum.

1. Acutus.

Chory bezwarunkowo ma tak długo pozostać w łóżku, dopóki gorączka nie minie, obrzęki się nie zmniejszą i bóle nie ustąpią.

Ze środków najprędzej działających polecają: Antipyrinę, z Natr. salicylicum po 0·50, dziennie takich proszków 4—6. Jeżeli obawiamy się zapadu po silnych dawkach antipyriny, to lepiej dodać do każdego proszka 0·15 Coffeiny natrosalicylici.

Dalej stosować można samo Natr. salicyl. 5·0—6·0 pro die, Acid. salicyl. 4·0—5·0 pro die, Phenacetin po 0·50, 4—5 proszk. dziennie — Antifebrin od 0·25—0·50, 3—4 proszki na dzień, Antinervin 0·50, 3 razy na dzień. Aspirin 0·50—1 gr. 3 razy dziennie.

904. *Salipyrin 0·50.*
DS. Kilka razy dziennie proszek.

905. *Aspirini 0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3 proszki dziennie.

906. *Salopheni 1·00,*
Dt. tal. dos. X.
S. 3—4 pr. dziennie.

907. *Antinervin (Radlauer) 0·50.*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

908. *Phenocollum hydrochl. 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

Nadto okłady lodowe na bolesne stawy, lub ciepłe okłady. Pędzlowanie jodyną i zawijanie w watę. Smarowanie stawów mięszanką chloroformową, ichtyolem i naftalanem.

Dobre wyniki daje zwłaszcza gdy podawanie Natr. salicyl. jest z jakichkolwiek powodów przeciwwskazane, zewnętrznie na chory staw Methylium salicylicum. Płyn ten czysty kroplami (50—120 kropli i więcej) nakapać na chory staw i natychmiast przykryć kawałkiem papieru gutaperkowego, watą i opaską flanelową. Raz lub dwa razy na dobę. Wsysa się do skóry niezmiernie szybko.

Zamiast Methyl. salicyl. zewnętrznie można użyć Oleum Wintergreenn cz. ol. Gaultheriae, który zawiera 90% methyl. salicyl.

Także podać można wewnętrznie zamiast Natr. salicyl:

909. *Methyli. salicyl. artificial. 1·0,*
Syrup. citri,
Rum āā 50·0,
Inf. fol. Theae chinens 1:100·0
S. Łyżkami w przeciągu 2 dob wyżyć.

Jeżeli równocześnie występują bóle w nerwach jako powikłanie gośćca ostrego w postaci: polyneuritis dawać równocześnie salicyl i jodek potasowy.

910. *Natr. salicyl. 5·0,*
Kal. jodat. 1·0—2·0,
Aq. d. 200·0.
MS. Wyżyć przez dzień.
Jeżeli szum w uszach po tym leku występuje dodać doń:

Extr. Secal. corn. 0·5—1·0.

Nadto leczenie wszelkich powikłań w odpowiedni sposób, zwłaszcza zapaleń osierdzia, opłucnej i t. p.

2. *Chronicus.*

Obok środków wyż wymienionych i kali jodatum 2—3·0 pro die, polecić ciepłe kąpiele, kąpiele ze soli borowinowej (Mattoniego) pędzlowanie jodyną, masaż stawów maścią jodową ruchy bierne lub wysłać chorego do czeskich Cieplic, Trenczyna, Piszczan, Swoszowic, Krzeszowic, Truskawca.

911. *Aconitin 0·75,*
Ung. emol.
Vaselini āā. 15·00.
Mf. ung. S. Wcierać w bolesny staw.

912. *Jodoformii 3·00,*
Extr. Opii aq. 2·00.
Ung. simpl. 30·00.
Mf. ungu. DS. Maść.

913. *Ichthyoli 10·00,*
Ungu. parafin. 90·00.
Mf. ungu. DS. Maść.

914. *Naftalani 3·0,*
Vaselini flavi 50·0.
Mfungu. S. Wcieranie.

915. *Ammon. sulfoichthyol*
Spir. aether. āā. 10·00,
Collodii 20·00.
DS. Do pędzlowania stawów.

916. *Trac. Colchici 1·00,*
„ Aconit. 3·00,
„ Opii 2·00.
DS. 3—4 r. po 15—20 kropli.

917. *Exalgin 2·50,*
Alcohol menth. 15·00,
Aqu. dest. 190·00,
Syrup simpl. 30·00.
S. Co godzinę łyżkę.

(Jedna łyżka 0·20 Exalg. 0·80 pro die).

918. *Natri jodat. 6·00,*
Sol. Fowleri 5·00,
Natri bicarb. 15·00,
Kali bicarb. 30·00,
Dct. Sarsaparill comp. 600·00.
S. Po obiedzie łyżkę użyć.

Rheumatismus musculorum.

Wewnętrznie można podać mierne dawki Natr. salicylicum. Antipyriny, Phenacetyny a obok tego działać miejscowo przez wcieranie maści kojących, mieszanki chloroformowej. Kąpiele ciepłe i borowinowe (sól borowinowa Mattoniego), zawijania w koce, łaźnia parowa, masaż, prąd elektryczny, kąpiele siarczane, Cieplice w Czechach, na Węgrzech, Truskawiec i t. p. miejscowości.

919. *Aspirini 0·50—1·0,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

920. *Chloroform*
Ol. olivar. āā. 10·00,
Tinct. opii simpl. 5·00.
DS. Do wcierań.

921. *Antinervini (Radlauer) 0·50.*
S. Kilka razy dnia.

922. *Trac. Bellad. 1·50.*
Bals. vitae Hoffman. 80·00,
Chloroformii 20·00.
DS. Do wcierań.

923. *Veratrin 0·30,*
Chloroform 15·00,
Mixt. oleos. balsam. 80·00.
DS. Do wcierań.

924. *Spir. sapon 30·00,*
Trac opii 2·00.
DS. Do wcierań.

Rhinitis.

Catarh. acuta.

Środki napotne, miejscowo pędzlowanie 10% kokainą lub wprowadzanie długich tamponików z waty zanurzonych w roztworze kokainy, przyczem nie należy zapomnieć o tem, iż kokaina może się dostać do trąbek Eustachiusza, sprowadzając przemijające przytępienie słuchu.

Rh. chron. atrophica

często połączona z cuchnieniem z nosa i zaleganiem mas zeschłej wydzieliny. Po wykluczeniu scleroma, lues, cierpień zatok bocznych nosa, należy stosować przestrzykiwania nosa, najlepiej z irygatora, 2—3 razy dziennie, biorąc na każdy raz, litr wody ciepłej, dodając do niej łyżeczkę od kawy z proszku:

925. *Natri bicarbonici 10·00,*
Natri chlorati 50·00.
S. Łyżeczkę na litr wody do przestrzykiwania.

926. *Magn. carbon.*
Natr. bicarbon. āā. 0·20,
Mentholi 0·05,
Nosopheni
Sacch. lactis āā. 2·50.
Mfp. Tabaka do nosa.

Można też dodać kwasu salicylowego lub borowego w ilości 5·00. Gdyby zeschła wydzielina nie dała się usunąć przestrzykiwaniami, należy ją usuwać szczypczykami.

Przy rozpoznaniu lues leczenie tejże ogólne obok miejsco-

wego, gdzie na pierwszym miejscu należy postawić nitras argenti w roztworach 20—50%, względnie sublimat 1%. Przy scleroma również przepłukiwania nosa, przy ropieniu z zatok bocznych nosa leczenie tegoż.

chron. hypertrophica.

Zbadanie nosa od tyłu, by się o stanie przerostu przekonać. Leczenie miejscowe tuszowaniem z lapisu 5—10%, wprowadzanie bougies z waty zanurzonych w roztworze 3% Na chlorat. z każdej strony po dwa, odpowiednio dolnemu i średniemu przewodowi nosowemu, usuwanie wybujałości przerostowych w końcu leczenie galwanokauterem.

Scabies.

U dorosłych polecić wetrzeć 3—4 razy (wieczorem) jedną z niżej podanych maści, zwróciwszy uwagę na to, by maść została dokładnie wcierana, zwłaszcza między palcami, w dłonie, staw nadgarstkowy, łokcie, pachy, pośladki, prącie, okolice stawu kolanowego i stopowego.

927. *Naphthol 10·00,*
Naftalani 90·0.
S. Maść.

928. *Florum sulfuris*
Olei fagi āā. 40·00,
Saponis viridis,
Axungiae porci āā. 80·00,
Cretae albae 5·00.
S. Maść.

929. *Axung. porcin. 100·0,*
Sapon. virid. 50·0,
Naphthol. 15·0,
Cretae alb. pulv. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść (Kaposi).

W praktyce ubogich Solutio Vleminckx (300), którymto płynem chory powinien się natrzeć 2—3 razy.

930. *Styracis liquidi,*
Sulfur praecip.,
Cretae āā 20·0,
Naftalani 80·0.
S. Maść.

931. *Balsami peruviani*
Styracis liquidi āā. 5·00,
Vaselini 50·00.
S. Maść.

932. *Balsam. peruvian.*
Styrac. liquid. āā 50·0.
S. Zewnętrznie.

933. *Epicarini 7·0,*
Cretae albae 2·0,
Vaselini albi 30·0,
Lanolini 15·0.
Axung. porc. 45·0.
S. Zewnętrznie.

934. *Naphthol 5·00,*
Vaselini 75·00.
S. Maść.

U dzieci zwrócić uwagę na to, by obok miejsc powyżej wskazanych równie dokładnie wetrzeć maść w stopki, po czem leczyć często pozostające wypryski.

Scarlatina.

Ścisłe odłączenie chorych, aż do zupełnego złuszczenia t. j. 5—6 tygodni, poczem należy mieszkanie odwietrzyć, okna, podłogi wymyć 5% kw. karbolowym lub formaliną.

Pokój troskliwie przewietrzać, ciepłota 13—14° R. wystarcza, bieliznę można często zmieniać.

Za pożywienie: mleko, kleiki, po ustąpieniu gorączki dyeta pożywniejsza, lecz nie zaraz mięsna. Za napój podawać można czystą wodę, kwaski.

Płókanie gardła częste 2% kw. borowym, 2% kali chloricum. W razie silnej gorączki, zimne okłady na głowę, chinina, antipyrina (ostrożnie), Natr. salicyl.

Na obrzęki gruczołów okłady z liquor alumini acet., wcierania szarej maści. Skoro tylko wystąpi chełbotanie, przecinać.

W razie znacznego swędzenia:

935. *Lanolin anhydric. 50·00,*
Vaselin. americ. 20·00,
Aqu. dest. 25·00.
M. terendo f. ung.
S. Do nacierań.

Drgawki, majaczenia uspakajać okładami z lodu; lewatywami z chloralu (0·50 : 50·0).

W razie zapadu, osłabienia serca, Koniak, mocne wina, czarna kawa, kamfora.

Zmiany na błonie śluzowej gardła (dyfterya) leczyć płókaniami, pędzlowaniami. Zastrzykiwania surowicy przeciwbłoniczej w przypadkach tych nie odnoszą żadnego wyniku.

Powikłania, z wysiękiem opłucnej, błony brzusznej, zapaleniem stawów, chorobami ucha, rakiem wodnym, zapaleniem nerek — zob. odpowiednie rozdziały.

936 *Natr. salicyl. 3·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

937. *Liquor Ammon. anis.*
Aether. sulfur. āā. 5·00.
MDS. Co 2 godz. po 10 kropli w czarnej kawie.

938. *Camphorae 0·50,*
Spir. vini
Aqu. dest. āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań.

939. *Acidi benzoici 0·20,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Od początku płonicy należy mocz codziennie badać. Od pierwszej chwili zapalenia nerek podawać dużo mleka.

Po stwierdzeniu białkomoczu postawić 5—10 suchych baniek. Dopóki w osadzie z moczu znajduje się wiele ciałek krwi i wałeczków, nie podawać leków moczopędnych, lecz ściągające.

940. *Acidi tannici 0·50,*
Chinin. sulfur. 1·00,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. 6.
S. 3 proszki dziennie.

941. *Chinini tannci 4·00,*
Div. in dos. N. X.
S. 3 razy dziennie proszek.

942. *Solut. acid. tannici*
2·00 ad 100·00,
Solut. natri bicarb. q. s. ad react. alcal.
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

W razie silnego krwawienia:

943. *Liquor ferri sesquichl.*
gtts. X.
Aq. cinnamom.
Syrup simpl. āā. 50·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

944. *Ferropyrini 1·00,*
Aq. destill. 100·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli się pojawia znaczna puchlina, lub ucisk na płuca, podawać wcześnie leki moczopędne, a przy towarzyszącej anaemii żelazo n. p. Tra ferri pomati, 3 r. dzien. po 15 kropli.

945. *Infus. fol. digital.*
e 0·20 ad 100·00,
Liquor Kali acet. gtts. XX.
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

946. *Diuretini 2·00,*
Aq. destill. fervid. 100·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

947. *Dcti equiset. e 3·00 ad*
100·00,
Liquor Kali acet. gtts. XX.
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Można też używać w razie dłużej trwającej puchliny, kąpieli na 29° R., 5—10 minut i zawijania w koce na 2—3 godziny; przeciwwskazanie stanowi tylko stan zapalny płuc lub osłabienie serca, w kąpieli dawać zimne okłady na głowę.

Uraemia patrz Morbus Brighti.

Scorbutus.

Dobre powietrze i dobre pożywienie, podawać dużo zielonej jarzyny (sałata, szpinak itp.) owoce, lemoniada z cytryn. Mleko w dużych ilościach. Wino, piwo. Letnie kąpiele. Płókanie ust roztworami lekko ściągającymi (kali chloricum, acidum boricum). Pędzlowanie: Tra Myrrhae, Tra ratanh. Nacieki krwawe smarować oliwą z chloroformem. W ciężkich przypadkach leki pobudzające, kamfora, eter, wino często podawać.

948. *Dct. cort. chinae e 10·00*
ad 150·00.
Acidi sulfur. dil. 2·00,
Syrup rub. id. 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

949. *Kali citrici 4·00,*
Aq. destill. 180·00,
Syr. rub. idaei 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

950. *Ergotini pur. 2·00,*
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. laurocer. 5·00,
Syr. Moror. 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

951. *Liquor ferri sesquichl. 2·00,*
Aqu. cinamom. 200·00,
Syrup Sacchari 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

Leczenie następowe wymaga dłuższego podawania: żelaza, przetworów chinowych, dobrego żywienia i kąpieli.

952. *Trae chin. comp. 40·00,*
Trae aurant. 10·00.
S. 4 razy dnia łyżkę.

Scrophulosis.

Przestrzegać odpowiedniego żywienia u dzieci mniejszych, starsze dzieci żywić mięsem, mlekiem, kawą żołędziową, dać nieco wina czerwonego, owoce, jarzyny lżejsze. Suche mieszkanie przewietrzane. Kąpiele, zmywania wodą są koniecznemi.

Dzieci blade, chude, mogą używać więcej tłuszczów, podać tran. Lepiej odżywionym tran z dodatkiem Trae. jodi. Zaprzestać jednak tranu przy braku apetytu, biegunce, gorączce. Tran dawać w godzinę po jedzeniu $\frac{1}{2}$—1 łyżki, małym dzieciom w emulsyi, po 3 tygodniach przestawać na kilka dni.

Jeżeli dzieci nie znoszą tranu lub są przeciwskazania, podawać przetwory jodu z żelazem, herbatę z liści orzecha, ekstrakt słodowy (1—2 łyżeczek 2 razy dziennie).

W lecie pobyt na świeżem powietrzu, wody mineralne jodobromowe lub słone — (Iwonicz, Rabka, Rymanów) tak do kąpieli, jak i do picia.

Kąpiele ze soli z dodatkiem soli iwonickiej, rabczańskiej, rymanowskiej, soli borowinowej Mattoniego (po $\frac{1}{2}$—1—2 funtów), kąpiel na 27° R. przez 15—20 minut.

W obrzmiałe gruczoły wetrzeć na wieczór łyżeczkę mydła szarego (Sapo kalin) i zmyć rano i tak przez szereg dni dopóki nie będzie większej bolesności.

Choroby towarzyszące jak: Conjunctivitis, Keratitis, Otitis, i t. p. obok ogólnego leczenia leczyć miejscowo (zob. pod odpowiedniemi rozdziałami).

953. *Ol. jecor. Aselli 10·00,*
Mucil. gum. ar. q. s.
Aqu. dest. 60·00,
Syrup Melissae 10·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

954. *Syrup ferri jodati 20·00,*
Syrup sacchari 40·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

955. *Kali arsenicos solut.*
Aqu. cinamom. āā. 10·00.
MDS. 3 razy dziennie po 3—6 kropli.

956. *Ferri jodati sacchar. 0·50,*
Sacchari 5·00,
Mfp. div. in dos. N. XX
S. 3 proszki dziennie.

957. *Trae jodi gtts. X.*
Kali jodati 1·00,
Aq. menth. pip.
Glycerin. āā. 50·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

958. *Ol. jecor. Aselli*
Aq. Calcar. āā. 100·00,
Mf. linim. adde
Trae chinae comp. 20·00,
„ Rhei vin. 15·00,
„ Calami 5·00.
MDS. 2—3 razy dziennie łyżeczkę do 1 łyżki.

959. *Pastilli jodo ferrati comp.*
Jahr. scatul. orig.
S. 2 kołaczyki dziennie.

960. *Kreosoti 1·00,*
Ol. jecor. Aselli 150·00.
DS. Łyżeczkę na godzinę przed jedzeniem.

961. *Kreosoti 1·00,*
Tinct. gentian. 2·00,
Spiritus 25·00,
Vini Xerens. q. s. ad 100·00.
DS. 2—3 łyżeczek dziennie do 1/2 szklanki wody.

962. *Kreosoti carbonici 25·0.*
S. Dwa razy dnia 5—10—20 kropli.

963. *Capsulae tenent.*
Kreosot. carbonic. 0·10—0 20
fabric. Hygea (Zahradnik).
S. 2 razy dnia 1—3 kapsułek.

964. *Capsul. tenent.*
Kreosoti carbon. 0·10,
Ol. jecor. Aselli 2·00
fabric. „Hygea“.
S. Jak wyżej.

965. *Thiocoli Roche 0·25—0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

Sclerosis initialis zob. Syphilis.

Septicaemia.

Wstrzykiwania do żyły wyjałowionego roczczynu fizyologicznego soli (0·6%) codzień 1 liter. Po wstrzyknięciu następuje odczyn w postaci dreszczów i gorączki, ale skutek ogólny ma być dobry. Jest to przepłókiwanie krwi zakażonej, zalecane obecnie przez lekarzy francuskich.

966. *Chinin. mur. 5·0,*
Hydrarg. bichlorat. corros. 0·20,
F. l. a. pill. Nr XX.
S. 2 pigułki dziennie.

Soor.

Czyste utrzymywanie ust, przemywać po pokarmach, dobre pokojowe powietrze.

Po usunięciu mechanicznem grzybków (miękkiem płótnem zwilżonem w zimnej wodzie) pędzlować:

967. *Kali hypermang. 0·12,*
Aqu. dest. 15·00.
MDS. Do pędzlowania.

968. *Resorcin. 0·50,*
Aqu. dest. 90·00,
Syrup 10·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę. (Dla dziecka od 1—2 lat).

Do przemywania ust: Borax (1·50 : 100·0 Aq. destil.) kali chloricum, Bicarb. sodae (0·50 : 150·0).

Spasmus glotidis zob. Laryngospasmus.

Stenocardia.

Leczenie samego napadu polega na wygodnem ułożeniu chorego, usunięciu uciskającego ubrania, podaniu choremu trochę czarnej kawy, łyżkę wina lub koniaku.

Podskórnie wstrzyknąć morfinę, lub dać do wziewania trochę chloroformu.

Na okolicę serca synapizmy, okład gorący, rozcierać kończyny, dać lewatywę z soli. Można też dać do wziewania kilka kropel amylnitritu, pyridiny.

Polecają też wewnętrznie wśród napadu: Nitroglyceryne w rozczynie 0·01 na 10·0 z tego 10—20 kropli na raz, lub pastylki nitroglicerynowe po 0·001.

Następnie leczyć chorobę przyczynową, najczęściej więc: wady sercowe, choroby nerwowe i zatrucia przewlekłe tytoniem, kawą i herbatą.

969. *Tinct. Lob. infl.*
— Valer. aeth. āā. 10·00.
DS. 10—20 kropli podczas napadu.

970. *Natri brom. 5·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

971. *Natr. nitrosi 0·5,*
Sacch. albi 3·00.
Mfp. Div. in dos. X. in capsul. amylaceis.
S. 1—2 proszki dziennie.

972. *Amyl. nitros. 5·0,*
Ol. Foeniculi 10·0.
S. 3—6 kropli przed napadem.

973. *Oxydi Zinci 0·50,*
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. 5.
S. 3 proszki dziennie.

974. *Flores Zinci 1·0,*
Sacch. albi 3·0,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

975. *Tinct. Valerianae 5·0,*
Tinct. Castorei 1·0.
S. Co kwadrans 10 kropli.

976. *Exalgin 2·50,*
Alcohol Menth. 15·00,
Aqu. dest. 190·00,
Syrup 30·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Stomatitis aphthosa zob. Aphthae.

Stomatitis catarrhalis.

Czyste utrzymywanie jamy ustnej, wymywanie ust chłodną wodą. Pędzlowanie: 2% kwasem borowym, 1% rozczynem kali chloric. Dzieciom starszym zimne pokarmy, mleko z lodu. Wyrwać psujące się zęby, które są częstym powodem stomatitis.

977. *Boracis 5·00,*
Mel. rosat. 20·00,
Aq. rosar. 10·00.
MDS. Do pędzlowania.

Stomatitis ulcerosa. Stomacace.

Pędzlowanie pojedynczych owrzodzeń rozczynem kali hypermang (0·12: 25·0) 5—6 razy dzien. lub lepiej nawet przestrzykiwanie jamy ust za pomocą irrygatora.

978. *Trac Myrrhae,*
Ratanh. āā. 10·00.
S. Do pędzlowania.

979. *Acid. salicyl. 5·0,*
Aquae dest. 500·0.
S. Woda do płókania ust

980. *Acidi borici 1·00,*
Kali chlorici 0·75,
Succi citri 15·00,
Glycerini 10·00.
DS. Do pędzlowań.

Wewnętrznie: kali chloricum (1·0—3·0 na 120·0 Aquae, pr. die).

981. *Decoct. cort. Chinae e 5·00 ad 100·00,*
Kali chlorici 2·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Sycosis barbae.

Włosy krótko ostrzydz, skórę przez parę dni rozmiękczać za pomocą maści Hebry, plastra salicylowego 5—10% (zob. eczema), póżniej codziennie częściowo włosy z miejsc zajętych wyrywać, ropnie nacinać, a czasem nawet wyskrobać i stosować środki przeciwpasorzytnicze:

982. *Hydrarg. sublimat. corr. 0·10,*
Spir. vini rect.,
Glycerin. p. āā 75·0.
S. Rano i wieczór dobrze wetrzeć.

983. *Euresol 10·0,*
Aceton 50·0.
S. Zewnętrznie.

984. *Cupr. acetic. 0·30,*
Ung. simplic. 10·0,
M. f. ung.
S. Maść wcierać rano, na noc przykładać:

985. *Ac. tannic. 2·0,*
Sulf. praecipit. 4·0,
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic. āā 7·0,
Vaselin. flav. 20·0,
M. f. pasta. S. maść.

986. *Ol. Rusci 3·0,*
Ac. salicylic. (s. Resorcin.) 1·50,
Axung. porcin. 30·0,
M. f. ung.
S. Maść.

987. *Resorcin. resubl. 1·0,*
Hydr. sublim. corr. 0·10,
Zinc. oxydat.,
Amyl. tritic. āā 7·50,
Vaselin. flavi 15·0,
M. f. pasta. S. Maść.

Leczenie trwać musi tygodnie nawet miesiące, poczem jeszcze brodę golić należy przez kilka miesięcy.

Syphilis acquisita.

Sclerosis initialis.

Podejrzane przeczosy w pierwszych dniach można wypalić lub wyciąć. Wrzód rozwinięty przemywać: sublimat, 1‰, lub hydrargylol $\frac{1}{4}$% i zakładać suchą watę.

Jeżeli wrzód rozpadający się zasypywać go po dokładnem wymyciu jodoformem, kamforą, przyczem starać się o podniesienie ogólnych sił. Dla usunięcia nacieku stosować plaster rtęciowy. Wyjątkowo tylko przy dużych wrzodach podawać rtęć wewnętrznie.

Syphilis secundaria.

W okresie wybuchowym przy bólach nerwowych lub gośćcowych:

988. *Kal. jodat. 1·00,*
Aq. dest. 150·0.
S. Rano i wieczór łyżkę.

Dla pobudzenia wysypki kapiele parowe i wannowe, przyczem przygotowywać chorego do leczenia ogólnego przez wzmacnianie stanu ogólnego, oczyszczenie jamy ust i przewodu pokarmowego, wreszcie leczenie chorób istniejących, przyczem zbadać mocz na białko przed podaniem rtęci, którą stosować należy dopiero po ukończeniu okresu wybuchowego.

Wcierania: zalecać przy pierwszym wybuchu, jeżeli osobnik nie zbyt osłabiony, a skóra niezajęta inną sprawą chorobową.

989. *Ung. hydrarg ciner. 1·5—3·0,*
D. ad ch. cer. t. d. Nr. XXX.
S. Wcierania.

990. *Hydr. oleinic.* lub
Ung. hydr. c. Resorbin 1·5—3·0,
D. ad ch. cer. t. d. Nr. XXX.
S. Wcierania.

Przed wcieraniami chory powinien leżeć w łóżku przez godzinę. Przy wcieraniach uważać na ogólne przepisy hygieniczne, zabronić napojów wyskokowych, zmniejszyć palenie i zalecać nader czyste utrzymywanie jamy ustnej, (czyszczenie zębów rano i wieczór, płókanie ust kilkanaście razy na dzień rozcz. kali chlor., kwasu borowego lub kal. hypermang). (Patrz stomatitis i gingivitis). Ilość wcierań zależy od uporczywości zmian, zazwyczaj 30. Zamiast wcierań użyć można u chorych osłabionych pomazywań Welandera. (Podwójną ilość maści jak przy wcieraniach rozciera się na skórę i owija opaską).

Wstrzykiwania:

W grzbiet między łopatkami, codziennie 1 gr. płynu:

991. *Hydr. sublim. corr. 0·10.*
Natr. chlorat. 0·5,
Aqu. dest 10·0,
(Morph. muriat. 0·05).
S. Sublimat do wstrzykiwań podskórnych.

Podobnie użyć można:

992. *Hydrarg. formamidat. 0·10.*
(Hydr. bicyanat. 0·05),
Glycerin 1·0,
Aqu. dest. 9·0.
S. j w.

Do wstrzykiwań miąższowych w pośladki zaleca się:

993. *Hydr. sublim. corr.*
Natr. chlor. ää. 0·5,
Aqu. dest. 10·0.
S. raz na tydzień 1 gr. płynu.

994. *Calomelan 1·0,*
Glycerini 9·0,
S. j. w.

995. *Hydr. oxydat. flav. 0·5,*
Ol. Amygd. dulc. 15·0,
S. co 5 dni strzykawka (1·0).

996. *Hydr. salicyl. 1·0,*
Gumm. arab. 2·0,
Aqu. dest. 18·0
S. co 6 dni strzykawka (2·0).

Na wewnątrz:

Używać w postaciach łagodnych szczególnie nawrotach.

997. *Calomel. laevig. 0·5,*
Opii pur. 0·1,
Sacch. alb. 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. XII.
S. 3 proszki na dzień.

998. *Hydr. sublim. corr. 0·10,*
Extr. Opii. 0·07,
Pulv. et extr. Acor.
q. s. ut. f. pill. Nr. XX.
S. 2—4 pigułki dziennie.

999. *Protojodur hydrarg. 0·4,*
Extr. Opii. 0·3,
Pulv et extr. Acor.
q. s. ut. f. pill. Nr. XX.
S. Rano i wieczór pigułka.

1000. *Hydrarg. tannic. oxydul.*
(s. hydr. salicyl.) 2·0,
Pulv. et extr. Quass.
ää. q. s ut f. pill. Nr. XXXX.
S. 2—3 pigułki na dzień.

Kąpiele:

Wskazane u chorych z owrzodzeniami na skórze lub u dzieci, stosowane przez ½ — 1 godz. codziennie, o ciepłocie 28—30° C.

1001. *Hydrg. subl. corr. 10·0—20·0,*
Spir. vin, rectif. 100·0.
S. Wlać do jednej kąpieli (dla dorosłych).

Leczenie jodem:

Używane przeważnie w kile wtórorzędnej złośliwej i przy zmianach w jamie ustnej.

1002. *Kali jodat. 10·0,*
Aqu. dest. 150·0.
S. Rano i wieczór łyżkę w mleku.

1003. *Natr. jodat. 10·0,*
v. Lithii jod. 1·50,
Extr et pulv. Gent.
āā. q. s. ut f. pill. Nr. L.
S. 3 razy dnia po 2 pigułki.

1004. *Ferr. jodat. sacch. 2·0,*
Pulv. et extr. Acor.
q, s. ut f. pill. Nr. XXX.
S. 3 razy dnia po 2 pigułki.

1005. *Kal. jodat. 10·0,*
Deutojod. hydrarg. 0·05,
Aqu. dest. 150·0.
S. Rano i wieczór łyżka.

Zamiast podawania jodu, wysłać można chorego do kąpiel: Iwonicz, Rabka, Rymanów, Lipik, Hall.

Napary:

W postaciach kiły trzeciorzędnej lub kiły złośliwej, gdy rtęć przeciwskazaną.

1006. *Decoct. Zittman.*
mitior. (s. fortior. 500·0).
S. Połowę zagrzaną wypić rano na czczo w przeciągu ½ godz. drugą połowę popołudniu, poczem leżeć 2—3 godz. w łóżku.

Zalecić równocześnie lekką dyetę.

Leczenie miejscowe:

Na kłykciny sączące na skórze (moszna, okolica stolcowa) zalecić przemywanie sublimatem 1‰ i maść:

1007. *Calomelan 5·0,*
Ung. Zinc. oxyd. 45·0,
M. f. ung. S. maść.

Na utrzymujące się nacieki: plaster rtęciowy.

Na kłykciny w jamie ust i w gardle stosować częste płokanie ust i pędzlować 5—10% rozcz. kw. chromowego lub:

1008. *Mercur. sublim. corr. 1·0*
Spir. vin. rect. 20·0.
S. Zewnętrznie.

Przy kłykcinach w nosie:

1009. *Jodi pur. 0·4,*
Kal. jodat. 1·0,
Aqu. fontis. 1000·0,
S. Do płókań nosa.

1010. *Merc. praecipit. rubr. 0·20,*
Ung. emollient. 20·0,
M. f. ung. S. Na wacie wkładać do nosa.

Przy zmianach w krtani wziewania:

1011. *Resorcin. resubl. 1·0,*
Aqu. dest. 100·0,
S. Do wziewań.

1012. *Merc. sublim. corr. 0·02,*
Aqu. laurocer. 10·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. j. w.

Syphilis tertiaria.

W lekkich postaciach jod lub Dec. Zittmanni, w ciężkich leczenie rtęciowe obok jodu. Przy owrzodzeniach kilakowych na skórze lub błonach śluzowych:

1013. *Jodi pur.*
Kal. jod. āā. 2·0,
Glycer. pur. 20·0.
S. Do pędz. co drugi dzień.

Przy kilakach nie otwartych nie robić nacięcia, a przykładać plaster rtęciowy. Przy kile okostnej lub kości pędzlowanie nalewką jodową, przykładanie pla-

stra rtęciowego, wreszcie zabiegi chirurgiczne.

Syphilis hereditaria.

Dziecko karmić powinna, ile możności, własna matka. Rtęć podawać najlepiej, nawet u osesków, w postaci wcierań po 1—2·0 maści szarej lub 0·5—1·0 mydła rtęciowego Unny na dzień.

Wewnętrznie:

1014. *Calomelanos laevig. 0·01,*
Ferr. lactic. 0·02,
Sacch. alb. 0·20,
Dent. tal. dos. Nr X.
S. Rano i wieczór proszek.

1015. *Hydrarg. tannic. oxydul. 0·02.*
Sacch. albi 0·2,
D. tal. dos. Nr XV.
S. Rano i wieczór proszek.

1016. *Protojodur. hydrarg. 0·01,*
Sacch. alb. 0·3,
D. tal. dos. Nr XV.
S. 2—3 proszków dziennie.

Również dobrze działają obok środków wewnętrznych stosowane lub same — kąpiele:

1017. *Hydr. sublim. corr. 2·0,*
Natri chlorat. 5·0,
Aqu. dest. 100·0.
S. Do kąpieli 20 litr. (28°—30° R.).

1018. *Syr. ferri jodat. gtt. 15,*
Aqu. dest.,
Syr. simpl. ãã 20·0.
S. Rano i wieczór łyżeczka.

Po ustąpieniu objawów starać się o dobre odżywienie, podawać tran, żelazo, jod; solanki:

1019. *Ferri jodat. sacch. 0·10,*
Sacch. alb. 0·2,
Dent. tal. dos. Nr XV.
S. 3 proszki dziennie.

Tabes dorsualis.

Jeżeli tabes na tle kiły, to wcierania unguenti cin. i kali jodat.

W innych przypadkach kąpiele letnie lub ciepłe, procedury hydropatyczne, elektryzowanie stosu pacierzowego prądem galwanicznym, mniej polecane prądem faradycznym. Pędzlowanie stosu pacierzowego c. Tra jodi.

Na wewnątrz Arg. nitricum 0·01—0·02 w pigułkach.

1020. *Argenti nitrici 1·00,*
Argill. 10·00,
F. c. aq. dest. q. s. pil. N. 100.
Consp. c. pulv. cinnam.
S. Przez 8 dni po 1 pigułce, następnie po 2—3.

1021. *Sol. arsenic. Fowleri 5·0,*
Aq. Cinnamomi 25·0.
S. Rano i wieczór po 15 kropli zażyć.

Kali jodatum 10:200, Arsen po 0·001, Ergotyna po 0·1—0·5 2—3 razy dziennie, Fosfor po 1/10 miligr. do 5/10 miligr., w roztworach oleistych, mały dają rezultat dodatni.

Wieszanie chorego sposobem Moczutkowskiego i Charcota małe korzyści przynosi, jednak czasem ulgę sprawia.

W ostatnich czasach polecają czynną gimnastykę na osobnych przyrządach. Chodzenie po schodkach osobno na ten cel zrobionych, poręczki, wahadła, krzesła ruchome i t. p. Jest to tak zwane „wyrównawcze leczenie za pomocą ćwiczeń", wprowadzone przez lekarza szwajcarskiego Frenkla.

Zresztą leczenie symptomatyczne, zwłaszcza kojenie bólu środkami narkotycznemi, phenacetina po 0·50 2—3 razy dzien., exalgina po 0·25 2—3 proszków na dzień, antipyrina 1·0, 3—4 na dzień, wstrzykiwania morfiny.

Chorych zamożniejszych wysłać do Nauheim, Teplitz, Wildbad, Ragaz, Pyrmont, Elster Gastein, Piszczany, Trenczyn, Truskawiec.

Taenia.

Wieczorem dnia poprzedniego przed rozpoczęciem leczenia lekki purgans i filiżanka herbaty lub rosołu, także śledź. Rano dnia następnego trochę czarnej kawy lub herbaty i lekarstwo, które stosować zamierzamy. W 2 godziny po zażyciu leku Ol. ricini lub calomel aż do skutku. U starszych dzieci postępowanie podobne jak u dorosłych; u mniejszych, jeśli źle odżywione i osłabione nie spędzać tasiemca. Jeśli dziecko zwymiotuje podany lek, należy dawkę powtórzyć.

1022. *Cortic. Punic. Granati 50·0*
Natrii bicarb. 5·0,
Macera per horas 24 in aq. destill. 400·0.
dein coque ad remanent. 200·0,
Syr. mannati 20·0.
DS. Co $^1/_2$ godziny 3-cią część zażyć.

1023. *Extr. cort. rad. Pun. Granat. 18·0,*
Extr. Filic. mar. aether. 10·0,
M. exhibe in caps. gelat. Nr. XXX.
DS. Rano na czczo zażyć 8—10 kapsułek, potem herbata, później co $^1/_2$ godz. 2 aż do ostatniej kapsułki.

1024. *Pulv. Kamalae 20·0,*
Extr. Filic. mar. 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. XXX,
Da in capsul. gelatin.
DS. Co $^1/_4$ godz. 4 kapsułki.

1025. *Pulv. flor. Kuso 25·0,*
Melis despum. q. s. ut. f. electuarium.
DS. W ciągu godziny zażyć na 2 lub 3 razy.

1026. *Extr. Filic. mar. aether.*
Pulv. Filic. mar. āā. 2·0,
Conservae rosarum q. s. ut f. pill. Nr. 15.
DS. Co $^1/_2$ godz. po 3 pigułki.

1027. *Extr. Filic. mar. aether. 5·0—10·0,*
Aq. menth. pip. 150·0,
Ol. ricini 30·0,
Sacch. albi 2·00,
M. f. emulsio.
DS. W ciągu kilku godzin częściami zażywać.

1028. *Cortic. Acaciae anthelm. pulv. 40·0,*
Infund. ad col. 200·0.
DS. Wypić 3—4 godziny przed śniadaniem.

Dzieciom:

1029. *Extr. fil. mar. aether. ab. aether. lib. 0·50,*
Exhibe. in caps. gelat.
Dent. t. Nr. X.
S. Co 10 minut zażyć.

1030. *Pelletierini tann. 0·20,*
f. p. dent. t. Nr. V.
S. Co $^1/_2$ godz. proszek.

1031. *Cort. rad. punic. granat. 30·00—50·00,*
Aq. fontis. 300·00—400·00,
macera p. hor. 24 dein coque. ad reman. 180·00.
S. Co $^1/_2$ godz. zażyć w przeciągu 3 godz.

1032. *Chloroformi 4·00,*
Syr. symplic. 30·0.
S. W 2 godzin. wyżyć — potem podać ol. ricini.

Tetanus.

Usunięcie powodów: oczyszczenie ran i wrzodów, wydobycie ciał obcych, odszczepów kostnych.

Wstrzykiwać morfinę w małych dawkach, chloroformowanie. Chloral w lewatywach lub wewnętrznie z Koniakiem.

1033. *Sulfonali 1·00,*
Dtur. tal. dos. N. 5.
S. 3 do 4 pr. dziennie (rozpuściwszy w 200 gramach herbaty lub rosołu).

1034. *Urethani 1·00,*
tal. dos. N. 5.
2 do 3 razy dziennie proszek we wodzie.

W razie osłabienia serca, podskórne wstrzykiwanie eteru, kamfory.

1035. *Antipyrini 0·50,*
Dt. d. N. X.
S. Co 3 godziny proszek.

1036. *Curare 0·05,*
Glycerini 5·0.
S. ½ strzykawki (2 strzykawki dziennie).

Polecają obecnie zastrzykiwania surowicy przeciwtężcowej (Tizzoni-Catani, Bujwida).

Tic douloureux zob. Neuralgia trigemini.

Tonsillitis zob. Angina.

Trismus et Tetanus neonatorum.

Główną uwagę zwrócić na pępek, opatrunek przeciwgnilny.

Chloral po 0·05 pro dosi, kilka razy dziennie, w mleku, wlać przez nos lub w lewatywie (w podwójnej dawce).

Ciepłe kąpiele 28° R. kilka razy dziennie. Karmić mlekiem, również przez nos. Lewatywy odżywcze z mleka po 50 ctm. sześć. co 2 godziny.

1037. *Kali bromati,*
Natri bromati āā. 0·50,
Aq. destil. 100·00,
Syr. Chamomillae 10·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

1038. *Extr. fab. calabar. 0·10,*
Aq. destil. 10·00.
S. ½ strzykawki.

Tuberculosis pulmonum.

W przypadkach gruźlicy dziedzicznej, należy zwrócić całą uwagę na higieniczne wychowanie, przebywanie jak najwięcej na świeżem powietrzu, gimnastykę, wysypianie się, dobre odżywianie, nie obciążanie pracą umysłową lub fizyczną, unikanie zaziębień, hartowanie skóry przez zimne nacierania słoną wodą, zwłaszcza: szyi i klatki piersiowej.

W pierwszych początkach suchot przedewszystkiem uważać na podniesienie odżywienia chorego, forsowne żywienie. Polecić picie mleka w lecie, tranu w zimie, tłuszczów jak najwięcej, o ile tylko żołądek znosi. Pobyt kilkomiesięczny w górskiem powietrzu podczas lata, na zimę zaś polecić wyjazd do jednej ze stacyj klimatycznych najbardziej zalecanych: Davos (zakład Dra Turbana), Zakopane (zakład Dra Chramca, Dra Chwistka i Dra Majewicza), Szczawnica (zakład Dra Kołaczkowskiego), Meran, (Dr. Binder) Arco, Gries przy Bozen (Dra Nazarkiewicza i Dra Malfera).

Ze środków leczniczych stosować kreozot, guajakol, sirolinę, thiocol, duotol Bayera, sulfosot-syrop, arsen, zresztą leczenie symptomatyczne jak przy bronchitis.

W późniejszych okresach obok powyższych poleceń pilnie uważać na pojawiające się krwioplucia i stosownie je wstrzymywać. Zmniejszać wydzielanie plwocin przez środki balsamiczne, usuwać gorączkę przez podawanie miernych dawek leków przeciwgorączkowych, jak antipyriny po 0·50, 2—3 pr. na dzień

w razie potrzeby. Toż samo phenacetiny, antinervin (Radlauer), antifebriny po 0·25, pyramidon po 0·30.

1039. *Salipyrin 1·00,*
Dtur. tal. dos. 15.
S. Co 2 godz. pr. (do 7 dzien.)

1040. *Lactophenin. 0·50,*
D. t. dos. XV.
S. 3—4 proszki dziennie.

Usuwanie nocnych potów przez zmywanie ciała winnym octem, koniakiem, wodą kolońską lub na wewnątrz koniak z mlekiem, lub atropina po 0·001 na noc, agaricin bardzo słabo działa, z nowszych środków polecają: Kalium telluricum po 0·01 na noc, dochodząc do 0·05.

1041. *Acidi agaricin. 0·01—0·05,*
Sacchari 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. X.
S. 2 proszki dziennie.

1042. *Agaricin. 0·10,*
Pulv. Dover. 2·0
Rad. Altheae
Mucilag. gum. arab. āā. 1·0,
Mf. pill. Nr. 20.
S. Wieczór pigułkę zażyć.

1043. *Hyosc. hydrojod. 0·05,*
Argill. q. s. ut f. pill. Nr. 20.
S. Na noc pigułkę.

Przeciwpotnie działa bardzo dobrze Tra Salviae 30—50 kropli na 2 godziny przed spodziewanymi potami.

W razie krwotoków bezwzględny spokój, okład lodowy na piersi, połykanie lodu, pokarmy tylko chłodne, wstrzyknięcie Ergotini Bombelon 0·50 do 1·0 na raz, podanie większych dawek morfiny dla zapobieżenia kaszlowi.

Przy tętnie przyspieszonem dać: Fol. Digitalis 0·05 z morfiną 0·01 co 2—3 godz. proszek.

W ciężkich przypadkach krwotoku, wstrzyknąć atropinę 0·01 : 10·0 z tego pół strzykawki na raz, lub Acid. sclerotinici 0.10:10,0 wody, z tego co godzinę strzykawkę.

1044. *Extr. fluid. Hydr. canad 10·00.*
S. Na wieczór 30 kropli.

Przeciw biegunce leki osłaniające z dodatkiem opiatów:

1045. *Plumb. acet.*
Laudani āā. 0·03.
M p. dtur tal. dos. 10.
S. 2—3 razy dziennie.

1046. *Laudani pur. 0·20,*
Tannini pur. 1·0,
Pulv. rad. Colombo 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 4 godz proszek.

1047. *Decoct. rad. Colombo e 10·0 ad 200·0,*
Mucilag. Salep. 10·0,
Extr. op. aq. 0·10,
Syr. cortic. aur. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

Creosotal Heyden, w kapsułkach „Hygea“ wyrobu M. Zahradnika.

1048. *Kreozoti e bit. fagi 3·00.*
Trae gent. 30·00.
DS. Po jedzeniu 20—30 kr. w kieliszku wody lub wina.

1049. *Kreozoti e bit. fagi 1·00,*
Trae gent. 2·50,
Spir. vini rectif. 25·00,
Vini Xerens 100·00.
DS. 3 razy dziennie po łyżeczce w szklance wody.

1050. *Kreozoti 2·0,*
Natri arsenic. 0·04,
Vini malagensis 500.
S. 2 kieliszki dziennie.

1051. *Kreozot. carbon. 40·0.*
S. 3 r. na dzień po ½—1 łyż.

1052. *Duotali Bayeri. 025—0·50,*
Pulv. ipec. opiati 0·02—0·10,
F. p. dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3 proszki dziennie.

1053. *Guajacoli 2·0,*
Spir. vini 20·0,
Tinct. gentian. 10·0,
Extr. Coff. conc. 20·0,
Aqu. dest. 200·0.
MDS. 2—4 łyżek dziennie.

Kapsułki guajakolowe po 0·05 wyrobu Zahradnika, w tych samych dawkach co kreozot.

1054. *Guajacetin. 0·5.*
S. 3 proszki dziennie.

Przeciw męczącemu kaszlowi suchotników:

1055. *Dionini muriat.*
Codeini muriat. āā. 0·10,
Cocaini muriat. 0·025,
Ammon. valerianici
Aq. amygdal mur. āā. 7·50.
S. Co 4 godz. po 15 kropli.

1056. *Peronini* po 0·02-0·05 w wodzie, herbacie; dawki zwiększać stopniowo.

1057. *Peronin 0·5,*
Aqu. dest. 100·0.
S. Łyżeczkę na noc w wodzie ocukrzonej.

1058. *Codeini 0·3,*
rad. et succ. Liquir. q. s. u. f. pill. Nr XXX.
S. Na noc 2—3 pigułek.

1059. *Apomorph. hydrochlor. 0·02,*
Syr. Ipec. 7·5,
Syr. Tolut. 30·0,
Aqu. dest. 90·0.
MDS. 5 razy dziennie łyżeczkę (uspokaja i działa wykrztuśnie).

1060. *Ammon. mur.,*
Trac. opii.,
Spir. Chlorof.,
Syr. Ipec. āā 7·5,
Syr. prun. virg. ad 90·0.
S. Co 4 godziny łyżeczkę.

1061. *Extr. fluid. Hydrastis.*
S. 4 razy dziennie po 20—30 kropli w wodzie ocukrzonej.

1062. *Codeini phosphor. 0·02—0·05,*
Sacch. albi 0·20,
M. f. p. dent. tal. dos Nr. XII.
S. 3 proszki dziennie.

Tuberculosis laryngis.

W przypadkach owrzodzeń więcej ograniczonych, kwas mlekowy 40 i 80%, przy zmianach rozleglejszych zadmuchiwania czystym jodolem; przy bólach przy przełykaniu zadmuchiwania morfiny.

1063. *Morphii mur. 0·50,*
Sacch. lact. 5·00.

1064. *Nosophen 5·0,*
Pulv. gumm. 1·0.
DS. Wdmuchiwanie do krtani.

Również można połączyć jodol z morfiną. W przypadkach zasychania wydzieliny w krtani, bólów i uporczywego kaszlu, można też polecić wdychiwania ciepłe ze słabych roztworów soli kuchennej z dodatkiem morfiny w stosunku 0·10—0·20% lub tylko z morfiny.

Tussis convulsiva zob. Pertussis.

Typhlitis et Perityphlitis.

Leczenie zewnętrzne polega na stosowaniu środków przeciwzapalnych i odwodzących: okład lodowy, pijawki, smarowanie jodyną. W przypadkach, gdy chory nie znosi okładów lodowych — okład wysychający. Nie zwlekać z zabiegiem operacyjnym.

Wewnętrznie przetwory makowca w dużych dawkach. Jeżeli je chory wymiotuje, w po-

staci czopków do kiszki odchodowej, a w razie gwałtownych bólów, podskórne wstrzyknięcie morfiny. Dyeta wyłącznie płynna, bezwzględny spokój.

Gdy okres zapalenia minie, środki przyspieszające wessanie wypociny są wskazane, więc: okłady ciepłe, wcieranie maści jodowych. Jeżeli stolce w tym okresie dobrowolnie nie nastąpią, należy je ułatwić za pomocą lewatyw. Zresztą leczenie czysto przypadowe, w razie silnych wymiotów, kawałki lodu do połykania, kokaina.

W razie zapadu, napoje wyskokowe, eter podskórnie.

1067. *Trae opii simpl. 5·00.*
DS. 3 razy dziennie po 5—10 kropli.

1068. *Tinct. laud. simpl. gtt. X.*
Emuls. amygdal. 50·0.
S. Co 3 godz. łyżkę.

1069. *Extr. Opii 0·02,*
Sacchari albi 0·30,
Dent. t. dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

W razie silnych wymiotów:

1070. *Cocain muriat. 0·20,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. W razie wymiotów 10 kropli zażyć.

1071. *Morphii mur. 1·00,*
Spir. vini 5·00,
Glycerin 10·00,
Aq. dest. ad 30·00.
DS. Do podskórn. wstrzykiw.

Jako przyspieszające wessanie:

1072. *Ung. Kali jodati 25·00.*
DS. Do wcierania.

1073. *Kali jodati 2·00,*
Extr. Bellad. 0·50,
Ung. simpl. 30·00.
MDS. Do wcierania.

W razie parcia na stolec lub mocz:

1074. *Morph. mur. 0·20,*
Butyri Cacao 10·00,
Mf. l. a. supposit. N. X.
S. 2—3 na dobę użyć.

1075. *Extr. Opii aquos. 0·03,*
Butyri Cacao 1·0,
F. suppos. dent. t. dos. X.
S. 2—3 czopki dziennie użyć.

Typhus.

Leczenie przypadowe, polegające na zwalczaniu zagrażających objawów. Przy pierwszem podejrzeniu na T. abd. purgans, najlepiej Calomel po 0·50 z dodatkiem pulv. Ialapp. 0·30 2—3 dawki aż do skutku.

Gorączkę należy obniżać zapomocą chłodnych zmywań całego ciała wodą czystą lub z dodatkiem octu, letniemi kąpielami i środkami przeciwgorączkowymi, jeżeli zbyt wysoka, ale ostrożnie, aby nie wywołać zapadu.

Skrzepiać akcyę serca napojami wyskokowemi, a gdy te nie są dostateczne, środkami nasercowymi.

W razie silnej biegunki, przetwory makowca i środki ściągające; w razie zaparcia stolca w pierwszym okresie choroby, środki czyszczące, w późniejszych okresach lepiej lewatywy stosować.

Przytem należy pamiętać o należytem przewietrzaniu mieszkania, desinfekcyi stolców i bielizny. Dyeta powinna być wyłącznie płynna, zwłaszcza mleko, rosoły, wino czerwone.

W razie nieżytu oskrzeli bańki suche.

1076. *Chinin. mur. 0·40,*
Dtur. tal. dos. XII.
S. 2—5 pr. dziennie.

1077. *Natr. salicyl. 5·0,*
Aqu. dest. 200·0,
Syr. simpl. 15·0.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

Gdy chodzi o znaczne obniżenie ciepłoty ciała:

1078. *Antipyrin 0·50,*
Coff. natrosalicyl. 0·05,
Dtur. tal. dos. X.
DS. Co godzinę proszek aż do obniżenia ciepłoty.

1079. *Phenacetin 0·50,*
Coff. natrosalicyl. 0·05,
Dent. tal. dos. X.
DS. Co godzinę proszek aż do obniżenia ciepłoty.

1080. *Lactophenin 5·0,*
Div. in dos. Nr. X,
Da in caps. amyl.
S. Co 2 godz. proszek.

1081. *Magn. salicyl. p. 10·0,*
Div. in dos. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

W razie silnej biegunki:

1082. *Decoct. Salep. 0·50 ad 200·0,*
Trae Opii simpl. gtts. 10,
Syr. rub. Idei 15·0.
DS. Co godzinę łyżkę zażyć.

1083. *Chinin. mur. 2·0,*
Pulv. Doveri 3·0,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

1084. *Mixt. gum. 200·0,*
Extr. Laudani aquos 0·10.
MDS. Co godzinę łyżkę.

1085. *Napthalini 0·20,*
Mag. Bism. 0·15,
Chinin. sulph. 0·25,
Mfp. tal. dos. 15.
S. 3 proszki dziennie.

1087. *Naphtol-B*
Bismuth, salicyl. āā. 0·20.
Mfp. S. 10 proszków na 24 godziny w razie biegunki.

1088. *Naphthol-B*
Magnes. salicyl. āā. 0·20.
d. t. Nr. X.
S. 4 proszki dziennie.

W razie krwotoków jelitowych okład lodowy na brzuch i środki przeciwkrwotokowe:

1089. *Ferri sesq. sol. 1·0,*
Aq. Cinnam. 150·0,
Syr. Cinnam. 20·0.
S. Co godz. łyżkę.

1090. *Alumin. crud. 0·50,*
Laudan. pur. 0·10,
Camphor. 0·30,
Sacch. lactis. 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
S. Co 2 godz. proszek.

1091. *Plumbi acetici*
Laudani p. āā. 0·30,
Amyli puri 5·0,
Mfp. div in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Nareszcie w razie silnego podrażnienia mózgu:

1092. *Natri bromati 0·50,*
Sacchari 10·0.
Rozpuściwszy we wodzie, wypić w ciągu dnia.

1093. *Camphor. 0·50,*
Chloralhydrat. 1·0,
Aqu. dest. 60·0,
Vitell. ovi unius.
S. Co 2 godzinny łyżeczkę.

W razie zapadu wstrzyknąć ol. camphor.

Typhus exanthematicus

według tych samych prawideł.

Ulcus contagiosum s. molle.

Jeżeli nie ma żadnego powikłania (zwłaszcza żaden z gruczołów pachwinowych nie powiększony) można starać się oczyścić dno wrzodu przez środki żrące:

1094. *Cupri sulfurici 5·00,*
Aqu. dest. 15·00.
S. pędzlowanie.

Pacyent przykłada co 2 godziny na owrzodzenie tampónek waty umoczony w tym płynie, na noc zostawia takowy, poczem w miejscu wrzodu tworzy się strup, który po odpadnięciu odsłania ranę czystą. Wtedy polecić obmywanie rany jakim płynem antyseptycznym i przykładanie maści z Argent. nitr. 1% lub 3% borowej lub zasypywać: Jodoform, Nosophen, Antinosin, Eudoxin Airol, Antiseptin, Amyloform, Dermatol, Jodoformin, Jodoformal, Sanoform, Xeroform, obok przemywania 3% kw. borowym, 5% cupr. sulfur., 2% kwas. karbolowym.

Podobnie oczyszczenie wrzodu sprowadzić można:

pędzlując wrzód 10% roz. wodnym kwasu chromowego i zaraz potem pociągnąć lapisem in subst., albo przez przypalenie żegadłem Paquelin'a albo zgęszczonym kw. karbolowym, albo zasypywać itrolem i przemywać ½‰ rozcz. itrolu.

Gdy wrzód fagadeniczny zalecać zaraz z początku częste i obfite przemywanie 1% rozcz. kali hypermanganic. i jodoform, albo:

1095. *Chloral. hydrat. 5·0,*
Aqu. font.,
Spir. vin. rect. āā 10·0.
S. Pędzlowanie.

1096. *Bitumin. fagi 10·0,*
Calcar. sulf. 50·0.
S. Posypać grubo i założyć opatrunek zmieniany 3 razy na dzień.

W pierwszych chwilach, kiedy który z gruczołów jest lekko powiększony, bolesny, starać się przez okłady lodowe, wcieranie szaruchy zapobiedz ropieniu. Najczęściej wynik bywa ujemny, a wtedy, nie czekając, aż gruczoły powiększą się znacznie, nawet da się wyczuć chełbotanie, wyciąć gruczoły zajęte, a nawet podejrzane. Kiedy daje się wykazać wyraźne chełbotanie, można ograniczyć się do przecięcia, następne leczenie jak każdego ropnia.

Ulcera intestini tuberculosa.

Leczenie czysto przypadowe, polega na podawaniu środków odurzających wewnętrznie lub w postaci wstrzykiwań podskórnych. W razie silniejszych bólów na podawaniu przetworów makowca wraz ze środkami ściągającymi i przeciwgnilnymi z powodu zwykle towarzyszącej biegunki. Przytem należy starać się podnieść odżywienie chorego zapomocą odpowiedniej dyety (do mleka dodawać Aq. Calcis).

1097. *Tinct. Opii simpl. 10·00.*
DS. 2—3 r. dnia po 5—10 kropli.

1098. *Laudani puri 0·02,*
Tannini 0·10,
Naphtalini 0·25,
Sacch. alb. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. XII.
DS. 2—3 proszki dziennie.

1099. *Benzonaphtoli*
Bismut. salicyl
Resorcin āā. 0·20.
Mfp. dtur tal. dos. N. 15.
S. 3—5 proszków dziennie.

1100. *Tinct. Colombo*
— Cascarillae āā. 15·00.
DS. Co godzinę 10—30 kropli w kleiku.

1101. *Extr. Opii 0·02,*
Resorcini 0·20,
Sacch. alb. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. XII.
DS. 2—3 proszki dziennie.

1102. *Decoct. rad. Colomb.*
e 10·00 ad 150·00,
Tinct. opii gtt. XX.
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

1103. *Bismuth. subnitrici 5·00,*
Opii puri 0·02,
Sacch. alb. 4·00,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki na dzień.

1104. *Dermatoli 0·25—0·50.*
S. 3—10 proszków dziennie.

1105. *Bismuth. salicyl. 10·0.*
Div. in dos. aeq. Nr XII.
S. 3—6 proszków dziennie.

1106. *Thiocoli Roche 0·10—0·20,*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie.

Ulcus ventriculi. Wrzód żołądka okrągły.

Przy świeżym wrzodzie zalecić ścisłą dyetę co godzinę łyżkę kwaśnego mleka, woda białkowa z cukrem, okłady lodowe na żołądek, spokój bezwzględny, opium. Dalsze leczenie polega na podawaniu środków alkalicznych, czy to w postaci wód mineralnych, czy też soli alkalicznych, w szczególności Karlsbad.

Korzystne wyniki leczenia dają przepłukiwania wodą karlsbadzką lub rozczynami soli karlsbadzkiej prawdziwej lub sztucznej, które mają i tę zaletę, że je stosować można i w razach, gdzie picie wody karlsbadzkiej z innych powodów jest przeciwwskazanem.

W razie silnych bólów lub wymiotów są wskazane środki odurzające, ale bardzo ostrożnie, woda chloroformowa, 2—3 łyżek uspokaja bóle, toż samo mentol, kokaina 10% 5 kropli na szklankę wody; w razie krwotoków żołądkowych postępowanie lecznicze jak przy Haematemesis. Obok tego postępowania leczniczego dyeta powinna być pożywna a lekko strawna z wykluczeniem wszelkich napojów wyskokowych lub CO_2 zawierających, kwasów, tłuszczów i pokarmów korzennych. Gdy chorego z powodu silnych bólów, gwałtownych wymiotów lub żołądkowych krwotoków nie można stosownie żywić, wskazane są lewatywy odżywcze.

Często towarzyszące zaparcie stolca usuwać należy lewatywami.

1107. *Argent. nitrici 0·20,*
Aq. dest. 200.
S. 4 razy dnia po łyżce.

1108. *Chloroformii 1·00,*
Aqu. dest. 120·00,
Bismuth subnitr. 3·00.
D. Co godz. łyżkę.

1109. *Sal. therm. Carolin. 100·0.*
DS. Co dzień na czczo łyżeczkę w ½ szklanki letniej wody zażyć.

1110. *Natr. bicarb.*
Magn. ustae āā. 15·00.
MDS. 3—4 razy dziennie na koniec noża zażyć.

1111. *Menthol. 1·0,*
Spirit. 25,
Aq. dest. 200.
S. W razie bólów łyżeczkę na ½ szklanki wody.

1112. *Natr. bicarb. 5·00,*
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

1113. *Magister. bismuth. 5·00,*
Codeini m. 0·20,
Mfp. div. in dos. X.
S. 3 proszki dziennie.

1114. *Codeini ph. 0·02,*
Natr. bicarb. 0·50,
f. p. dent. t. dos. XII.
S. 2—3 proszki dzien. zażyć.

Uraemia zob. Morbus Brighti.

Urticaria.

Starać się o wyszukanie i usunięcie przyczyny cierpienia. Takimi są: pasorzyty skórne (pluskwy, pchły), nieżyty przewodu pokarmowego, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym. Jako leczenie symptomatyczne skierowane przeciw swędzeniu i pieczeniu skóry polecić używanie:

1115. *Aceti vini*
Aqu. dest. āā. 100·00,
Acidi salicylici 1·00.
S. Zewnętrznie.

Zwilżyć wodą, a potem rozetrzeć sól kuchenną.

1116. *Menthol. 5·0,*
Chloroform.,
Aether. sulf.,
Spir. camphor. āā 15·0,
S. Zwilżać lekko skórę.

1117. *Chloroform.,*
Glycerin. p. āā 50·0.
Po zwilżeniu skórę pudrować.

Przy powtarzającej się pokrzywce, kąpiele i wewnętrznie:

1118. *Chinin. muriat.,*
Ergotin. āā 0·15,
Extr. Belladon. 0·003,
Glycerin. q. s. ut. f. pill. Nr. 30.
S. 6—16 pigułek dziennie.

1119. *Atropin. sulf. 0·01,*
Aqu. dest.,
Glycerin. p. āā 2·0,
Pulv. Tragacanth. q. s. ad pill. Nr 10.
S. 2 pigułki dziennie.

Vaginismus.

Usunięcie zmian chorobowych miejscowych jak owrzodzeń, zapalenia i t. p. jeżeli się znachodzą. Poprawa stanu ogólnego i podawanie środków uspokajających ustrój nerwowy. Gdy objawy niezbyt jeszcze gwałtowne a przyczyną choroby jest niedokładny stosunek płciowy, wpływ moralny, środki znieczulające miejscowo, aby umożliwić coitum.

1120. *Cocaini muriat. 1·0,*
Aqu. dest. 3·0,
Spir. vini rect. 2·0.
DS. Do pędzlowania.

albo:

1121. *Extr. Bellad. 1·0,*
Vaselini 15·0.
Mf. ungu. DS. Na wacie między wargi na noc zakładać.

Zasypywanie jodoformu. Można też polecić okłady z wody Goularda, pędzlowanie rozczynem azotanu srebrowego 1:50 lub rozczynem kwasu karbolowego 1:30. Rozszerzanie powolne wnijścia pochwowego rozszerzaczami.

Jeżeli przypady gwałtowne: wycięcie błony dziewiczej i nagłe rozciągnięcie wnijścia pochwowego sposobem tępym po poprzedniem zachloroformowaniu chorej.

Vaginitis zob. Fluor albus.

Varicella.

Lżejsze przypadki nie wymagają leczenia, prócz lekkiej dyety, oraz pozostania w pokoju zwłaszcza, w chłodniejszej porze roku. Swędzenie usuwa się obfitemi zasypkami, owrzodzenia wymagają opatrunków. Należy zwracać uwagę na zdarzające się powikłanie z zapaleniem nerek, wskutek czego po 3 tygodniu badać mocz.

1122. *Acidi phosphor. dil. 1·00,*
Aq. destil. 80·00,
Syr. rub. idaei 20·00.
DS. Co 3 godz. łyżeczkę.

1123. *Acidi salicyl 0·50,*
Alumin plumosi 50·00.
Mfp. S. Zasypka.

Variola.

W okresie zwiastunów, przeczyszczenie. Przewietrzać pomieszkanie, ciepłota pokoju 14—15° R., lekkie przykrycie chorego, dyeta pożywna płynna, mleko, mocny rosół z żółtkiem. Dużo wody, orszada, woda z winem. Przeciw bólom głowy lodowe okłady. Napięcie skóry łagodzić smarowaniem tłuszczów (oliwa, vaselina, 5% maść borowa). Kąpiele ciepłe, a gdy to niemożebne, zmywania ciepłą wodą, zwłaszcza twarz i powieki. Płókanie: 2% Kali chloricum, 3% kw. borowy.

1124. *Kali chloric. 5·00,*
solve in
Infus. flor. Tiliae 300·00,
Trae laudan. 1·00,
Mell. rosati 10·00.
DS. Płókanie.

1125. *Tannin. puri 1·00,*
Alumin. 0·50,
Kali bromat. 5·00,
Mucilag. gum. ar. 25·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Płókanie.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub wstrzyknięcie morfiny w okolicę dołka podsercowego.

W razie bezsenności:

1126. *Chloralhydrat 3·00,*
Aqu. dest. 60·00,
Syrup rubid.
Mucilag. gum. ar. ãã. 20·00.
DS. Połowę na raz użyć.

1127. *Sulfonali 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. 5.
S. Na noc proszek w herbacie lub rosole.

Zaraz po wybuchu wysypki dać na głowę, twarz i szyję maskę z płótna, pozostawiwszy otwory na nos, oczy i usta, posmarowaną pastą:

1128. *Acid. carbol 3·00,*
Amyli
Ol. amygdal. dulc. ãã. 50·00.
F. Pasta. S. Zewnętrznie.

Resztę ciała smarować często:

1129. *Acid. salicyl 3·00,*
Amyli 30·00,
Glycerin neutr. 70·00.
Mf. Pasta.

A oprócz tych środków:

1130. *Ol. amygd. dulc. 15·00,*
Syrup flor. aurant. 30·00,
Aqu. lauroc. 10·00,
Chinin. hydrochlor. 0·50,
Solve in acid. hydrochlor. q. s. f. emulsio.
S. Co kwadrans do ½ godz. po kilka kropli (Leventaner z Konstantynopola).

Wstrzymuje też rozwój wysypki Cocaina, już to 3—4 wstrzyknięć podskórnych rozczynu 2%, już też 0·20: 125 mixt. gum. w przeciągu 24 godzin podana. Ciepłota ma spadać szybko i rozwój wysypki ustaje.

W osłabieniu serca: kamfora, wino, cognac na pół z wodą z żółtkiem i cukrem, co godz. łyżkę. Ropnie wcześnie otwierać.

Vitia cordis.

W okresie wyrównania stosowne żywienie, mleko, mięso bez korzeni, osobom chudym więcej tłuszczów, otyłym tychże zabronić.

Wzbronione również napoje wyskokowe, prócz lekkich win. Ruch, a mianowicie po równi, lub po miernych wzniesieniach gór, z wyjątkiem, gdy chorzy dostają duszności, zawrotów głowy, lub nieregularności tętna, gimnastyka lecznicza, kąpiele

solne letnie. Unikać wzruszeń. Uregulować stolec.

Wobec braku wyrównania leżenie w łóżku:

1131. *Infus. Digitalis e 1·0—1·5*
ad 150·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

1132. *Trae digital. 2·50,*
Aqu. lauroc. 8·00.
MDS. 3 razy dziennie po 15 kropel.

1133. *Pulv. fol. Digitalis 0·10,*
Diuretin (Knoll) 1·0,
Sacchari 0·30,
Mfp. dent. t. dos. N. 10.
S. Co 2 godziny proszek.

Jeżeli po użyciu Digital. tętno mocniejsze, regularniejsze, ilość moczu większa, to przestać na parę dni podawać.

1134. *Trae Strophanti*
Aqu. lauroc. ää. 10·00.
S. 3 razy dzien. po 10 kropli (Dzieciom od 5—16 lat do 5 kropli dziennie).

1135. *Trae Cacti grandifl. 5·0,*
Trae convalar. maj. 10·0.
DS. 3 razy dnia po 15 kropli.

1136. *Trae Nerii Oleand. 5·0,*
Trae Adonis vernalis 10·0.
S. 3 r. dz. po 15 kropli.

1137. *Coffeini natrobenz. 2·00,*
Sacchari 5·00,
Mfp. div. in dos. 20.
S. 5—8 pr. dziennie.

1138. *Theobrom. natro-benz. 0·10*
Sacchari albi 0·20,
Mfp. d. tal. dos. 20.
S. Co 2 godz. proszek.

1139. *Sparteini 0·02,*
Sacch. albi 0·30.
Mfp. dtal. dos. N. X.
S. 2—3 proszk. dziennie.

1140. *Inf. Conval. maj. e 6·00*
ad 180·00,
Coff. natrobenzoic. 1·00,
Syr. simpl. 20·00.
D. Co 2 godz. łyżkę.

1141. *Trochisci Nitroglycerin*
à 0·001,
Tal. dos. 10.
S. W razie napadu duszności, osłabienia akcyi serca ½—1 pastylki.

1142. *Sol. Nitroglycerin alcoh.*
(0·3%) 1·0,
Alcohol 5·0.
S. 3 razy dnia 5—6 kropli.

1143. *Inf. fol. Digital. 1·5:*
150·0,
Natr. jodat. 3·5—5·0.
MDS. Co godz. łyżkę w mleku.

1144. *Kali jodati 10·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Rano i wiecz. ½—1 łyżki.

1145. *Infus. Adonis. vern. e 5·00-*
ad 180·00,
Syrup rubid. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

1146. *Spartein. sulfur. 0·10,*
Aqu. dest. 180·00,
Syrup sacchar. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

1147. *Tinct. fruct. immat.*
Nerii Oleandri 10·00.
SD. 2—3 r. dz. po 20 krop.

Przy objawach obrzęku płuc:

1148. *Inf. flor. Arnicae e 8·00*
ad 180·00,
Liquor Ammoniae anis. 2·0,
Syrup cort. aurant. 20·0.
MDS. Co godzinę łyżkę.

Przeciw puchlinie nacięcia obrzękłej skóry, jużto lancetem lub małym trójgrańcem po czem opatrunek aseptyczny. W razie duszności gorczycznik na oko-

licę serca, moczenie nóg w gorącej wodzie, wstrzykiwanie morfiny, w razie silnego bicia serca, blaszanka z zimną wodą na okolicę serca.

1149. *Diuretin (Knoll) 10·0,*
Aqu. destill. ad 200·0,
S. Co 3 godz. łyżkę.

Volvulus zob. Ileus.

Vulvitis.

Pierwszym warunkiem leczenia jest utrzymanie sromu w czystości i sucho, unikać drażnienia, polecić spokój, kąpiele ciepłe nasiadowe, następnie srom wysuszyć unikając tarcia, okłady z wody Goularda, z 2% rozczynu octanu ołowiowego zasadowego, z 1—2% kwasu karbolowego, z 2—4% kwasu borowego. Jeżeli są nadżerki, to maść cynkowa, salicylowa, pudrować pudrem salicylowym, lub zasypać proszkiem składającym się w równych częściach z jodoformu i dermatolu lub proszkiem składu:

1150. *Jodoformi 4·0,*
Tannini 1·0,
Magist. bismuth. 6·0,
Mf. pulv. D. in scatula.
S. Do zasypywania.

Ropnie otworzyć. Jeżeli zapalenie sromu jest następstwem chorób wyższych dróg rodnych n. p. rzeżączki pochwy, raka macicy, przetok moczowych, należy usunąć przyczynę, toż samo, jeżeli przyczyna jest niedokrewność, zołzy, kiła, należy oprócz leczenia miejscowego, zastosować leczenie ogólne.

CHOROBY OCZU.

Conjunctivitis catarrhalis.

W przypadkach ostrych i silniejszego stopnia chronicznych, ze znaczniejszem rozpulchnieniem spojówki i wydzieliną obfitą, lapisowanie 1% roztworem nitr. arg. lub 5% protargolem. Obecność następowego wrzodu rogówki (ulcus corn. catarrh.) nie zmienia tego leczenia, a nakazuje prócz tego zapuszczać atropinę dla zapobieżenia następowej iritis. Opaska jak w ogóle w zapaleniach spojówki przeciwwskazana.

Rp. Arg. nitr. cryst. 0·5,
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

Rp. Protargoli 2·5,
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

W przypadkach chronicznych, lżejszych o wydzielinie skąpej zapuszczanie 2—3 razy dziennie jednej z następujących wód ocznych:

Rp. Acidi borici 1·50,
Aqu. dest. ferv. 50·00,
Zinci sulfur. 0·25.
MDS. Woda do ócz.

Rp. Collyr. adstr. lut. 30·00,
Aqu. dest. 20·00,
Detr. ad vitr. nigr.
DS. Woda do ócz.*)

Rp. Plumbi acet. perf. neutr. 0·50—1·00,
Aqu. dest. 100·00,
Solv. filtra.
DS. Woda do ócz.

Octan ołowiu jest przeciwwskazany wobec wrzodów lub złuszczeń przybłonka rogówki, powstałyby bowiem nieuleczalne białe zaćmienia z inkrustacyi ołowiem. Używając jakichkolwiek wód ocznych, należy unikać zapuszczania późnym wieczorem.

Wskazanie przyczynowe nakazuje wystrzegać się wszelkich zewnętrznych szkodliwości, jak: kurz, dym itp., nadto w przypadkach chronicznych zwrócić uwagę, czy katar spojówki nie ma lokalnej przyczyny w innych cierpieniach, jak blepharade-

*) Jakkolwiek *Collyr. adstr. lut.* wedle ostatniej farmakopei austr. o połowę jest słabsze niż dawniej, przecież dzięki różnorodnym swym częściom składowym *(Zinc. sulf., ammon. chlor., camphora, spir. vin., crocus)* bez rozcieńczenia zanadto silne sprawia pieczenie.

nitis, blennorrhöe sacci lacr., ectropium, distichiasis, u starszych wreszcie złogi wapniste w gruczołach Meiboma. Wówczas obok zwykłego, wskazane leczenie przyczynowe.

Conjunctivitis crouposa.

Jestto tylko silniejszy katar oczny z wypociną krzepnącą w postaci szarej błonki włóknikowej na powierzchni spojówki. Wydarza się wyłącznie niemal u dzieci.

W okresie tworzenia się błonek unikać kauteryzowania, a polecić tylko zapuszczanie co 2—3 godz. rozczynu sublimatu 1 : 5000 lub 3% kwasu borowego obok okładów lodowych (3—4 razy dziennie po 1 godz.). Gdy po kilku dniach błonki się oddzielą, leczyć jak zwykły katar ostry.

Rp. Acidi borici 3·00,
Aqu. dest. 100·00.
DS. Woda do ócz.

Rp. Sublim. corros. 0·02,
Aqu. dest. 100·00.
DS. Woda do ócz.

Conj. blennorrhöica adultorum.

Śluzoropotok ostry jest zawsze następstwem zakażenia spojówki jadem trypra (2—4 dni po infekcyi). W obrazie choroby góruje 1) silny obrzęk powiek zwłaszcza górnej, 2) poduszkowate obrzmienie spojówki gałki (chemosis), 3) znaczne rozpulchnienie i jednostajne ciemno czerwone przekrwienie spojówki, przez co zacierają się kontury gruczołów Meiboma. 4) obfita wydzielina, która w pierwszych 2—3 dniach bywa brudno krwawą, łatwo krzepnącą, do opłuczyn mięsnych podobną, później zmienia się w ropną. Wydzielina ropna w odróżnieniu od kataralnej nie układa się w nitki, ale miesza się jednostajnie ze łzami. W wątpliwych przypadkach rozstrzyga obecność rzeżączki części rodnych lub wykazanie gonokoków w wydzielinie spojówkowej.

Rokowanie zawsze wątpliwe, grozi bowiem zropienie rogówki przebiegające pod formą wrzodu lub abscesu. Rzadszą i mniej niebezpieczną komplikacyą jest łuszczka, wydarzająca się jednak w późniejszych dopiero okresach.

Leczenie: Przedewszystkiem uchronić drugie oko od infekcyi szczelnym opatrunkiem (na oko zwitek waty, który pokrywa się owalnym płatkiem borlintu, od biedy zwykłego płótna lub ceratki, brzegi przytwierdzić do skóry kolodyonem, na to założyć zwykły monoculus). Opatrunek ten zmieniać należy codzień tak długo, dopóki przez leczenie nie usuniemy wydzieliny ropnej z oka chorego.

W okresie I (wydzielina surowicza) wskazane przepłukiwanie co ½ godz. worka spoj. sublim 1 : 5000 tudzież okłady lodowe stosowane przez dzień i noc, a zmieniane co parę minut. Wobec gwałtownych bólów 6—7 pijawek na skroń.

Z chwilą, gdy wydzielina przybiera charakter ropny (II lub III dzień choroby) przystąpić do energicznego kauteryzowania 2%—3% rozczynem nitr. argenti. Lapisować wystarcza 1 raz dziennie — w cięższych przypadkach, gdy strup po lapisie się

oddzielił nawet 2 razy dnia. Rozczyn arg. nitr. zastąpić można 10% roztworem protargolu, który jako mniej drażniący można już od razu zastosować w przypadkach, gdzie wydzielina nie okazuje skłonności do krzepnienia w błonki. Gdy nastąpił wrzód lub absces rog. zrazu (obok lapisowania) atropinę, gdyby jednak wrzód głęboki groził przebiciem $\frac{1}{2}$% eserynę lub 2% pilokarpinę.

Przy odwijaniu powiek zachować jaknajwiększą ostrożność, unikać ugniecenia oka lub dotykania rogówki. Gdyby delikatne odwinięcie powiek wobec wrzodu rogówki było niemożliwe, ułatwi to i na przebieg wrzodu korzystnie wpłynie, rozcięcie zewnętrznego kącika powiek (kantoplastyka prowizoryczna).

W przypadkach lekkich, lapisowanie usuwa doszczętnie chorobę, w cięższych, pozostaje przerost spojówki znany pod nazwą: conjunctivitis blennorhöica chronica, przypominający trachoma papillare. Wówczas przejść należy do tuszowania siarkanem miedzi.

Rp. Arg. nitr. cryst. 1·0—1·5,
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

Rp. Protargoli 5·0.
Aqu. dest. 50·0,
Dtr. ad vitr. nigr.
S. Do rąk lekarza.

Blennorrhöe neonatorum.

Śluzoropotok noworodków różni się od takiejże choroby dorosłych tylko lżejszym stopniem objawów zapalnych i łagodniejszym przebiegiem. Czas występywania 2—5 dni po urodzeniu się. Charakterystycznem jest tylko brak okresu wydzieliny surowiczej. Wydzielina jawi się tu od razu w formie ropnej, do gęstej śmietany podobna. Leczenie jak u dorosłych.

Dla zapobieżenia chorobie w każdym przypadku fluor albus u rodzących antyseptyczne przestrzykiwania pochwy, u noworodków zaś wnet po przyjściu na świat zapuszczenie do ócz kropli 1—2% lapisu.

Conjunctivitis follicularis.

Cierpienie to przypominające I okres jaglicy da się jednak odróżnić na podstawie:

1) umiejscowienia na dolnej tylko spojówce, 2) dla regularnego ułożenia mieszków limf. w szeregach, 3) powierzchownego ułożenia i barwy różowawej.

Leczenie: pędzlowanie 2% Acet. plumb., po czem obficie wodą spłukiwać. W lżejszych przypadkach zapuszczanie 2—3 razy dnia $\frac{1}{2}$% plumb. acet.

Rp. Plumb. acet. neutr. 2·0,
Aqu. dest. 100·00,
Solv. Filtra.
DS. Do pędzlowania.

Trachoma.

Leczenie: w formie ostrej, względnie rzadkiej (obrzęk powiek, chemosis, w rozpulchnionej spojówce powiek drobne głęboko ukryte ziarna jaglicowe) okłady lodowe, częste przepłukiwania roztworem sublimatu (1:5000) głównie jednak lapisowanie 1—2% roztworem. Po ustąpieniu objawów ostrych leczyć jak formę chroniczną.

Leczenie jaglicy chronicznej zależy od każdorazowego okresu choroby. W każdym przypadku, gdy spojówka jest rozpulchniona a wydzielina obfita, należy rozpocząć od lapisowania. Z ustąpieniem zbytniej wydzieliny rozchodzi się o usunięcie zmian przerostowych (ziarna i przerosłe brodaweczki). Środki do tego służące są następujące:

1. Systematyczne tuszowanie cum cupr. sulf. in substantia tak długo, aż spojówka nie stanie się gładką i bladą. Środek ten jednak może być przeciwskazany chwilowo, jeżeli wystąpi świeży infiltrat, wrzód lub ostra łuszczka wśród żywego nastrzykania rzęskowego. Wówczas wrócić do lapisu, aż do ustąpienia nastrzykania rzęskowego.

2. Systematyczne pocieranie wacikiem zwilżonym w roztworze (1 : 2000) sublimatu, odwiniętych spojówek.

3. Gdzie przeważają ziarna jaglicowe a są powierzchowne, najkorzystniej zastosować wygniatanie bądź to przez uciskanie załamka chwyconego pomiędzy paznogciowe powierzchnie obu palców dużych, bądź też osobną „ad hoc“ pensetą Knappa. Po wygnieceniu, które czasem wypadnie powtórzyć, okłady lodowe, przestrzykiwanie sublimatem a po kilku dniach powrót do leczenia zwykłego (lapis względnie cuprum).

4. Nielicznie rozsiane a do wygniecenia zagłębokie lub zbyt młode ziarna jaglicowe, można pojedynczo wypalać galwanocauterem Settler-Niedena.

5. W przypadkach ciężkich opierających się leczeniu powyższemi środkami przy znacznym przeroście załamka, skraca znacznie przebieg wycięcie częściowe załamka wedle Heisratha. Metoda ta, jakkolwiek ma swoich przeciwników, wolną jest przy umiejętnem wykonaniu od wszelkich szkodliwych następstw.

W przypadkach lekkich lub na ukończeniu leczenia, można pędzlować cum plumb. acet. (cave przy wrzodach) lub zasypywać proszek tanninowy z kw. borowym w stosunku 1 : 3. Gdzie niemożliwem jest leczenie przez lekarza, wskazanem jest przynajmniej zapuszczanie roztworu cupr. sulf. lub tanniny.

Rp. Cupr. sulf. 1·00,
Glycerini puri 15—20·00.
DS. Krople do ócz.
(1—2 kropli raz dziennie).

Lub też gdzie wskazana ostrożność:

Rp. Tannini puri 1·00,
Glycerini puri 8—15·00.
DS. Krople do ócz.
(1—2 kropli raz dziennie).

Dobrze jest zmieniać te środki, aby wykluczyć wpływ przyzwyczajenia. Komplikacye, jak łuszczka i wrzody nie wymagają zazwyczaj osobnego leczenia. Przyczyną przewlekania się komplikacyi mogą być następstwa jaglicy, jak distichiasis, trichiasis, blepharophimosis, entropium. Stany te wymagają operacyi. Aż co chwili oper. należy baczną zwracać uwagę na rzęsy i często epilować wadliwie rosnące lub wkręcone.

Kerato conjunctivitis phlyctaenulosa.

Wspólną cechą wszystkich postaci tego cierpienia, występującego pod formą pryszczyków na spojówce, lub rogówce, łuszczki, czy też miotełki naczyniowej, jest ich tło skrofuliczne.

Leczenie musi więc być nietylko lokalne ale i ogólne: posilna dyeta (pokarmy mięsne, jaja, mleko, zdrowe suche mieszkanie, w zimie zażywanie tranu, w lecie kąpiele słone (Rabka, Iwonicz, Rymanów). Lokalnie: zasypywanie calomelu przez czas dłuższy, nawet z parę tygodni po ustąpieniu cierpienia.

Rp. Calomel. vap. p. alcoholis.
subt. pulv. 5·00.
DS. Proszek do ócz.
Pędzelek.

Wobec znaczniejszej wydzieliny spojówkowej, lepiej zacząć leczenie od lapisu a później dopiero przejść do calomelu. Unikać calomelu przy równoczesnym podawaniu jodku potasu, wywiązujące się bowiem przy tem połączenia jodu z rtęcią, działają silnie gryząco. W formie złośliwej (infiltrat głębszy, barwy szaro-żółtej) dążyć wpierw do oczyszczenia się nacieku za pomocą środków podanych w leczeniu wrzodów rogówkowych.

Energiczniej jeszcze niż calomel działa zmodyfikowana maść Pagenstechera.

Rp. Mercur. praecip. flav.
0·15—0·2,
Vaselini flavi 5·00.
Mfung. DS. Maść do oka.

Środek ten wprowadza się bądź grubszą sondą okul., bądź pręcikiem szklannym pod powiekę, po czem zlekka masuje się palcem przez powiekę. Maść ta nadaje się szczególnie w formach naczyniowych kerat. phlyct. Gdzieby postępowanie to nie wstrzymało progresyi miotełki naczyniowej, najlepiej przypalić galwanokauterem brzeg wrzodu znajdującego się na szczycie miotełki.

Conjunctivitis diphterithica.

Jest to najniebezpieczniejsza z chorób ocznych, u nas na szczęście rzadka, częstsza w północnych Niemczech.

Leczenie: pierwszem zadaniem odosobnienie chorego dziecka i wstrzykiwanie surowicy swoistej. Lokalnie w okresie infiltracyi (deskowato twardy obrzęk powiek, naciek brudno szary w spojówce, zdjąć się nie dający) leczenie przeciwzapalne i antyseptyczne, jak w conjunctivitis blenorrhoica: przestrzykiwanie pilne sublimatem i okłady lodowe, jednak miernie i bez przesady stosowane, przytem ogólnie leczyć tj. wstrzykiwanie surowicy antydyft. Francuscy okuliści radzą nadto pomazywanie spojówki sokiem cytrynowym. W okresie ropienia i exfoliacyi błon dyft., lapisowanie 2% roczczynem lub co lepiej cum lapide mitigato w miejscach już od błon wolnych. W okresie zbliznowacenia zmniejszają dolegliwości środki osłonne, jak mleko i maść borowa.

Combustio conjunctivae cum calce.

Sparzenie wapnem przedstawia obraz podobny do dyfteryi spojówki. Charakterystycznem jest mleczno białe zazwyczaj nie wyjaśniające się zaćmienie rogówki, o ile ta sparzoną została. Pierwszym zadaniem lek. jest wydobyć starannie łyżeczką Daviela szczątki wapna, kryjące się w fałdach spojówki, przy czem unikać wszelkiego spłókiwania, prócz chyba roztworem cukru trzcinowego, który zobojętnia wapno. Dla usunięcia bólów i objawów zapalnych okłady lodowe obok zapuszczania w pierwszych dniach 3—5% kokainy, w razie potrzeby z dodatkiem atropinu, na strupy zaś oparzelinowe zasypywanie jodoformu.

Rp. Cocaini mur. 0·3—0·5,
Aqu. dest. 10·00·
DS. Krople do ócz.

Rp. Jodoformi subtil. pulv. 5·00.
Proszek do ócz.

W okresie zabliźniania rozrywać końcem tępej sondy świeżo powstające zrosty, aby zapobiedz symblepharon. W razie, gdyby takowe mimo to wystąpiło, operacya.

Keratitis parenchym. diffusa.

Obraz choroby na szczycie rozwoju może nasunąć nie wprawnym myśl łuszczki. Dla odróżnienia pamiętać należy, że naczynia nowo wytworzone w cierpieniu tem leżą w głębszych warstwach rog. ztąd też przez zaćmienie rogówki wydają się brudno-czerwone podczas, gdy w łuszce leżą powierzchownie, rozgałęziają się widocznie, a barwy są żywo czerwonej.

Leczenie musi uwzględnić tło, a więc w lues congen. natrum lub kal. jodat. wewnętrznie, w kile nabytej wcierania szaruchy. W okresie zapalnym (nastrzykanie rzęsk. i łzawienie) lokalnie poprzestać należy na zapuszczaniu atropinu dla zapobieżenia iritis. Zresztą posilne pożywienie, pobyt na świeżem powietrzu, a tylko wobec ciężkiej komplikacyi z Iridokyklitis lub

Iridochoroiditis,- ciemny pokój. Po ustąpieniu objawów zapalnych, przejść należy do środków wyjaśniających, jak calomel, maść Pagenstechera, tra. opii crocata lub Ol. terebintinae cum glicerin. āā do zapuszczania 1 raz dziennie. W szeregu środków tych Calomel jest najłagodniejszym, Ol. teribint. najsilniej drażniącym środkiem. Od Calomelu więc zacząć należy i zwolna do co raz silniejszych przechodzić.

Rp. Natr. jod. 5—8·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Po dwie łyżki dziennie.

Rp. Ung. Ciner. 1·50—2·00.
D. t. d. Nr. 30
DS. Po 2 pak. uż. do wcier.

Rp. Ol. terebint. rectific.
Glycerini āā.
DS. Jedną kroplę raz dziennie zapuszczać do oka.

Wrzody rogówki.

Zawdzięczają one swe powstanie infekcyi lokalnej na tle exkoracyi rogówki. Dla tego to obok drobnych urazów rogówki ciała obce, trichiasis, entropium, lagophthalmus, exophthalmus) najczęstszą przyczyną wrzodów rog. są zapalenia spojówki, gdzie wydzielina śluzowa lub śluzowo-ropna stanowi materyał zakaźny. Odróżniamy więc:

1) Wrzody kataralne charakteryzujące się swem położeniem obwodowem i kształtem półksiężycowym.
2) Wrzody na tle jaglicy.
3) Wrzody na tle śluzoropotoku.
4) Wrzody na tle dyfteryi.
5) Wrzody urazowe.

Zboczeniom stanu ogólnego zawdzięczają swoje powstanie wrzody po Keratitis phlyctaenulosa tudzież po herpes corneae febrilis.

Leczenie zależy od etiologii. Wrzody następowe goją się pod wpływem leczenia choroby spojówki (Trachoma, conjunctivitis blennorhoica, conjunctivitis catarrhalis). Obok tego dla zapobieżenia Iritis, należy utrzymać źrenicę w rozszerzeniu za pomocą atropinu. W leczeniu wrzodów pierwotnych rogówki zależy postępowanie od stadyum wrzodu. W okresie progresyi tj. wobec silniejszego nastrzykiwania rzęskowego, żółtawego zabarwienia dna i brzegów wrzodu, należy dążyć wpierw do oczyszczenia nacieku. W przypadkach lżejszych osiągamy to przez zapuszczenie atropiny, zapraszanie jodoformu i opaskę. W przypadkach cięższych wskazane jest obok atropiny zapuszczanie sublimatu 1 na 5000 co 1—$^1/_2$ godz., ciepłe okłady z siemienia lnianego przez kilka godz. dziennie, na noc jodoform i opaska. Wobec wrzodów głębszych, gdzie grozi przebicie, lub zachodzi obawa zniszczenia przeważnej części rogówki, lepiej jest zastąpić zwłaszcza przy wrzodach obwodowych atropinę pilocarpiną lub eseryną, środki te bowiem obniżając ucisk śródoczny, poprawiają odporność rogówki. Dopokąd wrzód wybitnie ropny (np. ulcus serpens corneae) jest niezbyt rozległy, najlep-

szym środkiem wstrzymującym progresyę jest przypalenie galwanokauterem. Przy większych jednak rozmiarach wrzodu lub abscesu rogówki wskazaną będzie keratotomia wedle Saemischa.

Doprowadziwszy leczeniem tem wrzód do oczyszczenia się (oko blade, dno wrzodu już zaledwie szare lub zupełnie czyste) przystąpić należy do przyspieszenia regeneracyi przez środki lekko drażniące a zarazem wyjaśniające, jak calomel i maść Pagenstechera.

Maculae corneae.

Łatwo je odróżnić od nacieków zapalnych uwzględniając: 1) brak nastrzykania rzęsk. 2) ostre odgraniczenie, 3) barwę białą lub niebieskawą, 4) gładką zwierciedlącą powierzchnię.

Tylko świeże plamki można do pewnego stopnia wyjaśnić przez dłuższe stosowanie środków podanych przy Keratitis parenchym. diff. Plamy grubsze zasłaniające źrenicę dają wskazanie do iridectomii optycznej. W celu kosmetycznym można szpecące plamy uczynić mniej widocznymi przez tatuowanie co w przypadkach odpowiednich może również korzystny wpływ wywrzeć na bystrość wzroku.

Staphyloma corneae.

Garbiaki częściowe bez względu na stopień upośledzenia wzroku jaki wywołują, dają wskazanie do iridectomii, aby ocalić wzrok podupadający skutkiem podwyższenia ucisku śródocznego. W razie wrośnięcia źrenicy całkowitego w bliznę, można przy utrzymanym poczuciu światła (światło stoczka na 6 m. lokalizacya dobra) przez iridectomię nawet wzrok przywrócić.

Garbiaki całkowite o ile wywołują dolegliwości przez swe rozmiary, a utrzymane jest poczucie światła, mogą być usunięte drogą operacyjną (Wecker, Knapp). Wobec braku jednak poczucia światła zwłaszcza przy równoczesnym wydęciu twardówki, wskazaną jest enukleacya gałki ocznej.

Iritis, iridokyklitis.

Prosta iritis zdradza się:

1) nastrzykaniem rzęskowem,

2) często zmętnieniem cieczy wodnej, czasem obecnością ropy w przedniej komórce (iritis supur.).

3) Zmianą barwy tęczówki (porównaj z okiem II-em).

4) Zatarciem promienistego rysunku właściwego tęczówce.

5) Obecnością tylnych przyczepień łatwo uwidaczniających się po zapuszczeniu atropiny. Jestto najczęstszy objaw iritis.

6) W pewnych przypadkach szaremi osadami na tylnej ścianie rogówki (Iritis serosa)

Nie rzadko przechodzi zapalenie na ciałko rzęskowe, co przynajmniej w ostrych przypadkach zdradza się silnym bólem przy dotykaniu okolicy ciałka rzęskowego (Iridokyklitis).

Leczenie. Ponieważ iritis, pomijając wrzody i zapalenia rogówki, jest zawsze niemal następstwem chorób ogólnych (syphilis w około 70% przypadków, rheumatismus, diabetes melitus, tuberculosis, gonorrhoe) więc przedewszystkiem leczenie ogólne zależnie od etiologii a więc: wcierania ung. ciner. kalium jod. interne natr. salicyl. i t. d. W przypadkach ostrych ciemny pokój, w lżejszych okulary dymne.

Lokalnie: zapuszczanie atropiny lub innych środków i t d., ak często, aby źrenicę do maximum rozszerzyć, w pierwszych dniach zatem co 2 do 3 godz., później rzadziej. Przy większej ilości tylnych przyczepień zapuszczanie atropiny z cocainą. Jeżeli źrenica opiera się rozszerzeniu, 6—7 pijawek na skroń. Z powodu bólów tudzież dla pobudzenia szybszej resorbcyi, ciepłe okłady (zimne przeciwskazane z wyjątkiem świeżej iritis traumatica). Wobec idiosynkrazyi do atropiny zapuszczanie duboizyny, jak powyżej.

Rp. Atropini sulf. 0·05,
Aqu. dest. 5·00
DS. Krople do oka.

Rp. Atropini sulf, 0·05,
Cocaini mur. 0·15.
Aqu. dest. 5·00
DS. Krople do ócz.

Rp. Duboisini sulfur. 0·025,
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

Scopolamin hydrobom 0·01
Aqu. dest. 5·0.
DS. Krople do ócz.

Ophthalmia sympathica.

Przyczyną choroby jest iridokyklitis traumatica oka 2-go po urazie przebijającym gałkę. Choroba w najlżejszym swym stopniu objawia się łzawieniem i łatwem nużeniem się oka (Irritatio symp.). Właściwe zapalenie symp. przebiega najczęściej pod formą ciężkiej iridokyklitis plast., rzadziej neuritis opt.

Leczenie: Enukleacya oka pierwszego, zresztą postępowanie, jak w ogóle przy iridokyklitis: Kali jodat. wewnętrznie, w cięższych przypadkach wcierania szaruchy.

Następstwa w postaci seclusio i occlusio pupillae, dają wskazanie do iridectomii, ale dopiero po zupełnem uspokojeniu się oka.

Iridochorioiditis suppur. Panophthalmitis.

Oba cierpienia te dla oka bezwzględnie zgubne, kończą się z reguły zanikiem gałki ocznej. Pierwsze charakteryzuje się obrzmieniem powiek wysokiego stopnia, obecnością chemosis, hypopion, tudzież reflexem żółtawym z głębi oka. Gdy choroba wzmogła się do panophtalmitis, do powyższych objawów przyłącza się wysadzenie gałki ku przodowi, nie rzadko także gorączka. Przyczyną bywa infekcya ropna, bądź to po urazie przebijającym gałkę, bądź też metastaza na tle pyemii, endocarditis ulcerosa, meningitis cerebrospin.

Leczenie: Ze względu na złe rokowanie, rozchodzi się tylko o złagodzenie bólów i skrócenie choroby. Polecić więc należy

ciepłe okłady, na noc injekcyę morfiny; wobec rozwiniętej panophthalmitis, gdy zbliża się czas przebicia ropy, incizya w twardówce w okolicy równika cięciem równoległem do brzegu rogówki. Enukleacya przeciwskazana z powodu niebezpieczeństwa meningitis.

Ciała obce i zranienia oka.

Drobne a lekkie ciała obce, znajdziemy zazwyczaj pod powieką górną lub dolną tuż ponad, względnie popod wolnym brzegiem powieki. Ukryte w załamku górnym, co bywa rzadziej, łatwo wykazać i wydobyć łyżeczką Daviela. Odpryski metaliczne, (zendra, opiłki żelazne) jeśli drobne, wbijają się powierzchownie tylko w rogówkę, skąd je, po poprzedniem znieczuleniu rogówki kokainą (5%) dokładnie wydobyć należy igiełką dyscysyjną lub t. z. dłutkiem rogówkowem. Ciała obce, tkwiące w komórce przedniej, wymagają już delikatniejszego zabiegu operacyjnego. Ciała obce, które przebiwszy twardówkę lub rogówkę, dostały się wgłąb oka, sprowadzają z reguły utratę oka, bądźto za pośrednictwem chronicznej iridokyklitis plastica, bądź też panophthalmitis. Ważniejszym jest niebezpieczeństwo sympatycznego zapalenia oka 2-go, dla tego w przypadkach podobnych wskazaną jest enukleacya. Tylko tam, gdzie ciałem obcem jest stal lub żelazo, można w świeżych przypadkach uniknąć enukleacyi, przez wydobycie elektromagnesem.

Wobec każdego cięższego zranienia oka, pierwszym zadaniem jest skrupulatna czystość i założenie antyseptycznego opatrunku. Specyalista oceni, jaki zabieg, a względnie leczenie, będzie w dalszym ciągu wskazane.

Katarakta.

W rozwoju zaćmy odróżnić należy 4 okresy: 1. Cataracta incip. dająca się wykazać oświetleniem ogniskowem lub wziernikiem, gdzie jakiś wzrok jeszcze utrzymany. 2. Cat. intumescens, gdzie utrzymane już tylko poczucie światła, kom. przedn. płytka, soczewka niebieskawo-szara zaćmiona, okazuje połysk perłowej macicy i rysunek klinów. 3. Cat. matura, gdzie soczewka już dokładnie zaćmiona, barwa szara lub żółtawo-szara, komórka zaś wróciła do dawnej głębokości. 4. Cat. hypermatura: kom. przed. głębsza, z poza zeszczuplałej kory przegląda żółtawe jądro, nie rzadko dołącza się zaćmienie torebki.

U dzieci nie należy wyczekiwać dojrzałości, ale operować (Discissio) już w pierwszych latach życia, aby uniknąć otrętwienia siatkówki (amblyopia ex anopsia) u dorosłych wskazaną operacya (extrakcya) dopiero w okresie dojrzałości. Warunkiem odzyskania wzroku po operacyi jest zdolność rozpoznawania światła stoczka na 6 m. i lokalizacya dobra.

Glaucoma.

Niebezpieczna ta choroba nakłada na lekarza obowiązek wczesnego rozpoznania, aby nie zaniedbać odpowiedniej chwili

do operacyi. W samym początku (okres zwiastunów) występują przelotne zamglenia wzroku, widzenia kół barwnych do koła światła, wreszcie mniej lub więcej wyraźne bóle w czole i głowie. Przedmiotowo w chwili napadu można już stwierdzić pewne objawy jaskry, które jednak po pewnym czasie ustępują. Gdy jaskra przechodzi w okres 2-gi (Glauc. evolutum) nie ma już przerw pomiędzy pojedynczymi napadami — oko stale okazuje wybitne zmiany:

1. Przekrwienie przednich żył rzęskowych.
2. Zamglenie rogówki, rozlane głównie w środku o powierzchni jakby pokłutej.
3. Komórka przednia płytka.
4. Tęczówka łupkowo szara.
5. Źrenica szeroka, często owalna, na bodźce nie oddziaływa.
6. Jako przyczyna wszystkich tych objawów, a zarazem jako najgłówniejszy objaw przedmiotowy — podniesienie ucisku śródocznego.

Zwolna wśród chwilowych remisyi i zaostrzeń, wzrok co raz niżej podupada, wreszcie poczucie światła ginie (Glauc. absolutum). Przebieg bywa ostry lub chroniczny. W pierwszym przypadku do opisanych objawów przyłącza się silniejsze nastrzykanie rzęskowe czasem chemosis, podmiotowo zaś gwałtowne bóle w okolicy oka i w głowie.

Jaskra prosta przebiega tylko z lekkiem stwardnieniem oka bez objawów zapalnych, bez bólów, wziernik zaś wykazuje exkawacyę tarczy dobrzeżną.

Leczenie: Środkiem radykalnym jest wczesne wykonanie iridectomii obwodowej i szerokiej. Mniej pewną jest sclerotomia. Aż do chwili operacyi wskazane są środki obniżające ucisk śródoczny jak, zapuszczanie $^1/_2$% eseryny lub 2 % policarpiny, które w miarę ciężkości przypadku zapuszczać należy co 3 do 2 godzin dziennie. Działanie ich jest bardzo korzystne, jednak tylko przemijające. Nadto nie działają one tam, gdzie źrenica np. z powodu atrofii tęczówki nie zwęża się.

W jaskrze ukończonej (Glauc. absolut.) wskazane wypatroszenie gałki ocznej lub enukleacya

Rp. Eserini salicyl. 0·025,	*Rp. Pilocarpini mur. 0·1,*
Aqu. dest. 5·00.	*Aqu. dest. 5·00.*
DS. Krople do óez.	DS. Woda do óez.

Hordeolum.

W razie, gdy już widnieje czop ropny — nacięcie. U osób bojaźliwych ciepłe okłady. Przy habitualnej skłonności do jęczmieni, dłuższe używanie maści z praecipitatu białego lub żółtego.

Rp. Hydrarg. praec. albi
0·15—0·2,
Vaselini flavi 5·00.
DS. Maść na powieki.

Lub też:

Rp. Mercuri praecip. flav. 0·15
—0·2,
Vaselini flav. 5·00.
MDS. Maść na powieki (do smarowania przed ułożeniem się do snu, w wielkości ziarna grochu między rzęsy).

Blepharadenitis.

W formie łuskowej i strupkowej maść z precipitatu białego lub żółtego, pilne usuwanie strupów, zmywanie brzegów powiek wacikiem zmoczonym w wodzie kolońskiej. W formie wrzodziejącej, przypalanie cum lapide mitigato. Uwzględnić nadto przyczynę (scrophulosis, blenorrhöe sacci lacr.).

Chalazion.

Od jęczmienia różni się brakiem objawów zapalnych, tudzież punktem wyjścia z chrząstki powiekowej (Gruczoły Meiboma). Usunięcie za pomocą nacięcia od strony spojówki powiekowej cięciem równoległem do przebiegu gruczołów Meiboma po czem galaretowatą treść wygnieść, a torebkę wyskrobać należy.

Blennorhoe sacci lacrym.

Objawy: łzawienie. tudzież śluż ropiasty za uciskiem okolicy woreczka łzowego, wydobywający się z punktów łzowych. Od czasu do czasu przyłącza się ostre ropne zapalenie woreczka łzowego (dacryocystitis) z ogólnymi objawami abscesu, charakteryzującego się tem, że odpowiada położeniem woreczkowi łzowemu, a nie przekracza ku górze lig. canthi int. Dacryocystitis nie leczona przebija na zewnątrz, a rezultatem jest przetoka woreczka łzowego.

Leczenie: W blennorrhoe sacci lacr., tudzież wobec przetoki niezbędnem jest systematyczne sondowanie przewodu noso-łzowego sposobem Bowmana. Rozpocząć należy od Nru 2-go a kończyć na Nrze 4-tym. Po każdorazowem wyjęciu sondy (sonda leży $^1/_2$ godziny) przestrzykać należy przewód noso-łzowy przez kanalik łzowy, za pomocą szprycki Anela lub dobranego zakraplacza sublimatem 1 na 5000. Gdy przy leczeniu tem już żadnej wydzieliny z wor. łzow. wycisnąć nie można, sondować jeszcze w rzadszych odstępach czasu dla zapobieżenia recydywie. Wiedzieć jednak należy, że tylko prawidłowe sondowanie prowadzi do celu, podczas gdy wywoływanie „par force" dróg fałszywych, zdradzających się krwotokiem z nosa lub przewódki łzowej, mści się zazwyczaj każdorazowem pogorszeniem stanu.

Przetoki granulujące, goją się pod wpływem tego leczenia same, przetoki zaś o ścianach zabliźnionych wymagają nadto

operacyi. Przypadki zbyt zadawnione z zarośnięciem przewodu noso-łzowego lub ze znacznem wydęciem wor. łzow. dają wskazania do extyrpacyi woreczka łzowego.

Dacryocystitis.

Gdy nie trwa nad 24 godz. można często wyleczyć poronnie, przez wywarcie ucisku za pomocą wałeczka waty na woreczek łzowy i założenie staranne opaski uciskowej. Gdy jednak jest fluktuacya, należy przeciąć cięciem prostopadłem do skóry tuż po pod lig. canthi int. Następnie zaś traktować, jak zwykły absces, a więc dla zapobieżenia sklejenia się brzegów rany wprowadzenie paska gazy jodoform, do woreczka tak długo, dopokąd wydzielina nie straci charakter ropny i obrzmienie zapalne nie ustąpi, poczem przejść należy do sondowania.

BADANIE BYSTROŚCI WZROKU I REFRAKCYI.

Bystrość wzroku wyraża się stosunkiem odległości, w jakiej dany przedmiot może być jeszcze rozeznanym, do odległości, w jakiej przez oko normalne rozeznanym być powinien. W skali druków poniżej podanej nagłówki oznaczają odległości normalne w metrach. Kto więc D = 30 czyta tylko na 5 metrów, posiada bystrość wzroku $= {}^{5}/_{30}$ i t. d. Przy równoczesnem oznaczaniu refrakcyi należy badać w stałej odległości, nie mniejszej od 6 lub 5 metrów.

Jeżeli badany największych nawet Nrów nie rozpoznaje w odległości 6 m.. należy badać, na jaką odległość widzi i liczy palce. Liczenie palców odpowiada mniej więcej Nrowi 60 Snellena. Kto więc palce liczy tylko na 3 m., tego bystrość wzroku $= {}^{3}/_{60} = {}^{1}/_{20}$.

Bystrość wzroku mniejsza od 1 wskazuje na zboczenia bądź to w przeźroczystości środków łamiących (zaćmienia rogówki, soczewki, ciałka szklanego) bądź na choroby siatkówki, nerwu wzrokowego lub naczyniówki, bądź też wreszcie na wady refrakcyi. Wadę refrakcyi stanowić może wzrok krótki (Mp.), nadmiarowy (Hp.) lub astygmatyzm. Jeżeli bystrość wzroku badana w dali (5—6 m.) okazuje się mniejsza od 1, podczas gdy w pobliżu czyta badany nawet najdrobniejsze druki do pewnej stałej odległości, wskazuje to na obecność krótkiego wzroku, wówczas należy oznaczyć największą odległość, w której badany drobne druki jeszcze czytać potrafi. Będzie to t. z. punkt dali wzrokowej. Stopień krótkiego wzroku w dyoptryach znajdziemy dzieląc 100 (cm.) przez ową odległość: n. p. ktoś czyta Nr 0·8 na odległość 50 cm. Mp. będzie $= {}^{100}/_{50} = 2$ Dpt.

Dokładnie oznaczymy stopień Mp. empirycznie, oznaczając, jakie najsłabsze szkło wklęsłe najlepiej bystrość wzroku w dal poprawi. Na odwrót, w hypermetropii miarą stopnia wady będzie najsilniejsze szkło wypukłe, dające najlepszą bystrość wzroku. Hypermetropia istnieć może jednak i tam, gdzie bystrość wzroku w dal okazuje się prawidłową (t. z. Hp. facultativa), w takim razie miarą Hp. jest najsilniejsze szkło wypukłe, które bystrości wzroku nie pogarsza.

Jeżeli przy prawidłowej bystrości wzroku stwierdzamy zupełną niemożność czytania drobnych druków, wskazuje to na wadę akomodacyi. U osób młodych przed 43 rokiem życia bywa to wynikiem porażenia akomodacyi („mydriatica“, przebyta dyfterya, zatrucie toksynami nieświeżych ryb, raków, kiełbas itp.). U osób starszych jest to wada fizyologiczna: presbyopia. Postęp presbyopii unaocznia poniższa tabliczka (dla emetropów).

W r.	43 —	1 D.
„	50 —	2
„	55 —	3
„	60 —	4
„	65 —	4·5.

Wartości te zmniejszają się u krótkowidzów o stopień Miopii u hypermetropów zwiększają się o stopień hypermetropii.

D = 0,5.

Przyroda czaruje nas urokiem barw i zachwyca powabem postaci, a widok jej zjawisk podnosi serce i koi cierpienia duszy. Czysta i zimna woda jest najlepszym napojem, bo nas pokrzepia a zdrowiu nie szkodzi. Sknera jest jako na skale jagody: ludziom nic po nich, jeno wronom gody. Kto daje a wymawia, szpetny ma zwyczaj, lepiej niech nie daje a wypominaniem daru nie zatruwa. Bieda a niedostatek to dwie bardzo odmienne rzeczy. Biedny nie posiada tego, co mu do utrzymania potrzeba: kto niedostatek cierpi, ten wprawdzie z biedy nie umiera, lecz nie posiada wielu rzeczy potrzebnych ale koniecznych.

D = 0,8.

Jednego naprawisz datkiem, drugiego zepsujesz, bacz zatem komu dajesz. Kto godnemu daje, sam zyskuje, ale nikomu nie dawaj bez miary i rozwagi, bo szybko ustaniesz. Nauka bez cnoty jako miecz, u szalonego i sobie i drugim szkodzi. Trudna zgoda z ogniem woda. Lenistwo idzie powoli, niedostatek za niem kroczy, a bieda dogania je szybko. Nawet przyjacielowi nie zwierzaj wszystkiego, lecz gdy to czynisz, wybierz znanego ci nie z mowy ale z czynu.

D = 1,25.

Najgorsza i jedyna prawdziwa niedola, okrom zbrodni, to strata ukochanej osoby. Nadzieja pokrzepia opuszczonego, pociesza go w biedzie i niedoli i chroni od rozpaczy. Kto sam kochany i innych kochaniem darzy, ten pewno bogaty jest w wielkie cnoty; wzajemne kochanie bowiem zwykle wielkich zalet jest wynikiem.

D = 5.

O L T Z B

D = 10.

L F N

D = 15.

B D

D = 30.

E

CHOROBY USZNE.

I. Małżownia uszna.

Othaematoma, (Krwiak uszny) powstaje skutkiem urazu, czasem samoistnie. Z początku zimne okłady, lód, później w lżejszych przypadkach: pędzlowanie jodyną, nacieranie jodwazogenem, miesienie i opatrunek uciskający. Przy znacznych rozmiarach, silnem napięciu skóry, wielkich bólach, zropieniu: wypróżnienie treści zapomocą trójgrańca albo nacięcia, usunięcie części obumarłych, opatrunek przeciwgnilny. Przeciw pozostałemu zniekształceniu i zgrubieniu: codzienne miesienie.

Erysipelas (róża), **Phlegmone** (ropówka), **Perichondritis** (zapalenie ochrzęstnej). Z początku leczenie przeciwzapalne, zimne okłady, lód, przyrząd chłodzący Leitera, okłady *Liqu. Burowi*. Przy nagromadzeniu się ropy nacięcie, w razie potrzeby wyskrobanie schorzałej cząstki, opatrunek przeciwgnilny. W gruźliczem zapaleniu ochrzęstnej *Perichondritis tuberculosa*, stósuje się zawiesinę jodoformu w glicerynie, jak w gruźlicy miejscowej innych części ciała.

Eczema (wyprysk). W wyprysku ostrym, przy silnem napięciu, przekrwieniu i znacznej bolesności skóry: unikanie mycia, albo moczenia chorej części wodą, okłady z *aqu. Goulardi*, potem różne posypki lub maści jak:

1. *Rp. Zinc. oxyd.*
Amyl. tritic. aa. 25.0,
Acid. salicyl 1.0
Vaselin albi 50.0
Mf. ung. S. Maść.

2. *Rp. Ung. Diachyl. Hebrae,*
Acid. boric. aa. 10.0,
Vaselin 20.0
Mf. ung. S. Maść.

3. *Rp. Acid. tannic.*
Glicerin aa. 4.0,
Ungt. rosat 30.0,
Acid. carbol. 0.30,
Mf. ung. S. Maść.

4. *Rp. Creolin 2.0*
Vaselin 100.0
Mf. ung. S. Maść.

5. *Rp. Ichtyol 1.0,*
Lanolin 10.0.
Mf. ung. S. Maść.

Przyschnięte strupy należy pierwej zmiękczyć i usunąć za pomocą letniej oliwy albo okładów z 2% roztworem kw. borowego, lub też *Liquor alumin. acet.*

Miejsca czerwone, starte i pozbawione przyskórka nasmarować grubo maścią i pokrywać grubą warstwą waty. Opatrunek ten należy zmieniać w początku codzień, później co 2—3 dni. Miejsca owrzodziałe i rozpadliny przyżega się 3—5% azotanem srebrowym, lub też stósuje się:

6. *Rp. Chrysarobini 5.0*
Lanolini āā. 20.0
Mf. ung. S. Maść.

W wyprysku suchym, swędzącym i łuszczącym się używa się obok maści jeszcze przetworów dziegciowych lub siarczanych jak:

7. *Rp. Zinc. oxyd.*
Amyl. tricic. aa. 12.0
Acid. salicil. 0.50
Vaselin alb. 25.0.
Sulfur prp.
Ol. rusci aa. 5.0.
Mf. ung. S. Maść.

8. *Rp. Pic. liquid. 4.0.*
Spirit. vin. 6.0.
albo

9. *Rp. Ol. cadin 2.0.*
Glicerin 30.0.
albo

10. *Rp. Ol. fagi 10.0.*
Glicerin 5.0.
Ungt. emoll. 40.0.
Mf. ung. S. Maść.

11. *Rp. Tct. rusci 10.0.*
S. Do nacierania.

Obok środków miejscowych często wskazane jest leczenie ogólne skrzepiające: żelazo, tran, leczenie dyetetyczne i t. d.

Herpes auriculae (półpasiec). Posypanie proszkiem albo smarowanie maścią borową.

Combustio (oparzenie). Przeciw zaczerwienieniu, obrzmieniu i bolesności zasypywanie pudrem.

12. *Rp. Aq. Calcis*
Ol. Oliv. aa. pp. aequal.
DS. Do okładów.
Opatrunek 3% maścią borową, jodoformową, aristolową, 2% roztworem octanu glinowego.

Większe pęcherze otworzyć nożyczkami potem opatrunek wyżej podany. Ziarniny przyżegać azotanem srebrowym.

Congelatio (Odmrożenie). Z początku nacierania śniegiem, potem zimne okłady, okłady lodowe, przyrząd Leitera. Okłady z wody Goularda i nastoju makowca. (200.0 : 10.0.) W późniejszym okresie obmywanie i nacieranie dwa razy dziennie gorącą wodą, smarowanie kleiną jodoformową, traumatycyną, pędzlowanie maścią:

13. *Rp. Camphor ras. 0.20,*
Cerae alb. 10.0.
Ol. Lini 15.0.
MDS. Kilka razy dziennie napędzlować, (działa korzystnie szczególnie na przykry świąd skóry).

Owrzodzenie leczyć należy według ogólnych zasad chirurgicznych.

II. Przewód słuchowy zewnętrzny.

Otitis externa circumscripta et diffusa. Obrzmienie, zwężenie przewodu i znaczna bolesność na ograniczonem miejscu lub na większym obszarze. Bóle szczególnie przy leżeniu na uchu chorem, dotknięciu, ucisku lub pociągnięciu małżowiny lub skrawka, przy ruchach żuchwy podczas jedzenia. Słuch w różnym stopniu upośledzony, zależnie od obrzmienia i zwężenia przewodu. W okresie ostrym także gorączka, ból głowy i zębów, bezsenność. Częstą przyczyną cierpienia jest uszkodzenie wskutek dłubania w uchu palcem lub różnymi przedmiotami różne drażniące środki partackie, (t. zw. krople uszne (nafta),) drażniące ciała obce, zakażenie przez wydzielinę z ucha środkowego, nieczyste narzędzia i t. p. Następnie przyczyną częstych czyraków przewodu może być moczówka cukrowa i skłonność indywidualna. Leczenie: z początku środki przeciwzapalne i kojące pijawki: przed skrawkiem, zimne wysychające, lub ciepłe okłady naokoło ucha, nacieranie naokoło z:

14. *Rp. Chloroformi*
Ol. Hyoscyami c. āā. pp. aequal.
S. Do nacierania na około ucha

Wkraplanie do ucha ciepłych środków kojących, jak:

15. *Rp. Dct. semin papav. 1.0— 10.0.*
Tct. Laudani simpl. 0.5— 1.0.
MDS. Ogrzać i parę razy dziennie wkraplać do ucha, pozostawiając tam parę minut.

16. *Rp. Morphii muriat 0.20.*
Aqu. lauroceras 20.0.
MDS. Wkraplać do ucha 10 kropel *letnich* parę razy dziennie.

17. *Cocain mur. 1.5— 2.5.*
Aqua destil.
Glicerin āā. 10.0.
MDS. Jak wyżej.

18. *Rp. Amygdal. aur. quarum quaelibet, contineat.*
Muriat. morph. (albo *Cocain mur*).
Extr. opii aqu. āā. 0.01
D. t. d. Nr. X.
S. czopki. do ucha.

albo: **19.** *Rp. Menthol 4.0.*
Ol. olivar 20.0.

MDS. Tamponiki z waty maczać w tym płynie ogrzanym i tak do ucha wkładać, żeby wywierać lekki ucisk na ściany przewodu albo podłużny zwitek waty, umoczony w ciepłym płynie Burowa wkładać do ucha, częste okłady z tegoż płynu na ucho. Mięsienie miejsca dotkniętego zapaleniem i jego sąsiedztwa za pomocą zgłębnika, owiniętego na jednym końcu watą natłuszczoną, lub za pomocą palca, wsuwanie kawałeczka natłuszczonego drenu, (co dobę coraz grubszego) do przewodu tak, aby wywierał na ściany lekki ucisk przez 24 godzin, może chorobę w początku przerwać.

20. *Rp. Spirit. vin. rectificat. 10.0.*

21. *Acid. Carbol. 0.5—1.0.*
Glicerini 10.9.

z dodatkiem *morph. 0.1.* albo *Cocain. 0.20. — 0.4.*,

MDS. Watę umoczoną w tym płynie, co 3—4 godziny wkładać do ucha.

22. *Rp. Sublimati 0.02.*
Alcohol abs. ad 20.0.

MDS. Trzy razy dnia wkraplać do ucha 10 kropel na 10 minut.

Przy dłuższem trwaniu, znacznem obrzmieniu, wielkich bólach, albo wytwarzaniu się ropy: głębokie nacięcie miejsca naciekłego albo zropiałego, z wyciśnięciem ropy albo czopka nekrotycznego, potem wkładanie zwitka waty umoczonej w płynie rp. 21, albo paska gazy jodoformowej, umoczonej w rozcieńczonem octanie glinowym. Dla zapobieżenia nawrotom zaleca się pędzlowanie ścian przewodu 1—2 razy dziennie roztworem:

23. *Rp. Merc. subl. coros 0.01—0.02.*
Aq. destil. 10.0.
MD. Zewnętrznie.

24. *Rp. Acid. boric. 4.0.*
Alcohol abs. ad. 20.0.
S. Zewnętrznie.

Później przez 4 tygodnie, co drugi dzień 10 kropel do ucha wkraplać.

W przewlekłem rozlanem zapaleniu przewodu z wydzieliną: przepłókiwanie ucha letnim roztworem przeciwgnilnym jak: 3% roztworem kw. borowego, albo 0.1% roztworu sublimatu i wdmuchiwanie dobrze sproszkowanego kw. borowego, wkraplanie lub pędzlowanie ścian przewodu 5% roztworem azotanu srebrowego albo wkraplanie:

25. *Rp. Acid. borici 0.50.*
Spirit. vin. 10.0.
MD. Krople do ucha.

Ziarniny należy przyżegać azotanem srebrowym, albo kw. chromowym.

Na swędzenie pozostające nieraz po tej chorobie, używać maści z *Hydrg. pp. alb.* Przy uporczywych nawrotach stósować kąpiele uszne z:

26. *Rp. Kali sulfurati 0.50.*
Aqu. destil. 50.0.
MD. Na kąpiele uszne, przez 4 tygodnie używać.

Przy zapaleniu błoniczem albo włóknikowem przewodu *(otitis ext diphteritica i crouposa):*

27. *Rp. Aq. Calcis 50.0.*

S. co godzina napełniać przewód uszny (kąpiele uszne) tym płynem, wdmuchiwanie jodoformu, albo dobrze sproszkowanego kw. borowego z kw. salicylowym (w równych częściach), albo kalium vel zinc. sozojodalic, z talc. venet. 1'10. pędzlowanie schorzałego miejsca 10% rozczynem azotanu srebrowego, wkraplanie rozczynu:

28. *Rp. Acid. salycil. 1.0,*
Spirit. vin. rectificati 10.0.
MDS. Krople do ucha, albo Rp. 21, a w danym razie wstrzyknięcie podskórne surowicy przeciwbłoniczej.

Otomycosis. otit. ext. parasitica. (Grzybica uszna.) Obok objawów przewlekłego zapalenia przewodu zewnętrznego wydzielają się z ucha od czasu do czasu błonki białawe, albo brunatne w kształcie palca od rękawiczki. Silny świąd w uchu. Usunięcie błonek za pomocą zgłębnika, szczypczyków, albo strzykawki, przepłókanie ucha rozczynami przeciwgnilnymi, zresztą leczenie, jak przy *otit. ext. chronica.* Dla zapobieżenia nawrotom wkraplanie rozczynów wyskokowych, przez kilka tygodni.

Pityriasis versicolor. (łupież pstry.) **Psoriasis.** (łuszczyca przewodu słuch. zewn).

29. *Rp. Ol. cadini*
Spirit. vin. ää. pp. aequal.
MDS. Do pędzlowania ścian przewodu ucha zewnętrznego albo Rp. 11.

Eczema. (wyprysk) przewodu słuch. zewn. Leczenie, jak przy wyprysku małżowiny usznej.

Cerumen. (Woskowiny). Silne przestrzyknięcie najstósowniej ½% rozczynem lysolu. Jeżeli to zostaje bez skutku:

30. *Rp. Natr. bicarb. 0.50.*
Aq. destil.
Glicerin ää 5.0.

MDS. Trzy razy dnia po 10 kropel letnich wpuszczać do ucha na 10 minut, potem przestrzykiwanie powtórzyć, w razie potrzeby i oddzielenie czopka woskowiny od ścian przewodu zgłębnikiem lub łyżeczką uszną i potem przestrzykiwanie letnim rozczynem mydła albo lysolu. Dla zapobieżenia nawrotom wkraplać przez 4 tygodnie borglicerinę.

31. *Rp. Acid. boric. 1.5.*
Aq. destil.
Glycerin ää. 20.0.

MDS. Trzy razy dnia 10 kropel letnich do ucha wkraplać

Corpus alienum. (Obce ciało) w uchu zewnętrznem. Przedewszystkiem, co jest bardzo ważne, *przekonać się osobiście, że obce ciało rzeczywiście znajduje się w uchu*, zbadać jego własności, zbitość wielkość położenie, *unikać wszelkich narzędzi*, zastósować zaś silne przestrzykiwanie. Gdzie przewód już ścieśniony wskutek następowego zapalenia, wtedy naprzód je wyleczyć, a potem dopiero przystąpić do wydobycia ciała obcego. *Tylko wtedy, jeżeli grozi niebezpieczeństwo*, jeżeli wystąpią silne bóle ucha i głowy, nudności, zrywania na wymioty, gorączka, tarcza zastoinowa albo zatrzymanie wydzieliny w uchu środkowem, można próbować *przy dobrem oświetleniu i pod kontrolą wzroku* wydobyć ciało obce ostrożnie, za pomocą narzędzi, zgłębników, łyżeczek usznych, lub haczyków tępych. Gdzie to się nie udaje, a wydobycie obcego ciała wobec groźnych objawów koniecznie jest wskazanem, należy przystąpić w uśpieniu, do zabiegu operacyjnego polegającego na oddzieleniu małżowiny i chrzęstnej części tylnej ściany przewodu, lub na oddłutowaniu kostnej części tylnej ściany dla ułatwienia przystępu do ciała obcego. Gdzie zaś groźnych objawów niema, a przestrzykiwanie nie pomogło, tam lepiej zostawić obce ciało w uchu, zachować się wyczekująco i po jakimś czasie znowu próbować wydalenia za pomocą przestrzykiwania, bo obce ciało może bardzo długo pozostawać w uchu, bez najmniejszej szkody dla zdrowia, podczas gdy *nieostrożne próby wydobycia za pomocą narzędzi mogą sprowadzić bardzo znaczne szkody dla zdrowia, a nawet niebezpieczeństwo dla życia*. Szczególnie u dzieci nie wolno używać żadnych narzędzi, chyba w uśpieniu. Żyjące owady nie dające się z ucha usunąć wystrzykiwaniami, należy naprzód zabić przez wlewanie do ucha letniej oliwy, olejku terpentynowego albo spirytusu.

Obce ciało w uchu środkowem można próbować poruszyć z miejsca zapomocą zabiegu Politzera albo przestrzykując jamę bębenkową przez trąbkę Eustachiusza. Jeżeli próby są bezskuteczne, należy przystąpić do wydobycia operacyjnego.

Pruritus meati externi. (Swędzenie). Smarowanie ścian przewodu maścią:

32. *Rp. Menthol 1.0.*
Vaselini 20.0. — S. Maść.

Albo borolanolina, lub też wypędzlowanie 4 — 10% rozczynem azotanu srebrowego albo:

33. *Rp. Acid picrin. conc. 10.0.*
DS. Nacierać w uchu zewnętrznem.

34. *Rp. Epicarini 0.5.*
Aether 1.0.
Alcohol abs. 40.0.
DS. Do nacierania.

Strictura i Stenosis, (Ścieśnienie) przewodu usznego może być wrodzone albo nabyte przez ściągnięcie się blizny po zapaleniu, przez wyrośle kostne, przez zwiotczenie ścian błonia-

stych u starców lub przez ucisk z sąsiedztwa. Rozszerzyć albo na tępo za pomocą stożków z blaszkowiny, rurek kauczukowych (drenów,) ołowianych, albo przez przecięcie, lub wycięcie ściągających się blizn i następowe rozszerzenie, lub oddłutowanie wyrośli kostnych.

Atresia. (Zarośnięcie) przewodu może również być wrodzone lub nabyte. Tylko tam gdzie światło przewodu zamyka błona w postaci przepony można próbować przez jej przecięcie i następowe rozszerzenie, przywrócić drożność przewodu.

III. Błona bębenkowa.

Myringitis acuta. (Ostre zapalenie błony bębenkowej.) Silne kłójące bóle w uchu, powiększające się przy dotknięciu, jedzeniu, ziewaniu, szum w uszach, ból głowy, słuch dość dobry. Błona bębenkowa czerwona, silnie nastrzykana, obrzękła, czasem pokryta białymi punkcikami z łuszczącego się naskórka, nieraz na niej wynaczynienia albo pęcherzyki, młotek niewidzialny. Leczenie przeciwzapalne: pijawki, zimne okłady, pędzlowanie jodyną w okolicy ucha. Środki przeczyszczające. Zatkanie przewodu usznego watą. Przy silnych bólach krople kojące, jak przy *otitis ext.* Rp. 15, 16, 17, 18, i t. p. Ropnie na błonie bębenkowej należy naciąc i wypróżnić.

Myringitis chronica. leczenie jak w *otit. ext. chronica.*

Ruptura. (pęknięcie) błony bębenkowej skutkiem urazu zrasta się zwykle w krótkim czasie samoistnie i nie wymaga żadnego szczególnego leczenia prócz noszenia w uchu przez jakiś czas tamponika z waty, lub gazy jodoformowej, lub wyjałowionej, dla uchronienia ucha od szkodliwych wpływów zewnętrznych. Jeżeli zaś rana ulega zakażeniu, wtedy rozwija się zapalenie ucha środkowego.

IV. Jama bębenkowa, ucho środkowe.

Otitis media acuta. (Ostre zapalenie ucha środkowego.) Bóle i uczucie pełności w uchu, bóle głowy, czasem, szczególnie u dzieci gorączka, upośledzenie słuchu różnego stopnia. Błona bębenkowa w różnym stopniu wypuklona i nastrzykana czasem prześwieca wypocina w jamie bębenkowej. Z początku leczenie przeciwzapalne: pijawki i zimne okłady na wyrostek sutkowy, środki odwodzące, krople kojące bóle, szczególnie Rp. 21 z dodaniem kokainy, 0.2 — 0.6. Środki przeczyszczające, spokój, unikanie napojów gorących i wyskokowych. Równocześnie leczenie chorób przyczynowych nosa i gardła. Wobec silnych bólów, bezsenności:

35. *Rp. Phenacetini 0.50.*
Antifebrini 0.25.

Mfp. *D. tal. dos. quinque.* S. dwa proszki dziennie. Przez wlewanie 10 — 20% karbolgliceryny można czasem zapalenie

w samym początku przerwać. Po ustąpieniu okresu ostrego i bolesności, przedmuchiwanie sposobem Politzera, albo za pomocą cewnika trąbkowego. Jeżeli zaś gorączka i bóle nie ustają, w jamie bębenkowej zbiera się coraz więcej wypociny, wypuklając błonę bębenkową i przeświecając przez nią, wykonać przecięcie błony bębenkowej, w dolnym tylnym jej odcinku albo w miejscu największego wypuklenia. Zaraz potem unikać przestrzykiwania i przedmuchiwania, lecz wprowadzać głęboko aż po błonę wąski pasek gazy jodoformowej (jako sączek) a na niej zwitek waty wyjałowionej, które zmienia się w miarę wypływu i potrzeby po każdem przemoknięciu. Po kilku dniach po ustąpieniu bolesności i ostrych objawów zapalnych przestrzykiwanie w miarę potrzeby letnimi rozczynami przeciwgnilnymi, lub ściągającymi i przedmuchiwanie sposobem Politzera dla lepszego wypróżnienia i oczyszczenia jamy bębenkowej, lub też ostrożne wdmuchiwanie dobrze sproszkowanego kwasu borowego. Po pęknięciu albo przecięciu błony bębenkowej, utrzymujące się dalej bóle ucha i głowy mogą być skutkiem zbyt małego otworu i wymagać kilkakrotnego nieraz powtórzenia przecięcia błony bębenkowej, lub rozszerzenia istniejącego już otworu. Po ustaniu ropienia należy jeszcze przez jakiś czas wykonywać przedmuchiwanie 2 — 3 razy na tydzień.

Otitis media suppurativa chronica. (Przewlekłe ropienie ucha środkowego). Dość często ostre zapalenie ucha środkowego przechodzi w stan przewlekły. Leczenie: częste przestrzykiwania 3% rozczynem kwasu borowego, albo 0.5% formaliną. W uporczywem ropieniu przepłókiwać ucho środkowe przez trąbkę za pomocą cewnika letnim fizyologicznym rozczynem soli kuchennej albo 0.5% rozczynem kwasu borowego, wdmuchiwanie proszku kwasu borowego, xeroformu, protargolu, aristolu, 1 — 3 razy dnia zależnie od obfitości wypływu.

36. *Rp. Zinc. sulfur. 0.30.*
Aq. destil. 30.0.
MDS. Trzy razy dnia 10 kropel letnich do ucha wpuszczać na 10 minut.

37. *Rp. Plumb. acet. 0.30.*
Aq. destil. 30.0.
MDS. Jak wyżej.

38. *Rp. Protargol 1.0.*
Glicerini 10.0.
MDS. Jak wyżej.

Przy wydzielinie cuchnącej używa się przestrzykiwania 3 — 4% kwasem karbolowym, słabym rozczynem kreoliny, lysolu, kreosolu, nadmanganezianu potasowego albo sublimatem 1:1000. Dla lepszego wypróżniena jamy bębenkowej częste przedmuchiwanie sposobem Politzera, albo cewnikiem trąbkowym, lub też aspiracya powietrza w przewodzie ucha zewnętrznego lejkiem Siegla, częste przestrzykiwania przez trąbkę Eust. i t.p. Przy rozpulchnieniu błony śluzowej jamy bębenkowej wpuszcza się po dokładnem poprzedniem oczyszczeniu, parę kropel 10% rozczynu azotanu srebrowego na 1 — 2 minuty do ucha, potem wystrzykuje się rozczynem soli kuchennej. Dla lepszego oczyszczenia i rozpuszczenia wydzieliny wkraplać:

39. *Rp. Hydrogen. hyperoxyd 10.0.*
DS. 10 kropel letnich 2 — 3 razy dziennie wpuszczać do ucha na 10 minut.

W obec ziarnin w jamie bękenkowej:

40. *Rp. Spirit. vini rectificati 10.0.*
Acid. boric. 1.0.

albo,

41. *Rp. Hydrogen. hyperoxyd.*
Spirit vini rectificati ãã. 10.0.
MS. Jak wyżej.

lub przyżeganie *z ferr. sesquichlorat, acid. chrom., acid. trichloracet.*, lub w końcu wyskrobanie za pomocą łyżeczki ostrej. Przy ropnem zapaleniu gruźliczem wdmuchuje się jodoform lub wkrapla się 10% zawiesinę jodoformu w glicerynie. Wobec ropienia albo tworzenia się żółciołojaka *(cholesteatoma)* w górnym uchyłku nadbębenkowym jamy bębenkowej, *(recessus epitympanicus)* należy uchyłek ten przestrzykiwać za pomocą krzywych cewników, tak zwanych kaniuli bębenkowych wodą utlenioną, albo parafiną płynną *(parafin. liquid.)* lub też mentholvasogenem. Gdy wydzielina zaczyna się zmniejszać, należy zaniechać dalszego przestrzykiwania, a tylko obsuszać jamę bębenkową suchym tamponikiem z waty.

Ukleje uszne należy usunąć za pomocą pętli zimnej, szczypczyków uklejowych, nożyka pierścieniowatego Politzera, potem wkraplać krople spirytusowe, albo przyżegać kwasem żrącym.

Wobec *próchnicy* kostek słuchowych i ścian jamy bębenkowej, w uporczywem ropieniu w uchyłku nadbębenkowym, w jamie sutkowej i w przypadkach *żółciołojaków* wszystkie te zabiegi mogą pozostać bez skutku. Wtedy wskazane są różne zabiegi operacyjne, jak wyskrobanie jamy bębenkowej wycięcie kostek słuchowych, odsłonięcie pobocznych jam ucha środkowego, jak uchyłka nadbębenkowego, wejście do jamy sutkowej, lub też wydłutowanie wyrostka sutkowego i kostnej tylnej ściany przewodu usznego.

Otit. media catarrhatis serosa et sicca, Sclerosis cavi tympani. (Zapalenie nieżytowe, przewlekłe ucha środkowego.) Upośledzenie słuchu różnego stopnia, szum w uchu, często zawrót głowy, objawy Meniéra. Błona bębenkowa albo mało zmieniona *(sclerosis)* albo zgrubiała, zaciągnięta, zmętniała, stożek świetlny nieprawidłowy, nieprawidłowe blaski, tu i ówdzie na błonie bębenkowej miejsca zanikłe, albo złogi wapienne, czasem błona bębenkowa mleczno-biała, krótki wyrostek młotka i tylny fałd mocno wysterczający. Obok leczenia przewlekłego nieżytu nosa i gardła wdmuchiwanie powietrza do ucha środkowego parę razy na tydzień. Gdzie jest w jamie bębenkowej wydzielina, która po tem leczeniu nie ustępuje, należy ją wydalić przez przecięcie błony bębenkowej. W sprawach nieżytowych suchych należy także próbować wdmuchiwania do ucha środkowego przez trąbkę pary terpentynowej, lub salmiakowej albo:

42. *Rp. Aether. sulfur.*
Liqu Hollandici ãã. 5.0.
DS. Parę wpuszczać do ucha środkowego albo wstrzyknięcie do jamy bębenkowej kilku kropel jednego z następujących rozczynów:

43. *Rp. Natr. caust 0.03 — 0.1.*
Aq. destil. 20.0,
MDS. Kilka kropel wpuszczać do ucha środkowego za pomocą cewnika, albo:

44. *Rp Natr. bicarbon.*
Glycerin āā. 2.0.
Aq. destil. 10.0.
MS. Jak wyżej.

45. *Rp. Kali jodat. 0.50.*
Aq. destil. 15.0.
MS. Jak wyżej.

Po każdem wstrzyknięciu należy parę razy wpędzić powietrze do ucha, żeby płyn wstrzyknięty w jamie bębenkowej lepiej rozdzielić. W tak zwanej sklerozie ucha środkowego działa stosunkowo najlepiej miesienie błony bębenkowej i kostek słuchowych za pomocą zgłębnika uciskowego Lucae'go, masseura Delstauche'go i t. p. narzędzi, albo przez rozrzedzanie powietrza w przewodzie ucha zewnętrznym.

Residua otitidis mediae. (Pozostałości po ropnem albo nieżytowem zapaleniu ucha środkowego.) Choroby te zostawiają często po sobie różne zmiany jak: zrosty tworów jamy bębenkowej między sobą, błony bębenkowej, kostek słuchowych, ścian jamy bębenkowej, wskutek tego unieruchomienie kostek i błony bębenkowej, powiększenie napięcia śródbłędnikowego i w następstwie zawroty głowy, osłabienie słuchu i nieznośny szum w uszach. Wymagają one czasem różnych zabiegów operacyjnych jak przecięcia tylnego fałdu błony bębenkowej, stawów między kostkami, między niemi, a ścianą błędnikową, ścięgna naprężacza błony bębenkowej, wycięcia błony bębenkowej, albo kostek usznych i t. p.

Jeżeli pozostało przedziurawienie błony bębenkowej bez wydzieliny („suche przedziurawienie") można osiągnąć poprawę słuchu i usunąć szum w uchu, przez używanie tak zwanych bębenków (Tyonbee), albo wkładanie zwitka waty, umoczonej w glicerynie. Zarośnięcie przedziurawienia można sprowadzić przez częste nacieranie brzegów otworu 30 — 80% roztworem kwasu trójchlorooctowego. Niekiedy jednak już samoistne zazabliznienie się otworu w błonie bębenkowej sprowadza pogorszenie słuchu i silny szum w uchu, tak że wówczas trzeba wytworzyć i utrzymywać sztuczny otwór w tej błonie najlepiej za pomocą galwanokaustyki.

We wszystkich chorobach ucha środkowego należy zwracać uwagę na stan ogólny ustroju, na choroby tak zwane konstytucyonalne, jak zołzy, gruźlica, niedokrewność, kiła i t. p., i na stany chorobowe nosa, gardła i trąbki Eustachiusza i leczyć je odpowiednio, a przedewszystkiem usunąć powiększone migdałki i wyrośle gruczołowate w jamie noso-gardłowej.

V. Trąbka uszna Eustachiusza.

Salpingitis acuta. (Ostre zapalenie trąbki.) Uczucie pełności w uchu, przykre odczuwanie własnego głosu, *(Autophonia)* trzeszczenie, szum i bóle w uchu szczególnie przy żuciu, zie-

waniu, połykaniu, zmienne przytępienie słuchu, błona bębenkowa prawidłowa, albo mało tylko zmieniona zaciągnięta. Z początku w leczeniu należy przedewszystkiem uwzględnić istniejące równocześnie prawie zawsze schorzenia błony śluzowej nosa i gardła. Po przejściu okresu ostrego, wpędzanie powietrza do trąbki cewnikiem lub sposobem Politzera, lub też wstrzykiwanie do trąbki kilka kropel 1% rozczynu *Natri bicarbonici.*

Salpingitis chronica. (Przewlekły nieżyt trąbki) prawie zawsze połączony jest z przewlekłym nieżytem ucha środkowego. Upośledzenie słuchu znaczniejszego stopnia, równocześnie zmiany na błonie bębenkowej, przy osłuchiwaniu chropowate trzeszczenie w trąbce. Częste wpędzanie powietrza, wstrzykiwania do trąbki kilku kropel rozczynu alkalicznego lub ściągającego jak:

46. *Rp. Natr. biborac.*
Natr. chlorat. ãã. 0.25.— 0.50.
Aq. destil. 100.0.
MDS. Kilka kropel do trąbki wstrzykiwać.

47. *Rp. Argent. nitr. 0.15.*
Aq. destil. 100.0.
MDS. Jak wyżej.

Poźniej można przejść do coraz silniejszych rozczynów, wpuszczania cewnikiem do trąbki par terpentynowych, mentolowych, miesienia palcem bocznej części szyi albo ujścia gardłowego trąbki, lub też miesienia warg trąbki, za pomocą zgłębnika, owiniętego na końcu watą, umoczoną w 1% rozczynie jodu w glicerynie. Równocześnie leczenie nosa i gardła. W przypadkach *ścieśnienia* trąbki, rozszerzenia jej i miesienie błony śluzowej za pomocą zgłębników z fiszbinu, guttaperki, struny jelitowej, celluloidyny.

Niedowład lub niesprawność mięśni trąbkowych. Powietrze wpada szerokim prądem przez cewnik do trąbki, najgrubszy zgłębnik łatwo przechodzi przez jej światło, a jednak nie udaje się wtłoczyć, powietrza sposobem Politzera, lub Valsalvy. Leczenie polega na elektryzowaniu. Jedną elektrodę wprowadza się wprost do trąbki, drugą przykłada się do bocznej ściany szyi.

VI. Wyrostek sutkowy.

Zapalenie wyrostka sutkowego, występuje prawie wyłącznie dołączając się do ropnego zapalenia ucha środkowego. Zaczerwienienie, obrzmienie, nacieczenie skóry na mniejszej lub większej przestrzeni, bolesność przy ucisku, częste obrzmienie sąsiednich gruczołów chłonnych, odstawanie małżowiny, rzadziej gorączka, towarzyszą dość często ostremu ropieniu usznemu. Nieraz przychodzi do ropnia podokostnowego (chełbotanie) albo do ropienia opadowego na bocznej części szyi. *(Caput obstipum.)* Leczenie przeciwzapalne: pijawki, zimne okłady, przyrząd Leitera, smarowanie jodvasogenem, nastojem jodowym,

maścią rtęciową, *(Ungt. Credé)*, w danym razie otwarcie ropnia podokostnowego. Jeżeli objawy nie ustępują, a dołącza się zwężenie światła przewodu usznego, opadnięcie czyli wypuklenie górnej tylnej jego ściany, zajęcie i ból głowy połowiczy, albo jeżeli wyrostek uległ przedziurawieniu na zewnętrznej czy na przedniej swej ścianie ku przewodowi usznemu, wtedy należy za pomocą dłuta otworzyć jamę sutkową *(Anthrotomia.)* Gdzie równocześnie istnieje przewlekłe ropienie lub próchnica ucha środkowego, poleca się zarazem usunąć tylną górną ścianę przewodu słuchowego zewnętrznego i zewnętrzną ścianę jamy bębenkowej oraz kostki słuchowe, to jest wykonać operacyą tak zwaną doszczętną. *(Anthroatticotomia.)* Tosamo należy wykonać, jeżeli w przebiegu ropienia usznego przewlekłego, czy ostrego występują groźne objawy zatrzymania ropy, zakażenia krwi, lub powikłania śródczaszkowego, jak wysoka gorączka, gorączka ropnicza, nieregularne tętno, ból głowy, ospałość, nudności, wymioty, zawrót głowy, zajęcie umysłu, zaburzenia czuciowe, ruchowe, mowy, tarcza zastoinowa, porażenie n. twarzowego i t. d.

VII. Błędnik, czyli ucho wewnętrzne.

Przyczynami chorób ucha wewnętrznego są: choroby zakaźne (płonica, grypa, dur, kiła, zapalenie opon mózgowych i gruczołów przyusznych), uwiąd rdzenia, uraz wstrząśnienie, zadziałanie wysokich tonów (detonacya), białaczka, zaburzenia krążenia, (niedokrewność, przekrwienie, wybroczyny), zatrucie chininą, salicylem, wyskokiem, nikotyną i. t. d., przeniesienie się choroby z ucha środkowego na ucho wewnętrzne. *Objawy:* zawrót głowy, szum w uszach, przytępienie słuchu wysokiego stopnia. Zegarka i strójnika nie słyszy chory z kości czaszki, albo słyszy gorzej po chorej stronie niż po zdrowej, wysokie tony słyszy gorzej, niż niskie, słyszenie fałszywe *(Paracusis)*, słyszenie podwójne *(Diplacusis)*, wypadnięcie kilku tonów z pola słuchowego. W ostrym zapaleniu błędnika obok wymienionych objawów: gorączka, ból głowy, nudności, wymioty, nieraz także sztywność karku, *(Meningitis cerebrospinalis abortiva — Voltolini)*. Rokowanie niepomyślne. *Leczenie* w okresie ostrym podobne, jak w zapaleniu opon mózgowych. Bezwzględny spokój, okłady lodowe na głowę, miejscowy upust krwi, nacieranie maścią szarą, albo nalewką jodową, środki odwodzące, pryszczydła na karku, kończynach i łydkach. *Wewnętrznie:* środki przeczyszczające i jodek potasu. Ważnem jest unikanie wszelkich wrażeń zmysłowych, jak jaskrawego światła i szczególnie silnych wrażeń słuchowych, wtrząśnień umysłowych i t. d. W okresie przewlekłym leczenie jest: 1) *przyczynowe:* celem usunięcia niedokrewności, białaczki, kiły, chorób ucha środkowego i t. p. 2) *objawowe* na: *a)* niedosłyszenie, *b)* szum, *c)* zawrót głowy.

a) niedosłyszenie, rozrzedzanie powietrza w przewodzie usznym zewnętrznym, zgęszczanie powietrza w uchu środkowem, przewory jodowe, bromowe, wstrzykiwania podskórne:

48. *Rp. Strychnini 0.07.*
Aqu. dest. 10.0.
Do wstrzykiwań.

49. *Rp. Pilocarpini. mur. 0.20.*
Aqu. dest. 10.0.
Jak wyżej.

Kilka kropel na wewnątrz, do wstrzyknięcia do ucha środkowego, albo podskórnego, elektryzowanie, nareszcie ćwiczenia słuchowe sposobem Urbantschitscha, a gdy nie można osiągnąć poprawy słuchu tymi sposobami, to rurki słuchowe i różne słuchawki.

b) Na szum w uszach: wdmuchiwanie do jamy bębenkowej par chloroformu z eterem, eteru z *liqu. Hollandic.*, wstrzykiwanie podskórne strychniny, wstrzykiwanie do jamy bębenkowej pilocarpiny (2%), waseliny, kokainy, wodanu chloralu, pryszczydła za uszami, miesienie i nacieranie wyrostka sutkowego wyskokiem, jodyną, jodvasogenem, wkładanie do przewodu usznego waty umoczonej w:

50. *Rp. Ol. hyoscyami*
Chloroform.
Tct. opii. āā. pp. aequal.
MS. Zwitek waty umoczyć i włożyć do ucha.

51. *Rp. Camphor. rasae 0.20.*
Ol. olivar. 20.0.
MS. Jak wyżej.

52. *Rp. Aether sulfur 2.0—4.0.*
Glicerini 10.0.
MS. Jak wyżej.

53. *Rp. Aether. acet. 2.0.—4.0.*
Tct. valerian. 10.0
MS. Jak wyżej, i t. p.Dalej elektryzowanie.

Wewnętrznie podaje się przetwory jodowe, bromowe:

54. *Rp. Natr. bromat. 10.0.*
Antipirin 2.0.
Div. in pp. aequal. Nr. X.
DS. 2 proszki dziennie.

Następnie nastój wilczej jagody, *liqu. arsenic. Fowleri* i azotyn amylowy *(amylnitrit)* do wąchania. Wobec szumu tętniejącego 6—10 kropel nastoju naparstnicy lub *strophantus* parę razy na dzień, miesienie kostek słuchowych za pomocą zgłębnika uciskowego Lucae'go, lub innych wspomnianych już sposobów.

c) Zawrót głowy: mniej więcej te same środki i zabiegi używane bywają na zawrót głowy pochodzenia błędnikowego i w chorobie Méniéré'a, przewlekle przebiegającej. Oprócz tego polecenia godne są w pewnych rodzajach zawrotu głowy, ćwiczenia gimnastyczne całego ciała metodą Spiry, albo tylko samej głowy metodą Urbantschitscha.

VIII. Otalgia. (Rwa uszna).

Bóle w uchu przy braku wszelkich odpowiednich zmian przedmiotowych w narządzie słuchowym. Wyszukanie i usunięcie przyczyny: zębów próchniczych, chorób nosa, gardła, krtani, macicy, niedokrewności, błednicy, przymiotu, ogólnej nerwowości, histeryi, i zresztą, podaje się różne *antinervina*, antypirynę, fenacetynę, lactofeninę, chininę, jod, lub:

55. *Rp. Pigułki Meglin'a:*
Zinc. oxydat.
Rad. valerian. ãã. 10.0.
Extr. hyoscyam. nigr. 1.0.
Pulv. et extr. liquir. q. s. f. pill..
Nr. centum
D. Co dzień o jednę pigułkę więcej aż do 30, potem znów coraz mniej.

56. *Rp. Ol. terebinth. 10.0.*
DS. 15—20 kropel na dawkę w kapsułkach żelatynowych. R. i w. po 6 kap. zażywać.

Zewnętrznie: nacieranie wyrostka sutkowego maściami narkotycznemi, nastojem jodowym, elektryzowanie, leczenie zimną wodą i nareszcie mięsienie kostek usznych za pomocą zgłębnika uciskowego Lucaego.

IX. Krwawienie z ucha.

Przyczyny: *I. krwotoki idiopatyczne*, zastępcze u histeryczek i osób nerwowych. *II. krwotoki następowe, a) zaburzenia w krążeniu:* (choroby serca, krwi, miażdżyca, morbus Brigthi, podczas kichania i t. p), *b) choroby uszne,* ukleje, ziarniny, nadżarcie naczyń skutkiem próchnicy lub spraw nekrotycznych w uchu, *c) uraz:* przez ostre ciała obce, narzędzia ostre, pęknięcie błony bębenkowej, podstawy czaszki, zabiegi operacyjne jak: niezręczne usiłowanie wydobycia obcego ciała z ucha, mimowolne uszkodzenie opuszki żyły szyjnej, albo tętnicy szyjnej przy paracentezie błony bębenkowej, przy silnem rozrzedzeniu powietrza w uchu zewnętrznym i t. p. *Leczenie:* Nagłe, obfite i groźne krwotoki wymagają ścisłego tamponowania przewodu usznego gazą jodoformową umoczoną w roztworze sześciochlorku żelaza, feropyryny lub wody utlenionej. Jeżeli to nie wystarcza albo krew spływa do gardła przez trąbkę należy przystąpić do podwiązania tętnicy szyjnej. Tampon zostawić kilka dni, potem ostrożnie usunąć.

W lżejszem krwawieniu: ucho oczyścić i szukać przyczyny i pochodzenie krwawienia. Przy małych zranieniach zazwyczaj wystarcza samo przestrzyknięcie i lekki tampon z waty. Przy uszkodzeniu większego naczynia ściślejsze kilkodniowe tamponowanie. Ciało obce, ukleje, ziarniny, martwiny, nowotwory i t. d., usunąć względnie przyżegać azotanem srebrowym, kwasem chromowym, galwanokauterem. Przy często powtarzających się krwawieniach zpowodu zaburzeń w krążeniu, zmian ustrojowych, usposobienia neurapatycznego, i t. p. chory powinien poddać się leczeniu, zawsze nosić tampon z waty w uchu i unikać nawału krwi do głowy, (gorących i wyskokowych napojów, parcia. kichania i t. p.)

Wewnętrznie można w lekkich przypadkach polecać Extr. fl. hydrast. canaden. samo lub w połączeniu z ergotyną. W krwawieniach zastępczych histerycznych należy uciec się do wielkich dawek bromu, wstrzykiwań podskórnych pilokarpiny. Miejscowo korzystnie działają wkraplanie zgęszczonego roztworu kwasu borowego i wyskokn.

Dr. R. Spira.

ŚRODKI
używane do podskórnych wstrzykiwań i sposób ich zastosowania.

(w obliczeniu przyjęto, że wstrzykawka = 1 cm. = 1 gr).

Acid. carbolicum 1 : 100 Aquae 0·01—0·04 1—4 wstrzyk.
Acid. hyperosmicum 1 : 100 Aquae 0·005—0·01 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Acid. sclerotinicum 0·5 : 10 Aquae 0·01—0·05 $^2/_{10}$—1 wstrzyk.
Aconitinum 0·10 : 10 Aquae 0·002—0·004 $^2/_{10}$—$^4/_{10}$ wstrzyk.
Antipyrinum 10 : 10 Aquae 1·0—2·0 1—2 wstrzyk.
Apomorphinum hydrochloricum 0·10 : 10 Aquae 2 gtts. acid. mur. 0·005—0·01 $^1/_1$—1 wstrzyk.
Atropinum sulfuricum 0·02 : 10 Aquae 0·0002; $^1/_{10}$—$^1/_2$ wstrzyk.
Camphora 1 : 10 Aeth., Spir. lub Ol. 0·025—0·05 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Chininum sulfuricum 1—2·5 : Glyc , Aquae *ãã* 5·0 0·05—0.10 $^1/_2$—1 wstrzyk. letn. rozcz.
Cocainum hydrochloricum 0·5 : 8 Aquae 2 Spir. v. rect. 0·5—1 wstrz.
Coffeinum purum 0·2: Aquae, Spirit. v. *ãã* 5·0 0·01—0·02 $^1/_2$—1 wstrz.
Coninum 0·01 : 8 Aquae 2 Spir. 0·0001—0·001 $^1/_{10}$—1 wstrzyk.
Curare 0·10 : 10 Aquae 0·002—0·005 $^2/_{10}$—$^1/_2$ wstrzyk.
Digitalinum 0·05: Aquae Glycerini *ãã* 5·0 0·001—0·003 $^1/_5$—$^1/_2$ wstrz.
Ergotinum 2·5: 10 Aquae 0·25—0·5 1—2 wstrzykawka.
Hydrarg. bichl. corrosiv. 0·10: 10 Aquae 0·005—0·01 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Hyoscinum hydrojod. 0·02 : 10 Aquae 0·0004—0·001 $^2/_{10}$—$^1/_2$ wstrzyk.
Kali jodatum 3 : 10 Aquae 0·15—0·30 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Liquor kali arsenicosi 2·5 : 5 Aquae 2—4 krople $^3/_{10}$—$^6/_{10}$ wstrzyk.
Morphin hydrochloricum 0·10 : 10 Aquae 0·005—0·01 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Pilocarpinum hydrochloric. 0·20 : 10 Aquae 0·01—0·02 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Physostigminum silicylicum 0·02 : 10 Aquae 0·0004-0·001 $^2/_{10}$—$^5/_{10}$ wstrz
Sparteinum sulfuricum 0·20 : 10 Aquae 0·01—0·02 $^1/_2$—1 wstrzyk.
Strychninum nitric. 0·20 : 10 Aquae 0·002—0·006 $^2/_{10}$—$^6/_{10}$ wstrzyk.

Otrucia

z oznaczeniem przybliżonej dawki zabójczej, objawów i sposobów leczenia.

Aconitinum. (Tojad). Zawiera akonitynę (najw. w korzeniu), najjadowitszą z wszystkich alkaloidów. *Objawy:* pieczenie w ustach, mocno szczypiący smak rzodkwi z następowem znieczuleniem języka, ból piekący wzdłuż przełyku i żołądka. Ślinotok, pragnienie, wymioty. Mrowienie i drętwienie członków, porażenie dolnych kończyn. Uczucie zimna, zimne poty, kolka, rzadko biegunka. Lęk, zawroty i ból głowy, amblyopia i głuchota, źrenice zwykle rozszerzone. Tętno drobne i zwolnione do 40, arytmia. Oddech ciężki powierzchowny. Drgawki. Świadomość często utrzymana. Przebieg czasem bardzo szybki, pół do kilka godzin. Śmierć z porażenia ośrodków oddechowych lub zupełne wyzdrowienie. *Leczenie:* (środki wymiotne?). Przepłókanie żołądka, sztuczne oddechanie. Nadto acid. tannici 2% co 5 minut łyżkę. Pigułki lodowe. **Dos. letal. = 0·003.**

Acid. carbolic. Dos. tox. = 1—10 gr. — **Dos. letal. = 10 gr.** Zatrucia wskutek okładów i opatrunków karbolowych dłuższy czas stosowanych objawiają się odurzeniem, nudnością, wymiotami, często mumifikacya członków np. palców pod opatrunkiem karbolowym. Skóra chłodna, lepki pot. Mocz okazuje zabarwienie zielonawe, które na powietrzu brunatnieje. Reakcya chlorkiem baru okazuje zmniejszenie wolnych siarkanów. *Leczenie:* usunąć przyczynę. — Zatrucie ostre po wypiciu silnego rozczynu lub zgęszczonego karbolu. *Objawy:* piekący ból w ustach, gardle, przełyku i żołądku: zbielenie błony śluz, wymiociny białe, śluzowe, zdradzają zapach karbolu. Zawroty głowy, szum w uszach, bladość twarzy, zwężenie źrenic, utrata przytomności, oddech nieregularny, osłabienie tętna, zapad, spiączka. *Leczenie:* Emetica. Przepłókanie żołądka wodą wapienną. Wewnętrznie: Calcaria saccharata w rozczynie zgęszczonym. Sól glauberska, (do injekcyj podskórnych), mleko, kleiki, excitantia, sztuczne oddechanie. *To samo tyczy się kreozotu, kreoliny, lysolu itp.*

Acid. hydrochloric. — **Dos. letal. = 10 — 20 gr.** *Objawy* zależne od ilości i zgęszczenia. Skóry nie nadżera, tylko dermatitis. Na błonie śluz. czasem błony podobne do dyfterytycznych. Silne palenie gardła i przełyku, gastroenteritis. Wymiociny żółte, brunatne zwykle z krwią, silnie kwaśne. Zawroty głowy, drgawki, zapad. Śmierć w ciągu doby lub nephritis. *Leczenie:* Zimne mleko, dużo płynów, woda białkowa lub mydlana. Magnesia usta in aqua, a z konieczności kreda lub soda ostrożnie w małych ilościach. Pompa żoł. tam, gdzie

nie ma obawy perforacyi. Później przeciw bólom narkotyk. Środki osłaniające jak kleiki, guma. Lód. W razie zapadu excitantia.

Acid. hydrocyanicum (kwas pruski, **Sinek potasu, Aq. laurocerasi** (= 0·1% CNH), gorzkie migdały. Czasem w likierach. **Dos. letal. = 0,06 gr. = 1 kropla.** Cyankali = 0,25 jeżeli nierozłożony. 50—60 migdałów g. Połączenia podwójne z żelazem nietrujące. *Objawy:* Dawka zabójcza po 2—5 minutach powala o ziemię, krzyk, ból głowy, utrata świadomości. Kurcz oddechowy, wydech ciężki, przedłużony. Gałki oczne wytrzeszczone, lśniące. Źrenice szerokie. Śmierć w kilku minutach z porażenia oddechania. Plamy pośmiertne i krew jasno czerwone. Gdy dawka nie wystarczająca objawy szybko ustępują. Sinek potasu działa nadto żrąco na bł. śluz. żołądka. *Leczenie:* Pobudzić do wymiotów, w początkach sonda żołądkowa. Sztuczne oddechanie. Excitantia podskórnie. Zlewania zimne w ciepłej kąpieli. Venesectio z transfuzyą krwi.

Acid. nitricum. — **Dos. letal. = 8 — 15 gr.** — Działanie i leczenie jak acid. hydrochloric.

Acid. oxalicum. Kw. szczawiowy. — **Dos. letal. = 4·0 —40·0** Objawy: smak bardzo kwaśny z następowem paleniem. W gardle uczucie dławienia. Piekący ból w żołądku, wymioty. Ogromne osłabienie, omdlenie, śpiączka, Bladość lub sinica powłok. Ciepłota ciała obniża się, oddechy płytkie. Mrowienie kończyn, bóle ciągnące w lędźwiach, drgawki, biegunka krwawa. Moczu skąpo, w nim kryształki szczawianu wapn. cukier i białko. Czasem anuria. Śmierć w kilka godzin lub dni z porażenia serca, uraemii. *Leczenie:* Aqua calcis co 10 minut szklankę kilka razy, kreda, Calcaria saccharata, Magnesia usta. Symptomatycznie lodowe pigułki, narkotyk, gorczyczniki. Przeciw anuryi piuretica i diaphoretica. — Excintantia.

Acid. picronitricum. Dawki **powyżej 2 gr.** mogą spowodować śmierć. Smak gorzki. Rozkłada ciałka krwi. Gastroenteritis. Wymiociny żółte. Zabarwienie żółte skóry i spojówek. Mocz żółty lub czerwony. Zajęcie sensorium. Kurcze. Nephritis. — *Leczenie:* Przepłókanie żołądka, ol. ricini, sól glauberska. Mocna kawa.

Acid. sulfuricum. H_2SO_4. — **Dos. letal.** = na próżny żołądek **4 gr.** zgęszczonego kwasu. — *Leczenie* jak przy Acid. hydrochloricum. — Nie używać pompy żołądkowej! —

Aether sulfur. — Wypity w większej ilości może spowodować uduszenie z wzdęcia, pęknięcie żołądka lub przepony. Używany długi czas jako napój sprowadza zatrucie chroniczne podobne jak w alkoholizmie. Wdechiwany działa na ośrodki kory mózgowej i rdzenia przedłużonego powolniej i łagodniej niż chloroform podniecenie dłuższe, narkoza słabsza. Ślinotok. — Początkowo zaczerwienienie twarzy, tętno silniejsze i szybsze — oziębienie ciała większe niż po chloroformie. Odruch rogówkowy zwykle się utrzymuje. — Grożącym objawem jest ustawanie oddechu.

Śmierć następuje z porażenia oddechania a następowo serca. Nagłe porażenie serca (syncope) rzadsze niż po chloroformie, częstsze natomiast następowe pneumonie. — *Leczenie:* Sztuczne oddechanie na wolnem powietrzu ułożywszy chorego skośnie z obniżoną głową, zbryzganie piersi zimną wodą, faradyzowanie nerwów przeponowych a skoro nastaną oddechy amoniak do wąchania. Injekcya strychniny (0·002), — Tracheotomia, wdmuchiwanie kateterem tlenu.

Alkalia. Ług potasowy, sodowy i węglany tychże. Mydło potasowe i amoniak. — **Dos. letal.** zgęszcz. rozczynu **Na OH.** i **KOH** powyżej **5 gr.** — a potażu K_2CO_3 = mniej więcej **15 gr.** — Działanie żrące szybkie i głębokie, nadto potas osłabia akcyę serca. Smak obrzydliwy, ługowaty, okropnie palący skłania odruchowo do wyplucia. Bł. śluz. ust zniszczona. Jeżeli połknięty palenie w przełyku i żołądku, dławienie. Wymioty gwałtowne mazistą szarą treścią lub brunatną, alkaliczną. Wielkie pragnienie, trudność połykania. Przytomność często utrzymuje się. Wzdęcie brzucha, kolka, czasem biegunka i drgawki niestałe. Zapad. Mocz alkaliczny. Śmierć w pierwszych 3 dniach lub po tygodniach wskutek następstw (strictura cardiae et pylori). — *Leczenie:* Nie sondować lecz neutralizować kwaskami! Ocet, kwas cytrynowy rozcieńczony. Dużo płynów, mleko, kleiki. Pigułki lodowe. Opium lub injectio Morphii. Przeciw zapadowi excitantia, lewatywa z wina. Odżywcze lewatywy. — Gdy obrzęk głośni tracheotomia. — Później leczenie chirurgiczne.

Alkohol. — **Dos. letal.** trudna do oznaczenia mniej więcej **150—300** gr. czystego alkoholu. U dzieci = 60—100 gr. Objawy ostrego zatrucia: palenie w ustach i żołądku, krótki okres podniecenia, zaczerwienienie twarzy, błyszczące oczy, nastrzykanie spojówek, źrenice zwężone, tętno przyspieszone, woń wyskoku z ust. — Depressya, utrata przytomności, bezwładność, oddech powolny, ciężki, charczący. Tętno zwolnione, małe. Znaczna bladość, skóra zimnym lepkim potem pokryta, źrenice rozszerzone, zniesienie odruchów, oddawanie bezwiedne kału, drgawki toniczne i kloniczne, trismus. Śmierć po 1 lub kilku godzinach albo po długim śnie wyzdrowienie. — *Leczenie:* Przepłókanie żołądka. U krwistych i tęgich zapobiedz udarowi przez upust krwi, wzniesienie głowy i zimne okłady na głowę a gorące na kończyny, gorczycznik na łydki i kark, lewatywy z octu (1:4). W razie zapadu injectio ol. camphor. a jeżeli połykać może 10 kropel Liq. Ammonii caustic. lub anisati na 1/4 szklanki herbaty, czarna kawa. W razie potrzeby sztuczne oddechanie, wyciągnięcie języka, faradyzacya n. phrenici.

Ammonia pura liquida. — Podobnie jak inne Alkalia (zobacz), nadto dyspnoe, oedema glottidis, salivatio. Bronchitis acuta lub pseudocrouposa, oedema pulmonum. — Zapad i śmierć szybko, czasem po kilku minutach lub godzinach; w następnym dniu rokowanie dość dobre. — **Dos. letal.** =**4·0—40·0.** *Leczenie* zobacz Alkalia.

Amylium nitrosum — p. nitroglycerinum.

Anilinum (amidobenzol) — **Dos. letal.** dotychczas niestwierdzona mniej więcej **powyżej 10 gr.** — W większej ilości połknięty lub w postaci pary wdechnięty (w fabrykach) powoduje ból głowy i zawroty, osłabienie, chód zataczający nudności, omdlenie. Zmiany we krwi (Methemgl.) Znaczna sinica skóry, dyspnoe. Wydech o zapachu aniliny. Tętno przyspieszone, drobne, potem zwolnione, zapad. Drgawki rzadko. Mocz brunatno czerwony. W cięższych zatruciach śmierć. Farby anilinowe dla ustroju przeważnie obojętne o ile nie zanieczyszczone arszenikiem. *Leczenie:* zobacz nitrobenzol, nadto sól glauberska, wdechania tlenu lub czystego powietrza.

Antymonu połączenia. Tartarus Stibiatus. Dos. let. trudno oznaczyć z powodu wymiotów i indywidualizmu. U dzieci już czasem 0·10 działa zabójczo. Działanie podobne jak Arsenu lecz słabsze. *Leczenie:* Po przepłókaniu żołądka tannina i znów przepłókanie lub purgans. Zresztą symptomatycznie: pigułki lodowe, morfina, excitantia.

Argent. nitr. — **Dos. letal.** duża, **trudno oznaczyć** Śmierć prawie nigdy, gdyż zapobiegają temu wymioty. *Objawy:* Nadżarcia błony śluzowej powierzchowne, strup biały. Ból piekący. Gastroenteritis. Wymiociny białe ciemnieją na świetle. Zawroty głowy, zapad. *Leczenie:* Środki wymiotne zwykle zbyteczne więc mleko, przepłókanie obfite żołądka wodą słoną lub białkową. Zresztą symptomatycznie.

Arsen. Najzwyklejsze połączenia: Surowy arsen metaliczny (Cobaltum v. ziemia angielska) używany jako trutka na muchy. Bezwodnik kwasu arsenawego (arszenik biały). Sol. arsen. Fovleri, roztwór arseninu potasowego, zawiera 1% As_2O_3. Sol. arsen. Pearsoni, arsenian sodowy 1:600 aq. Zieleń Scheelego i schweinfurtska, arsenin względnie octo arsenin miedziowy. Wiele barwików anilinowych zawiera arsen jako zanieczyszczenie fabryczne, ztąd As w tapetach i materyach na ubrania nietylko zielonych. **Dos. letal.** As_2O_3 = **około 0·10 gr.** Dos. toxica = mniej więcej 0,01 gr. — Otrucie ostre objawia się po ½—1 godziny w rozmaitej postaci.: I. postać (na czczy żołądek) Arsenicismus gastrointestinalis podobny do cholery azyatyckiej lub zatrucia grzybami. Nudności, wymioty (corpus delicti), boleści w żołądku i brzuchu, biegunka gwałtowna, stolce krwawe obrzydliwie cuchnące, później wodniste albo odrazu ryżowe. Rysy zaostrzone. Pragnienie. Tętno szybkie, drobne, czasem sinica, zapad. Już po 12 godzinach śmierć albo pozorna poprawa, potem dreszcz, osutka płonicza, stranguria (w moczu arsen) zapad i śmierć 4.—8. dnia. II. postać (na pełny żołądek) Ars. cerebrospinalis: zawroty i ból głowy, ból w kończynach, niedowład., parestezye, nagły zapad bez objawów jelitowych, sinica, coma, czasem drgawki i szybko śmierć (6—8 godzin). Rokowanie gorsze niż w I.-szym. — III. Postać mieszana, częsta. IV. Na skórę i bł. śluz. pochwy stosowany (pasta) tworzy w miejscu bolesne owrzodzenia a stąd zresorbowany daje objawy powyższe. — *Leczenie:*

Jeżeli wymioty słabe 1/2 — 1 Pravaza Apomorphini 1% lub pulv. Ipecac. 1,00 naraz a nigdy Tart. stib! Przepłókać żołądek dokładnie! (Nie podawać kwasów). Potem dopiero Antidotum Arsenici albi: Rp. Magn. hydrooxyd. recenter parati in Aqua. Dtur. 200, gr. DS. zażyć 1/3 część naraz a resztę co 10 minut łyżkę. — Póżniej ol. ricini i diuretica. Leczenie symptomatyczne.

Atropinum. Belladona. Hyoscyamus, Datura Str. Dos. toxica = 0·01 gr. — **Dos. letal. = 0·10 gr.** Dla dziecka kilka jagód Belladony, lub kilkanaście nasion Datury. Odwar z kilku gramów liści. Śmiertelność względnie mała = 10%. — *Objawy* występują szybko. Po kilku minutach suchość w ustach i drapanie w gardle, niemożność połykania. (Po jagodach nudności i wymioty). Zaczerwienienie i obrzmienie twarzy, tętno przyspieszone do 130, (porażenie N. vagi), silne tętnienie karodyt. Skóra sucha, szkarłatna, uczucie gorąca. — Rozszerzenie żrenic, zaburzenia wzrokowe. Zawroty i ból głowy, złudzenia i omamy. Szał. Trismus. Póżniej sopor lub coma. Śmierć w ciągu 12 godzin lub rokowanie quoad vitam dobre. — Objawy ustępują zwolna po kilku dniach. *Leczenie:* środki wymiotne. Przepłókanie żołądka odwarem garbnikowym. Laxans. Acid. tanic. 20% co 5 minut łyżkę. Zimne okłady na głowę. Gdy szał injectio Morphii. Rp. Pilocarpini 0·05, Aq. dest. 5·00 co kwadrans injectio Pravaza, aż się język zwilży.

Brom. W postaci pary wywołuje conjunctivitis, rhinitis, salivatio, strasznie męczący kaszel, spasmus glottidis, bronchitis a nawet pneumonią. — Zawroty i ból głowy, odurzenie. Zażyty wewn. silne zapalenie dróg pokarmowych zapad i rychła śmierć. Sole bromowe obniżają czynność systemu nerwowego, stupor, osutka krostkowa. *Leczenie:* czyste powietrze, sztuczne oddechanie, amoniak do wdechania. Wewnętrznie klej krochmalny, woda białkowa. Ciepłe kąpiele.

Camphora. Dos. tox. = 1,00 — 2,00 gr. Rozdrażnienie, popęd do ruchów. gonitwa myśli, drżenie, zaczerwienienie twarzy, utrata świadomości, wymioty, drgawki, czasem szał. *Leczenie:* środki wymiotne, zlewanie zimną wodą.

Cantharides (Lytta vesicatoria, Mylabris Cichorei) **Dos. letal, pulveris Cant. około 2 gr.** — tincturae C. 30, gr.; Emplastri Canth. 15, gr. — *Objawy:* Palenie języka, przełyku, żołądka, ślinotok, wymioty, pęcherze na bł. śluz. Biegunka niestale, parcie. W okolicy nerek ból, parcie na mocz, ilość moczu mała, mętny, zawiera białko, wałeczki przybłonkowe, — palenie w cewce, bolesne erekcye. U ciężarnych abortus. Ból głowy, zwolnienie tętna, obrzęk twarzy, rozszerzenie żrenic. Coma. *Leczenie:* nie podawać tłuszczów ani napojów wyskokowych!! Przepłókanie żołądka lub środek wymiotny, kleiki, mixt. gummosa. lód, bańki w okolicy lędźwiowej, kąpiele ciepłe, opium.

Chinin — **Dos. letal. około 8, gr.** — Dos. tox. 1 — 1·50 gr. *Objawy:* Wymioty, ból brzucha, szum w uszach, odurzenie, głuchota

i ślepota, halucynacye, ogromne osłabienie, morzysko, śpiączka, tętno zwolnione, ciało chłodne, sinica, czasem abortus. Śmierć z porażenia serca. *Lezenie:* środek wymiotny, przepłukanie żołądka tannina excitantia.

Chlor, działanie i leczenie p. brom.

Chloralum hydratum — **Dos. letal. = 5,00—10,00 gr.** Silniejsze roczczyny drażnią i nadżerają błonę śluzową. Smak drapiący, palenie wzdłuż przełyku i żołądka, czasem wymioty. Upośledzenie czucia, sen, który przechodzi w coma. Oddech ciężki. Oziębienie ciała, osłabienie serca, sinica, czasem nagle śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* emetica, przepłókanie żołądka, sztuczne oddechanie. Środki drażniące skórę, excitantia, injectio Atropini 0,0005 gr.

Chloroformium. $CHCl_3$ — *Wypity* w większej ilości powoduje gwałtowne piekące bóle w przełyku i żołądku krótkie podniecenie, długi sen, wydech zdradza zapach właściwy. Często śmierć. **Dos. letal. = 40 gramów.** *Wdechiwany* sprowadza często kurcze oddechowe, nudności, potem podniecenie, niekiedy szałowe z chwilowem zaczerwienieniem i zasinieniem twarzy, szum w uszach, mrowienie wreszcie znieczulenie, zniesienie odruchów i napięcia mięśniowego. Głęboki sen, źrenice zwężone. Zaczerwienienie twarzy ustąpiło, oddechy regularne, tętno zwolnione, parcie krwi niższe, ciepłota ciała obniża się. Czasem asphyxia wskutek opadnięcia języka. — **Dos. letal.** rozmaita, nawet 100 gr. wdechiwano bez szkody, wyjątkowo już po 2 gramach syncope i nagła śmierć z porażenia serca. — *Objawy groźne:* zasinienie ust i twarzy (asphyxia), — albo woskowa bladość, tętno małe, przepuszczające lub niewyczuwalne, oddechy zbyt powierzchowne, źrenice silnie zwężone następnie ad maximum rozszerzone, akcya serca ustaje. *Leczenie:* Ważniejszem jest zapobieganie, należy więc przed rozpoczęciem narkozy zbadać serce i płuca, dbać o czystość i dobroć chloroformu i przestrzegać przepisów techniki narkotyzowania. — W razie asphyxii wyciągnąć język, obniżyć głowę i pierś, sztuczne oddechanie połączone z massagem serca i t. d. zob. Aether. W razie zakrztuszenia się wymiocinami wyssać cewnikiem elastycznym.

Cocainum. — **Dos. letal. 1, gr.**, wyjątkowo znacznie mniejsza (indywidualizm). *Objawy:* tętno szybsze, kołatanie serca, mrowienie w palcach, bladość, zimny pot, suchość w ustach, miganie przed oczyma, omdlenie, rozdrażnienie umysłu, rozszerzenie źrenic, potem depresya, tętno zwolnione, zapad. *Leczenie:* wdychanie amylnitritu, morphium, gorczycznik na serce, sztuczne oddechanie.

Coffeinum. Dos. tox. = 0,30 gr. — 0,50 gr. Dos. letal. = ?. — *Objawy:* niepokój i rozdrażnienie, szum w uszach, zawrót głowy, odurzenie, drzączka, stężenie mięśni. Tętno szybkie nieregularne, kołatanie serca, niekiedy drgawki czasem nawet śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* środki wymiotne lub przepłókanie żołądka, wdychanie Amylium nitrosum. Środki drażniące skórę, sztuczne oddychanie, morfium.

Colchicinum. Dos. letal. = 0,04—0,06 gr. Wszystkie części rośliny (Colchicum autumnale) są trujące szczególnie nasiona Ziemiowita jako odwar. *Objawy* zwykle dopiero po 2—3 godzinach. Palenie w całym przewodzie pokarmowym, pragnienie, wymioty, biegunka. Trwoga, zawroty, majaczenie, duszność. Świadomość czasem zupełna. Znieczulenia z niedowładem wstępującym, czasem szybki zapad. Drgawki. Przebieg zwykle długi, polepszenia naprzemian z pogorszeniem. Śmierć z porażenia oddechania. *Leczenie:* Emetica zwykle zbyteczne, raczej lodowe pigułki, odwary garbnikowe. Rp. Acidi tannici 5,00 + Extr. Opii aquosi 0,20 + Aq. dest. 200,00 DS. Co 5 minut łyżkę. — W zapadzie excitantia. Sztuczne oddechanie.

Coniinum. — Dos. tox. = 0,05 gr. — Dos. let. = 0,15 gr. *Objawy:* Wkrótce po zażyciu palenie w ustach, drapanie w gardle, salivatio, wymioty, rozszerzenie źrenic, senność, zawroty głowy, w łydkach niedowład. i porażenie, tętno przyspieszone (poraż. N. vagi), porażenie kończyn dolnych, potem górnych, wreszcie mięśni oddechowych i śmierć z uduszenia (podobnie jak curare). *Leczenie:* Emetica. Acid. tannici 2% co 5 minut łyżkę. Excitantia. Świeże powietrze i sztuczne oddechanie.

Cuprum. C. aceticum (grynszpan). C. sulf. — Dos. letal. = ± 10,00 gr. Dla dzieci = ± 1·50 gr. *Objawy:* W słabym roztworze smak ściągający, metaliczny, nudności, wymioty zieloną treścią, biegunka krwawa potem czarna. Morzysko. Przypadłości nerwowe, zawrót i ból głowy, znieczulenia, drgawki i zapad, sprowadzający czasem szybko śmierć. *Leczenie:* Przepłókanie żołądka słabym roztworem kalii ferrocyanati lub przynajmniej wodą. Mleko, woda białkowa, cukier. — Magn. ustae.

Digitalis purpurea. — Dos. letal. Trae. d. 25 gr. — Infus. e folior. 2,50 gr. — Extr. D. 1,20 gr. — Digitalin 0,01. — *Objawy:* Ból głowy, nudności, wymioty uporczywe, biegunka. Tętno pełne, zwolnione 40—30 na minutę (podrażn. N. vagi), amblyopia, szum w uszach, rozdrażnienie, nawet delirium. Później tętno przyspiesza się (poraż. N. vagi). małe, nieregularne. Omdlenie, oziębienie ciała, lepki pot. Coma. *Leczenie:* tannina, czarna kawa z rumem lub koniakiem, injectio ol. camph. Przeciw wymiotom lód, morfina. Przeciw oziębieniu ciepłe okłady.

Ergotinum, cornutinum zob. Secale, sporysz.

Gazy kloaczne p. siarkowodór.

Gaz świetlny p. tlenek węgla.

Grzyby trujące. Amanita phalloides (i pokrewne) podobna do Bedłki pieczarki, sprowadza teżsame objawy co i Helvella podobna do jadalnego smardza (Morchella), który w stanie surowym ma być też czasem trującym. — *Objawy:* Po kilku (do 24) godzinach nudności, wymioty, biegunka śluzowa lub krwawa, gwałtowne boleści brzucha, tętno małe, skóra zimna, miganie przed oczyma, mydriasis, mdłości, uczucie lęku, sopor, zapad, czasem delirium, drgawki

i śmierć. Często żółtaczka, haemoglobinuria. — Śmiertelność 75%. — W zatruciu **muchomorem** (Am. muscaria) przeważają często objawy nerwowo-mózgowe, odurzenie, rozdrażnienie, szał, drgawki epileptyczne. Źrenice rzadko zwężone (muscarin), zwykle rozszerzone (cholin), sekrecya czasem wzmożona. Przebieg szybszy. *Leczenie:* Przepłókanie żołądka, purgans, acid. tannic. 2% co 5 minut łyżkę. Excitantia, diuretica. Jeżeli przyczyną muchomor nadto atropinę 0,0005. —

Helleborus virid. foetid. i niger. Ciemiernik. Folia et radix. **Dos. letal. Extracti 2,00, Decocti 30 gr.** p. digitalis.

Hydrarg. bichlor corros. — **Sublimat.** — **Dos. let. = 0,50 gr.** Przy połykaniu smak ściągający, metaliczny i ból palący w ustach, gardle a szczególnie w żołądku; wymioty treścią białawo-śluzową, często z domieszką krwi, potem okropny ból brzucha, biegunka wodnista, często krwawa z parciem, utrzymująca się długo. W stolcach strzępy nekrotyczne błony śluzowej i krew jak w czerwonce. Zapad, anuria lub oliguria, w moczu białko. Śmierć w ciągu 3 dni lub później a wtedy dołączają się nowe objawy: ptyalismus merc. foetor ex ore, obrzęk ślinianek, stomatitis et gingivitis ulcerosa. — *Leczenie:* woda białkowa i mleko! Jeżeli wymioty niedostateczne wstrzyknąć apomorfinę lub pobudzać mechanicznie do wymiotów, a nie sondować ani też nie podawać soli. — Lód, narkotyk. Lawatywy z wody, czopki z opium. Płókanie gardła kali chloric. etc.

Jad żmij i innych gadów. — *Objawy miejscowe:* po ukąszeniu niektórych gadów w miejscu ukąszenia tylko 2 kłóte rany, po innych nadto zaczerwienienie, obrzęk otoczenia a czasem i całej kończyny, który później sinieje i ziębnie, czucie miejscowo upośledzone. *Objawy ogólne:* trwoga, drżenie, nudności i mdłości, ból i zawrót głowy, znaczne osłabienie mięśniowe, oddechanie utrudnione, zapad. Rzadko biegunka. Skłonność do krwotoków. — Śmierć wśród drgawek lub też wyzdrowienie powolne. — *Leczenie:* podwiązać kończynę powyżej ran, a te wyciąć z najbliższem otoczeniem lub wypalić żelazem. Wstrzykiwania miąższowe do rany 1% kali hypermang. lub sublimatu. Przepłókiwanie żołądka. Wewnętrznie alkoholica w dużej ilości, kamfora. — Diaphoretica. Sztuczne oddechanie.

Jod. Zatrucie ostre po solach jodowych rzadkie, częste po jodynie wypitej przypadkowo lub wstrzykniętej do jam ciała. *Objawy:* gastroenteritis czasem bardzo gwałtowna, wymiociny brunatne zawierają niebiesko zabarwione resztki potraw mącznych. Szybko zapad, anuria, coma i śmierć. W przypadkach łagodniejszych nadto obrzmienie ślinianek, salivatio, coryza, zaczerwienienie twarzy, ból głowy, osutki na skórze. Również **Jodoform** wessany z powierzchni ran może wywołać podobne objawy, w przypadkach cięższych często psychozy. *Leczenie:* przepłókanie żołądka kleikami lub wodą białkową, magnezya, zresztą leczenie

symptomatyczne, lód, środki podniecające i nasenne. Później roborantia, chinina.

Kalium chloricum. — Wytwarza we krwi Methemogl. **Dos. letal.** = **10 — 30, gr.** — U dzieci = 4, gr. pro dosi. Po dużej dawce (30, gr.) zatrucie bardzo ostre, śmierć po kilku godzinach wskutek rozkładu krwi i wewnętrznego uduszenia. *Objawy:* gwałtowne wymioty, biegunka, zapad, coma, usta i paznokcie bardzo sine. śmierć. Po dawkach mniejszych (10. gr.) zatrucie podostre. *Objawy:* przypadłości żołądkowo-jelitowe, ból głowy, zabarwienie skóry żółtaczkowe z sinawo-ciemnymi plamami, bolesność w podżebrzach, powiększenie śledziony i wątroby, ból w okolicy nerek, duszność. Moczu skąpo, mętny, brunatny, lub czarny, zawiera białko, rozpadłe ciałka krwi, wałeczki, methemogl. i haematynę. — Anuria z zaczopowania kanalików, śmierć wśród objawów uraemii. — Krew czekoladowa, płynna. — *Leczenie:* wcześnie przepłókać żołądek, nie podawać kwasów natomiast płyny słabo alkaliczne, środki napotne i moczopędne, Venesectio z transfuzyą krwi odwłóknionej lub infuzya 0·6% NaCl. — Excitantia.

Morphium. **Dos. letal.** = ± **0·10 — 0·40 gr.** — U oseskōw może kilka miligr. wystarczyć. — *Objawy* występują po injekcyi morf. w 5—10 minut, po zażyciu w pół godziny, po makowcu później. Smak gorzki, uczucie ciepła w skórze, zaczerwienienie i świąd, czasem pot obfity. Tętno trochę szybsze. Znużenie, ciężkość głowy, senność, sen lekki z utrzymaniem odruchów przechodzi w sopor i coma. Źrenice silnie zwężone nie oddziaływują. Oddechy bardzo zwolnione, tętno miękkie coraz wolniejsze, ledwie wyczuwalne, obrzęk płuc i śmierć z porażenia oddechania w 6—8 godzin. W agonii czasem rozszerzają się źrenice (CO_2). *Leczenie:* Morfina wydziela się do żołądka więc częste przepłókiwanie tegoż wodą lub odwarem garbnikowym. Tannina. Sztuczne oddechanie. Excitantia. Ogrzewanie ciała. Injekcye Atropiny 0·2 miligr. co pół godziny.

Nicotinum. zobacz Tytoń.

Nitrobenzol ($C_6H_5NO_2$), olejek Mirbany. **Dos. letal.** = **20 kropel — 15, gr.** — W niektórych perfumach i likierach. Zmienia skład krwi (Methemogl.). — *Objawy:* w pół godziny po zażyciu lub wdechnięciu par sinawo szare zabarwienie twarzy, pot, nudności, wymioty, boleści brzucha, biegunka. Zapad, Wymiociny, mocz i powietrze wydechane mają zapach migdałowy. Sensorium zajęte, coma. Czasem kurcze, Źrenice rozszerzone. W moczu ciało redukujące. Śmierć (± 30%), po kilku lub kilkunastu godzinach lub też polepszenie po dłuższym śnie i wyzdrowienie. *Leczenie:* przepłókanie żołądka, purgantia nieoleiste! Nie podawać wyskoku ani mleka! Zimne zlewania, sztuczne oddechanie Transfuzye krwi odwł. Infuzye 0·6% NaCl. — Coffein podskórnie. Czarna kawa.

Nitroglycerinum (trinitroglyc.). — Glonoinum ulega wessaniu przez skórę, ztąd często objawy u osób mających do

czynienia z dynamitem, takie osoby należy przestrzegać. *Objawy:* okropny ból głowy, zaczerwienienie twarzy, pot, nudności wymioty, zawroty głowy, utrata przytomności, osłabienie mięśniowe. Oddechy z początku przyspieszone potem zwolnione, ciężkie. Coma, sinica. *Leczenie:* spokój, czarna kawa, bezwarunkowo unikać alkoholu, zresztą jak nitrobenzol.

Opium zobacz Morphium.

Phosphorus. Główki zapałek = 6—7% Phosph. Paczka = mniej więcej 0,05 Ph. **Dos. letal. 0,05—0,15** a dla dziecka mniej więcej 6 główek to znaczy kilka miligramów. — W wodzie bardzo trudno się rozpuszcza tylko w tłuszczach lub alkoholu. *Objawy:* W pierwszym dniu objawy żołądkowe, wymiocin zwykle skąpo, świecą w ciemności i wydają woń czosnku; podobnie i kał. W 2 dniu wyjątkowo zapad i śmierć, najczęściej jednak pozorna poprawa. — Później żółtaczka, ból w prawem podżebrzu, powiększenie wątroby, ciepłota podniesiona, moczu mało, ciemny, białko. W dniach następnych zwolnienie lub nasilenie objawów, znowu wymioty i to krwawe, abortus, krwotoki z nosa wybroczynki w skórze, bezwładność mięśni, ból głowy, zajęcie sensoryum, senności, coma, zapad. Pod koniec wątroba może zmaleć. Śmierć z porażenia serca przeważnie w 4—7 dniu. Śmiertelność mniej więcej 50%. *Leczenie:* obfite przepłókiwania żołądka wodą lub b. słabym kalihypermang. — Jako emetyk najlepiej Cuprum sulf. 1:50 Aquae. DS. Co 5 minut łyżkę aż do skutku. Następnie co kwadrans w mniejszych dawkach jako antidotum. Również dobrą jest stara terpentyna (ozon.) Rp. Ol. terebintinae crudi et vetusti 10,00 DS. Co kwadrans po 10 kropel wypić z kleikiem. W następnych dniach leczyć symptomatycznie. Nie podawać mleka ani tłuszczów!!

Plumbum Najważniejszy **octan ołowiu** gdyż inne sole działają mniej energicznie. — Ostre zatrucie rzadkie. **Dos. letal. = 20—50 gr.** — *Objawy:* Nadżarcia błony śluz., palenie, wymioty, biegunka czasem krwawa, zapad. Wymiociny zwykle szare. Jeżeli ulegnie resorbcyi: morzysko, bóle w mięśniach, niedowład., zawroty głowy, znaczne ,zwolnienie tętna (40), obstipatio, znieczulenie, stupor. — Śmierć zwykle dopiero po dłuższym czasie, częściej wyzdrowienie ale niezupełne. *Leczenie:* środek wymiotny i laxans. Najlepiej Natr. sulf. lub Magnes. sulf. — Rp. Magnes. sulf. 10%. DS. Szklankę w ciągu 10 minut — Mleko. Diuretica.

Ptomainy. Jad gnilny w zepsutem mięsie, kiełbasach, (Botulismus, Allantiasis), rybach i serze. — W kilka lub kilkanaście godzin po spożyciu nudności i mdłości, odbijania, wymioty czasem uporczywe, ból brzucha, biegunka naprzemian z zaparciem, morzysko. Porażenie nerwów wydzielniczych, suchość w ustach i gardzielu, trudność w połykaniu, porażenie głośni, głos ochrypły lub aphonia, kaszel, duszność, suchość skóry. Szum w uszach, złudzenia słuchowe, zawroty i ból głowy, chód chwiejny, osłabienie mięśniowe,

porażenie nerwów ocznych, ptosis, rozszerzenie źrenic, dwuwidzenie, chromatopsya. Sen niespokojny. Tętno i ciepłota początkowo zwykle podwyższona, potem opada. Zapad. — Śmierć zwykle po 4—8 dniach, wyjątkowo nagle wśród objawów cholerycznych. Wyzdrowienie bardzo powolne. — *Leczenie:* purgantia salina, woda karlsbadzka, kalomel. Narkotyk, odwary garbnikowe, herbata z czerwonem winem. Pilocarpin. — Nie podawać tłuszczów!

Santoninum. — **Dos. tox. = 0,10—0,30.** — Semen recte flores Cinae zawierają $1^1/_2\%$ Santonini. — *Objawy:* widzenie fiołkowych konturów, potem xantopsia, miganie płatków przed oczyma, halucynacye słuchu i wzroku, odurzenie, nudności, zgrzyt zębów, kurcz mięśni twarzowych i drgawki ogólne, nieprzytomność, rozszerzenie źrenic, zapad, porażenie ośrodków oddechowych. — Mocz żółty po dodaniu alkaliów czerwienieje purpurowo. — *Leczenie:* przepłókanie żołądka, emeticum, purgans. Chloral hydrat. Sztuczne oddechanie.

Secale cornutum. Sporysz. — Ostre otrucie rzadko sprowadza śmierć, częściej chroniczne. **Dos. let. ponad 7,00 gr.** — *Objawy:* nudności, szum w uszach, wymioty śluzowe, morzysko, biegunka, stolce brunatne. Zimny pot, sopor, delirium, zaburzenia czuciowe, tętno drobne, szybkie, coma, czasem abortus. Zwykle poprawa lub cierpienie chroniczne w postaci: Ergotismus gangraen. lub spasmodic. — *Leczenie:* przepłókanie żołądka, środek wymiotny, tannina 2%, excitans. Amylium nitros.

Siarkowodór. — *Objawy:* ból i ciśnienie w głowie, zawroty, nudności, drapanie w gardle, szczypiący ból w nosie i oczach, osłabienie, omdlenie, drgawki kloniczne i toniczne, źrenice szerokie, tętno i oddechy słabe, sinica, coma. Po wdechnięciu większej ilości H_2S przebieg szybki. Nagle się upada z krzykiem, utrata świadomości, sinica, w ustach piana, śmierć. *Leczenie:* Świeże powietrze, sztuczne oddechanie, środki drażniące skórę, infuzya $0{\cdot}6\%$. Na Cl. Excitantia. Korzystnie zapobiegawczo działa wdychiwanie rozrzedzonego chloru. Na chustkę nieco podchlorynu wapniowego i kilka kropli octu.

Strychninum et Brucinum. $2-3\%$ w nasionach Strychnos Nux vomica. — **Dos. let. = Str. nitr. 0,03—0,10 gr.** Dla dziecka jeden do kilku miligr. — *Objawy:* gorycz, zwykle brak wymiotów. Po upływie pół godziny bolesne uczucie ciągnienia w mięśniach z pojedyńczymi drgawkami, trwoga, później wybitne napady tężca ogólnego pochodzenia rdzeniowego i odruchowego, wywoływane podnietami na zmysły, z początku krótsze później kilkadziesiąt sekund trwające. Wtedy opistotonus, ustanie oddechania, sinica, wytrzeszczenie gałek ocznych, rozszerzenie źrenic, tętno szybkie 100 do 120. Świadomość zupełnie zachowana. — W przerwach między napadami objawy ustępują, pozostaje okropny ból i zaburzenia zmysłów. — Rokowanie zależy od częstości i nasilenia napadów. W napadzie 3 minuty trwającym może nastąpić śmierć z uduszenia. Mało kto przetrzymuje więcej

niż 5 napadów. Śmierć najczęściej po 2 godzinach. — *Leczenie:* Nie używać sondy żołądkowej, bo odruchowe napady!! W pierwszych chwilach najlepiej apomorfinę podskórnie a wewnętrznie tanniny 2% co 5 minut łyżkę. Chloralhydratis dosim plenam per rectum, a nim zadziała może się okazać w razie napadu konieczną narkoza chloroformowa. Sztuczne oddechanie.

Tlenek węgla. — **Dos. letal. CO obliczają na 0,80 gr.** — *Objawy* występują zwolna: uczucie ciężkości głowy i tętnienie w skroniach, zawroty i nudności poczem silny, ból głowy, wymioty jedno lub kilkorazowe, miganie przed oczyma, zaczerwienienie twarzy, szum w uszach, osłabienie, chory z trudnością wychodzi na świeże powietrze i ratuje się albo upada, traci przytomność, sopor, coma. Oddech ciężki charczący. Tętno z początku pełne, silne, później miękkie i szybkie, przepuszczające. Coma może przeciągać się kilka dni, zwykle jednak (w ciężkich przypadkach) śmierć już po kilku godzinach, przeważnie bez drgawek. Ciepłota ciała podnosi się pod koniec i po śmierci o 1—3° Cels. — Uratowani okazują sztywność mięśni i bezwładność kilkudniową, często psychosy i inne cierpienia. *Leczenie*: Świeże powietrze z sztucznem oddechaniem. Podniesienie głowy, zimne zlewania, amoniak do wąchania. Podskórnie ol. camphor. — Faradyzowanie N. phrenici. Gdy się coma przedłuża infuzye 0·6% Na Cl po upuszczeniu krwi lub lepiej transfuzye odwłóknionej krwi. — W razie wymiotów zapobiegać aspiracyi wymiocin do płuc.

Tytoń zawiera (lepszy) 2% do (gorszy) 7% nikotyny a w dymie zasady pyridinowe działające podobnie szkodliwie lecz słabiej. **Dos. letal. = nikotyny 0,06, a odwaru z 1 — 2 gr. liści.** — *Leczenie:* po małej ilości alkaloidu i po paleniu tytoniu: uczucie gorąca w skórze, salivatio, nausea, zawroty głowy, wymioty. Drżenie mięśniowe, wzmożenie peristaltyki, biegunka z silnem parciem. Oddechy powierzchowne, niepokój serca, tętno przyspieszone, później zwolnienie. Omdlenie, drgawki toniczne i kloniczne. Po zbudzeniu się długo osłabienie, brak apetytu. — Po większej dawce uczucie palenia w ustach i przełyku, nagła utrata przytomności, silne drgawki, znaczne zwężenie źrenic, rychła śmierć (w kilku minutach). — Częstsze są zatrucia chroniczne. — *Leczenie:* przepłókanie żołądka odwarem garbnikowym. Wewnętrznie tannina, kali jodati, czarna kawa, excitantia, zimne zlewania głowy, sztuczne oddechanie.

Veratrinum (w nasionach Sabadillae offic.). Lokalnie drażni bardzo silnie zakończenia nerwów czuciowych, palenie, potem znieczulenie. Po spożyciu palący ból w całym przewodzie pokarmowym, gwałtowne wymioty i biegunka krwawa, zawroty, omdlenie, mrowienie w kończynach, później na całem ciele. Ciepłota ciała obniżona, zimny pot. Tętno drobne, słabe, nieregularne. Oddechanie utrudnione. Znieczulenie skóry z utrzymaniem świadomości, drgawki i stężenie niektórych mięśni, głównie twarzowych. Ciężki zapad i śmierć z porażenia serca i oddechania. — *Leczenie* symptomatyczne i sztuczne oddechanie.

Badanie moczu.

1. Ilość moczu.

Dorosły mężczyzna wydziela na dobę około 1500 cm.^{3}, kobieta około 1200 cm^3. W warunkach fizyologicznych może ilość moczu na dobę spaść poniżej 500 cm^3. (w miesiącach letnich, po natężeniu się fizycznem), lub podnieść się do kilku litrów *(urina potus.)*.

W warunkach patologicznych ilość moczu maleje *(oliguria* względnie *anuria)* po utracie znacznych ilości płynów (n. p. cholera) wskutek zmian patologicznych w samych nerkach (np. *nephr. parench. acut.)* albo w narządzie krążenia (np. niewyrównane wady serca).

Ilość moczu wzrasta *(polyuria)*: 1. pod wpływem nerwowym *(urina spastica* np. u histeryczek), 2. w *diabetes insipidus* i *mellitus*, 3. w. *nephr. interstit. chron.*

2. Ciężar gatunkowy.

Jest wyrazem ilości składników stałych. W normalnych warunkach waha się w granicach 1·015—1·030 choć te granice może w jedną i drugą stronę przekroczyć. W regule jest odwrotnie proporcyonalny do ilości moczu na dobę z wyjątkiem *diabetes mellitus*, gdzie obok *polyuryi* jest i ciężar gatunkowy wysoki. Ostatnie dwie cyfry cięż. gat. pomnożone przez stały współczynnik 2·33 dają w przybliżeniu ilość składników stałych w gramach w litrze moczu np. cięż. dat. = 1·017; ilość składników stałych $17 \times 2{\cdot}33 = 39{\cdot}61$ gr. w litrze.

3. Barwa.

Barwa moczu winowo żółta; mniej lub więcej nasycona proporcyonalne do ciężaru gatunkowego — z wyjątkiem *diabetes mellitus*, gdzie ciężar gatunkowy wysoki w moczu bladym. Patologicznie zabarwiony mocz: czerwono brunatno *(urobilina)* w chorobach ostrych gorączkowych, w początkach lub ku końcowi żółtaczki, zielonawo żółto lub brunatno w żałtaczce (p. *bilurubina)*, krwisto *(p. hemoglobinurya)*.

Zabarwienie przypadkowe: złoto żółty, a gdy się stanie alkalicznym, krwisto czerwony po santoninie lub kwasie chryzofanowym z *rad. rhei.* lub *fol. sennae*, oliwkowy lub brunatny po zatruciu fenolem, kreozotem.

4. Reakcya.

Reakcya moczu ludzkiego normalnie kwaśna, po kilku dniach — w zimie dłużej — staje się alkaliczną wskutek rozkładu mocznika na węglan amonowy pod wpływem bakteryi. Mocz świeżo wydzielony może być obojętnym, obojnaczym lub alkalicznym *a)* z powodu obecności węglanu amonowego, *b)* węglanu sodowego. Celem odróżnienia, gotować mocz na małej parowniczce porcelanowej nad lampą, gdy się staje kwaśnym jest węglan amon., gdy coraz silniej alkalicznym, węglan sod.

Węglan amonowy wskazuje na istniejący nieżyt pęcherza, ztąd równocześnie w osadzie śluz, ropa, bakterye. Często mocz alkaliczny po nieumiejętnym kateteryzowaniu.

Mocz alkaliczny z powodu obecności węglanu sodowego po wprowadzeniu z naczniejszych ilości alkaliów do organizmu w postaci leków lub wód miner., czasem po objedzeniu się owocami, wreszcie u niektórych osób pod wpływem nerwowym.

5. Przeźroczystość.

Mocz świeżo wydzielony jest przeźroczysty, po ochłódnięciu zjawiają się delikatne obłoczki *(nubecula)* złożone z małych ilości śluzu, pojedyńczych komórek przybłonka płaskiego, ciałek wypocinowych. Gdy mocz mętny, a po lekkiem ogrzaniu się wyjaśnia, przyczyna zmącenia moczany, gdy wyjaśnienie następuje po dodaniu kwasu, przyczyną zmącenia fosforany (mocz bywa wtedy alkaliczny, obojętny lub co najwyżej bardzo słabo kwaśny). Całkowitą pewność co do natury zmącenia czy osadu, daje tylko mikroskop (p. osad). Mocz zagotowany powinien pozostać przeźroczystym, jeżeli następuje zmącenie nie wyjaśniające się po dodaniu kropli kwasu octowego, przyczyną zmącenia białko, jeżeli zmącenie się wyjaśnia, fosforan wapniowy *(fosfaturya)*.

6. Białko.

Normalny mocz białka nie zawiera, przynajmniej w ilościach, któreby można było wprost wykazać.

Z pomiędzy licznych prób na białko, najważniejsze są:

1. Próba Hellera z kwasem azotowym. Kieliszek napełnia się do połowy moczem, a po nachyleniu go, dolewa się ostrożnie kwasu azotowego (apteczny *acid. nitr. concentr.)*. Na granicy płynów tworzy się mniej lub więcej zbita obrączka. Granica czułości 0·003% wtedy tworzy się obrączka dopiero po pewnym czasie. Podobną obrączkę tworzy kwas moczowy gdy jest w ilości zwiększonej, ta jednak leży znacznie wyżej, mniej więcej w środku pomiędzy granicą zetknięcia się płynów a powierzchnią. Na granicy zetknięcia się płynów tworzą obrączkę także mydła i kwasy żywiczne np. po zażyciu terpentyny, balsamów, rozróżnić jej można dolewając ostrożnie alkoholu za pomocą pipetki, wtedy pierścień niknie.

2. Mocz zagotowuje się w próbówce — występuje zmącenie lub kłaczki nierozpuszczalne po dodaniu kropli kwasu octowego. Próba nieco mniej czuła, lecz wygodna o tyle, że można ją zrobić wszędzie używając choćby łyżki, świecy i kropli octu.

Ilościowo można oznaczyć białko:

1. Sposobem Esbacha. Do tego potrzebna rurka kalibrowana (albuminimetr Esbacha). Po znak U nalewa się moczu, a po R odczynnika *(Rp. Acid. picrin. 10·00, Acid. citric. 20·0, Aq. dest. 1000·0)* i zostawia do odstania się na dobę. Z wysokości utworzonego osadu, odczytuje się ilość białka pro mille.

2. Sposób Stolnikowa. Rozcieńcza się mocz tak długo, aż kwas azotowy tworzyć będzie obrączkę dopiero po pewnym czasie. Wtedy będzie 0·003% białka. Ile razy mocz był rozcieńczonym

przez taką liczbę pomnożyć 0·003, a otrzyma się ilość białka w procentach.

7. Barwiki krwi i żółci.

Hemoglobina (*oxyhemoglobina*, *methemoglobina*). Mocz zawiera w tym razie zawsze białko. Do moczu dodaje się nieco potażu żrącego i zagotowuje. Opadające fosforany porywają ze sobą hematynę i stają się dichroistyczne, t. j. w świetle przechodzącem czerwone, w odbitem zielonawe. Osad można zebrać na sączku i zrobić z nim próbę Teichmanna.

Zabarwienie czerwone fosforanów, choć bez dichroizmu, mogą wywołać barwiki w pewnych lekach zawarte, (*rheum.*, *senna*, *santonina* i in). Gdy fosforany po podaniu KHO, z moczu nie opadają, dodać kroplę chlorku wapniowego lub równą objętość moczu fizyologicznego. Najpewniejsze stwierdzenie barwików krwi jest spektroskopowe.

Barwiki żółci: Barwa moczu brunatno żółta do zielonej, zależnie od tego czy przeważa *bilurubina* czy *biliwerdyna*. Piana moczu żółtaczkowego zawsze jest żółtą. Próba Gmelina, kwasem azotowym jak na białko. Tworzy się szereg pierścieni barwnych, licząc od dołu: żółto czerwony, czerwony, fioletowy, niebieski, zielony. By uniknąć pomyłki wskutek obecności indykanu miesza się mocz z kilkakrotną objętością kwasu solnego, następnie dolewa kwasu azotowego, jak wyżej.

8. Chlorki.

Mocz zakwasza się z kwasem azotowym, i wpuszcza kroplę roztworu azotanu srebrowego 1:8. Najwygodniej jest użyć mięszaniny pozostałej po badaniu na białko kwasem azotowym. W moczu normalnym opada osad zbity serowaty. Gdy chlorki zmniejszone, osad jest mniej zbity, kaszkowaty, obłoczkowaty lub nie ma go zupełnie. Chlorki zmniejszone w chorobach gorączkowych, szczególnie w zapaleniu płuc, podczas tworzenia się wypociny i po znacznej utracie kwasu solnego przez wymioty w chorobach żołądka.

W normalnych warunkach w „*urina potus*“ chlorki nieco zmniejszone (proporcyonalnie do zmniejszenia się procentowego składników stałych).

9. Cukier.

Próba Mohra: Do moczu dodaje się równą objętość stężonego ługu potasowego i gotuje. Wrazie obecności cukru zabarwienie brunatne. Granica czułości około 0·2%. Mocz normalny także choć tylko bardzo słabo ciemnieje.

Próba Fehlinga: Potrzebne dwa roztwory: I. *Cupr. sulphuric. 34·639 gr Aq. dest. 500·00.* II. *Natr. caustic. 60·00 Salis Seignetti cryst. 175·00 Aq. dest. 500·00.* Do próbówki dodaje się po 5 cm^3. jednego i drugiego płynu, następnie badanego moczu i gotuje. W razie obecności cukru, osad żółty tlenku miedziawego. Ilości podane wyżej odpowiadają dokładnie 0·05. gr. cukru gronowego.

Synonimy niektórych środków lekarskich.

Antifebrinum, acetanilidum, phenylacetamydum.
Acid. arsenicosum, arsenicum album, flores arsenici, sandaiacha mineralis.
Acid. benzoicum, flores benzoes.
Acid. boricum, acor boracicus, flores dianae, flores vitrioli philosophici, sal Hombergii.
Acid. carbolicum, phenolum.
Acid. hydrochloratum, ac. muriaticum, spiritus salis acidus.
Acid. phosphoricum, ac. ortophosphor., ac. ossium, ac. urinae.
Acid. salicylicum, ac. spiricum, acor salicylicus.
Antipyrinum, oxydimethylchinizinum, metizinum, sedatinum, analgesinum.
Aq. destillata, aq. stiliatitia, hydrogenium oxydatum.
Arg. nitricum, azotas argenticus, sal lunae, fell metalorum, lapis infernalis.
Axungia porci, ax. suilla, adeps suillus, pinguedo suis.
Bismuthum subnitricum, cosmetic. clavii, calx bismuthi, magist. bismuthi, bismuthum oxydatum album.
Borax, natrium biboricum.
Calcium sulfuricum, gypsum, calcaria sulfurica.
Camphora, caphora, cafur.
Chininum, chinium, Quina, quinia pura.
Chininum muriaticum, murias quinicus, murias alcaloid peruviani.
Chininum sulphuricum, sulfas quinini, sulfas alcal. peruv., sal Pelletieri, pulvis antipyreticus.
Chloralum hydratum, hydras chlorali (nie pisać w skróceniu hyd. chlor., gdyż może oznaczać hydrarg. chloratum).
Chloroformium, formylum chloratum v. trichloratum, chloratum formylicum.
Chrysarobinum, araroba depurata.
Coffeinum, quaraninum, theinum, methylo-theobrominum.
Collodium, solutio colloxylini in aethere, pyroxylinum solutum.
Cortex chinae regius, cort. chinae calisayae, cortex calisaya, cascarilla calisaya.
Cuprum sulfuricum, cuprum nitriolicum, cristali cupri., vitriolum cupri, lapis coeruleus, cristali veneris.
Diuretinum, natrium theobrominum salicylicum, dimethylxanthinum natriosalicylicum.
Elixir aurantiorum compos., elixir stomachicum s. viscevale Hoffmani, vin. aurantiorum comp.
Eserinum, physostygminum calabarinum.
Extr. filicis maris, oleum filicis, balsamum filic. maris.
Extr. opii, laudanum opiatum v. simplex.
Extr. secalis cornuti, extr. Bonjeani, extr. haemostaticum, ergotinum Bonjeani.
Ferrum jodatum, joduretum ferri.
Ferrum sesquichloratum, fer. muriaticum, sal. martis muriatic.
Hazelinum, aqua hammamelis virginicae destillata.
Hydrargyrum, mercurius, mercur. vivus, aqua argentea, aqua sicca, chamaeleon minerale.

Hydrarg. bichloratum, hydrar. chlor. corrosivum, hydrar. salitum, hydrar. perchloratum, hydrar. muriatic. sublimatum, draco venenatus.

Hydrar. chlor. mite, submurias hydrargyri, aquila alba, calomel, calomelas, draco mitigatus, leo mitigatus, manna metalorum, mercurius dulcis, panacea mercurialis filius Majae.

Inf. sennae compos., inf. laxativ. vienense, potio laxans vienense, potio anglica.

Jodoformium, jodetum formilicum, joduretum carbonei.

Jodum, antalogenium.

Kalium, potassium.

Kalium bromatum, brometum potassi, bromhydras kalicus, hydrobromas kalicus.

Kalium chloricum, kali oxymuriaticum, kali oxyhalogenatum, sal Bertholeti.

Kalium hypermanganicum, k. permanganicum, potassa hypermanganica.

Kalium jodatum, hydrojodas kalii, joduretum kalii v. potassi, joduretum lixiviae, lixivium antalogenatum.

Liquor amm. anisatus, alcali volatile anisatum, lixivium ammoniacale anisatum.

Liq. arsenical. Fowleri, solutio mineralis Fowleri, guttae febrifugae Fowleri, tinctura antipsorica.

Magnesium sulfuricum, sal. anglicana, sal seidlicense, magnes. sulfas.

Morphium, alcaloidum thebaicum, acor meconicus

Natrium, sodium.

Natrium bromatum, hydrobromas sodae, bromuretum sodii.

Natr. salicylicum, natr. spiricum.

Nuces vomicae, semen strychni, grana vomica.

Oleum jecoris aselli, adeps piscium, ol. gadi, ol. hepatis morrhuae.

Oleum ricini, ol. palmae christi, ol. castoris, ol. kervinum.

Ol. terebinthinae, ol. pini, ol. volatile pini.

Opium, laudanum, lac papaveris. meconium, amphion, succus thebaicus, lacrimae papaveris.

Plumbum aceticum basicum solutum, aqua lithargyri acetati.

Pulvis Doveri, pulv. ipecac. opiatus, pulv. diapnoicus.

Rad. ipecacuanhae, rad. brasiliensis, rad. cephaëlidis, rad. disenterica.

Rad. liquiritiae, lignum dulce, rad. dulcis.

Rad. rhei, v. rhabarbari. v. lapathi chinensis.

Rad. senegae, v. polygalae virginianae.

Salolum, aether phenylo-salicyl.

Secale cornutum, clavus, clavus secalinus, mater secalis, orga, clavus luxurians.

Semen licopodii, pulvis vegetabilis, semen lichenis clavati.

Tartarus depuratus, cremor tartari, kali bitartaricum.

Tinc. amara, t. stomachica, elixir stomachicum amarum.

Tinc. Chinae compos., elixir robor rans Whytti, tinct. febrifuga Whytti.

Tinc. jodi, jodum solutum spirituosum.

Tinc. opii bensoica, elixir paregoricum.

Tinc. opii simplex, tinc. thebaica, laudanum liquidum.

Ung. hydrarg. cireneum, ung. neapolitanum, ung. griseum.

Ung. zinci, ung. nihili, ung. de nihilo.

Tablica brzemienności.

Ostatnia regularność	Dzień porodu	Ostatnia regularność	Dzień porodu
Styczeń 1	Październ. 8	Lipiec 5	Kwiecień 12
„ 5	„ 12	„ 10	„ 16
„ 10	„ 17	„ 15	„ 21
„ 15	„ 22	„ 20	„ 26
„ 20	„ 27	„ 25	Maj 1
„ 25	Listopad 1	„ 28	„ 4
Luty 1	„ 4	Sierpień 1	„ 8
„ 5	„ 8	„ 5	„ 12
„ 10	„ 12	„ 10	„ 17
„ 15	„ 22	„ 15	„ 22
„ 20	„ 27	„ 20	„ 27
„ 25	Grudzień 1	„ 25	Czerwiec 1
Marzec 1	„ 6	„ 28	„ 4
„ 5	„ 10	Wrzesień 1	„ 8
„ 10	„ 15	„ 5	„ 12
„ 15	„ 20	„ 10	„ 17
„ 20	„ 25	„ 15	„ 22
„ 25	„ 30	„ 20	„ 27
„ 28	Styczeń 2	„ 25	Lipiec 2
Kwiecień 1	„ 6	„ 28	„ 5
„ 5	„ 10	Październ. 1	„ 8
„ 10	„ 15	„ 5	„ 12
„ 15	„ 20	„ 10	„ 17
„ 20	„ 25	„ 15	„ 22
„ 25	„ 30	„ 20	„ 27
„ 28	Luty 2	„ 25	Sierpień 1
Maj 1	„ 5	„ 28	„ 4
„ 5	„ 9	Listopad 1	„ 8
„ 10	„ 14	„ 5	„ 12
„ 15	„ 19	„ 10	„ 17
„ 20	„ 24	„ 15	„ 22
„ 25	Marzec 1	„ 20	„ 27
„ 28	„ 4	„ 25	Wrzesień 1
Czerwiec 1	„ 8	„ 28	„ 4
„ 5	„ 12	Grudzień 1	„ 7
„ 10	„ 17	„ 5	„ 11
„ 15	„ 22	„ 10	„ 16
„ 20	„ 27	„ 15	„ 21
„ 25	Kwiecień 1	„ 20	„ 26
„ 28	„ 4	„ 25	Październ. 1
Lipiec 1	„ 8	„ 28	„ 4

Najwyższe dawki środków leczniczych

których lekarz przekraczać nie powinien nie oznaczywszy wykrzyknikiem (!)

	pro dosi	pro die
Acidum arsenicosum	0·005	0·02
„ carbolicum	0·10	0·50
Apomorphinum hydrochloricum	0·01	0·05
Aqua Amygdalarum amarum concentrata. .	1·50	5·00
„ Laurocerasi	1·50	5·00
Argentum nitricum	0·03	0·20
Atropinum sulphuricum	0·001	0·003
Cantharides.	0·05	0·20
Chloralum hydratum	3·00	6·00
Chloroformium	0·50	1·00
Cocainum hydrochloricum	0·10	0·30
Codeinum mur.	0·05	0·15
Codeinum phosph	0·10	0·40
Coffeinum	0·20	0·60
Cuprum sulfuricum quo emeticum . . .	0·40	—
Extractum Aconiti radicis	0·03	0·12
„ Belladonnae foliorum..	0·05	0·20
„ Cannabis Indicae	0·10	0·30
„ Colocynthidis	0·05	0·20
„ Conii herbae	0·20	0·60
„ Hyosciami foliorum	0·10	0·50
„ Opii	0·10	0·40
„ Scillae	0·20	1·00
„ Secalis cornuti	0·50	1·50
„ Strychni	0·05	0·15
Folia Belladonnae	0·20	0·60
„ Digitalis	0·20	0·60
„ Hyoscyami	0·30	1·00
„ Stramonii	0·30	1·00
Fructus Colocynthidis	0·30	1·00
Herba Conii	0·30	2·00
Hydrargyrum bichloratum corrosivum . . .	0·03	0·10
„ bijodatum rubrum	0·03	0·10
„ jodatum flavum	0·05	0·20
„ oxydatum flavum	0·03	0·10
Jodoformium	0·20	1·00
Jodum	0·03	0·10
Kreosotum	0·10	0·50

	pro dosi	pro die
Lactucarium	0·30	1·00
Morphinum hydrochloricum	0·03	0·12
Oleum Crotonis	0·05	0·10
Opium	0·15	0·50
Paraldehydum	5·0	10·0
Phenacetinum	0·50	3·0
Phosphorum	0·001	0·005
Physostigminum salicylicum	0·001	0·003
Pilocarpinum hydrochloricum	0·03	0·06
Plumbum aceticum	0·10	0·50
Radix Aconiti	0·10	0·50
„ Belladonnae	0·07	0·30
Santoninum	0·10	0·30
Secale cornutum	1·00	5·00
Semen Strychni	0·12	0·50
Solutio arsenicalis Fovleri	0·5	2·00
Stibium Kalio-tartaricum	0·2	0·50
Strychninum nitricum	0·007	0·02
Sulfonalum	4·0	8·0
Thallinum sulfur.	0·20	1·50
Tinctura Aconiti radicis	0·50	1·50
„ Belladonnae foliorum	1·00	4·00
„ Cantharidum	0·50	1·00
„ Colchici seminis	1·50	5·00
„ Digitalis	1·50	5·00
„ Jodi	0·30	1·00
„ Lobeliae	1·00	5·00
„ Opii crocata \ „ „ simplex /	1·50	5·00
„ Stropchanth	1·00	3·00
„ Strychni	1·00	3·00
Veratrinum	0·005	0·02
Vinum Colchici seminis	1·50	5·00
Zincum sulfuricum quo emeticum	0·80	—

Waga różnych dawek.

Łyżeczka cieczy waży mniej więcej 3—5 grm. Łyżeczka cukru, soli, siarki 2·5—5 gram., proszków różnych 2·50. Łyżka wody 15 grm. Łyżka syropu 20·0. Garść nasion 70—80 grm; Garść liści 20—30 gr. Szczypta kwiatu 2 grm. Litr wody dest. 1000·0; litr spirytusu 850; litr chloroformu 1480; litr oliwy 920.00 szklanka 200—250·0; kieliszek 25—50 grm.

Dawki przeciętne dla dzieci (pro dosi).

L e k i	Do 1 roku	od 1—5 lat	od 5—10 lat
Acetanilidum	0·02	0·05	0·1
Acetum Digitalis	—	5 gtt.	10 gtt.
Acetum Scillae	—	5 gtt.	15 gtt.
Acidum benzoicum	—	0·03	0·05
Acidum hydrobromicum	—	—	30 gtt.
Acidum tannicum	—	0·005	0·01
Aether	—	3 gtt.	5 gtt.
Aether aceticus	2 gtt.	5 gtt.	10 gtt.
Alumen	0·01	0·05	0·1
Ammonium bromatum	0·15	0·25	0·3
Ammonium chloratum ferratum	—	0·03	0·05
Antipyrinum	0·2	0·3	0·5
Apomorphinum hydrochlor. emet.	0·0007	0·0015	0·0025
Apomorphinum hydrochlor. expect.	0·0004	0·0015	0·0025
Aqua Amygdalarum amararum	—	1—5 gtt.	5—10 gtt.
Argentum nitricum	0·001	0·003	0·005
Atropinum sulphuricum	—	0·0001	0·0002
Bismutum subnitricum	0·05	0·1	0·3
Bromoformium	2-3 gtt.	3-4 gtt.	4-6 gtt.
Camphora trita	0·0075	0·01	0·02
Chininum ferro-citricum	—	0·05	0·1
Chininum hydrochlor. antipir.	0·1	0·3	0·5
Chininum hydrochlor. antispasm.	0·05	0·15	0·2
Chloralum hydratum	0·1	0·25	0·45
Codeinum phosphoricum	0·0002	0·002	0·005
Coffeinum	—	0·02	0·04
Coniinum hydrobromicum	0·0005	—	—
Cuprum sulphuricum	—	0·1	0·15
Curare	0·0001	—	—
Extractum Belladonnae	—	0·001	0·003
Extractum Filicis	1·0	2·0	5·0
Extractum Opii	—	0·005	0·02
Extractum Secalis cornuti	—	0·03	0·05
Extractum Strychni	—	0·002	0·005
Ferrum reductum	—	0·005	0·01
Flores Koso	—	2·0	5·0
Folia Digitalis	—	0·02	0·03
Hydrargyrum bichloratum	0·0001	0·0002	0·0003
Hydrargyr. chloratum antiluet.	0·002	0·005	0·01
Hydrargyr. chloratum laxans	0·01	0·02	0·05

Leki	Do 1 roku	od 1—5 lat	od 5—10 lat
Hydrargyrum tannicum oxydulat.	0·005	0·02	0·03
Hydrochinon	0·05	0·2	0·3
Kalium bromatum	0·1	0·3	0·5
Kalium chloricum } pro die . .	1·0	2·0	3·0
Kalium jodatum } pro die . .	0·1	0·5	1·0
Kreosotum	0·005	0·01	0·02
Liquor Ferri sesquichlorati pro die	0·3	0·5	0·5
Liquor Kalii arsenicosi	—	0·05	0·1
Morphinum hydrochloricum . . .	—	0·001	0·003
Naphtalinum	0·05	0·2	0·2
Natrium paracresotinicum . . .	—	0·25	0·5
Natrium salicylicum pro die . .	1·0	2·0	3·0
Phenacetinum antipyr.	—	0·1	0·3
Phenacetinum antispasm. . . .	0·001	0·05	0·1
Pilocarpinum hydrochloricum (inj.)	0 001	0·002	0·004
Plumbum aceticum	0·003	0·005	0·01
Phosphorus	—	0·0001	0·0002
Podophyllinum	—	0·005	0·015
Pulvis Ipecacuanhae opiatus . .	—	0·005	0·02
Radix Ipecacuanhae emetic. . .	0·05	0·1	0·2
Resorcinum	0·2	0·4	0·5
Santoninum	—	0·01	0·02
Sirupus Ferri jodati	1 gtt.	5 gtt.	10 gtt.
Strychninum nitricum (inj.) . . .	—	0·0005	0·001
Tartarus stibiatus	—	0·0075	0·01
Thallinum sulphuricum	0·01	0·02	0·03
Tinctura Opii simplex	0·025	0·05	0·2
Tinctura Strophanthi	0·02	0·05	0·10
Urethanum	0·05	0·1	0·2

Porównanie dawki leków

według rozmaitego wieku chorych.

Dawki zmieniają się mniej więcej, jak następuje:

aż do ukończonego 1 roku $1/_{10}$
od 2 do 4 „ $1/_8$
„ 5 „ 7 „ $1/_5$
„ 8 „ 10 „ $1/_4$
„ 11 „ 14 „ $1/_2$

Począwszy od roku 50 należy dawki znowu zmniejszać tak, iż u starców między rokiem 60 a 70 należy znów dawać tylko $1/_3$ dawki dla osób dorosłych.

Kobietom zadają się wogóle mniejsze dawki, mniej więcej, $2/_3$ tej, jaką się przepisuje mężczyznom odpowiedniego wieku.

UWAGI SĄDOWO-LEKARSKIE.

I. Świadectwa lekarskie i sądowo-lekarskie.

Świadectwa lekarskie, wydawane przez lekarza na żądanie osób prywatnych a nie władz muszą być opatrzone marką stemplową na 1 kor. Świadectwa stwierdzające przebytą ospę lub dokonane szczepienie ochronne tejże, również i świadectwa mające na celu usprawiedliwienie ucznia z jego nieobecności w szkole i t. d. lub z jego opóźnienia się w złożeniu egzaminu w należytym czasie, są wolne od stempla (rozp. z d. 29 Czerwca 1834, L. gub. 30736 i obwieszczenie gub. z d. 4 Grudnia 1894 L. 75852). Opinie lekarskie co do istnienia choroby umysłowej w celu umieszczenia umysłowo chorego w jednym z krajowych zakładów dla obłąkanych mogą wydawać c. k. lekarze powiatowi i fizycy miast Lwowa i Krakowa (wolne od stempla).

Świadectwa sądowo-lekarskie czyli tak zwane visa et reperta, podlegają jako wydawane osobom prywatnym ostęplowaniu marką na 1 kor. Forma ich odpowiada w zupełności formie protokołu oględzin sądowo-lekarskich.

Świadectwo sądowo-lekarskie składa się pod względem formy z *trzech* części: *pierwsza* powinna zawierać imię, nazwisko, wiek, stan, miejsce zamieszkania osoby badanej, wreszcie i miejsce, w którem lekarz ją bada. Po tym wstępie następują krótkie a możliwie dokładne wywiady co do istoty zajścia objawów podmiotowych i co do osób, które w niem czynny udział brały. Jeżeli osoba poddana badaniu jest nieletnią, nieprzytomną lub dotkniętą chorobą umysłową, zasięga się wywiadów od osób ją otaczających.

Druga część stanowi wynik przedmiotowego badania i część tę dzieli się wedle potrzeby na oznaczone liczbami porządkowemi ustępy a to w tym celu, aby się można na nie w orzeczeniu powołać. W części tej zwraca się uwagę na wszelkie szczegóły, podobnie jak w zwykłem badaniu klinicznem, zaczynając od uwag co do ogólnego odżywiania i budowy ciała osoby badanej, co do stanu ciepłoty ciała, tętna, wrodzonych lub nabytych zboczeń, wreszcie co do chwilowych stanów zresztą fizyologicznych, jak np. ciąży. Po tych uwagach następuje opis ściśle przedmiotowy, zrozumiały nawet dla nielekarza, tyczący się znalezionych śladów uszkodzeń cielesnych lub innych zaburzeń. W opisie tym należy unikać zwrotów, stanowiących raczej rozpoznanie jak wierny opis stanu, w jakim badany się znajdował w chwili badania. Jeśli badanie przedmiotowe nie stwierdza zmian anatomicznych dla objawów podmiotowo uczuwanych przez badanego, należy w miejscu odpowiedniem podnieść ujemny wynik badania przedmiotowego.

Trzecią i ostatnią częścią świadectwa jest orzeczenie, które stanowi właściwe rozpoznanie zaburzeń w protokole opisanych, jakoteż i ocenę ich sądowo-lekarską. Ocenę sądowo-lekarską uszkodzeń ciała podaje się na podstawie znajomości odnośnych paragrafów obecnego kod. karn,, stosując się nadto do wymagań §. 132 ust. o postępowaniu karnem z dnia 23 Maja 1873: »znawcy mają wyrzec w szczególności, które ze znalezionych obrażeń ciała lub nadwerężeń zdrowia same przez się lub w związku z innemi bezwzględnie, albo ze względu na szczególne okoliczności przypadku, należy uważać za lekkie, ciężkie lub dla życia niebezpieczne; jakie skutki uszkodzenia takie zwykle za sobą pociągają i jakie w obecnym przypadku szczególnym ztąd nastąpiły, tudzież jakimi środkami albo narzędziem i w jaki sposób takowe zadane były«.

Świadectwo sądowo-lekarskie.

Stempel 1 Kor.

Katarzyna S., lat 20, żona rolnika z Libertowa, podaje iż ją dnia 19 marca b. r. pobili Józef K. i Tekla jego żona z Gaja, kołkiem z płotu i ręką.

Badanie dnia dzisiejszego wykazuje:

1) Kobieta wzrostu średniego, prawidłowej budowy, dość dobrze odżywiona, nieokazująca ogólnych objawów chorobowych.

2) Na twarzy, a mianowicie na grzbiecie nosa dwa otarcia przyskórka, wielkości ziarna grochu, podobne zdrapanie na górnej wardze po stronie prawej i tuż koło kąta ust prawego, wreszcie smugowate zdrapanie w środku brody, wszystkie strupkiem zaschłej krwi pokryte.

3) na grzbiecie, wzdłuż całej prawie prawej łopatki, smugowate zasinienie.

4) Kończyna górna prawa przedstawia się o kilka ctm. krótszą w porównaniu z kończyną górną lewą; badana, kończyną tą nie może poruszać, a przy usiłowaniu ruchów biernych ramieniem, doznaje mocnego bólu. Ramię prawe okazuje się prawie w połowie swej długości obrzmiałe, zasiniałe i kątowato zgięte. Kąt zgięcia tego zwrócony jest roztwartością swą ku wewnątrz. Przy badaniu dotykiem czuje się w miejscu tego zgięcia trzeszczenie i wyraźną nieprawidłową ruchomość kości, badanie to sprawia dotkliwy ból.

5) Zresztą na ciele nie ma innych śladów obrażeń.

ORZECZENIE.

1) Obrażenie opisane pod l. 4 przedstawia się jako złamanie kości ramieniowej prawej prawie w połowie trzonu tejże stanowi uszkodzenie ciała ciężkie połączone z upośledzeniem

zdrowia i niezdolnością do pracy, która trwa zwykle w tych przypadkach przez więcej, niż dni 30. Okoliczności tej czy upośledzenie zdrowia potrwa w danym przypadku przez więcej niż 30 dni, na razie stanowczo rozstrzygnąć nie można. Rozstrzygnięcie to będzie możliwem dopiero po zdjęciu opatrunku ustalającego.

2) Obrażenia opisane pod l. 2 i 3 stanowią uszkodzenia ciała lekkie tak razem wzięte, jak i każde zosobna, połączone z upośledzeniem zdrowia około 7 dni trwającem.

3) Złamanie kości ramieniowej mogło być następstwem uderzenia ciałem twardem, tępem, ciężkiem, siłą użytem np. kołem z płotu, otarcia przyskórka na twarzy były zadane najpodobniej do prawdy paznokciami palców.

Co niniejszem, jako zgodne z zasadami nauki lekarskiej, do wiadomości c. k. Sądu podaję.

Dr X. X.

Kraków, d. . . .

II. Uwagi o oględzinach i sekcyi sądowej zwłok.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 1855 r Nr. 26 dz. u. p. zamieszcza dokładne przepisy, odnoszące się do sposobu wykonania oględzin i sekcyi sądowej zwłok (*vide* Zbiór ustaw Dra Ołpińskiego lub Podręcznik ustawy o postępowaniu karnem w przekładzie prof. Dra Bojarskiego). Oględzin i sekcyi zwłok dokonują dwaj lekarze zazwyczaj w ten sposób, iż jeden (młodszy) wykonywa sekcyę, drugi starszy dyktuje protokół sekcyi.

Gdy jednak jasno jest zrozumiałem, iż obducent lepiej ze stanu znalezionego w zwłokach zdaje sobie sprawę, przeto właściwszem i więcej wskazanem jest, aby obducent sam protokół w miarę postępu sekcyi dyktował. Protokół sekcyi winien być wiernym odbiciem znalezionego stanu rzeczy i winien zawierać opis wszelkich czynności obducenta skierowanych ku możliwie ścisłemu wywiązaniu się z zadania swego. Protokół powinien być podanym w formie zwięzłej, łatwo nawet dla nielekarza zrozumiałej; stanowić ma on wierny opis stanu narządów zwłok, nigdy zaś gotowego rozpoznania. Protokół składa się z 3 części: 1) z nagłówka; 2) z opisu oględzin zewnętrznych; 3) z opisu oględzin wewnętrznych.

W przypadkach, w których zależy na stwierdzeniu tożsamości osoby, należy oględziny zewnętrzne ciała poprzedzić dokładnym a systematycznym opisem odzieży, w jaką zwłoki są przybrane.

Szemat dla protokółu sekcyi:

A. Oględziny zewnętrzne.

1) Zwłoki — płeć (mężczyzny... kobiety... dziecka płci...), wiek, długość ciała, odżywienie, budowa (zboczenia w budowie).

2) Zmiany pośmiertne tj. stężenie pośmiertne utrzymuje się (lub nie) w kończynach górnych... dolnych; plamy pośmiertne... ich umiejscowienie... rozległość... barwa nacięciem stwierdzona.

3) Zabarwienie powłok (zielone ze zgnilizny i t. d.)

4) W razie stwierdzenia tożsamości zwłok; włosy głowy, ich długość, zabarwienie, inne właściwości, włosy zarostu twarzy... kolor tęczówek, opis twarzy i reszty ciała, szczególnych znaków i t. d. np. na rękach jako dowód zatrudnienia.

5) Zachowanie się źrenic (rozszerzone, zwężone, równomiernie lub nie), spojówki (obecność wynaczynionek), naturalne otwory jam ciała jak otwory uszne, nosowe, ust, pochwy i odbytu zawierają ciała obce... treść... lub nie. Z otworów... czuć woń podobną do... W jamie ust... język... zęby. Części płciowe zewnętrzne...

6) Opis uszkodzeń, blizn znalezionych (każde uszkodzenie zosobna oznaczać literami porządkowemi a, b, c, i t. d.

7) Oprócz wyżej opisanych śladów uszkodzenia, innych się nie spotyka.

B. Oględziny wewnętrzne.

(Sekcyę należy wykonać w zwykłym anatomicznym porządku nawet w przypadkach otruć bez względu na odmienny dla tych ostatnich istniejący regulamin pruski z dnia 6 stycznia 1875 r.)

8) Powłoki czaszkowe po stronie wewnętrznej okazują... sklepienie czaszki budowa jego... grubość kości... okazuje... Opona twarda... zatoki żylne zawierają krew płynną... skrzepy... Opony miękkie okazują... pod niemi... zwoje mózgowe powierzchowne... Mózg zbitości... na rozkroju... zawartość krwi... komórki... ich rozmiary... zawartość... wyściółka ich... sploty naczyniowe... zwoje mózgu podstawowe... móżdżek... most Varola... rdzeń przedłużony... naczynia na podstawie mózgu... ich grubość... zawartość... Podstawa czaszki po oddzieleniu opony twardej okazuje... Jamy bębenkowe (w razie potrzeby) zawierają...

9) Krtań i tchawica z przodu in situ rozcięta zawiera... Mięśnie szyi... naczynia wielkie szyi... gruczoł tarczykowy... język i gardło... nagłośnia.. wnętrze krtani... przełyk... gardziel w górnej części...

10) Mięśnie klatki piersiowej i brzucha... rozwinięte... stan przepony do brzegu żebra... po stronie prawej... po lewej...

11) Ułożenie trzew w klatce piersiowej... worki opłucnowe zawierają... płuca wolne lub przyrośnięte... opłucne płuc... pod niemi... miąższ płuc powietrzny lub nie (w których częściach)... na rozkroju płuco prawe... wejrzenie rozkroju... zbitość... dobywa się treść... za uciskiem... z przeciętych oskrzeli... płuco lewe... opłucne ścienne... gruczoły przyoskrzelowe...

12) Worek osierdziowy wolny... zrośnięty z... zawiera... serce wielkości... pod osierdziem... przebieg naczyń wieńcowych (prosty lub kręty)... komórka lewa zawiera... zastawka dwudzielna... przedsionek lewy... komórka i przedsionek prawy...

zastawka trójdzielna... mięsień sercowy... jego grubość... zabarwienie... zbitość... nitki ścięgniste... mięśnie brodawkowe na rozkroju... tętnica płucna zawiera... zastawki jej... aorta wstępująca zawiera.., błona wewnętrzna jej ściany... zastawki jej... ujścia tętnic wieńcowych i ich drożność... Tchawica i oskrzela z tyłu rozcięta w całej długości okazują... dolna część gardziela.

13) Ułożenie trzew w jamie brzusznej... zawartość worka otrzewnowego... otrzewna jelit... ścięgna... krezka... gruczoły krezkowe...

14) Wątroba wielkości.. brzegi jej... powierzchnia... jej torebka... na rozkroju... powierzchnia... zbitość... zawartość krwi... zabarwienie... woreczek żółciowy... żółć... przewód żółciowy...

15) Śledziona, wielkość... torebka... na rozkroju... zbitość... ilość krwi...

16) Nerka prawa i lewa wielkość... torebki... powierzchnia nerek po złuszczeniu torebek... na rozkroju rysunek... istota korowa... piramidy... miedniczki... moczowody...

17) Pęcherz moczowy zawiera... barwa moczu... (w przypadkach otruć wypuścić czystym cewnikiem mocz do czystego naczynia i przechować)... błona śluzowa pęcherza...

18) Pęcherzyki nasienne... jajniki... macica... jej wielkość.. część pochwowa... ujście zewnętrzne.... jama macicy... zawiera... pochwa...

19) Żołądek (w przypadkach otrucia podwiązać u wpustu odźwiernika i otworzyć nad naczyniem) ściana zewnętrzna żołądka... zawartość żołądka... jakość treści... oddziaływanie błona śluzowa...

20) Dwunastnica zawiera... jej błona śluzowa...

21) Trzustka... na rozkroju...

22) Jelita cienkie... treść... błona śluzowa...

23) Jelita grube...

24) Gruczoły zaotrzewnowe...

25) Aorta zstępująca piersiowa... brzuszna...

26) Po wyjęciu trzew okazują żebra... kręgosłup... kości miednicy... kości kończyn...

27) (W razie potrzeby). Po otwarciu jamy kręgowej okazuje rdzeń... jego opony...

W przypadkach sekcyi zwłok noworodków należy w oględzinach zewnętrznych podać cechy odnoszące się do okoliczności, czy dziecię jest donoszonem lub nie, a więc: 1) długość zwłok (długość podana w ctm. podzielona przez 5 wyraża miesiąc życia płodowego w drugiej połowie ciąży). 2) Obwód główki, wymiary: prosty, skośny, wielki, dwuciemieniowy, dwuskroniowy, szerokość barków, miednicy, rozmiary ciemienia. 3) stan włosów główki, obecność meszku, stan chrząstek nosa i małżowin usznych, stan paznogci, jąder w mosznach (u płodów męskich), rozwój podściółki tłuszczowej, stan jąder kostnych w dolnej nasadzie kości udowej i ich rozmiar.

Nadto podaje się cechy, po których poznaje się noworodka: a więc: 1) obecność krwi i mazidła skórnego na powłokach

ciała; 2) stan pępowiny, oba jej końce; 3) stan przedgłowia; 4) obecność smółki. Celem wyjaśnienia pytania z § 130 p. k. czy dziecię urodziło się żywem należy wykonać tak zwane próby życia tj. próbę hydrodrastyczną Schreiera i żołądkowo-jelitową Breslaua.

Po ukończeniu sekcyi mają obducenci wydać swe zdanie, czyli orzeczenie w sposób ogólny bez motywów tj. bez powoływania się na odnośne ustępy protokółu. O ile protokół przedstawiał tylko opis przedmiotowego stanu sekcyą stwierdzonego, o tyle orzeczenie stanowi podmiotowy sąd obducentów. Orzeczenie powinno być odpowiedzią na pytania objęte § 129 ustawy o postępowaniu karnem, a więc powinno mieścić objaśnienie co w danym przypadku było bezpośrednią przyczyną śmierci i co tę wywołało. Jeśli przyczyny śmierci sekcya nie dostarczyła, należy to wyraźnie w orzeczeniu zaznaczyć. W przypadkach powikłanych, w których nadto zachodzi potrzeba dokonania dalszych badań np. spektralnych, mikroskopowych itd. lub w których ważnemi dla orzeczenia stają się pewne wskazówki przez śledztwo uzyskać się mające, ograniczyć się należy tylko do tymczasowego orzeczenia, zastrzegając sobie na później orzeczenie dokładne i motywowane.

W każdem orzeczeniu należy po wyjaśnieniu przyczyny śmierci podać, czy ona była wynikiem własnej winy denata, przypadku czy też czynnego udziału drugiej osoby. Jeśli na zwłokach stwierdza się obrażenia, wówczas należy podać w orzeczeniu, czy one powstały za życia, czy też po śmierci, następnie czy je zadała druga osoba; w tym ostatnim razie, należy odpowiedzieć na pytania (§ 124 p. k.): »1) czy czyn ten drugiej osoby sprowadził śmierć *a*) już ze swej natury w ogólności, *b*) lub z powodu właściwego osobistego usposobienia lub z powodu szczególnego stanu obrażonego; *c*) z powodu okoliczności przypadkowych, wśród których czyn spełniono; albo *d*) z powodu przyczyn, które przypadkiem nastąpiły, lub czynem samym były wywołane lub z niego wynikły i czy *e*) śmierci można było zapobiedz wczesną i stosowną pomocą lekarską.«

UWAGA. Na mocy § 359 u. k. jest obowiązany każdy lekarz uczynić doniesienie w przypadkach zbrodni, a doniesienie to podobnie jak i załączone doń świadectwa lekarskie, mające stanowić dowód i poparcie doniesienia, są wolne od stempla.

Warunki przyjmowania chorych obłąkanych do zakładów publicznych lub prywatnych.

Według §. 273 ust. cyw. za obłąkanego lub głupkowatego ten tylko uznany być może, który za takiego sądownie, po dokładnem zbadaniu zachowania się jego przez wyznaczonych do tego przez sąd lekarzy, uznanym zostanie. W przypadku takim postanowienie sądu do publicznej wiadomości podane być powinno. Sąd w tym razie ustanawia kuratora (§. 269).

Zakłady dla obłąkanych są prywatne albo publiczne. Do prywatnych, zakładanych jedynie za pozwoleniem politycznej władzy krajowej, przyjmowani być mogą chorzy, tylko na podstawie świadectwa lekarskiego, potwierdzającego istniejącą chorobę umysłową. Świadectwo to musi być wystawione przez lekarza powiatowego lub gminnego miejsca pobytu chorego, lub gdyby przez innego lekarza było wystawione, musi być potwierdzone przez lekarza powiatowego lub gminnego i wygotowane najpóźniej w 14 dniu przed wniesieniem prośby o przyjęcie. Jeżeli chory był poprzednio w kuracyi lekarskiej, dodaną być musi historya choroby, skreślona przez lekarza ordynującego. Chorzy, których władza bezpieczeństwa z powodu zagrażającego ogółowi bezpieczeństwa do zakładu prywatnego oddać jest zniewoloną, mają być przyjęci na podstawie świadectwa wystawionego przez lekarza, którym ta władza rozporządza. Lekarz kierujący zakładem ma o przyjęciu chorego w przeciągu 24 godzin donieść trybunałowi pierwszej instancyi, w którego okręgu zakład się znajduje, z prośbą o potwierdzenie odbioru doniesienia. Doniesienie to wtedy tylko ma być zaniechane, jeżeli nie ma wątpliwości, że chory jeszcze pozostaje pod władzą ojcowską. Jeżeli taki chory podczas pobytu swego w zakładzie dojdzie do 24 roku życia, należy o tem, wyszczególniając stosunki jego osobiste, donieść trybunałowi pierwszej instancyi. Tożsamo ma nastąpić, jeżeli zajdą okoliczności, które pociągają za sobą zmianę osoby prawnego zastępcy, a sąd opiekuńczy lub kuratelarny zkądinąd o tych okolicznościach nie wie. Osoby umieszczone w prywatnych zakładach dla obłąkanych, które uważać należy za wyleczone, mają być z zakładu wypuszczone, po porozumieniu z temi osobami, które prosiły o przyjęcie chorego do zakładu, albo w miejsce tychże pieczę nad chorym przyjęły. Także chorzy nieuleczalni nie mogą być w zakładzie dłużej zatrzymywani, jeżeli ich wypuszczenia żądają krewni, lub ich prawni zastępcy. Chorzy niewyleczalni mogą być oddani tylko swym prawnym zastępcom, lub osobom przez tychże wskazanym. Jeżeli z zakładu będą wypuszczone osoby, które władza bezpieczeństwa oddała z powodu grożącego ogółowi niebezpieczeństwa, poprzednio o wypuszczeniu tę władzę należy zawiadomić. Taksamo należy postąpić w razie uwolnie-

nia takich osób na próbę. O wypuszczeniu chorych wyleczonych zostających pod kuratelą należy odnośny sąd zawiadomić.

Zakłady publiczne dla obłąkanych rządzą się własnemi statutami, które muszą być potwierdzone przez ministra spraw wewnętrznych. Zakłady publiczne dla obłąkanych mają czynić doniesienia wyżej wymienione do tychże władz sądowych. Gminy a w szczególności ich organa lekarskie są obowiązane utrzymywać w naoczności tych obłąkanych, którzy nie są umieszczeni w domach obłąkanych i czuwać nad pielęgnowaniem tychże. Chorych na umyśle, którzy nie pozostają pod władzą ojcowską lub opiekuńczą, mają gminy w celu dalszego zarządzenia wskazać temu trybunałowi, do którego okręgu są wcielone. Władze sądowe są obowiązane o ustanowieniu opiekuna i kuratorów dla umysłowo chorych, znajdujących się w zakładach dla obłąkanych zawiadomić te zakłady. (Dz. d. p. z. r. 1874. L. 71).

Przyjmowanie do Kulparkowa i wydalenie. (Tożsamo stosuje się i do Szpitala św. Łazarza w Krakowie). Chorych przyjmuje do zakładu dyrektor na żądanie stron lub władz bezpieczeństwa. Aby chory mógł być przyjęty, należy dyrektorowi przedłożyć: Świadectwo władzy miejscowej z wymienieniem stosunków rodzinnych i majątkowych chorego a także historyą choroby, sporządzoną przez lekarza i poświadczoną przez fizyka powiatowego. Jeżeli oddaje władza bezpieczeństwa, to powinna wymienić fakty. Jeżeli chory ma leczyć się własnym kosztem, to należy jeszcze dołączyć pisemne zobowiązanie tej osoby, która ma spłatę uiszczać. Chorży winni być oddani do zakładu należycie odziani.

Dyrektor zakładu do 24 godzin powinien donieść o przyjeciu chorego trybunałowi pierwszej instancyi.

O zamierzonem wydaleniu chorych wyleczonych, lub nieuleczalnych nie zagrażających publicznemu bezpieczeństwu lub obyczajności i o terminie wydalenia, powinien dyrektor zakładu zawiadomić rodzinę lub prawnego zastępcę, urząd gminy, do której chory jest przynależny, władzę opiekuńczą, jeżeli pod tą władzą zostaje i władzę bezpieczeństwa, jeżeli ona oddała chorego do zakładu ze względów policyjnych.

Przy odbieraniu chorego niewyleczonego, odbierający powinien złożyć dyrektorowi: przyzwolenie władzy opiekuńczej, przyzwolenie gminy, w której chory ma mieszkać i pisemne zobowiązanie się do dalszego pielęgnowania chorego. (Dz. u. k. 1876. 15 Lutego. Nr 6).

Nowe środki lecznicze

podał

Doc. Dr. Ign. Lemberger.

Acetopirynum. Połączenie aspiryny z antipiryną; przedstawia proszek biały, woni słabej kwasu octowego, rozpuszcza się trudno we wodzie. Podaje się w dawkach 0·5—1·0 g. trzy do czterech razy dziennie w reumatyzmie, migrenie i t. p., a nie mniej jako środek przeciw-gorączkowy.

Actol (mlekan srebrowy), przedstawia proszek biały, bez woni i smaku, rozpuszczalny we wodzie i w wyskoku. Środek to działający przeciwgnilnie; używany jest w rozczynach 1:100 do 1:4000, w miejsce trującego sublimatu, do obmywania rąk, pola operacyjnego, do przepłókiwań i t. p.

Agurinum (teobromino-octan sodowy), jest proszkiem rozpuszczalnym we wodzie; zawiera 60% teobrominy. Z powietrza przyciąga wilgoć. Aguryna działa szybko moczopędnie; szczyt działania objawia się po 2—3 dniach podawania. Dawka 1·0 g. 3 razy dziennie.

Albarginum połączenie gelatosy z azotanem srebrowym zawiera 15% Ag. We wodzie ropuszcza się łatwo, działa obojętnie, ulega dyalizie. Znajduje zastósowanie do przepłókiwań i wstrzykiwań w rozczynach 0·1 do 0·2%. W handlu mamy także kołaczyki po 0·2 gr.

Alboferinum jestto środek odżywczy zawierający 90·14% białka, 0·68%, Fe, 0·324% fosforu. Proszek to jasno brunatnej barwy, nie posiadający ani woni ani smaku, który się we wodzie bardzo łatwo i całkowicie rozpuszcza. Podczas gotowania nie wydziela się białko z rozczynu. Stosowany w niedokrewności, zołzach, zboczeniach w trawieniu, w gruźlicy, chorób nerkowych i t. d. Alboferynę w proszku podaje się z kakao, rosołem i t. p. 3—4 łyżeczek dziennie, w handlu istnieją także kołaczyki.

Alsol (Aluminium acetico-tartaricum Athenstaedt) a zatem połączenie podwójne octanu glinowego z winianem. Środek ten zastępuje dotychczas używany „Liquor Bourowii". W handlu znajduje się alsol w stanie stałym

i w rozczynie 50%. Do użytku należy rozczyn 50% rozcieńczyć wodą według potrzeby.

Aphtisinum, jest mięszaniną siarkanu gwajakolo-potasowym z siarkanem petrolo-amonowym. W handlu znany jest w postaci ulepku i kapsułkach żelatynowych. Środek ten okazał się skutecznym w różnych chorobach przewodu oddechowego n. p. nieżytów oskrzeli, rozstrzeni płuc i t. d. a szczególności w gruźlicy przez uśmierzenie kaszlu i nocnych potów. Dawka dla syropu 3—4 łyżki dziennie dorosłym, 1—2 razy dzieciom z wodą, winem i t. p. Kapsułki podaje się tylko dorosłym przez ośm dni po jednej 3—4 razy na dzień później po 2 kapsułki.

Aseptol, Acidum sozolicum — kwas sozolowy, kwas ortofenolosulfonowy. Znany jest w rozczynie 33·5% tworząc ciecz jasną woni słabej, przypominającej kw. karbolowy; rozkłada się łatwo na para-połączenie. Służy w rozczynie 10% jako środek przeciwgnilny zamiast karbolu. Rozczyny jego zawierające glicerynę, olej tłusty, lub wyskok nie działają.

Aspirinum (kwas acetylo-salicylowy); są to igiełki krzystaliczne białe we wodzie trudno rozpuszczalne; kwasy aspiryny nie rozkładają, łatwo to powodują zasady wolne, w których się ten środek rozpuszcza — przyczem się aspiryna rozpada na swoje części składowe. Aspiryna działa przeto dopiero w jelicie. Znajduje zastosowanie z dobrym skutkiem w leczeniu reumatyzmu stawowego i mięśniowego, rwy kulszowej, w zapaleniu opłucnej, nie powodując działania ubocznego. Dawka 1·0 gr. 4—5 razy dziennie.

Asterol, jest połączeniem kwasu para-fenylosiarkowego z azotanem rtęciowo-amonowym i przedstawia proszek brunatnej barwy, który się rozpuszcza trudno w wodzie zimnej, łatwo zaś w gorącej. Rozczyn 4—5‰, który równoważy 1‰ rozczynu sublimatu nie ścina białka. Asterolu używa się jako środka przeciwgnilnego w miejsce sublimatu; asterol działa również trująco natomiast nie działa żrąco jak sublimat.

Beta-Eucainum hydrochloricum jest związkiem zastępującym w działaniu kokainę, a przewyższa tę ostatnią tym, że jest mniej trującą, rozczyny dają się sterylizować, w kroplony rozczyn betaeukainy nie wywołuje zmian akomodacyi ani źrenicy. Do zabiegów okulistycznych i dentystycznych używa się 1—2% rozczynu, do zabiegów ogólno chirurgicznych 2—4%, do pendzlowań błon śluzowych 5%.

Benzosol, Benzoylguajacol, Guajacolum benzoicum, bedzwinian guajacolu. Przedstawia kryształki bezbarwne, bez woni i smaku, bardzo trudno rozpuszczalne w wodzie, łatwo w chloroformie, eterze i wrzącym wyskoku. Środek dezynfekcyjny zalecany w gruźlicy płuc po 0·25 gr., trzy razy dziennie podnosząc tę dawkę powoli do 2·4 gr. *pro die*.

Bismal, Bismutum methyleno digallicum. Proszek szaroniebieski, lekki, rozpuszczający się w alkaliach barwą pomarańczowo-czerwoną. Środek ściągający, podawany w biegunkach w dawce 0·1—0·3 trzy razy dziennie.

Bismutosa, proszek delikatny barwy białej bez woni i smaku. W treści żołądkowej nie doznaje zmiany. Jestto środek ściągający zalecany w biegunkach szczególnie u dzieci wewnętrznie lub lewatywie.

Bromalinum, etylobromek sześciometyleno tetraminu przedstawia kryształki blaszkowate lub też proszek krystaliczny łatwo w wodzie rozpuszczalny. Ogrzewany z węglanem sodowym wywiązuje aldehyd kw. mrówkowego. Środek to zastępujący bromki alkaliów w neurastenii epilepsyi. Dawka 2—4 gr.

Collargolum, (Argentum colloidale Credé). Rozpuszcza się w stosunku 1:25 we wodzie barwą brunatną; rozczyn posiada tę własność, że za dodatkiem białka lub gumy nie wydziela srebra w żołądku pod wpływem kwasu solnego lub mlekowego. Stosuje się: 1) w postaci rozczynu 1:100—1:1000 do przestrzykiwań ran, pęcherza; albo z białkiem kurzem w przebiegu nieżytu żołądka lub jelit w rozczynie 0·1—0·5 : 100·0 podając po łyżeczce kawowej względnie stołowej. 2) w postaci maści „Unguentum Credé“ (Ung. Collargoli) wcierając 1—3 gr. na dawkę raz lub dwa razy dziennie w skórę poprzednio dokładnie oczyszczoną lecz nieuszkodzoną. 3) W postaci Pilulae Argenti Credé majores po 0·01 Argent. colloidale i minores, po 0·05 Argent. colloid. podając maiores po 1—3 pigułek dziennie przed jedzeniem w schorzeniach rdzenia pacierzowego, minores zaś służą do zakładania do ran głębokich lub jam. W postaci baccili, suppositoria, globuli c. Argent. colloidal 2%.

Citrophen, (Cytrynian parafenetidyny) podają w dawce 0·5—1·0 gr. 3 razy dziennie dla dorosłych, a po 0·2—0·3 gr. dla dzieci, jako środek przeciwgorączkowy i kojący bóle nerwowe, a więc w migrenie, gośćcu, grypie, krztuścu i t. p.

Dioninum, chlorek etylo morfinu. Przedstawia proszek biały krystaliczny, smaku słabo gorzkawego, łatwo rozpuszczalny w wodzie i wyskoku. Tak też Dionin przewyższa w działaniu Codein. Stosowany przy kaszlu uporczywym w gruźlicy, nieżycie oskrzeli i t. p. okazał się bardzo cennym środkiem uspokajającym. Dawka 0·02 gr. 2—3 razy dziennie.

Dormiol, (Chloral dwumetylo-etylo-karbinolowy) środek nasenny. Z powodu swojego smaku nie bardzo przyjemnego podaje się dormiol w kapsułkach po 0·5 gr.

Dymolum, (salicylan dydymowy) jest proszkiem delikatnym, bez woni. Stosują go jako zasypkę lub też w postaci 10% maści lanolinowej, celem szybkiego gojenia ran, po oparzeniach, w przebiegu chorób skórnych jak Eczema, Psoriaris, Impetigo contag, Hyperidrosis i t. d.

Eosotum, Creosotum valerianicum jest mieszaniną estrów kwasu kozłkowego z fenolami zawartymi w kreosocie. Przedstawia ciecz ruchliwą w wyskoku i w eterze rozpuszczalną. Grawitz poleca w gruźlicy płuc w postaci kaps. gelatynowych po 0·2 gr. eosotu zawierających 3—6—9 sztuk dziennie.

Epicarinum, w postaci 5% maści lanolinowej albo też w maści ze szarem mydłem ze zawartością do 20% w leczeniu chorób skórnych i świerzbu ze skutkiem stosowany.

Eucasinum, jest to związek sernika z amoniakiem, tworzący się przy przeprowadzaniu par amoniakalnych ponad sernikiem. 30—40 gr. eukasyny odpowiada 24—32 gr. białka. Przedstawia proszek delikatny, rozpuszczający się w wodzie z opalizacyą. Środek odżywczy mający zmniejszać wydzielanie się kw. moczowego.

Eupirinum, związek węglanu etylo waniliny z p. fenetidyną trudno we wodzie rozpuszczalny łatwo zaś w wyskoku, eterze i chloroformie. Jako środek przeciwgorączkowy działa szybko i pewnie, nie powoduje następstw przykrych, ani objawów zatrucia. Dawka 1·0—1·5 gr. pro dosi dorosłym, dzieciom 0·3—0·5 gr.

Europhen, jodek isobutylo-ortokresolu, proszek żółty bez postaciowy, zawierający 28·1% jodu. Środek zastępujący jodoform, stosowany w postaci maści 2·5—3·0—10% lub też w roczczynie eterowym. Wskazania: leczenie wrzodów skórnych gruźliczych, chorób jamy ustnej (Ozaena), wrzodu miękkiego, kiły.

Euguform, produkt kondenzacyjny gwajacolu i aldehydu mrówkowego stanowi proszek bezwonny, bardzo delikatny, który znajduje zastósowanie jako zasypka albo też w postaci maści 5—10% lub gazy euguformowej.

Fersan, środek odżywczy zawiera 81·89% białka 0 12% kwasu fosforowego, a 0·37% tlenku żelazowego, jest to proszek barwy brunatnej, rozpuszczalny we wodzie zimnej i wyskoku rozcieńczonym. Fersan podaje się w ilości 3 do 4 łyżeczek dziennie, w tym celu rozrabia się daną ilość z wodą i dodaje następnie do mleka, herbaty, rosołu, kakao i t. p.

Guajacolum carbonicum, Duotal, węglan pyrokatechino metylowy. Przedstawia proszek krystaliczny obojętny, bez woni i smaku, w wodzie nie rozpuszczalny. Przetwór ten nie działa żrąco i z tego powodu stosują go w gruźlicy w miejsce kreozotu i guajakolu. Dawka 0·5 gr. kilka razy dziennie do 6·0 gr. *pro die*.

Guajacolum phosphoricum i Guajacolum phosphorosum są to środki używane w Francyi w gruźlicy płuc w dawce 0·5—1·0 gr. raz do 4 razy dziennie.

Guajacylum, Calcium guajacolmonosulfonicum, proszek szarawy łatwo rozpuszczalny w wodzie i wyskoku. W rozczynie 2—5—10% do wstrzykiwań podskórnych jako środek miejscowo znieczulający. Znieczulenie następuje po 5—6 minutach.

Guajaperolum, piperidinian guajacolu. Zalecają ten środek w gruzlicy płuc w dawkach 0·3—0·6 gr. dziennie. Przyczynia się do zwiększania apetytu i zmniejsza poty nocne, gorączkę i kaszel.

Hedonal, (metylopropylocarbinol-uretan) środek nasenny. Podaje się go w dawkach 1·5—2·0 gr. w opłatkach w bezsen-

nosci nerwowej, również w melancholii, paranoi, paralyzie ogólnej i t. p. stanach.

Hetokresolum, cynamonian meta kresolowy. Przedstawia proszek biały, krystaliczny, nierozpuszczalny w wodzie, ani glycerynie ani olejach tłustych, trudno rozpuszczalny w wyskoku, łatwo zaś w eterze. Jest to związek działający przeciwgnilnie, stosowany do zasypek granulacyi gruźliczych jużto w stanie czystem już też zmięszany z jodolem lub jodoformem (2:1). Również do wstrzykiwań jako mięszanka hetokresolu 2 cz., jodoformu 1 cz., wody 8 cz. (przegotowanej lub też wody karbolowej). Należy pamiętać, że hetokresolu podobnie jak jodoformu sterylizować nie można.

Holocainum, p - dwuetoxyethenylo - dwufenylamidyn jak i chlorek jego, jest środkiem znieczulającym miejscowo używanym zamiast kokainy do wykonania zabiegów operacyjnych ocznych. Po zakropleniu 2—3 kropel do oka 1% wodnego rozczynu chlorku holokainy, następuje za 15 sek. znieczulenie takowego trwające 10 minut.

Hontinum, jest keratynowanym garbnikanem białkowym przedstawiający proszek barwy jasno brunatnej, bez smaku i woni, który się we wodzie nie rozpuszcza, częściowo zaś w wyskoku i w rozczynach alkalicznych. Działa wybitnie ściągająco i przeciwbiegunkowo. Zalecony ten środek w schorzeniach jelit szczególnie u dzieci. Dawka 0·5—1 0 gr. Kilka razy dzienie a 3—4 gr. na dzień, a dzieciom połowę tych dawek.

Hydrargyrum colloidale, Hyrgol przedstawia masę ziarnistą barwy czarnej, połysku metalicznego, w wodzie łatwo rozpuszczalną. Związek ten przewyższa inne związki rtęci z powodu swej łatwej wessalności, nadto, iż nie działa żrąco i pozwala na dokładne dawkowanie. Do wcierek służy 10% maść w dawce 3 gr., wewnętrznie pigułki zawierające po 0·10 gr. przetworu po 3—5 szt. trzy razy dziennie, do wstrzykiwań podskórnych rozczyn 1—2% wodny.

Ichtargan, związek ichtyolosrebrowy przedstawiający proszek barwy brunatnej, bez woni zawierający 30% srebra. Środek ten zalecony jest jako przeciwrzerzączkowy do przestrzykiwań cewki w rozczynie 0·02—0 2%. Ichtargan niszczy gonokoki.

Ichtoform, związek ichtyolu z formaldehydem. Jestto proszek ciemno - brunatnej barwy, woni przypominającej ichtyol; we wodzie się nie rozpuszcza z glyceryną tworzy zawiesinę. Środek ten stosuje się w biegunkach szczególnie w przebiegu gruźlicy jelit, zalecono również podanie ichtoformu w durze brzusznym bez lub też zastosowaniem kąpieli ichtyolowych. Dawki 0·30—0·5 gr. kilka razy dziennie. Zawiesinę ichtioformową w glicerynie stosują do tamponowania w przypadkach ginekologicznych i leczenia ran.

Ichtyol, ponownie zalecony jest gorąco do leczenia w gruźlicy, ciężkich oparzeń, jaglicy, duru brzusznego. Wprowadzono również dwie nowe postacie ichtylu, a mianowicie: ichtyol z żelazem (Ferrichtol) i ichtyol z wapniem będące

w handlu w kołaczykach 0·1 gr. Ferrichtol stosował *Unna* przy leczeniu całego szeregu chorób skórnych podając 1—2 gr. dziennie obok leczenia miejscowego.

Lactopheninum, związek kw. mlekowego z parafenetidyną pokrewny z fenacetiną. Działa silnie przeciwgorączkowo. Stosują w zapaleniu płuc, durze brzusznym, grypie i t. d. Dawka jako antipyreticum 0·5—1·0 gr. dorosłym, a 0·25 gr. dzieciom, jako antirheumaticum dorosłym *pro die* 5·0 gr.

Nicotinum salicylicum, Eudermolum, przedstawia kryształki bezbarwne, w wodzie i wyskoku rozpuszczalne. Środek ten zalecony jest z bardzo dobrym skutkiem przeciw świerzbowi, mianowicie w postaci maści lanolinowej zawierającej 0·1% salicylanu nikotyny. Ta maść znajduje się również w handlu pod nazwą maści eudermolowej. Nicotinum salicylicum stosują również w Eczema, Herpes, Impetigo i t. d.

Orexinum tannicum, proszek bez smaku i woni przepisywany celem zwiększenia chęci do jadła jakiej brak w początkach gruźlicy płuc, niedokrewności, neurasthenii, hysteryi, dyspesyi, również celem uśmierzenia wymiotów u ciężarnych i po narkozie chloroform. W pierwszych przypadkach podają 1·0—2·0 gr. dwa razy dziennie godzinę lub dwie przed jedzeniem — dzieciom 0·25—0·5 gr. w drugim podaje się 0·3—0·4 gr. 2 razy dziennie przez kilka dni.

Phenosol, jest związkiem kwasu salicylooctowego z pifenetidyną. Proszek to biały krystaliczny, ogrzany z alkaliami rozkłada się na swoje części składowe. Środek to przeciwgorączkowy i przeciwgośćcowy. Dawka 0·5 gr. 2—6 razy dziennie.

Pyramidon, jest dwumetylo-amido-antipyriną przedstawiający biały proszek bez smaku. Jest to środek przeciwgorączkowy. W lecznictwie znajdują również zastosowanie połączenia pyramidonu z kwasem kamforowym już to w postaci soli obojętnej już soli kwaśnej. Pyramidom podają w dawce 0·25—0·3 gr. 3 razy dziennie; związek pyramidonowy kwaśny w dawce 0·75—1·0 gr., a obojętny w dawce 0·5—0·75 gr.

Pyrosalum, jest salicylo-octanem antypiriny, przedstawia kryształki igiełkowate białe. Działanie jak fenosolu w dawce 0·5 gr. dwa do sześciu razy dziennie.

Resaldol, jest związkiem aldehydu chloro-metyleno salicylowego z resorcyną; proszek bezpostaciowy żółty, który się ani we wodzie ani w rozcieńczonych kwasach nie rozpuszcza, z cieczami alkalicznemi natomiast rozpada się i działa wtedy już to jako *antisepticum* już to jako *adstringens*. Stosowany w nieżytach jelit ostrych i przewlekłych. Dawka 3 gr. dziennie.

Roborat, środek odżywczy, z wysoką zawartością fosforu organicz. związanego.

Salipyrinum, związek antipyriny z kwasem salicylowym stanowi proszek krystaliczny biały. Środek przeciwgorączkowy, działa skutecznie w ostrym i przewlekłym gośćcu stawo-

wym, bolach nerwowych, grypie. Dawka 1·0 gr. 3—6 razy dziennie, dzieciom połowę.

Salol, salicylan fenylowy, proszek biały krystaliczny. Stosowany był już dawniej jako środek przeciwgośćcowy w dawce 1—2 gr. kilka razy dziennie, również w nieżytach pęcherza mocz. w rzerzączce, albo jako zasypka, a dzieciom w dysenteryi w dawce 0·15 gr. co 3 godziny. W nowszych skutecznie stosowano salol w przebiegu ospy przez co można było uniknąć ogólnego ropienia, które jest w każdym razie znacznie zmniejszone, a podany w dawkach 0·7—1·0 gr. co 4 godziny — wcześnie powstrzymuje zupełnie od ropienia.

Salophenum, Acetparamidosalolum, salicylan octo-paraamidofenylowy. Przedstawia kryształki bezbarwne w wodzie nierozpuszczalne, łatwo rozpuszczalne w eterze i alkoholu. Środek podawany w gośćcu stawowym ostrym w dawce 4—6 gr. dziennie, w nerwobólach, influenzie, zmniejsza również w dawce po 1·0 gr. bóle po porodowe.

Sidonal, jest związkiem kwasu chinowego z piperazyną. Wprowadzony do organizmu powoduje zmniejszenie się kwasu moczowego, a w miejsce tego pojawia się w moczu kw. hippurowy. W durze w dawkach dziennych 5·0 gr.

Sirolinum, przetwór to gwajakolowy w postaci syropowatej cieczy, smaku przyjemnego i takiejże woni, chętnie przyjmowany przez chorych; nie drażni błon śluzowych łatwo ulega wessaniu i nie działa trująco. Podają w gruźlicy płuc, krtani, w przewlekłych nieżytach oskrzeli, w zołzach, szczególnie zaś w leczeniu dzieci. Dawka dzieciom 2—3 łyżeczek kawowych dziennie, dorosłym 3—6 łyżeczek.

Somatosa, przetwór odżywczy przyrządzony z mięsa, zawierający ciała białkowate w postaci rozpuszczalnej obok soli w mięsie zawartych. 5 gr. somatosy odpowiada 30 gr. mięsa wołowego. Polecony ten przetwór w przebiegu chorób przewłocznych, ciężkich, z upośledzoną funkcyą trawienia. Dawka dla dzieci 15 gr., dla dorosłych 30 gr na dzień.

Stypticinum, indentyczny z chlorkiem kotarniny przedstawia kryształki bezbarwne, rozpuszczalny we wodzie. Środek tamujący krwotoki stosowany zamiast hydrastyny w krwotokach macicznych również w krwotokach nosowych i po wyrwaniu zęba. Dawka 0·05—0·10 gr. Kilka razy dziennie.

Sublaminum, jest to związek siarkanu rtęciowego z etylenodiaminem, który tworzy białe igiełki, łatwo we wodzie rozpuszczalne. Działa przeciwgnilnie w tej samej mierze co sublimat (1·7 gr. sublam. — 1·0 gr. sublimatu) przewyższa zaś ten ostatni tem, że roztwory jego nawet 1:50 nie działają żrąco na naskórek i nie powodują wyprysku łuszczącego się, nie ścinają (1%) białka ani mydła i nie działają na nikel, ani na zimno ani gorąco. Wskazania te same jak sublimat do desinfekcyi. W handlu kołaczyki 1·0 gr.

Tannochrom, jest to związek składający się z tlenku chromowego, taniny i resorcyny i znany jest w handlu jako proszek (Tannochromum liquidum) Stosują do leczenia ran owrzodzeń, jako zasypkę 50% lub 5—10% maść lanolino-

wą. Rozczyn 0·25—0·5% stosują w rzerzączce do wstrzykań cewki, pochwy. Mięszanina tanochromu kwasu salicylowego i łojku z proszkowanego jest skuteczną zasypką przeciw nadmiernemu poceniu się nóg i rąk.

Tannoform, związek kwasu garbnikowego z formaliną używają w mięszance z Talc. venetam 1 : 2 jako zasypka przy nadmiernem poceniu się w ogólności, a wszczególności przeciw nocnym potom u suchotników.

Thigenol, związek zawierający 10% siarki stanowi ciecz brunatną syrupowatą, bez woni, która się we wodzie i glycerynie całkowicie rozpuszcza. Użycie go w stanie czystym lub w postaci maści, past wskazane jest w różnych chorobach skóry (Eczema, Acne, Intertrigo, Scabies, itd). w gośćcu stawowym i mięśniowym — analogicznie jak ichtyol.

Triferrinum, związek paranukleinowo-żelazowy otrzymany z sernika, łatwo ulega włochnieniu nie upośledzając akcyi trawienia. Podają ten środek w niedokrewności, w blednicy, z skutkiem dobrym uzyskując zwiększenie się ilości hemoglobiny do 90%.

Urosinum, Lithium chinicum, związek litu z kwasem litowym znajdujący się w handlu jako rozczyn 50% lub też w kołaczykach po 0·5 Lith. chinicum. Zalecają w durze — w dzień ostrego napadu 6—10 kołaczyków na dzień zażyć, a później przez kilka tygodni po 4—6 kołaczyków *pro die*.

Urotropinum, produkt kondensacyjny amoniaku i formaldehydu jako Diurecticum, zalecany został w ostatnich czasach w przebiegu nieżytu pęcherza, wśród duru brzusznego jako silnie bakteryobójczy.

Validolum, związek kwasu kozłkowego z mentolem stosują jako analepticum, w różnych stanach hysteryi, w migrenie po ostrych zatruciach alkoholowych, w nerwicach odruchowych, gastralgii i jako stomachicum. Znany i stosowany jest związek Validolu z kamforą: Validolum camphoratum.

Valyl, kwas dwuetyloamido-kozłkowy ponieważ łatwo ulega utlenieniu znajduje się w handlu w kapsułkach żelatynowych po 0·125 gr. walylu. W hysteryi, neurastenii, hypochondryi, newralgii po 4—6 kapsułek dziennie.

Yohimbinum „Spiegel", jest alkaloidem z kory Yohimbehe, który się łatwo rozkłada pod wpływem powietrza i światła, z tego też powodu używa się w lecznictwie chlorek yohimbiny. Podają w niedomodze płciowej — per os 10—15 kropel trzy razy dziennie, 1% rozczynu wodnego, albo też 3—4 kołaczyków po 0·005 gr. chlorku yohimbiny, także stosują injekcye podskórne $^1/_4$—$^1/_2$ strzykawki 3 razy dziennie rozczynu 1% wodnego. Nadmierne dawki yohimbiny powodują ślinotok, co może być wskazówką ostrzegającą przy podawaniu tego leku.

Praktyczne wskazówki karmienia niemowląt.

I. karmienie piersią.

(mlekiem kobiecem t. j. matki lub mamki).

Mleko jest zawiesiną tłuszczu w cieczy zawierającej białko, cukier, sole. W mleku kobiecem znajdują się te składniki w następującym stosunku: 87·41 wody; 2·29 białka; 3·78 tłuszczu; 6·21 cukru; 0·31 soli. *Białko* (postaci mętu pyłkowego) zawarte w mleku jest w znacznej części sernikiem (kaseiną) obok tego są albuminy i hemialbumozy. Odsetek białka jest największy w pierwszych miesiącach karmienia, zmniejsza się w późniejszych miesiącach. *Tłuszcz* mleka kobiecego znajdujący się w postaci mniejszych lub większych kuleczek (posiadających osłonkę) jest czystą mieszaniną tryglycerydów kwasu tłuszczowego. Ilość jego odsetkowa waha w rozległych granicach, średnio przyjmujemy 3·6. Ilość tłuszczu wzmaga się w późniejszych miesiącach karmienia — mleko kobiet młodszych jest bogatsze w tłuszcz niż starszych; więcej jest go wieczorem niż rano; nawet podczas samego aktu ssania zmienia się mleko: jest z początku chudsze i obfitsze w białko, później tłuściejsze, a w białko uboższe. Dyeta karmiącej prawie nie wpływa na skład mleka. *Sole* mleka są potas, sól, wapń, magn, żelazo, fosfor. *Drobnoustrojów* mleko kobiety zdrowej nie zawiera.

Ponieważ jedynie żywienie mlekiem kobiecem a w pierwszym rzędzie mlekiem matki daje pewność odpowiedniego rozwoju dziecka dlatego z reguły do tego dążyć należy, aby wszystkie matki swoje dzieci karmiły. Wyjątek stanowią ostre ogólne choroby matki (febr. puerp. typhus abdomin., pneumonia i t. d.) chociaż i w tych przypadkach przy łagodnym przebiegu tych chorób dziecko może być zatrzymane przy piersi. Powinna karmić swoje dziecko matka kiłowa jeśli także dziecko jest wrodzoną kiłą dotknięte. Nie powinna karmić dziecka matka dotknięta gruźlicą, o nienormalnym stanie psychicznym (histeria, morphinismus i t. d.) Mogą też stanowić przeciwskazane do karmienia pewne choroby sutek lub brodawek.

Pierwiastki należy jeszcze w czasie ciąży do karmienia przygotować a to przez obmywanie piersi coraz zimniejszą

wodą, nacieranie tychże. Płaskie brodawki należy wyciągać palcami lub przyrządami gumowemi, zakazać noszenia obcisłych sznurówek i t. d.

Kobieta karmiąca powinna przestrzegać hygienicznego trybu życia unikać wzruszeń nadmiernych ruchów (tańca, jazdy konnej) i t. d. dyeta nie powinna wiele odbiegać od dotychczasowego sposobu życia, wskazane są potrawy mleczne, dużo płynów, lekkie piwo, lekkie wino; unikać należy ostrych przypraw, kwaśnych sosów, alkoholów. Karmiącym nie podawać niekt. leków jak: kali jodat., acid. salicyl., narkotyków i t. d. Brodawki należy po każdem ssaniu obmywać, w razie pękania brodawek używać osłaniaczy.

Wbrew panującym przesądom należy w prawidłowych stosunkach przystawić dziecko do piersi w 4—6 godzin po porodzie. Unika się w ten sposób zbytniego napełnienia sutków, noworodek nie odzwyczaja się od ruchów ssania i nie traci tyle na wadze, ileby tracił głodząc się w pierwszych dniach życia; pierwsze te karmienia mogą być krótkie, ilość wyssanego pokarmu zwykle nie przekracza 20—30 gramów. Jakkolwiek w pierwszych dniach po porodzie mleko w gruczołach sutkowych zawarte (siara) znacznie różni się od późniejszego mleka to mimoto niesłusznym jest zapatrywanie o szkodliwości tego mleka, zbytecznem zatem a nawet szkodliwem podawanie środków przeczyszczających w pierwszych dniach życia.

Już od samego początku należy baczyć na to, ażeby dziecko karmione było co 3 godziny a to dlatego, ażeby umożliwić antyseptyczne działanie kwasu solnego, który zjawia się jako wolny HCl., dopiero w końcu 2-giej godziny po przyjęciu pokarmu. Wprowadzona przed trzema godzinami świeża ilość pokarmu wiąże natychmiast wywiązujący się HCl. a uniemożliwiając przez to jego działanie antyseptyczne doprowadza do rozkładu sernika, (następnie wzdęć, kolki i t. d.) Wyjątek z tego ogólnego prawidła uczynić można dla dzieci słabych niedonoszonych, które b. małe ilości mleka przyjmują i dlatego w pierwszych tygodniach karmione być mogą co 2 godziny.

10—15 minut wystarcza zupełnie dziecku zdrowemu aby wyssało odpowiednią ilość mleka, nigdy nie należy pozwalać na usypianie dziecka przy piersi.

Zwykle pozostawiamy niemowlę do 5—7 miesiąca (aż do wyklócia się pierwszych zębów) wyłącznie przy piersi, później podajemy obok piersi odpowiednio przyrządzone mleko krowie wreszcie kaszki, mączki, tak aby odstawienie nie zaskoczyło dziecka nieprzygotowanem. Zupełne *odłączenie dziecka od piersi* następuje zwykle między miesiącem, 10—12 chociaż pod tym względem należy indywidualizować. Pamiętać jednak należy aby nie odstawiać dziecka odrazu t. j. nie przyuczywszy go poprzednio do mleka krowiego i innych pokarmów, aby nie odstawiać dziecka w letnich miesiącach (od maja do września), pod każdym warunkiem nie odstawiać niemowle chore, zwłaszcza w razie choroby przewodu pokarmowego.

Natomiast należy dziecko *wcześniej odłączyć*, jeśli zauważymy u karmiącej szybki ubytek pokarmu a stratę na ciężarze

ciała u dziecka; bezwarunkowo jeśli karmiąca zajdzie w ciążę, poroni. Pojawiająca się regularność nie jest bezwzględnem wskazaniem do odłączenia dziecka.

W razie gdy matka nie może karmić staramy się zastąpić ją mamką, datą porodu do matki zbliżoną. Różnica 3-ch miesięczna jest w danym razie dopuszczalną; chętniej bierzemy mamkę z pokarmem trochę starszym niż odwrotnie. Dokładnem badaniem począwszy od skóry, włosów a skończywszy na częściach rodnych, pamiętając o możliwej obecności kiły i gruźlicy, staramy się nabrać przekonania o zdrowiu mamki, wreszcie badamy sutki, brodawki i mleko. Pierś kobiety posiadającej obficie mleko nie wiotczeje nawet po ssaniu; przy ucisku strzyka mleko kilkoma promieniami — brodawki powinny na 1—2 ctm. wystawać i łatwo dać się uchwycić. Ilość mleka oznaczyć można mierząc za pomocą pompki odciągnięty pokarm w ciągu doby; lub też ważąc dziecko przed i po ssaniu. Jakość mleka zbadać można osobnymi przyrządami; badania mleka na paznogciu, lub przez wpuszczenie kropli do szklanki z wodą nie dają żadnego pojęcia o jakości mleka. Pośrednio dać nam może pojęcie o tem stan dziecka kobiety badanej. — *Badania dziecka mamki nigdy też pomijać nie należy*. Pod drobnowidem w mleku prawidłowem znajdujemy drobne kuleczki tłuszczowe; nie powinno w nim być dużych kul tłuszczu, ciał siarowych, ciałek krwi lub ropy. Sztucznie flaszką karmione dzieci nie chwytają piersi odrazu — kilkakrotnie jednak powtarzane próby przecież czasami doprowadzają do celu.

Jeśli matka karmić dziecka nie może a mamki dostarczyć nie jest wstanie uciekamy się do

II. karmienia sztucznego.

Celem naszym w tym razie jest naśladować naturę i podać dziecku pokarm zbliżony składem swoim i własnościami do mleka kobiety. Nadaje się do tego najlepiej mleko zwierząt, z praktycznych względów *mleko krowie*. Odmienny skład jednak tych dwu mlek i możliwość zanieczyszczenia bakteryami mleka krowiego, które od chwili udoju, aż do chwili spożycia uledz może zakażeniu wskazują same na trudności w przeprowadzeniu sztucznego żywienia dzieci.

Chcąc uniknąć podania dziecku mleka zakażonego należy zachować pewne ostrożności przy dojeniu (odpowiednio urządzona obora, naczynia wyparzone i wysuszone i t. d.). Mleko zaraz po udojeniu przegotować i trzymać w chłodzie. Jednorazowe przegotowanie (wrzenie przez 5—10 min.) niewyjaławia wprawdzie mleka poprzednio zakażonego, powstrzymuje jednak rozwój drobnoustrojów i wystarcza w zupełności do celów sztucznego żywienia, jeśli tylko mleko po przegotowaniu trzymane będzie w chłodzie i pozostanie w tem samem naczyniu w którem się gotowało. Dłuższe gotowanie, czyni mleko mniej strawnem. Flaszka dla dziecka powinna być jak najprostsza, bez korka i węża gumowego, często wyparzana, ssawkami wprost na flaszkę nasadzanemi.

Doskonałe usługi oddaje przyrząd Soxhleta, którego zasadą jest, że każda porcya mleka przegotowaną jest w tej samej flaszce, w której dziecko dostaje ją poźniej do wypicia.

Trudniejszą do wyrównania jest różnica jaka zachodzi między mlekiem kobiecem, a krowiem co do stosunku i jakości poszczególnych składników. Jeśli porównamy skład mleka krowiego z mlekiem kobiecem, przekonamy się że mleko krowie zawiera znacznie więcej białka (3·6) prawie tą samą ilość tłuszczu (3·78) i mniej cukru (4·8). Tych ilości białka (sernika) dziecko strawić nie może, rozcieńczamy więc niezbierane mleko wodą (w razie rozwolnień klejkiem) w stosunku 1:3, 1:2, 1:1, zależnie od wieku a niedostateczną ilość cukru uzupełniamy dodaniem cukru trzcinowego lub lepiej mlecznego. Jeśli w postępowaniu tem przestrzegać będziemy czystości, świeżości mleka i t. d. a zwłaszcza 3-godzinnego żywienia które tutaj tem ściślej powinno być wykonane, to uda nam się pewną część dzieci wychować. Znajdą się jednak i takie, które przy tym sposobie żywienia będą traciły na ciężarze, wystąpią objawy niestrawności i t. d. Pochodzi to ztąd, że mleko rozcieńczone wodą jest chude, sprowadza więc zatwardzenia a ponieważ mniejsza jego wartość odżywcza wynagrodzona być musi ilością przyjmowanego pokarmu, wytwarza się więc u tych dzieci rozstrzeń żołądka, wzdęcia i t d. W tych przypadkach należy do rozcieńczonego mleka niezbieranego dodawać śmietanki lub wprost mieszać śmietankę z wodą w stosunku 1:6—1:3.

Podane w ostatnich czasach t. zw. *mleko tłuste* prof. Gaertnera odpowiada stosunkiem poszczególnych składników mleku kobiecemu i oddaje dobre usługi w żywieniu niemowląt. W całem przeprowadzeniu sztucznego żywienia uwzględnioną być winna zasada indywidualizowania; miarą powodzenia dziecka przy stosowaniu tego lub owego sposobu jest kontrola ciężaru ciała za pomocą wagi.

Zachodzą przypadki w których dzieci nie znoszą ani mleka ani śmietanki, ani żadnych przeróbek mleka świeżego, wtedy uciekamy się do przetworów mleko zastępujących i tak: *Kufeka* mączka, *Nestla* mączka, *Anglo Swiss Co* (Cham), *fosfatynę* Faliera, *Franco Swiss Milkfood, Knorra* mączka, *Mellinsfood, Ridge Patentfood, Löflunda* mączka, *Meringa* mączka, i t. p. Zamiast śmietanki świeżej dodawać można w odpowiednich przypadkach sztuczną śmietankę „Biederts Rahmgemenge" - Ramogen (wyrabiana także z dodatkiem somatozy).

Wzrost i przybieranie na ciężarze u noworodka: *Przeciętna długość* noworodka wynosi 49—50 ct., dalszy wzrost odbywa się w ten sposób, że w 1 r. przybytek wynosi 20 ct., w 2 r. 10 ct., w 3 r. 7 ct., od 4—6 ct., tak, że w 15 r. życia długość ciała = 157 ct.

Przeciętny ciężar = 3200—3500 gr. w pierwszych dniach traci noworodek około 200 gr. w 8 dniu waży tyle co w pierwszym. Od 9 dnia, w odpowiednich warunkach przybiera w 1 r. życia *dziennie* w kwartale I. po 25—30, II. 20—18, III. 17—12, IV. 10—6 gr.

Lekarze Polacy ordynują podczas sezonu:

Ahbazya: Dr. X. Gorski, Dr. H. Ebers, Dr. B- Kostecki.
Baden pod Wiedniem: Dr. H. Kümmerling.
Biarritz: Dr. Bohdanowicz.
Chudowa: Dr. Oświecimski.
Cieplice czeskie: Dr. R. Binder.
Cieplice trenczyńskie: Dr. Filipkiewicz, Dr. Wobr.
Cirkvenica: Dr. H. Ebers.
Copoty: Dr. Sterling.
Elster: Dr. Błociszewski.
Francensbad: Dr. Rosner, Dr. Steinberg, Dr. Zeitner.
Gleichenberg: Dr. Bulikowski.
Gries: Dr. Nazarkiewicz.
Hall: Dr. Feuerstein.
Iwonicz: Dr. J. Wernicki, Dr. Staniszewski, Dr. Stauber, Dr. Weigel, Dr. Lanes.
Karlsbad: Dr. Hassewicz, Dr. Oskar Kaufmann, Dr. M. Kaufmann, Dr. Kołaczkowski, Dr. Kostecki, Dr. Kretowicz, Dr. Kropf. Dr. Maleszewski. Dr. Moraczewski, Dr. Rosenzweig, Dr. Scharf, Dr. Süsskind, Dr. Toepfer, Dr. Wittlin.
Kissingen: Dr. F. Chłapowski.
Kołobrzeg: Dr. Weissenberg.
Kossów: Dr. Tarnawski, (lecznica).
Krynica: Dr. Aronsohn, Dr. Aschkenazy, Dr. Cercha, Dr. Dębicki, Dr. Ebers, Dr. Glüksmann, Dr. Grabowicz, Dr. Kmietowicz, Dr. Kopf. Dr. Lorentski, Dr. Piotrowski, Dr. Skórczewski, Dr. Tyszecki, Dr. Wąsowicz, Dr. Zarzycki.
Landeck: Dr. A. Chłapowski, Dr. Ostrowicz, Dr. Pomorski.
Luchaczowice: Dr. Spielmann.
Lussinpiccolo: Dr. F. Wobr.
Maryenbad: Dr. Harajewicz, Dr. M. Kaufmann, Dr. J. Schermant.
Meran: Dr. Binder.
Morszyn: Dr. Świątkowski.
Nauheim: Dr. Jankowski.
Nizza: Dr. Heyman, Dr. Tymowski.
Nordernay: Dr. Panieński.
Rabka: Dr. Lang, Dr. Supiński.
Reichenhall: Dr. Jaruntowski, Dr. Sadowski.
Reinerz: Dr, Stan.
Rymanów: Dr. Dukiet, Dr. Regiec, Dr. Bielecki, Dr. Eisenstein.
Salzbrunn: Dr. Grabowski.
San - Remo: Dr. Ostrowicz.
Sassów: Dr. Burzyński.

Szczawnica: Dr. Górski, Dr. Hammerschlag, Dr. L. Korczyński, Dr. Kołączkowski, Dr. Kruszyński, Dr. Singer, Dr. Kretz.
Truskawiec: Dr. Pelczar, Dr. Krzyżanowski, Dr. Praschil, Dr. Frey, Dr. Węclewski, Dr. Mindes, Dr. Selzer.
Vichy: Dr. Biernawski.
Wienbaden: Dr. Mierzwiński.
Wysowa: Dr. Ozga
Zakopane: Dr. Chramiec, Dr. Chwistek, Dr. Dłuska, Dr. Dłuski, Dr. Gaik, Dr. Gawlik, Dr. Janiszewski, Dr. Majewicz, Dr. Tabor, Dr. Wojczyński, Dr. Żychoń.
Zegiestów: Dr. T. Piotrowski.

WYRZYNANIE SIĘ ZĘBÓW

w warunkach normalnych.

a) mlecznych.

2 środkowe siekacze dolne	w	6—8 m.
4 siekacze górne, z początku środkowe potem boczne	„	10—12 „
4 pierwsze zęby trzonowe oraz siekacze boczne dolne wyrzynają się w porządku następującym: naprzód 2 przednie trzonowe górne, potem 2 boczne siekacze dolne i w końcu 2 przednie trzonowe dolne	„	15—18 „
4 kły — naprzód 2 górne potem 2 dolne	„	18—24 „
4 górne trzonowe	„	30—36 „

b) trwałych.

4 pierwsze trzonowe duże wyrzynają się	w	6—7 roku
4 siekacze środkowe	„	7—8 „
4 siekacze boczne	„	8—9 „
4 pierwsze trzonowe małe	„	9—11 „
4 drugie trzonowe małe	„	10—12 „
4 kły	„	11—13 „
4 trzonowe duże	„	12—14 „
4 zęby mądrości	„	17—25 „

NACZELNE WŁADZE SANITARNE.

Przy ministerstwie spraw wewn.
Dr Kusy Emanuel, c. k. Szef sekcyi i ref. sanit.

NAJWYŻSZA RADA ZDROWIA.

(K. k. oberster Sanitätsrath).

Przewodniczący:
Prof. Vogel August r. dw.

Zastępca przewodniczącego:
Prof. Ludwik Ernest, r. d. Prof.

Członkowie zwyczajni:

Prof. Dr Chrobak Rudolf r. d.
Prof. Dr Braun Gustaw r. d.
Prof. Dr Drasche Antoni r. d.
Dr Dvořák Jan p. sejm.
Prof. Dr Exner Zygmunt r. d.
Prof. Dr Gruber Maksym. r. d.
Prof. Dr Jaksch Rudolf.
Prof. Dr Kratschmer Floryan,
Dr Kusy Emanuel j. w.
Dr Mucha Wiktor, Dyr. szp. p.
Prof. Dr Polansky Stan.
Prof. Dr Weichselbaum An. r. d.
Prof. Dr Wagner Juliusz.

Członkowie nadzwyczajni:

Prof. Dr Gruber Franciszek r. d.
Dr Hellmann Alojzy (Aptekarz).
Prof. Dr Inama-Sternegg Karol.
Dr Daimer J., radca sekc. w Min.
Grüner Robert (Aptekarz).
Koller Aleksander r. d.
Kremel Alojzy (Aptekarz).
Muhl Fryderyk r. d.
Sperk Bernhard, radca sekc. Min i refer. weteryn.

C. K. KRAJOWA RADA ZDROWIA.

Skład i zakres takowej, jako ciała obradującego i doradczego, oznaczony jest ustawą z dnia 30 Kwietnia 1870 r. dz. ust. p. Nr. 68 o organizacyi publicznej służby zdrowia.

Przewodniczący:

Czyżewicz Adam, Dr med. i mag. poł., c. k. prof. poł. i prym. szp. p. we Lwowie.

Zastępca przewodniczącego:

Opolski Wiktor, Dr med., prym. szp. p. we Lwowie, c. k. radca rządowy.

Członkowie:

a) ze strony Rządu:

Prof. Dr Bądzyński Stanisław.
Prof. Dr Czyżewicz Adam j. w.
Dr Festenburg Edward.
Prof. Dr Kadyi Henryk.
Dr Merunowicz Józef j. n.
Dr Opolski Wiktor j.w.
Doc. Dr Schramm Hilary.

b) ze strony Wydziału krajowego:

Dr Merczyński Emil, dyr. szp. ś. Zofii.
Prof. Dr Machek Emanuel.

c) Delegaci Izb lekarskich:

Zobacz Izby lekarskie.

WŁADZE SANITARNE W GALICYI.

Departament sanitarny c. k. Namiestnictwa galic. we Lwowie.

Dr Merunowicz Józef, c. k. radca Dworu, referent sanitarny krajowy.

Biuro sanitarne:

Dr Lachowicz Zdzisław, c. k. inspektor sanit., radca ces.
Dr Barzycki Józef, c. k. insp. sanit., radca cesarski.
Dr Krzyżanowski Kalikst. c. k. lekarz powiat.
Dr Haim Leopold c. k. konc. sanit.
Dr Kubisztal Stanisław " "
Dr Szulisławski Adam " "

Biuro weteryn.:

Ponicki Franciszek c. k. weteryn. kraj.
Harasymowicz Dyonizy, c. k. inspektor weterynar.
Lang Henryk c. k. st. wet. pow.

Starsi lekarze powiatowi: (VIII ranga).

Dr Zaleski Eustachy. Dr Werner Karol. Dr Gładyszowski Emil. Dr Wągrowski Karol. Dr Zawadziński Stanisław. Dr Serkowski Bolesław. Dr Rosner Maksym. Dr Skibicki Adam. Dr Wurst Adolf. Dr Obtułowicz Ferdyn. Dr Dembowski Mieczysław. Dr Bielański Gustaw. Dr Pietrzycki Antoni. Dr Litwinowicz Orest. Dr Czyżewicz Władysław. Dr Marynowski Mieczysław.

Lekarze powiatowi: (IX ranga).

Dr Nycz Wincenty. Dr Berggrün Adolf. Dr Ciepielowski Kazimierz. Dr Frydman Zenon. Dr Dorożyński Jakób. Dr Lic Henryk. Dr Jendl-Sausenhofen Ignacy. Dr Filewicz Jan. Dr Dzikowski Zygmunt. Dr Jabłoński Jacek Stanisław. Dr Hirschler Mieczysław. Dr Coghen Antoni. Dr Danielski Jan. Dr Kramarzyński Mieczysław. Dr Balicki Stanisław. Dr Sobolewski Franciszek. Dr Głowiński Wincenty. Dr Witkowski Edward. Dr Kownacki Józef. Dr Loewy Alojzy. Dr Lebedowicz Emil. Dr Sciborowski Kazimierz. Dr Krzyżanowski Kalikst. Dr Bednarski Jan. Dr Schmidt Filip. Dr Kuhn Adolf. Dr Peters Józef. Dr Friedberg Józef. Dr Opieński Jan. Dr Momidłowski Walery. Dr Szajna Józef. Dr Gawlikowski Stanisław. Dr Warzycki Bronisław. Dr Slączka Antoni. Dr Teodorowicz Tadeusz. Dr Szczepański Włodzimierz. Dr Pohorecki Władysław. Dr Nycz Henryk. Dr Stokłosiński Franciszek. Dr Karpiński Stanisław. Dr Żukotyński Franciszek. Dr Iwański Karol. Dr Bory Julian. Dr Hyżycki Cyryl. Dr Milewski Tadeusz. Dr Piotrowski Edward. Dr Fuchs Leon.

Koncepiści sanitarni: (X ranga).

Dr Borysiewicz Wiktor. Dr Biesiadzki Antoni. Dr Gołębiowski Karol. Dr Haim Leopold. Dr Bąkowski Teofil. Dr Szaynowski Maryan. Dr Dolnicki Cyryl. Dr Jastrzębski Aleksander. Dr Mossor Kazimierz. Dr Tyszkowski Leon. Dr Małaczyński Roman. Dr Michalik Józef. Dr Mieroszewski Kazimierz. Dr Lubowiecki Józef. Dr Josse Eugeniusz. Dr Janikiewicz Stanisław.

Asystenci sanitarni:

Dr Mosler Maksymilian. Dr Kurasiewicz Józef. Dr Lic Feliks. Dr Soniewicki Teodor. Dr Godłowski Aleksander. Dr Serkowski Roman. Dr Orski Jan. Dr Kowalewski Edmund. Dr Kropaczek Franciszek. Dr Kurzyniec Wojciech. Dr Stasina Antoni. Dr Czerwiński Władysław. Dr Jarocki Piotr. Dr Sobieszczański Ludwik. Dr Baczyński Eustachy. Dr Zatlokal Rudolf. Dr Stangenhaus Aleksander. Dr Kondratowicz Andrzej. Dr Kubisztal Stanisław. Dr Sękiewicz Franciszek. Dr Udziela Maryan. Dr Palester Henryk. Dr Biliński Mieczysław. Dr Szulisławski Adam. Dr. Kaczyński Stanisław. Dr Stablewski Wacław. Dr Łobaczewski Adam.

KRAKÓW.

DO IZBY LEKARSKIEJ W KRAKOWIE

wybrano w roku 1902. *)

Z Krakowa członkami: Dr Łazarskiego, Dr Kwaśnickiego, Dr Trzebickiego, Dr Schoenguta.

Zastępcami: Dr Raczyńskiego, Dr Rutkowskiego, Dr Żuławskiego, Dr Gwiazdomorskiego.

Z I. grupy wyborczej członkiem: Dr Opydę, *zastępcą:* Dr Bogdanika;

z II. grupy członkiem: Dr Aronsohna, *zastępcą:* Dr Smorągiewicza;

z III. grupy członkiem: Dr Kijasa, *zastępcą:* Dr Zielińskiego;

z IV. grupy członkiem: Dr Ćwiklicera, *zastępcą:* Dr Galanta;

z V. grupy członkiem: Dr Walczyńskiego, *zastępcą:* Dr Bernadzikowskiego;

z VI. grupy członkiem: Dr Jabłońskiego, *zastępcą:* Dr Zgórskiego;

z VII. grupy członkiem: Dr Dietziusa, *zastępcą:* Dr Fleszara.

Do Izby lekarskiej krakowskiej należą następujące powiaty:

Biała, Bochnia, Brzesko, Brzozów, Chrzanów, Dąbrowa, Dobromil, Gorlice, Grybów, Jarosław, Jasło, Kolbuszowa, Kraków, Krosno, Łańcut, Limanowa, Lisko, Mielec, Myślenice, Nisko, Nowy Sącz, Nowy Targ, Pilzno, Podgórze, Przeworsk, Ropczyce, Rzeszów, Sanok, Strzyżów, Tarnobrzeg, Tarnów, Wadowice, Wieliczka, Żywiec.

*) Izba dotychczas nie ukonstytuowała się.

TOWARZYSTWO LEKARSKIE KRAKOWSKIE.

Tow. lek. krakowskie założone w roku 1867 na mocy statutu zatwierdzonego reskryptem c. k. Namiestnictwa z d. 12 marca. 1867 — obecnie obowiązuje statut z r. 1883. — Na mocy statutu zubożeli członkowie czynni, oraz wdowy i sieroty po członkach czynnych mają prawo zapomogi i pensyi stałej z funduszów Tow. lek. galicyjskiego.

Towarzystwo wydaje „Przegląd lekarski" — czasopismo tygodniowe założone w r. 1862 przez ówczesne Towarzystwo naukowe, gdy to ostatnie przeobrażone zostało na c. k. Akademię Umiejętności, „Przegl. lek." przeszedł w r. 1873 na własność Tow. lek. krak. i od tego czasu staraniem onegoż wychodzi.

Tow. lek. krak. liczyło z końcem roku 1901 członków honorowych 14, czynnych 150, korespondentów 54.

Zarząd Towarzystwa spoczywa według §. 17 i 18 statutu w rękach komitetu, którego skład w r. 1902 jest następujący:

Prezes: Prof. Dr Kostanecki Kazimierz.

Wiceprezes: Prof. Dr Nowak Julian.

Sekr. stały: Doc. Dr Rutkowski Maksymilian.

Skarbnik: Dr Gwiazdomorski Jan.

Sekr. doroczny: Dr Landau Jan.

Bibliotekarz: Dr Gliński Konrad.

Przewodniczący kom. przemysł.: Prof. Dr Korczyński Edw.

Przewodniczący kom. sprawozd: Prof. Dr Wachholz Leon.

Przewodniczący budowy własnego domu: Dr Bielański Gust.

Przewodniczący kom. redakcyjnej „Przeglądu lekarskiego": Dr Kwaśnicki August.

Podskarbi komitetu redakcyjnego: Doc. Dr Raczyński Jan.

Przewodniczący kom. słown.: Prof. Dr Browicz Tadeusz.

WYDZIAŁ LEKARSKI W KRAKOWIE

i zakłady tegoż.

Zakład anatomii opisowej.

(Ulica Kopernika 12. Tel. 328).

Dyrektor: Prof. Kazimierz Kostanecki. *Asystent I*: Doc. Dr Adam Bochenek. *Asystent II:* Doc. Dr Emil Godlewski. *Demonstrator I:* Dr Jarecki Tadeusz. *Demonstrator II:* Dr Nowicki W.

Zakład fizyologiczny.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka. Tel. 166 e).

Dyrektor: Prof. Napoleon Cybulski. *Asystent I:* Doc. Dr Stan. Maziarski. *Asystent II*: Dr Michał Kirkor *Demonstrator*: Skórski Włodzimierz.

Zakład chemii lekarskiej.

(Ulica Kopernika, 12).

Dyrektor: Prof. Aleksander Stopczański. *Asystent*: Dr fil. Nowak Włodzimierz.

Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka. Tel. 166 d).

Dyrektor: Prof. Dr Karol Klecki. *Asystent*: Dr Adam Wrzosek. *Demonstrator*: Bolesław Rzegociński.

Zakład anatomii patologicznej.

(Tamże. Tel. 166 b).

Dyrektor: Prof. Dr Tad. Browicz. *Asystent I*: Prof. Dr Stanisław Ciechanowski. *Asystent II*: Dr Konrad Gliński.

Zakład farmakologiczny.

(Tamże. Tel. 166 c).

Dyrektor: Prof. Dr Józef Łazarski. *Asystent*: Doc. Dr med. i Mag. farm. Ignacy Lemberger. *Demonstrator*: Mag. farm. Jan Rożański.

Zakład hygieny.

(Ulica Strzelecka 7. Tel. 302).

Dyrektor: Prof. Odon Bujwid. *Asystenci*: Dr Franciszek Bernaciński. Dr Roman Nitsch.

Zakład Weterynaryi.

(Ulica św. Jana 20).

Dyrektor: Prof. Dr Jul. Nowak. *Asystent*: Dr Stanisław Droba.

Zakład medycyny sądowej.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka. Tel. 166 f).

Dyrektor: Prof. Dr Leon Wachholz. *Asystent*: Dr Stefan Horoszkiewicz.

Klinika lekarska.

(Ulica Kopernika 5. Tel. 306).

Dyrektor: Prof. Dr. Edw. Sas Korczyński- *Asystent I*: Dr Stanisław Benedykt Kwiatkowski. *Asystent II*: Dr Józef Latkowski. *Asystent III*: Dr Kazimierz Flis. *Elew I*: Dr Erwin Mięsowicz. *Elew II*: Dr Ludwik Wilczyński. *Elew III*: Dr Stanisław Gólski. *Elew IV*: Vacat.

Klinika chirurgiczna.

(Ulica Kopernika 40. Tel. 29).

Dyrektor: Prof. Dr Bronisław Kader. *Asystenci*: Dr Bolesław Gerżabek, Dr Stan. Przybylski, Dr Gustaw Zaręba. *Elew I*: Dr Adolf Klęsk. *Elew II*: Vacat.

Klinika okulistyczna.

(Ulica Kopernika, 40. Tel. 329).

Dyrektor: Prof. Dr Bolesław Wicherkiewicz. *Asystent I*: Doc Dr Kazimierz Majewski. *Asystent II*: Dr Wincenty Witaliński.

Klinika położniczo-ginekologiczna.

(Ulica Kopernika 5. Tel. 27).

Dyrektor: Prof. Dr Henryk Jordan. *Asystenci*: Dr Stanisław Dobrowolski, Dr Wiktor Stankiewicz, Dr Bruno Wojcichowski.

Klinika chorób dziecięcych.

(W Szpitalu św. Ludwika, ulica Strzelecka, 2. Tel. 170).

Dyrektor: Prof. Dr Maciej Leon Jakubowski. *Asystent*: Dr Ksawery Lewkowicz. *Elew:* Dr Tadeusz Żeleński.

Klinika chorób skórnych i wenerycznych.

(Szpital św. Łazarza).

Dyrektor: Prof. Dr Władysław Reiss. *Asystent*: Dr Józef Pacyna. *Elew:* Dr Jan Lenartowicz.

Oddział laryngologiczny jako klinika laryngologiczna.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Dr Przemysław Pieniążek. *Asystent*: Dr Franciszek Nowotny.

Oprócz powyżej wymienionych prof. dyrektorów zakładów należą do wydziału lekarskiego:

Profesorowie nadzwyczajni:

Stanisław Domański, p. n. *Chorób nerwowych.*
Walery Jaworski, p. n. *Chorób wewnętrznych.*
Stanisław Pareński, p. n. *Chorób wewnętrznych.*
Rudolf Trzebicky, n. p. *Chirurgii.*
Stanisław Ponikło, tyt. prof. n. *Chorób wewnętrznych.*
Karol Żuławski, tyt. prof. *Psychiatryi.*
Julian Nowak, p. n. *Weterynaryi.*
Stanisław Ciechanowski p. n. *Anatomii patolog.*
Aleksander Rosner, p. n. *Położnictwo i Ginekologia.*

Docenci prywatni:

Aleksander Bossowski, *(Chirurgia).*
Stanisław Braun, *(Położnictwo i Ginekologia).*
Aleksander Baurowicz, *(Laryngologia).*
Jan Raczyński, *(Choroby dzieci).*
Ludomił Korczyński, *(Choroby wewn trzne).*
Wincenty Łepkowski, *(Dentystyka).*

Michał Seńkowski, (*Chemia*).
Maksymilian Rutkowski, (*Chirurgia*).
Ignacy Lemberger, (*Farmakologia*).
Stanisław Maziarski, (*Histologia*).
Franciszek Krzyształowicz, (*Chor. skórne i wener.*).
Adam Bochenek, (*Anatomia*).
Wacław Chlumsky, (*Chirurgia ortoped.*).
Emil Godlewski, (*Embrylogia anat.*).
Kazimierz Majewski, (*Okulistyka*).

C K. ZAKŁAD POWSZECHNY DO BADANIA. ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH.

(Ulica Strzelecka 9. Telefon 303)

Dyrektor: Prof. O. Bujwid. *Nadinspektor:* Doc. Dr fil. Leon Marchlewski. *Inspektor:* Vacat. *Adjunkt:* Dr med. Leonard Bier· *Asystenci:* Buraczyński chem. J. Hepter. *Kancelista c. k. Namiestnictwa:* Karol Jedliński.

SZKOŁA POŁOŻNYCH.

(w Szpitalu św. Łazarza. Tel. 263).

Dyrektor: Prof. Dr Aleksander Rosner. *Asystenci:* Dr Tymoteusz Piotrowski. Dr Grzegórz Grzybowski.

SZPITALE I ZAKŁADY LECZN. W KRAKOWIE.

Szpital krajowy Św. Łazarza

(ul. Kopernika 17, Telef. Nr 52, ilość łóżek 766).

Składa się z 9 oddziałów:

I *a* i I *b* chorób wewnętrznych,
II chirurgiczny, (Tel. 33)
III położniczo-ginekologiczny,
IV dla chorób ocznych,
V dla chorób kiłowo-skórnych,
VI dla umysłowo chorych,
VII dla chorób zakaźnych,
VIII dla chorób gardła i krtani.

W szpitalu mieści się klinika chorób skórnych i szkoła położnych.

Dyrektor: prof. Dr Ponikło Stanisław.

Prymaryusze: Dr Borzęcki Eugeniusz (oddział kiłowoskórny). prof. Dr Jordan Henryk (oddział położn. ginekol). Dr Krokiewicz Antoni (oddz.. wewn. B.) Prof. Dr Pareński Stanisław, (oddział wewn. A.) Prof. Dr Pieniążek Przemysław (oddz. laryng.). Prof. Dr Reiss Władysław, (oddział kiłowoskórny kliniczny). Prof. Dr Trzebicky R., (oddz. chir.). Prof. Dr Wicherkiewicz Bolesław, (oddz. okul.). Prof. Dr Żuławski Karol (oddz. dla umysł. chorych).

Sekundaryusze: Torczyński Teofil, Jaugustyn Stanisław, Juras Antoni, Czerny-Schwarzenberg Edward, Goldberg Herman, Gogulski Józef, Ziarko Jan, Piotrowski Seweryn, Trembecki Hipolit, Frommer A., Brand Leon, Grünhut Bernard, Czaykowski Antoni.

Praktykanci: Ozga Karol, Weinsberg Jakób, Grzybowski Grzegórz, Fürbek Leon, Zmigród Bolesław, Barącz Jan, Engländer Bernard, Murczyński Władysław, Zopoth Artur, Sędzielowski Józef, Michnik Antoni, Owsiński Józef, Szwarc Jan, Leinkram Michał, Blassberg Maksymilian, Misky Edward, Frączkiewicz Jan, Laberschek Feliks, Blumenfeld Antoni, Kwiatkowski Stanisław, Ablinowski Alfred, Nowak Dyonizy, Cetnarowski Edward, Stopczański Jan, Georgeon Leon, Jarecki Kazimierz, Nowicki Witold, Rapoport Leon, Kapelner Maurycy, Baczyński Teofil, Zathey Wilhelm.

Szpital Braci Miłosierdzia na Kazimierzu

(ul. Krakowska 40, ilość łóżek 62. Tel. 127).

Przełożony i zarządca: Bernatek Letus.
Lekarze: Dr Antoni Filimowski, Doc. Dr Aleksander Bossowski, (operator). Dr Sszwarc Jan.

Szpital Św. Ludwika dla dzieci

(ul. Strzelecka 2, Telef. 170 — łóżek 120)

utrzymywany przez towarzystwo „Opieki szpitalnej w Krakowie", subwencyonowany przez kraj, składa się z kilku oddziałów, między tymi oddziały dla chorób zakaźnych, osobny oddział dla mamek i dzieci karmionych piersią. W szpitalu mieści się też uniwers. klinika chorób dzieci.
Dyrektor: Prof. Dr M. L. Jakubowski.
Prymaryusz: Dr. Franciszek Murdzieński.
Operator Doc. Dr Aleksander Bossowski.
Sekundaryusze: Dr Adam Gettlich, Dr Aryan Baczyński.

Szpital izraelicki na Kazimierzu

(ul. Skawińska 8, ilość łóżek 80. Tel. 282).

Lekarze: Dr Jurowicz I., Dr Kirschner A., Dr Kohn M., Dr Landau J., Dr Wachtel Z. Dr Bannet A.

Pryw. Dom Zdrowia **Dra Jana Gwiazdomorskiego**

(ul. Łobzowska, Telef. 66)

Przyjmuje chorych obojej płci na wszelkiego rodzaju choroby, (z wykluczeniem chorób zaraźliwych i umysłowych).

Pryw. Dom Zdrowia dla umysłowo chorych

Dra Karola Żuławskiego prof. psychiatryi w U. J. (Długa, 82 Tel. 159).
Lekarz zakładu: Dr Stanisław Jankowski

Laboratoryum lekarsko-chemiczne **Doc Dra Seńkowskiego**

(Rynek główny 13).

Zakład ortopedyczny **Doc. Dra W. Chlumskyego** (Mikołajska 28).

Zakład mechanoterapii **Dra Regieca** (ul. św. Jana 2).

Zakład Roentgenowski **Dra Artura Fromera**

(ul. Radziwiłłowska 29).

Zakład leczniczy **Dra Nartowskiego** (św. Anny 2. Tel. 359).

Lwów.

IZBA LEKARSKA WE LWOWIE

ukonstytuowana w roku 1902.

Prezydent: Dr Edward Festenburg ze Lwowa.
Wiceprezydent: Prof. Dr Antoni Mars „
Członkowie Wydziału: Dr Henryk Mehrer „
Dr Jan Papée „
Dr Wilhelm Pisek „

Delegat do kraj. Rady zdrowia: Prof. Dr. Antoni Mars.
Zastępca: Dr Alfred Biegelmayer.

Członkowie Izby:

Dr A. Biegelmayer ze Sambora.
Dr Józef Eckhardt z Tarnopola.
Dr Karol Muszkiet z Żółkwi. *)
Dr Aleks. Wysocki ze Złoczowa.
Dr Wład Piaskiewicz z Kołomyi.
Dr Zygm. Smolarski z Przemyśla.
Dr Adolf Stöckl z Czortkowa.
Dr A. Żukowski ze Stanisławowa.

Zastępcy:

Dr Ignacy Rosner ze Lwowa.
Dr Adam Sołowij „
Dr Zdzisław Szydłowski „
Dr Celestyn Sztembart „
Dr Józef Gold ze Złoczowa.
Dr Miron Jajus ze Sokala. *)
Dr Józef Kroo z Buczacza.
Dr Izyd. Leiblinger z Tarnopola.
Dr Mik. Podłuski z Bolechowa.
Dr Ferd. Stahlberger ze Stryja.
Dr Aleksander Vincenz z Peczeniżyna.

Do Izby lekarskiej lwowskiej należą następujące powiaty:

Bóbrka, Bohorodczany, Borszczów, Brody, Brzeżany, Buczacz, Cieszanów, Czortków, Dolina, Drohobycz, Gródek, Horodenka, Husiatyn, Jaworów, Kałusz, Kamionka, Kołomyja, Kosów, Lwów, Mościska, Nadwórna, Peczeniżyn, Podhajce, Przemyśl, Przemyślany, Rawa, Rohatyn, Rudki, Sambor, Skałat, Śniatyn, Sokal, Stanisławów, Stary Sambor, Stryj, Tarnopol, Tłumacz, Trembowla, Turka, Zaleszczyki, Zbaraż, Złoczów, Żółkiew, Żydaczów.

*) zrzekli się wyboru.

TOWARZYSTWO LEKARZY GALICYJSKICH.

Towarzystwo lekarzy galicyjskich liczyło w roku 1901 członków 425 należących do 20 sekcyj, z których najliczniejsza lwowska liczy 140 członków. Towarzystwo prenumeruje dla wszystkich swoich członków „Przegląd lekarski“. Majątek Towarzystwa we wszystkich funduszach wynosił z końcem r. 1900, bez wartości majątku dóbr „Morszyn“, 194·244 kor. 25 h.

W skład Rady Zawiadowczej wchodzą:
Dr Merunowicz Józef, jako *prezes*.
Dr Opolski Wiktor, jako *zast. prezesa*.
Dr Festenburg Edward Gerard, jako *skarbnik*.
Dr Szulisławski Adam, jako *sekretarz*.

Dr Uhma Czesław, Dr Świątkiewicz Michał, Dr Zgórski Kazimierz; Dr Mars Antoni i Dr Gluziński Antoni jako *delegaci Towarzystwa lekarskiego krakowskiego.*

TOWARZYSTWO LEKARSKIE LWOWSKIE:

(tworzy sekcyę Towarzystwa lekarzy Galicyjskich)

Prezes: Dr Sołowij Adam.
Wiceprezes: Dr Jasiński Władysław.
Sekretarz stały: Dr Rencki Roman.
Sekretarz doroczny: Dr Ruff S.
Skarbnik: Dr Trzcieniecki Karol.
Gospodarz: Dr Festenburg Edward.
Bibliotekarz: Dr Sieradzki Włodzimierz.

WYDZIAŁ LEKARSKI WE LWOWIE

i zakłady tegoż.

(Ulica Piekarska, 52).

Zakład anatomii opisowej.

(Tel. 685 *b*).

Dyrektor: Prof. Dr Henryk Kadyi. *Asystent*: Vacat. *Demonstratorzy*: Koncewski Maryan, Lewicki Zygmunt.

Zakład histologiczno-embryol.

(685 *k*).

Dyrektor: Prof. Dr Władysław Szymonowicz. *Asystent*: Dr Grek Jan. *Demonstrator*: Dr Eugeniusz Doliński.

Zakład fizyologiczny.

(685 *e*).

Dyrektor: Porf. Dr Adolf Beck. *Asystent I*: Dr Teofil Hołobut. *Asystent II*: Dr Adolf Gizelt.

Zakład chemii lekarskiej.

(685 *f*).

Dyrektor: Prof. Dr Władysł. Niemiłowicz. *Asystent*: Dr Güttelmacher Gerson. *Demonstrator*: Leon Zbyszewski.

Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

(685 *d*).

Dyrektor: Prof. Dr Jan Prus. *Asystent*: Dr Józef Markowski. *Demonstrator*: Dr. Roman Urysz.

Zakład anatomii patologicznej.

(685 *h*).

Dyrektor: Prof. Dr Andrzej Obrzut. *Asystent I*: Doc. Dr Kuczera. *Asystent II*: Dr Napoleon Gąsiorowski. *Demonstrator*: Dr Marcin Reichenstein.

Zakład farmakologiczny.

(685 *g*).

Dyrektor: Prof. Dr Wacław Sobierański. *Asystent*: Dr Jerzy Modrakowski. *Demonstrator*: Roman Stroka.

Zakład hygieny. (685 c).

Dyrektor: Prof. Dr St. Bądzyński. *Asystent:* Dr Kazimierz Panek.

Zakład medycyny sądowej. (685 i).

Dyrektor: Prof. Dr Włodz. Sieradzki. *Asystent:* Dr Ferdynand Stankiewicz.

Klinika lekarska.

(Tel. 644).

Dyrektor: Prof. Dr Antoni Gluziński. *Asystenci:* Dr Stan. Eljasz-Radzikowski, Dr Kikinger. *Demonstrator:* Dr Nat. Schneider. *Elewi:* Dr M. Franke. Dr W. Ziembicki. Dr W. Czernecki. Dr M. Reichenstein.

Klinika chirurgiczna.

(Tel. 599).

Dyrektor: Prof. Dr Ludwik Rydygier. *Asystenci:* Dr Herman. Dr Slęk *Elew:* Dr Antoni Rydygier.

Klinika dermatologiczna.

(Tel. 571).

Dyrektor: Prof. Dr Włodzimierz Łukasiewicz. *Asystent:* Dr Józef Świątkiewicz.

Klinika okulistyczna.

(Tel. 577).

Dyrektor: Prof. Dr. Machek Emanuel. *I asystent:* Vacat. *II asystent:* Dr August Dybuś-Jaworski.

Klinika położniczo-ginekologiczna.

(Tel. 623).

Dyrektor: Prof. Dr Antoni Mars. *I Asystent:* Dr Rudolf Breiter. *II Asystent:* Dr K. Bocheński. *Elew:* Dr St. Lewicki.

Oprócz powyżej wymienionych prof. dyrektorów zakładów należą do wydziału lekarskiego:

Profesor nadzwyczajny: Wiktor Wehr *(chirurgia)*.

Docenci: Dr Ziembicki Grzegórz, *chirurgia*, (tyt. prof.). Hilary Schramm *(chirurgia)*. Piotrowski Gustaw *(fizyologia)*. Barącz Roman *(chirurgia)*. Józef Wiczkowski *(medyc. wewnętrzna)*. Gabryszewski Antoni *(chirurgia)*. Bylicki Władysław *(położnictwo)*. Kośmiński Fr. *(położnictwo)*. Bikeles S. *(anat. syst. nerwowego)*. Sołowij A. *(położnictwo)*. Kowalski E. *(wodolecznictwo)*. Gonka A. *(dentystyka)*. Marischler Jul. *(medycyna wewnętrzna)*. Rencki Rom. *(medyc. wewnętrzna)*. Szulisławski A. *(okulistyka)*. Kuczera Paweł *(anat. patol)*.

SZPITALE I ZAKŁ. LECZNICZE WE LWOWIE.

(Tel. 70).

Krajowy szpital powszechny we Lwowie

składa się: I) z 8 oddziałów przedstawiających razem 835 łóżek,
II) z zakładu położniczo-ginekolog. o 2 oddziałach, 140 łóżek.
III) z oddziału obserwacyjnego dla obłąkanych.

Dyrektor: Dr Starzewski Józef.

Prymaryusze: Prof. Dr Adam Czyżewicz (oddz. położniczy). Prof. Dr Emanuel Machek (od. oczny). Dr Wiktor Opolski (od-wew. II). Dr Józef Różański (od. kiłow-skórny m.) Dr Edward. Sawicki (od. wewn. III). Dr Michał Świątkiewicz (od. kiłowo-skórny ż.) Doc. Dr Józef Wiczkowski (od. wew. I). Prof. Dr. Grzegorz Ziembicki (od. chirur.). Zastępca Dr Arnold W. (oddz. zakaźny).

Prosektor Szpit.: Prof. Dr Obrzut.

SZKOŁA POŁOŻNYCH.

Dyrektor: Prof. Adam Czyżewicz. *Asystent*: Dr Bogumił Zawadil.

Krajowy Zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

(ilość łóżek 560).

Dyrektor: Vacat.
Prymaryusz oddz. m. Dr Kohlberger Wł.
Prymaryusz oddz. k. Dr Maliszewski H.
Sekundaryusze: Dr Kruszyński K., Dr Woszczyński J.

Szpitalik dla dzieci św. Zofii

(łóżek 110).

Dyrektor: Dr Merczyński Teofil, Radca zdrowia.
Prymaryusz Oddz. chirurg.: Dr Schramm Hilary.
„ „ oczn.: Dr Kicki Tytus.
Stały **sekundaryusz**: Dr Czarnik.

Szpital żydowski

(180 łóżek Tel. 198).

Prymaryusz oddz. chirurg.: Dr Mehrer.
„ „ wewn.: Dr Ehrlich.

Sekundaryusze: Dr Mayer i Dr Korman (mieszka w zakł.).

Ambulatoryum: ginekol. — Dr Mayer, oczne — Dr Zion, uszne — Dr Reinhold, skórne — Dr Hescheles, dziecięce — Dr Lilien.

Szpital dla nieuleczalnie chorych fund. im. Bilińskich.

(ul. Bilińskich 13, Tel. 212).

Lecznica powszechna

we Lwowie, Kręta L. 7.

założona przez „Towarzystwo Lecznicy powsz. we Lwowie". *Dyrektor:* Dr Władysław Tatarczuch. *Zastępca Dyrektora:* Dr Bronisław Skałkowski. *Członkowie Wydziału:* Docenci Uniw. Dr Barącz, Dr Gońka, Dr Szulisławski; Dr Wachtel. Prof. Uniw. Dr Wehr.

Lekarze ordynujący na oddziałach.

Oddział chorób wewnętrznych: Dr Dekański, Dr Pisek, Dr Wechsler, Dr Zgórski.

Oddział chorób nerwowych: Dr Feuerstein, Prof. Uniw.: Dr Prus.

Oddział chirurgiczny: Docent Dr Barącz, Prof. Dr Wehr.

Oddział ginekologiczny: Dr Hojnacki, Dr Sielski, Dr Skałkowski.

Oddział chorób dzieci: Dr Kucharski, Dr Szydłowski.

Oddział chorób gardła i nosa: Dr Mahl, Dr Trzciniecki.

Oddział oczny: Dr Kicki, Doc Dr Szulisławski

Oddział dentystyczny: Dr Bieńkowski, Doc Dr Gońka.

Oddział chorób wenerycznych i skórnych: Dr Kossak, Dr Tatarczuch, Dr Feuerstein.

Zakład wodoleczniczy „Marjówka".

(Tel. 572).

Lekarz zakładowy: Dr Zakrzewski J., ul. Akadem. 28. Tel. 684.

Zakład dla kąpieli mineralnych stucznych i wziewań

Bratkowskiego ul. Skrzyńskiego 10.

Lekarz zakładowy: Dr Pilewski Oskar. ul. Zielona 3.

Pryw. Zakład dla obłąkanych i nerwowych

(żelazna woda). ul. Łukiewicza, 6. Tel. 385.

Dr Dobińskiego — asystent Dr Świątkowski Jan.

Pryw. Zakład wodoleczniczy i sanatoryum

Dra Majewskiego A. — ul. Dwernickiego 3. Tel. 189.

Zakład ortopedyczny

Dr E. Piaseckiego. — Ul. 3 maja 2.

Pryw. Zakład wodoleczniczy „Kiselka“

Doc Dr Kowalskiego Edmunda.

Dom Zdrowia Dra E. Wajgla

ul. O. Hausnera 11. Tel. 678.

ZAKŁADY KROWIANKOWE.

Prof. Dra Barańskiego, Prof. Kretowicza.

AKADEMIA WETERYNARYJNA

we Lwowie, ul. Kochanowskiego 15. Tel. 125.

Akademia założona w roku 1881, początkowo jako szkoła średnia, została zreformowana i przemieniona w szkołę wyższą w roku 1897. — Warunki przyjęcia: świadectwo dojrzałości. — Nauka trwa 4 lata, w ciągu tego egzamina roczne i 3 rygoroza poczem dyplom lekarza weteryn. — Skład:

Prof. Dr med. i weter. Józef Szpilman (Klinika wewn.). — Rektor A. W.

Prof. Dr med. i weter. Antoni Barański (hodowla, położnictwo, weter. sądowa).

Prof. Magister weter. Stanisław Królikowski, (Klinika chir.)

Prof. Dr filoz. Józef Nusbaum, (anatomia, embryol., histol.).

Prof. nadzw. Dr med. i weter. Mieczysław Grabowski, (patol. ogólna i anatomia patol.).

Prof. n. Dr med. Gustaw Piotrowski (fizyologia, farmakolog., toksykol.).

Adjunkt: Vacat, (propedeutyka, mikroskopia i chemia kliniczna).

Nauczyciel kucia koni, lekarz weteryn. Paweł Kretowicz, (choroby kopyta, kuźnia).

Spis lekarzy według miejsca zamieszkania.

Kraków.

Ackermann A., Floryańska 23. Tel. 349. (*Położn i ginekol*).
Albinowski A., Kolejowa 18.
Aronsohn Jul., Starowiślna 6. (w lecie w Krynicy).
Baczyński Aryan, Jasna 10.
Baczyński Teofil., Sz. św. Łaz.
Bannet A. pl. W. Św. 11, (*Okul*).
Barącz J. Pańska 7.
Baschkopf I. Mały rynek 1. (*Ch. skórne i wener.*).
Baurowicz A., Rynek 16. (*Chor. gardła, nosa, usz.*).
Bernaciński F., Radziwił. 5.
Better J., Zielona 6.
Bielański G., Studencka 11.
Bielawski J., Wolska 7.
Bier Leonard, Kolejowa 4.
Blasberg M., Dietla 49. Tel. 457.
Blumenfeld A., Krupnicza 15.
Bochenek A., Kopernika 12.
Boczar St., Szczepańska 3. (*Chor. skór. i wener*).
Bobkiewicz H., Mały Rynek 3.
Borzęcki Eug., Floryańska 33. (*Chor. skórne i wener.*)
Bossowski A., Floryańska 35, Tel. 292. (*Chirurgia*).
Brandt L., Szp. św. Łazarza.
Braun St., Dietla 95. Tel. 221. (*Położn. i ginekol*).
Bross L., Grodzka 29. (*chor. dz.*)
Browicz Tadeusz, Krupnicza 5. Tel. 197. (*Chor. uszu i nosa*).
Brudzewski K., Floryańska 38. (*Okulistyka*).
Bujwid O., Kolejowa 3. Tel. 301.
Buzdygan Mikołaj, Bracka 8. (*Choroby wewnętrzne*).
Cercha Maks., Sławkowska 8. Tel. 35. (w lecie w Krynicy). (*Położnictwo i ginekologia*).
Cetnarowski E., Sz. św. Łaz.
Chlumsky W.. Mikołajska 28. (*Ortopedya chirurg*).
Cholewicz Fr., Mikołajska 11.
Chotiner J., Gertrudy 21.
Ciechanowski St., Wielopole 4.
Cybulski Nap., Straszewskiego 21. (*Dentystyka*).
Czaykowski A., Szp. św. Łaz.
Czerny Edw., Długa 17. *lek. kolei państw.*
Dobrowolski S. Kl. poł. Tel. 27.
Domański S., Szczepańska 9. Tel. 108. (*Chor. nerwowe*).
Dorfner M., Starowiślna 16.
Droba St., Floryańska 33.
Drożdż Bolesł., św. Jana 11.
Dundaczek Fr., Studencka 3. (*Dentystyka*).
Ehrenpreis E., Floryańska 32. Tel. 347. (*Położ. i ginekol.*).
Eichorn F., Kolejowa 7. Tel. 120. (*lek. kol. półn.*).
Engländer B., Grodzka 62. Tel. 471. (*Położn. i ginekol.*).
Filimowski Ant., Grodzka 39. Tel. 93.
Filimowski Leon, Poselska 19.
Filipkiewicz St., Kolejowa 18. (w lecie w Ciepl. Trencz.).
Flis Kazim., Klin, wewn.
Frączkiewicz J., Bracka 4. Tel 485.
Fränkel Henr., Starowiślna 42.
Friedmann L., Sebastyana 48. Tel. 459. (*Położ. i ginekol.*).
Frommer A., Radziwiłow. 29. (*Zakład Roentgenowski*).
Fürbek L. Siemiradz. 16.

Georgen L., Sz. św. Łaz.
Gertler Norbert, Gertrudy 18.
Gerzabek W., Klinika chir.
Gettlich A., Pijarska 1.
Gliński L. K., Colleg. medic.
Godlewski E.., Kopernika 12
Gogulski J., Starowiślna 8.
Goldberg H., nad Rudawą 17.
Gólski St., Basztowa 17.
Gorski X., (w zimie w Abbazyi willa „Jezica" w lecie w Szczawnicy).
Grażyński Edward, Kolejowa 12. Tel. 436. *(Choroby dzieci)*.
Grünhut B., Dietla 43.
Grzybowski G., Niecała 5 i Szk. położn. Tel. 265.
Gwiazdomorski J., Łobzowska 32. Tel. 67.
Hirsch Dawid, Krakowska 17.
Hirsch H., Zielona 7. (*Ch. wew*).
Horoszkiewicz St., pl Matej 12.
Jakubowski M., Leon, Podwale 10. (*Ch. dzieci tylko consilia*).
Jankowski St., Pędzichów 15. *(Chor. umysł.)*.
Jarecki T., Kopernika 12.
Jaugustyn S., Sławkowska 20. *(Położ. i ginekol.)*.
Jaworski Walery, Kopernika 2.
Jordan H., Wiślna 5. Tel. 210. (*Położnictwo i ginekologia*).
Junger Jakób, Krakowska 13.
Juras A., Szp. św. Łazarza.
Jurowicz Izydor, Stradom 17.
Kader Bron., Basztowa 4. (*Chirurgia*). Tel. 381.
Kapelner M., Szp. ś. Łazarz.
Kaufmann M., Floryańska 47. (w lecie w Maryenbadzie). (*Masaż*).
Kaufmann O., Zwierzyniecka 19. (w lecie w Karlsbadzie).
Kędzior W., Podwale 9. Tel. 70. (*Chor. wewnętrzne*).
Kirkor M., Coll. medicum.
Kirschner Aron, Dietla 55.
Klecki Karol, Karmelicka 29.
Klęsk Adolf, Klin. chirurg.
Kopff Leon, Pijarska 9, (w lecie w Krynicy).

Korczyński Edward, Łobzowska 12. Tel. 310. (*Chor. wewn*).
Korczyński Ludomił, Kolejowa 7, Tel. 440. (w lecie w Szczawnicy). (*Chor wew*).
Kostanecki K., Kolejowa 10. Tel. 214.
Koy St., Floryańska 3. Tel. 218. (*Choroby dzieci*).
Kozłowski M.,
Kramarzyński K., Mikołajs. 26.
Krokiewicz A., Kapucyńska 5. Tel. 454. (*Chor. wewn.*).
Krongold W., Gertrudy 13. Tel. 455.
Kupczyk S., Bracka 11. (*Choroby nerwowe*).
Kurkiewicz St., Szpitalna 20. (*Chor. wewn. i nerw. płciow)*.
Krzyształowicz F., Karmel. 7. Tel. 326. (*Chor. skór. i wener.*).
Kwaśnicki August, Basztowa 4. Tel. 252. (*Choroby dzieci*).
Kwiatkowski Benedykt Stan. Klin. wewn. Tel. 306.
Kwiatkowski St., Zygmunta 4.
Laberschek F., Floryańska 12.
Landau Jan, Grodzka 69. Tel. 267. (*Chor. dzieci*).
Landau Rafał, Dietla 47. Tel. 491. *(Chor. dzieci)*.
Landau Z., Zwierzyniecka 9.
Langie Adam, Sławkowska 31. (*Okulistyka*).
Latkowski Józef, Klin. wewn.
Lax J., Jasna 5. Tel. 235. (*Położn. i ginekol.*).
Leinkram M., Szp. ś. Łazarz.
Lemberger J., Garncarska 13.
Lenartowicz J., Szp. św. Łaz.
Lewkowicz Ks. Szp. ś. Ludwika Tel. 170. (*Chor. dzieci)*.
Liebeskind J., Dietla 79. (*Położn. i ginek.*). Tel. 403.
Lustgarten Lud., Grodzka 60. Tel. 270. (*Chor. wewn.*).
Luster L., Grodzka 35. (*Dentys.*)
Lustig Samuel, Krakowska 35.
Łazarski Józ., Dietla 97.
Łepkowski Winc., Straszewskiego 27. Tel. 239. (*Dentyst.*).
Łobaczewski A., Podwale 13.

Łopaciński, M.. Mikołajska 2.
Majewski Kaz., Klin. okul.
Marcisiewicz Fel., Wiślna 10. (*Okulistyka*).
Matzke H. Domin. 1. (*Dent.*).
Mayzel T., Floryańska 49. (*Chor. skórne i wener*).
Maziarski Stanisł., Coll. med
Mączka Tom., Floryańska 31.
Mendelsburg H., Wolska 17.
Merz Alfred, Kolejowa 8. Tel. 442. (*Chor. dzieci*).
Michnik A., Szp. sw. Łaz.
Mieroszewski K. Starostwo.
Mięsowicz E., Klin. wewn.
Misky E., Szp. św. Łazarz.
Münz Emil, Sławkowska 4. (*Chor. skórne i wener.*).
Murczyński W., Sienna 7.
Murdzieński Franc., Szpitalna 36. Tel. 102. (*Choroby dzieci*).
Nartowski M., św. Anny 2. (*Chor. nerw.*). Tel. 359.
Nitsch R., Strzelecka 7.
Nowak Dyon., Aryańska 4
Nowak Julian, Graniczna 9.
Nowicki W., Garbarska 12.
Nowotny Franc., Wielopole 4. (*Chor. gardła, nosa*).
Owsiński J.. Szpitalna 4.
Ozga Jan, Niecała 9. (w lecie w Wysowy).
Pacyna J., Kl. chor. skór.
Pareński Stan., Wielopole 4. Tel. 208. (*Chor. wewnętrzne*).
Piątkowski M., Szewska 19. (*Chor. wewn. i uszów*).
Pieniążek Przem., Bracka 10. Tel. 164. (*Chor. gardła i nosa*).
Piepes W., Rynek 13. (*Dent.*).
Piotrowski S., Podwale 12. (w lecie w Krynicy).
Piotrowski Tym., Rakowicka 3. (w lecie w Żegiestowie).
Pluciński Michał Podwale 2.
Ponikło St., Bracka 5. Tel. 192. (*Chor. wewn.*).
Poźniak S., Wielopole 15. (*l. kol. państw.*) Tel. 471.
Pretzel G. Gertrudy 10.
Przybylski S., Klin. chirurg.
Puzon R., Kl. wewn.
Raczyński Jan, Podwale 9. Tel. 362. (*Choroby dzieci*).
Radecki P., św. Jana 16. (*Chor. wewn. i nerwowe*).
Rapoport L., Szp. ś. Łazarza.
Regiec J., św. Jana 2. (w lecie w Rymanowie). (*Zakład mechanoterapii*).
Reiss Władysław, Basztowa 25. (*Chor. skórne i wener.*).
Riedmüller Bol., Rynek 23.
Rosenblatt Em., Basztowa 25. Tel. 199. (*Choroby dzieci*).
Rosner A., św. Jana 3. Tel. 82. (*Położn. i ginekol*).
Rożecki J., Floryańska 19. Tel. 370. (*Chor. wewnętrzne*).
Rutkowski K., Stachow. 2.
Rutkowski M., Podwale 3. (*Chirurgia*). Tel. 371.
Rydel Adam, Sławkowska 22.
Satkowski Zygm., Długa 31.
Schaitter I., Grodz. 62. Tel. 87
Schermant Józef, Stradom 15. (w lecie w Marienbadzie)
Schmidt Sew. Ogrodowa 3.
Schneider L., Floryańska 34. Tel. 287. (*Chor. wewn.*).
Schoengut Stefan, Pijarska 9. (*Ch. gardła, nosa i usz.*).
Schudmak A., Dietla 75. (*Chor. żołądka i jelit*).
Schuman F., Stolar. 13. (*Dent.*).
Schwarz A., Floryańska 7. (*Choroby skórne i wener.*).
Ściborowski Wład., Zielona 20.
Sędzielowski J. Filipa 5.
Seifmann P., Bernardyńska 13.
Seńkowski M., Rynek 13. (*Labor. chem. lekarskie*).
Silberstein Adolf, Miodowa 7.
Skobel Stan., Rynek gł. 23. (*Chor. skórne i wener.*).
Skórczewski Bol., Batorego 24. (w lecie w Krynicy).
Skrzyński St., Bracka 7.
Śliwiński M., Mikołajska 4. Tel. 276, (w lecie w Ryman.).
Słapa W., Kolejowa 4. Tel. 34. (*Choroby dzieci*).
Smolarski Wład., Rynek 45. (*Chor. wewn.*). Tel. 410.

Sokołowski H., Szewska 12. (*Ch. wewn., skórne i wen.*).
Spira R. Grodzka 51. (*Chor. usz. nosa, i gardła*).
Stahr E., Kolejowa 7. (*Chor. wewn.*).
Staniszewski W. Marka 28.
Stankiewicz W., Klin. ginek. Tel. 27.
Steinberg S., Rynek 14. (*Dent*).
Steuermark Z., św. Jana 2. (*Chor. skórne i wener.*).
Stopczański Al., Kopernika 12.
Stopczański J., Szp. ś. Łaz.
Supiński E., św. Anny 4. (w lecie w Rabce),
Surzycki J. Franciszkańska 1. Tel. 156. (*Choroby wewn.*).
Süsskind A., Grodzka 4. (w lecie w Karlsbadzie),
Syrop J. plac W. Św. 10. (*Dent*).
Szewczyk Józ., Floryańska 13. (*Chor. wewnętrzne*).
Szwarz J., Szp. Bonifratrów.
Szymkiewicz K., Rynek gł. 26. (*Dentystyka*).
Teichmann Aleks., Rynek 13, (w lecie w Piszczanach).
Tempka M., Basztowa 18.
Tokarski St., Wolska 7.
Torczyński T., Szp. ś. Łazarza. (*Chor. umysłowe*).
Trembecki H., Rakowicka 7.
Trzebicky Rudolf, Podwale 12. Tel. 81. (*Chirurgia*).
Tuszyński F. Sławkowska 20.
Tyszecki Teofil, Grodzka 48. (*Dentystyka*).
Unsin Henr., Sławkowska 23.
Urbanik R., Zwierzyniecka 12.
Wachholz Leon, Basztowa 25.
Wachtel Z. Grodzka 32. (*Chir.*).
Wąsowicz Z. Pańska 6, (w lecie w Krynicy). (*Ch. wewn*).
Weinsberg J., Dietla 69. *l. k. ch.*
Wernikowski W., Rynek 6. (*Dentystyka*). Tel. 357.
Wicherkiewicz B., Wolska 11. Tel. 286. (*Okulistyka*).
Wilczyński L., Klin. wewn.
Wilkosz A., M. Ryn. 4. Tel. 217.
Witaliński W. Klin. okul.
Wojciechowski B. Kl. położn.
Wojtowicz E., Podzamcze 3.
Zanietowski Józ., w zimie Cirkwenica, w lecie Swoszowice.
Zaręba G., Klinika chirurg.
Zathey W., Szp. św. Łazarza.
Zeitner J., Dietla 73 (w lecie w Francensbadzie).
Ziarko J., Długa 7. (*Ch. wew.*).
Zoll Józef, Rynek 9. Tel. 254. (*Kons. san. k. państw.*).
Zopoth A., Starowiślna 12.
Żeleński T., Szczepańska 11.
Żmigród B., Karmelicka 10.
Żuławski K., Długa 82. Tel. 159. (*Chor. umysłowe*),
Żydłowicz Wł., Floryańska 22. Tel. 409. (*Ch. skór i wen.*)

Dentyści:

D. Dundaczek Fr., Studencka 3.
Luster L., Grodzka 35.
Łepkowski W., Straszewsk. 27. Tel. 239.
Matzke H., Dominikańska 1.
Piepes W., Rynek gł. 13.
Schuman Fr., Stolarska 13.
Steinberg S., Rynek gł. 14.
Syrop I., pl. św. W. 10.
Szymkiewicz K., Rynek gł. 26.
Tyszecki Teofil, Grodzka 48.
Wernikowski W., Rynek gł. 6. Tel. 357.
Dłużyński J., Floryańska 13
Hrebenda W., Szpitalna 20.
Łukaszewicz K., Tomasza 11.
Matuszewski H., Stolarska 13.

Lwów.

Arnold Winc., Szpital pow.
Aschkenazy Z. Kamienna 3. (w lecie w Krynicy). (*Masaż*).
Auerbach Em., Krakowska 14.
Bałłaban T., Wałowa 7. (*Okul.*).
Barącz Roman, Teatralna 11. (*Chirurgia*).
Barzycki J., Kraszewskiego 23.
Badzyński St., Kochanowskiego 36 A.

Beck A. Pańska 13. (*Chor ner*).
Bednarski Adam., Akademicka 5. *(Okulistyka)*.
Berezowski K., Kraszewsk. 9.
Bett M.. Kazimierzowska 37.
Bieczyński S. Szp. powsz.
Bieńkowski B., Kościuszki 8. (*Dentystyka*).
Bierer R., Karola Ludwika.
Bikeles Guttman, Rynek 43.
Blau A., Furmańska 3.
Bocheński K., Klinika położ.
Bohosiewicz Teod., Jagiellońska 7. (*Dentystyka*). Tel. 666.
Borzęcki W., Grodzickich 6.
Breiter Rudolf, Klin. położ.
Brill Marcin, Szp. pow.
Bund S., Zamarstynowska.
Burzyński A. Piekarska 52.
Bylicki Wład., Bielowsk. 5. (*Położn. i ginekol.*).
Chądzyński Jan, Sobieskiego 4.
Chomin Ant., Zimorowicza 3.
Czaczkowski J. Kopernika 7. *(Chor. skór. i wener.)*.
Czaplicki T., Długosza 21.
Czarnik St., Szpital ś. Zofii. *(Chor. dzieci)*.
Czernecki W., Bielowsk. 5.
Czyżewicz Ad., Głowa 2. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 48.
Damański F., Szp. pow. (w lecie w Iwoniczu).
Dekański St., Słowackiego 6.
Dębicki Kl., Piekarska 16, (w lecie w Krynicy).
Dobiński Wł., Łukiewicza 16. Zakł. psychiatr. Tel. 385.
Doliński E.. Piekarska 52.
Drahokoupil G., Szp. powsz.
Dukiet J., Słowack. 35 (w lecie w Rymanowie), *gimn. leczn.*
Durst Adolf, św. Michała 3.
Egre Józef, Szp. powsz.
Ehrlich Dawid, Sykstuska 17.
Elektorowicz Emil, Łyczak. 6.
Eliasz Radzikowski St., Klin. wew. (w lecie w Zakopanem). (*Choroby wewnętrzne*)
Feiersztein Iz., Akademicka 26. (*Chor. nerwowe*).
Fels Izrael, Słoneczna 1.
Festenburg E, Dominikańs. 11. (*Położn. i ginekol.*)..
Fuerstein N. Janowska 9.
Fiałkowski Lud., Piekarska 7.
Fibich Stan., Piekarska 22.
Franke J., Szp. pow.
Frankowski W. Pańska 27.
Fränkel Henryk , Rynek 25. (*Choroby wewn.*).
Frisch J., Kaźmierzowska 3.
Fruchtmann F., Hetmań. 12. *(Dent.)*.
Fuchs Stan., pl. .Maryacki 9 (*Dentystyka*).
Gabryszewski Ant., Akademicka 14. (*Chirurgia ortop.*).
Gąsiorowski N., Piekarska 52.
Gizelt A.. Piekarska 52.
Gluziński A., Krasickich 3. (*Chor. wewn.*). Tel. 673.
Gluziński Lesław, Wałowa 14. (*Chor. wewn. i gard.*). Tel. 178.
Głowacki Bol., Batorego 24.
Gołąb Jan, Hofmana 5.
Gońka A. Kopern. 1. (*Dentyst.*).
Gostyński Józef, Zyblikiewicza 10. Tel. 210.
Grabowski M., Zamojskiego 6.
Gracka J., Żółkiewska 71.
Graf Józef, Żółkiewska 30.
Grek Jan, Piekarska 52.
Gross Karol, ul. Boimów 5.
Gruber F., Akademicka 8.
Gruder K., Kar. Ludwika 5.
Güttelmacher H. Piekar. 52.
Haim L., Namiestnictwo.
Haisig Karol, Grodzickich 8. *(Choroby wewn.)*.
Henzel St., Batorego 32. *(Chor. skór. i wener.)*.
Herman Wł., Klinika chirurg.
Hescheles E., Słowackiego 3. (*Chor. skórne*).
Hojnacki Wł., Słowackiego 2. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 542.
Hołobut T. Piekarska, 52.
Hornung K., Halicka 20.
Huppert J., Zyblikiewicza.
Jabłoński W., Słowackiego 6 Tel. 564.
Janda Franc., Pańska 21.

Jankowski Wiktor, Hetmańska 6. (*Dentystyka*).
Jasiński St., Klin. chirurg.
Jasiński Wł., Batorego 9.
Jaworski-Dybuś A., Kl. okul.
Jaszczurowski K., Żółk. 50. c.
Kaczorowski Br., Chorążcz. 10. (*Dentystyka*).
Kadyj Henryk, Zielona 15.
Kicki T. Kopernika 3. (*Okulis.*).
Kielanowski B., Skarbkow. 1.
Kikinger E., Klin. wewn.
Klarfeld J., Pas. Hausmana 8. (*Ch. gardła, nosa i usz.*).
Kobylański Ant., Strzelecka 2.
Korman J., Krakowska 27.
Kośmiński Fr., Akademicka. 26. (*Położ. i ginek.*) Tel. 697.
Kossak Leon, Wałowa 29. (*Chor. skórne i wener.*).
Kowalski Edm., Akademicka 11. (Kierown. Zakł. Kiselka).
Kretz B., Jagiel. 22. (*Choroby skór. i wener.*).
Krobicki Tad., Wałowa 23.
Kruszyński K., Akademic. 16. Tel. 169. (*Chor. gar. i płuc*).
Kruszyński W., Chorążcz. 25.
Krygowski J., 3 Maja 2.
Krzyszkowski J., Pańska 9.
Krzyżanowski K., ś. Mikoł. 2.
Kubisztal St., Namiestnictwo.
Kucharski Piotr, pl. Akadem. 2. (*Chor. dzieci*).
Kuczera P., Piekarska 52.
Kunzek Henryk, Lelewela.
Kwiatkiewicz St., pl. Bernardyński 12. (*Chor. gard., nosa*).
Lachowicz Zd, pl. Trybunal. 1.
Landau F., Karola Ludwika 37. Tel. 141.
Lateiner Em., Kopernika 9. (*Dentystyka*).
Legeżyński W., Koralnicka 4.
Leńko Zenon, Kopernika 16.
Leszczyński R., Zuliń·k. 11.
Lewicki Stan., Szpital powsz.
Lewin Adolf, Gródecka 58.
Lickendorf Ign. Piekarska 4.
Lilien N., 3 maja 10. Tel. 394.
Lipski Kazim., Żulińskiego 3.
Litwinowicz O., Szp. pow.
Litwinowicz T., Rzeźbiar. 1.
Lukas Ad., Blacharska 8.
Ładniewski Sz. Barska 6.
Łukasiewicz W., Kraszewsk. 5. (*Chor. skórne i wener.*).
Machek Em., Akademicka 11. (*Okulistyka*).
Mahl Jakób, Jagiell. 24.
Majewski Ad., Dwernickiego 3. Tel. 189.
Mańkowski H., Piekarska 55.
Margulies Maks, Kopernika 9.
Marischler J., Wałowa 7. (*Ch. wew.*).
Markowski J., Piekarska 52
Mars Antoni, Kościuszki 18 (*Położn. i ginekol.*). Tel. 620.
Meyer Józef, Halicka 15.
Mehrer Henr., Kościuszki 6.
Merczyński Em., Kościuszki 7. (*Chor. dzieci*). Tel. 109.
Merunowicz Józef, Zamoyskiego 16. C. k. Protom. Tel. 412.
Merunowicz R., Zamoy. 16.
Mikołajski S., L. Sapiehy 9.
Mintz Ig., Akadem. 3. (*Dent.*).
Modrakowski J., Piekars. 52.
Mojmir Arm., Szp, pow.
Moraczewska Z., św. Mikołaja 19. (*Choroby kobiece*).
Moraczewski W., ś. Mikoł. 19.
Moszkowicz J., Krasickich 8.
Mukowicz E., Piekarska 16.
Müller R., Wałowa 31.
Münzer J., Podlewskiego 5.
Niemiłowicz W., Mochnack. 26.
Obrzut Andrz., Kraszewsk. 3.
Obtułowicz F., 3 Maja 21. Tel. 406.
Opolski Wiktor, Wałowa 13. (*Chor. wewnętrzne*) Tel. 82
Ozarkiewicz E., Korniaktów 1. (w lecie w Szczawnicy).
Paklikowski B., Szp. pow.
Panek K., Piekarska 52.
Papée Jan, Piekarska 10. (*Chor. skórne i wener.*).
Pfau Ascher, Szpital powsz.
Piasecki E., 3 Maja 2. (*Masaż i gimn. leczn.*).
Pilewski Oskar, Zielona. 3. (*Ch. wewn. i dzieci*). Tel 71·1

Piotrowski G., Zyblikiew. 27.
Pisek Wilh., Jagiellońska 12. (*Chor. wewn.*).
Podlewski K., Chorążcz. 16. (*Chor. gardła*).
Praschill Tad., Sapiehy 17. (w lecie w Truskawcu).
Prus J., Kośc. 7. (*Chor. nerw*).
Rapp L., Jagiellońsk. 11, (*Chor. wener. i skórne*).
Rappaport M., Jagiellońska 13. (*Położn. i ginekol.*).
Rappaport S., Syks. 9. (*Dent.*).
Rechen Leon, Szp. pow.
Reichenstein M. Piekar. 52.
Reichenstein Marek, Kl. wew.
Reinhold Jon., Sykstuska 23.
Reinhold Zygm., Syktuska 29. (*Dentyst.*) Tel. 657.
Reiss W., Jagiell. 57. (*Okul.*).
Reitzes D. j., Kazimierz. 3. Tel. 76.
Reitzes D. s., Skarbkowska 27.
Rencki R., Kraszewskiego 3. (*Chor. wew.*). Tel. 583.
Roicki Ant., Zimorowicza 5. (*Chor. wener. i skórne*).
Rosenzweig L., 3 Maja 7. (*Okul*).
Rosner Jan, Batorego 9. w lecie w Franzensbadzie). (*Położn. i ginekol.*).
Rosner Ignacy, Sykstuska 36.
Rożański J. Kraszewskiego 11. (*Chor. wener. i skórne*).
Rubin A., Szp. pow.
Ruff S., Kraszewsk. 1. (*Chirur.*). Tel. 677.
Rydygier L., Mickiewicza 8. (*Chirurgia*).
Rydygier A., Kl. chirur.
Sawczyński A., Teatralna 11. Tel. 268.
Sawicki E., Chorążczyzna 22. (*Chor. wewn.*).
Sawicki-Stella J., Długosza 15.
Schellenberg L., Czarnieckiego 12. (*Położn. i ginek.*).
Schmelkes M., Brajerowska 6.
Schneider G. Pańska 7, (*Dent*).
Schneider N., Piekarska 52.
Schramm Hilary, Sykstuska 22. (*Chirurgia*).
Schutt E., Szpital powsz.
Selzer J. Kopernika 6. Tel. 368.
Sennensieb J., Halicka 1. (*Den*).
Serbeński W., Syktuska 36. Tel. 639.
Sielski Szczęs., 3 Maja 11. (*Położn. i ginekol.*).
Sieradzki W., Czarnieck. 3.
Silberstein S., Sykstuska 34. Tel. 634.
Singer Menele, Kotlarska 1.
Skałkowski B., Kościuszki 16. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 352.
Slęk Fr., Klinika chirurg.
Smitowski M., Sobieskiego 7.
Sobelsohn Efr, Szp. pow.
Sobierański W., Gosiewsk. 4
Sochański J., Pańska 2.
Sokal Jakób, Szp. pow.
Sołowij A., Mickiewicza 3. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 545.
Sołtysik M., Sobieskiego 9.
Spalke Zygmunt, Grodzick. 4. (*Chor. gardła i uszów*).
Stachiewicz T., Sobieskiego 4. *Chor. wewn.*).
Stankiewicz F., Pańska 7.
Starzewski J., Łycz. 5. Tel. 499.
Stauber Sal., Skarbkowska 2.
Strojnowski E., Kopernika 1. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 46.
Swiątkiewicz J., Klin. chir.
Świątkiewicz M., Grodzick. 1. (*Chor. skórne i wener.*).
Świątkowski Jan, Szp. powsz.
Swiątkowski S. Żółkiewsk. 29.
Świtalski M. Akademicka 11. (*Chor. nerw. i umysł.*).
Szczepański K., Piekarska 17.
Szczurkowski St., Teatral. 5.
Szpilman Józef, Akademia weter. Tel. 123.
Sztembarth Celest., Bator. 26.
Szulisławski A., Kilińskiego 2. (*Okulistyka*).
Szuszkiewicz P., Bielow. 1.
Szydłowski Z, Akademicka 11. (*Chor. dzieci*).
Szymański H., Błonie 1.
Szymonowicz W., Pańska 4. (*Chor. uszów*).

Tatarczuch W., Brajerowsk. 20. (*Chor. skórne i wener.*).
Trzcieniecki K., Akadem. 11. (*Chor. gardła i uszów*).
Uhma Czesław, Kręta 2 pas. Mikolascha. (*Ch. skórne i wen.*).
Urysz R., Piekarska 52.
Wachtel A., Kopernika 18. (*Chor. dzici*).
Wajgiel E., Hausn. 11. Tel. 678.
Wallach D., Teatralna 23. (*Chor. wewn*).
Wątorek A., Szeptyckich 30.
Wechsler Emil, Wałowa 23. (*Chor. wewn.*).
Wehr W., 3 Maja 10. (*Chirurg.*)
Weigel Józef, Akademicka 20.
Wein H., Jagiel. 17. Tel. 693. (*Chor. położ. i ginek.*).
Weinreb Moj., Szp. pow.
Weissberg Leon, Janowska 36.
Wernicki Józef, Słowac. 2. (*Chor. wewn.*)
Wiczkowski J, Kościuszki 4. (*Chor. wewn.*). Tel. 374.
Wiktor Jan, Małeckiego 7.
Wilczek M., Szpital powsz.
Willer A., Kar. Ludwika 31.
Wolf Aron, Krakowska 12.
Zabłocki St., pl. Maryacki 9. (*Chor. gardła, nosa i uszów*).
Zajączkowski J., Grodzick. 2. (*Chor. wewn.*).
Zakreys Franc., Grodecka 50 b.
Zakrzewski J, Akademicka 28. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 684.
Zalewski Teofil, Sykstuska 35. (*Chor. gardła, usz. i nosa*).
Zavadil Teofil, Sykstuska 22. (*Położn. i ginekol.*). Tel. 13.
Zgórski K. Koper. 16. Tel. 17.
Ziembicki Grzeg., 3 Maja 19. (*Chirurgia*). Tel. 72.
Ziembicki W., Kl. wewn.
Zion O., Sykstuska 21. (*Okul*).
C. Beschloss M, Żółkiewska 29,
Blaustein E., pl. Krakowski 7.
Chilf Sam., Sobieski 13.
Gabel Hil., Sobieskiego 26.
Grabscheid M., pl. Krakow. 10.
Krainer Eman., Krakow. 12.
Kurzer Lazar, pl. Krakow. 25.
Latainer Leon, Karol. Ludw. 16
Letz Samuel, pl. Gołuchow. 151
Lisowski M. den. pl., Trybun.
Madeyski E., Akademicka 11.
Mark Sal., pl. Maryacki 8.
Schnitzer P., pl. Halicki 14

1. Pow. Bialski.

Nycz Wincenty, *Biała l. p.*
Bogdanik Józ., „ *pr. szp.*
Czyżyk F. „
Hess Ernest „
Höschel K., „
Kapelusz Eug., *Biała.*
Kwieciński Maciej „ *l. m.*
Łodygowski J., „ *s sz.*
Sroczyński Jul., „
Steuer Alfred, „
Dworzański Karol, *Kęty l. m.*
Dziewoński Wł. „
Stanko W. „
Dortheimer St. *Oświęcim.*
Schlank Maur. „ *l. m.*
Slosarczyk Antoni, „
Wechsler Leopold, „
Hanakowski W., *Osiek l. o.*
Keller Rajm., *Wilamowice l. m.*
Miodoński F., *Buczkowice l. o.*
C. Spelda Aleks., *Biała.*
W. Dziurzyński T., *w. p.*

2. Pow. Bobrecki.

Borysiewicz W., *Bóbrka k. s.*
Gabryszewski Tad. „
Bober Jan, *Chodorów. l. k.*
Jasilkowski M., „
Hryniewicz T., *Strzeliska nowe.*
Dortort Ch., *Wybranówka l. o.*
C. Handt Izydor *Chodorów.*
Roth Wilhelm, *Bóbrka, l. m.*
Urich S., „
Sternberg B., *Strzeliska nowe.*
W. Rudnicki W., *w. p.*

3. Pow. Bocheński.

Pietrzycki A., *Bochnia s. l. p.*
Kurzyniec W. „ *a. s.*
Fränkel Józef, „
Górski Czesław, „ *l. sal*
Nodzyński Bolesl., „ *sek. sz.*
Oświęcimski S., „ *pr. sz.*
Gąsiorek Franc., *Łapanów. l. o.*

Kowalski Sew., *Wiśnicz l. z. k.*
Majewski T., *Niepołomice. l. m.*
Schmidt A, *Lipnica mur. l. o.*
Zakaszewski W., *Ujście solne l. o.*
C. Wieselman Mor., *Wiśnicz.*
W. Olbrycht Piotr *w. p.*

4. Pow. Bohorodczański.

Godłowski, *Bohorodczany a. s.*
Neuberger Schul. „
Ferensiewicz M., „ *l. o.*
Żurakowski R., *Łysiec l. o.*
Seller J., *Sołotwina l. sk.*
W. Lubliner L., *w. p.*

5. Pow. Borszczowski.

Soniewicki T., *Borszczów a. s.*
Mosler Maks, „ *a. s.*
Kittner Jakób, „ *l. m.*
Altmann Z., *Jezierzany l. m.*
Bilwin W., *Olchowiec ad Mielnica.*
Krauss Adam, *Mielnica l. o.*
Feuerstein L., *Korolówka. l. m.*
Seidner Abraham, *Skała l. m.*
W. Gałek Józef, *s. w. p.*

6. Pow. Brodzki.

Friedberg I., *Brody l. p.*
Aufrecht Ozyasz, „
Glüksmann L., „
Jung Wilhelm, „ *l. m.*
Kalach Feliks, „
Schapira Aleks., „ *s. s. l. m.*
Sołtysik Stan., „ *l. k., p. s.*
Struminski Adam, „
Zasacki St., *Szczurowice. l. o.*
Bełzowski M., *Podkamień.*
Ustrzycki Jul., „ *l. o.*
Landesberg Mojżesz, *Założce.*
Rawski A., *Toporów.*
C. Grünfeld Iz., *Brody.*
Krist T., *Romanówka.*
Nussbaum M., *Podkamień l. m.*
Rager Izydor, *Założce.*
Rosenbaum Leon, *Łopatyn l. m.*
W. Biliński Wł., *w. p.*

7. Pow. Brzeski.

Nycz Henryk, *Brzesko l. p*
Bernacki Franc., „ *l. m.*
Bernadzikowski Sz., „
Berger Marek, *Brzesko.*
Knauer W., *Radłów.*
Grzybczyk St., *Szczurowa l. o.*
Łowczowski W., *Wojnicz l. m.*
Dujanowicz Z., *Zakliczyn.*
Kluczyński Zbig., „ *l. m.*
Janczy Fr, *Czchów l. o.*
C. Czernek Henr., *Wojnicz l. m.*
W. Kisiel D., *w. p.*

8. Pow. Brzeżański.

Skibicki Ad., *Brzeżany s. l. p.*
Falk Bär, „ *l. k. ch.*
Hordyński J., „
Kowenicki Adam, „ *s. sp.*
Teitelbaum Melech, „
Uranowicz Tad., „ *l. m.*
Zauderer Albert, „ *pr. sz.*
Barban Chaim, *Kozowa*
Fleischman Adolf „ *l. k.*
Schenker A., *Narajów.*
Długosz Zygmunt, *Kozłów l. o.*
W. Waśniewski Fr., *w. p.*

9. Pow. Brzozowski.

Lic Henryk, *Brzozów l. p.*
Niziołek Paweł, „ *l. m.*
Benoni Ferdynand, *Dynów.*
Peterseim Leon „ *l. m.*
Maug Józef, *Jasienica.*
W. Żuk Wincenty, *w. p.*

10. Pow. Buczacki.

Hirschler Miecz., *Buczacz l. p.*
Bienenwald Sal., „
Feller Aron, „
Kroo Józef, „
Krzyżanowski Edw., „ *l. m.*
Mogilnicki Wład., „
Nacht Fabiusz, „
Mossoczy St., *Koropiec l. o.*
Sokal Majer, *Jazłowiec.*
Koerner E., *Monasterzyska l. m.*
Bobek Jan, *Potok Złoty.*
Langbank Br., *Uście zielon. l. o.*
C. Mosler Mojżesz, *Buczacz.*
Adler Sz, *Monasterzyska l. f.*
W. Strutyński J., *w. p.*

11. Pow. Chrzanowski.

Berggrün Alfr., *Chrzanów l. p.*
Hochbaum O., „ *l. m.*

Rieser Adolf, *Chrzanów l. kl.*
Woynarowski Kaz., „ *l. gór.*
Damski W., *Jaworzno l. gór.*
Neymand S., „
Dura Józef, *Krzeszowice l. s.*
Walkowski J., „ *l. o.*
Dobrzyński J, *Trzebinia l k. i o*
Skórkowski J., „ *l. m.*
Bednarski J, *Alwernia l. o.*
Górka J., *Siersza l. g.*
Schneck K., *Szczakowa l. f.*
W. Bogdan Grzegórz, *w. p.*

12. Pow, Cieszanowski.

Piotrowski E., *Cieszanów l. p.*
Gorner Izrael „
Konera St., *Lubaczów pr. sz.*
Potochajło Jan „ *s. s.*
Rosenblüth Ef., „ *l. m.*
Mildner Józef, *Oleszyce.*
Sochacki L „ *Narol l. o.*
Hryniewiecki J., *Dzików l. o.*
C. Rotter As., *Cieszanów l. m.*
W. König Pinkas *w. p.*

13. Pow. Czortkowski.

Wągrowski K., *Czortków s. l. p.*
Czerwiński K., „ *a. s.*
Bubeniczek Fr., „
Hausvater Jakób, „
Blaustein Józef, „
Stoekl Adolf, „ *l. m. i k.*
Lutyński L., *Jagielnica l. fabr.*
Stoklasa J., *Białobóżnica l. o.*
C. Bardach Teodor, *Jagielnica.*
Oestersetzer Ad., *Czortków.*
W. Łukaszewski A., *w. p.*

14. Pow. Dąbrowski.

Kramarzyński M., *Dąbrowa. l. p.*
Machauf W., „
Zaręba A., „
Garbusiński S., *Mędrzechów l. sk.*
Przybyszowski W., *Żabno l. g.*
Rudnicki Karol, *Szczucin.*
W. Zoerner F., *w. p.*

15. Pow. Dobromilski.

Bory Jul., *Dobromil l. p.*
Cwiklicer Ludw., „ *l. s.*
Puchalski Szczep., *Dobrom. l. o.*
Marynowski Józef, *Bircza l. m.*
Dornfest Izydor, „
Górski Stan., *Rybotycze l. o.*
Jaremkiewicz M., *Krościenko ad Chyrów l. o.*
C. Brauner Leon, *Dobromil.*
W. Stupnicki Antoni, *w. p.*

16. Pow. Doliniański.

Peters Józef, *Dolina l. p.*
Kotłowski Stan., „
Kosterkiewicz J., „ *l. m.*
Nowak Józef, *Wygoda l. f.*
Berwid Bol., *Rożniatów l. f.*
Waligórski Cz., „ *l. o.*
Sekanina Jan, *Perehińsko.*
Krzyształowicz, *Wełdzirz l. o.*
Ikałowicz K., *Bolechów l. s.*
Podłuski M., „ *l. m. i k.*
Blumenthal J., „
C. Kuiłowski L., „
W. Hammermann T., *w. p.*

17. Pow. Drohobycki.

Kuhn Adolf *Drohobycz l. p*
Feuerstein H., „
Friedmann Henr., „
Eliasiewicz Z., „ *s. sz.*
Hoffner O., „ *l. m i k.*
Kozłowski B., „ *pr. sz.*
Lechowski Wik. „ *l. k ch.*
Mindes Joachim „
Pelczar Z., „ *l. s.*
Tiegermann Em., „ *l. m.*
Wilder Izydor, „ *l. k. ch.*
Tworowski Ig., *Podbuż l. o.*
Friedländer Em., *Medenice l. o.*
Rubinstein N, „
Kapellner M., *Borysław l. k. c.*
Bermann Dawid, „ *l. k. br.*
Löw Bernh., „ *l. g. i k. br.*
Tenner Ignacy, *Schodnica l. o.*
Dwernicki St., „ *l. szp.*
Węclewski T., *Stebnik l. s.*
W. Tychowski W., *s w. p.*

18. Pow. Gorlicki.

Frydman Z. *Gorlice l. p.*
Bielewicz Feliks, „ *l. m*
Frühling Marc., „
Kohn M., „

Kretowicz Walen. *Gorlice.*
Przesmycki Jan „ *s. sz. l. k.*
Żuławski Leon, „ *pr. sz.*
Katyński Ludwik, *Biecz l. m.*
Świeżawski L, *Gładyszów l. o.*
W. Cielenkiewicz W., „ *w. p.*

19. Pow. Grodecki.

Balicki Stan., *Gródek l. p.*
Szponder W., „ *l. m.*
Szamed J., *Janów. l. o.*
Wernicki K., *Lubień l. o.*
C. Landau Ad., *Gródek.*
Schöps Ignacy, *Janów.*
W. Lille O., *w. p.*

20. Pow. Grybowski.

Jendel S. I., *Grybów l. p.*
Dobrowolski A., „ *l. k. ch.*
Jakubowski A., „ *l. k.*
Kozierowski E., „
Sałaban L., „ *l. m.*
Zarzycki E., *Bobowa l. o.*
Mańkowski Kaz., *Ciężkowice l. m. i o.*
W. Mamak S., *w. p.*

21. Pow. Horodeński.

Milewski T., *Horodenka l. p.*
Palester Henr., „ *a. s.*
Atlas Jakób, „
Kanafass Ozyasz, „
Roszko Antoni, „ *l. sz.*
Bujalski Maryan, *Obertyn l. o*
Karabiński E., *Czernelica l. o.*
C. Burnatowicz R., *Obertyn.*
W. Skuciński Jan, *w. p.*
Kohlberger St., *a. w.*

22. Pow. Husiatyński.

Pohorecki Wł., *Husiatyn l. p.*
Herscher Izak, „
Korolik Tomasz, „
Sołtysik M., „ *pr. szp.*
Auerhahn Wilh., *Chorostków. l. o.*
Rosenbaum M., *Kopyczyńce.*
Safian Ł., „
Wilson Rysz., „ *l. m.*
Brandman A., *Probużna l. o.*
C. Hładij Sz., *Chorostków l. m*
Margulies E., *Husiatyn.*
Rares Izydor, *Husiatyn l. m,*
Siebner Nath., *Kopyczyńce.*
Sobelsohn Daw., *Probużna l. m.*
W. Nowicki Józef, *w. p.*

23. Pow. Jarosławski.

Marynowski M. *Jarosław s. l. p.*
Biliński M., „ *a. s.*
Dietzius Adolf, „ *I l. m. ik.*
Fechter T., „ *pr. sz.*
Feldmann Marek, „
Friedwald Abr., „
Goldstaub B., „ *III l. m.*
Händel Anzelm „
Meissels Zygm., „
Mach Seb., „
Rossberger Sal., „ *II l. m.* *(Dent.).*
Trzaskowski Jul., „
Turzański Grzeg. „ *l. m.*
Schmeidler Leon, *Radymno l. k.*
Mallik Józef, „ *l. m.*
Jastrzębski W., *Sieniawa l. o.*
Dawid Majer, „ *l. m.*
Przybylski St., *Pruchnik l. o.*
Głuchowski F., *Moszczany l. o.*
C. Ackerbauer S., *Jarosław.*
W. Miziura A., „ *w. p.*

24. Pow. Jasielski.

Szczepański W., *Jasło l. p.*
Cieglewicz Stan., „
Hicner Aleks. „ *l. m.*
Kadyi Józef, „ *s. sz.*
Macudziński Wal., „ *p. sz.*
Meth Sz., „
Tokarski F., *Kołaczyce l. m.*
Roth Józef, *Krempna l. o.*
Biesiadecki J., *Gąsówka.*
Brill E., *Żmigród nowy l. m.*
Łopaczyński E., *Olpiny*
W. Pawlikiewicz Jan, *w. p.*

25. Pow. Jaworowski.

Gołębiowski K., *Jaworów k. s.*
Orski Jan, „ *a. s.*
Jahr Saul, *Krakowiec l. m.*
Sędzimir Cz., „ *l. s.*
Blech Bern., *Wielkie Oczy l. o.*
C. Bendel Zygm., *Jaworów.*
Gabel Rubin, „
W. Bernstein Józ., „ *w. p.*

26. Pow. Kałuski.

D. Wurst Adolf, *Kałusz s. l. p.*
Sobieszczański L., „ *a. s.*
Kurowiec Jan „
Nadel Rubin, „
Jastrzębski Jul., *Wojniłów l. o.*
C. Kiczales Herm., „ *l. k.*
W. Sigall Herman, *w. p.*

27. Pow. Kamionecki.

Gawlikowski S., *Kamionka l. p.*
Stupnicki Wł., *l. m.* „
Markstein Wilh., „
Jaciów Teodor, „
Czerkawski Jul., *Dziedziłów.*
Prebendowski S., *Radziechów.*
Pawluk Bazyli, „
Adlerstein Aron, *Busk.*
Zaorski Bronisław, „
C. Raps Maks., *Kamionka.*
Siegelbaum Jakób, *Busk.*
W. Kałkowski Józef, *K. w. p.*

28. Pow. Kolbuszowski.

Ciepielowski, *Kolbuszowa l. p.*
Billig Eliasz, „ *l. m.*
Woś Michał, *Sokołów l. o.*
Bukowski Piotr, „
Szóstkiewicz St., *Majdan l. m.*
W. Wędrychowski J., *w. p.*

29. Pow. Kołomyjski.

Rosner Maks., *Kołomyja s. l. p.*
Głaczyński Wł., „ *l. z. k.*
Hulles Jakób „ *l. k. ch.*
Jaworski Bolesł „ *l. k. ch,*
Kirchen Oskar, „
Kobryński Włod., „
Łuniewski S., „ *(Okul.).*
Lewicki Zenobiusz, „ *p. sz.*
Maresch Bronisław, „
Offe Jakób, „ *(Dent.).*
Pecenka A., „
Piaskiewicz Wł., „ *l. m. i k.*
Rosenheck Sal. „ *l. m. i sz.*
Silberstein Izydor, „
Sumorok K., *Gwoździec l. o.*
C. Reder E., *Kołomyja (Dent.).*
Terner Hersch „
W. Machalski, „ *s. w. p.*

30. Pow. Kosowski.

Janikiewicz St., *Kosów a. s.*
Stablewski W., „ *a. s.*
Baraniecki R., „ *l. s.*
Bażant Wacł., „
Goldhaber Major, „
Tarnawski A., „
Skomorowski Jan, *Kuty l. m.*
Zatlokal R., *Kosmacz a. s.*
Doboszyński L. *Żabie.*
Siatecki K., „ *l. o.*
Pawlicki T., *Pistyń l. o.*
Rosmarin H., *Hryniawa.*
C. Rudich Leon, *Kosów l m.*
Berger Adolf, *Kuty.*
W. Doetsch Fran. *w. p.*

31. Pow. Krakowski.

Bielański G., *Kraków s. l. p.*
Mieroszewski „ *k. s.*
Komorowski B., *Półwsie Zwierzynieckie.* Tel. 419.
Malinowski G., *Czernichów.*
Staniszewski J., *Liszki l. o.*
W. Rutkowski K., *Kraków w. p.*

32. Pow. Krośnieński.

Slączka Antoni, *Krosno l. p.*
Kropaczek Fr., „ *a. s.*
Agathstein J., „
Jasiński A., „
Kaczkowski K., „ *p. sz.*
Kocay Aleks., „
Walsleben J., „ *s. sz.*
Lanes S., *Dukla*
Reiss Karol, „ *l. m.*
Strycharski J., „
Przysłópski Jakób, *Korczyna.*
W. Szydłowski Z., *w. p.*

33. Pow. Łańcucki.

Witkowski Edw., *Łańcut l. p.*
Fleszar Jan, „ *l. m.*
Iłowiecki M., *Leżajsk l. s. i k.*
Zawilski St., „ *l. m.*
Maurer M., *Żołynia l. m.*
Tryniecki Bol., *Grodzisko l. o.*
C. Arzt I., *Łańcut l. sk.*
W. Duleba M., *s. w. p.*

34. Pow. Limanowski.

Ściborowski K., *Limanowa l. p*
Gnoiński M., „
Kruk Kazim., „
Mauer Z., „
Czaplinski St., *Mszana dolna.*
Herzig Naftali. „
Orzeł Józef, *Ujanowice.*
W. Atlas H., *w. p.*

35. Pow. Liski.

Jabłoński Jacek, *Lisko l. p.*
Porajewski Jan, „
Turteltaub J.- „
Robel Wiktor, *Baligród l. o.*
Heftler Natan, *Ustrzyki l. m.*
Lenartowicz R., „
Dulęba, *Lutowisko l. o.*
Markiewicz J., *Cisna l. o.*
W. Audykowski M., *w. p.*

36. Pow. Lwowski.

Obtułowicz F., *Lwów s. l. p. i s.*
Kohlberger, *Kulparków pr. sz.*
Kruszyński St. *Kulpar. pr. sz.*
Maliszewski H. „ *pr. sz.*
Neusser Gust. „ *dyr. sz.*
Woszczyński J., „ *s. sz.*
Acker Sal., *Szczerzec, l. k.*
Trześniowski E., „
Budzynowski T., *Jaryczów l. o.*
Miszewski St., „ *l. m.*
Gąsiorowski S., *Winniki l. f.*
Stanowski K., „ *s. l. f.*
W. Markowski Z., *w. p.*

37. Pow. Mielecki.

Warzycki Br., *Mielec l. p.*
Stasina A., „ *a. s.*
Frank Apolinary, „
Kijas Błażej, „ *l. m.*
Sternberg Józef, „
Brochocki T., *Radomyśl wielki.*
Cymbler Waler., „
Lorentski And., „
C. Schabbus Em., *Mielec l. m.*
W. Małecki M., *w. p.*

38. Pow. Mościski.

Lebedowicz Em., *Mościska l. p.*
Langer Józef, „ *l. o.*
Polański S., „ *l. m.*
Rokossowski M. *Sądowa W. l. o.*
Kosz Kornel, *Krukienice l. o.*
C. Korner Wilh., *Mościska l. m.*
Raab Hen., *Sąd. Wisznia l. m.*
W. Grochowski K., *w. p.*

39. Pow. Myślenicki.

Schmidt F., *Myślenice l. p.*
Gałuszka J., „ *l. m.*
Łodziński W., *Dolna wieś l. o.*
Maszewski St., *Sułkowice l. o.*
Służewski K., *Jordanów l. m.*
Kaden K., *Rabka.*
Lang Otokar. „ *l. o.*
Karaś A., *Maków.*
Uchacz Bł., „ *l. sk.*
Zduń Jan, *Raba wyżnia.*
Zduń Józef, *Skawa.*
W. Sołtykiewicz J., *w. p.*

40. Pow. Nadworniański.

Szajna Józef, *Nadwórna l. p.*
Jossé Jan, „ *k. s.*
Bibring Sz., *Nadwórna l. sk.*
Cieszewski W., „ *l. o.*
Last Herman, „
Serkowski R., *Zielona a s.*
Bogdański B., *Delatyn l. s. i k.*
Harasowski A., „ *l. m.*
Pasiecznicki E., *Łanczyn l. o.*
Głuszkiewicz W., *Mikuliczyn l. o.*
W. Chwalibiński M., *w. p.*

41. Pow. Niski.

Loewy Alojz., *Nisko l. p.*
Loewy Otton „
Ławrowski Wł., „ *l. o.*
Hernich Franc., *Rudnik l. o.*
Reik Jakób, *Ulanów l. o.*
W. Vergeslich J. *w. p.*

42. Pow. Nowosądecki.

Filewicz Jan, *N. Sącz l. p.*
Ameisen Maurycy, „
Dudziński Jan, „
Grabowicz W., „
Kijas Tadeusz, „ *l. k.*
Kosterkiewicz Fr. „
Lehman Józef, „
Mohr Dawid, „ *l. k. c.*
Olszewski Br., „ *l. k.*

. Płochocki Tad. *N. Sącz l. więz.*
Richter Józef, „ *l. m.*
Siedlecki J., „ *pr. s.*
Silberman Leon, „
Zieliński Edward, „ *s. sz.*
Dziembowski J., *Muszyna.*
Łukasiewicz, „ *l. k.*
Kmietowicz Fr., *Krynica l. g*
Ebers H., (w lecie) „
Chilewski A., *Stary Sącz l. m.*
Gawełkiewicz Leop. „ *l. k.*
C. Zauderer Maur., *N. Sącz.*
W. Piskorski Jan *w. p.*

43. Pow. Nowotarski.

Bednarski Jan. *N. Targ l. p.*
Langsam Gutman, „
Schein Herman „ *l. m.*
Kołaczkowski J., *Szczawnica.*
Hammerschlag *Krościenko l. o.*
Chramiec And., *Zakopane.*
Chwistek Bronisł., *Zakopane.*
Dłuski K., „
Dłuska Marya, „
Gaik Jan, „
Gawlik J., „
Janiszewski T., „
Majewicz E., „
Piasecki Wenanty, „
Wojczyński M., „
Żychoń Józef, „
Beaurain K., *Poronin l. o.*
Grodecki F., *Czarny Dun. l. o.*
W. Mendlowski B., *w. p.*

44. Pow. Peczeniżyński.

Jastrzębski A., *Peczeniżyn k. s.*
Vincenz A., „ *l. okr.*
Kleski A., *Jabłonów l. okr.*

45. Pow. Pilzneński.

Biesiadzki A., *Pilzno k. s.*
Mydlarski Wład., „ *l. m.*
Potok H., *Brzostek.*
W. Raff Herman, *w. p.*

46. Pow. Podgórski.

Dembowski M., *Podgórze s. l. p.*
Łobaczewski A., „ *a. s.*
Aronsohn Sam,. „
Goldberger Iz. „
Kepler Paweł „
Meschel J., „ *dent.*
Millet Abr., *Podgórze.*
Pancewicz Izydor „
Piórko A., „ *l. k.*
Pisek H., „
Smorągiewicz Kaz. „ *l. m.*
Świątek Winc. „
Dika H., *Świątniki l. o.*
Nawrat Stanisł., *Skawina l. m.*
W. Fertig Z., *s. w. p.*

47. Pow. Podhajecki.

D. Mossor K., *Podhajce k. s.*
Choróbski Stan. „ *pr. s.*
Landau Aron, „ *l. m.*
Salpeter Michał „
Zierhoffer K., *Wiśniowczyk l. o.*
W. Zbudowski E., *w. p.*

48. Pow. Przemyski.

Iwański K., *Przemyśl l. p.*
Udziela M., „ *a. s.*
Ciechański A., „ *s. szp.*
Doliński M., „ *s. szp.*
Ehrlich H. „
Frauenglas M., „
Grabscheid Mojż., „
Keller Dawid, „
Kantz Oskar, „ *dent.*
Kutna Samuel „
Lityński Luc., „ *l. k.*
Madejski Józef, „ *pr. szp.*
Mannheim Zygm., „ *l. k. ch.*
Michalik Franc., „ *l. k. ch.*
Oller Michał „ *l. k. ch.*
Pordes M., „ *l. k.*
Rościszewski E., „
Schoeffer F., „ *(dent.)*
Smolarski Zygm., „ *l. m.*
Szalay Alojzy, „
Szpringer K., „
Szyszkowski Mich., „ *l. k.*
Trybulec Franc., „ *l. m.*
Trzciński B. „ *s. sz.*
Wojtowicz J., „
Kaczurba St., *Medyka l. o.*
Ruczka Stan., *Niżankowice. l. o.*
Dobrzański St., *Dubiecko l. m.*
C. Chilf Joach., *Przemyśl (dent.).*
Biber Maur., „
Salwer Joachim, „
Talheim Joachim, „
W. Fried Ferd., *w. p.*

49. Pow. Przemyślański.

Hyżycki C., *Przemyślany l. p.*
Barbag Herman, „ *l. m.*
Markiewicz D., „ *p. szp.*
Mendlowski Wł., *Gliniany*
Moch Jan, „ *l. m.*
Szarkowski A., *Dunajów l. o.*
Trelski Mikołaj, *Świrz l. o.*
C. Kostmann I., *Przemyślany.*
Kümmermann Sal., *Gliniany.*
Sternberg Józef, *Przemyślany.*
W. Proskurnicki A., *w. p.*

50. Pow. Przeworski.

Kowalewski E., *Przeworsk a. s.*
Końcowicz Jan, „ *l. k. ch i m.*
Silberstein Józef, *Przeworsk.*
Smyczyński Ign., „ *l. k. ch. i k.*
Sawicki Ant., *Kańczuga.*
W. Łucki Józef, *s. w. p.*

51. Pow. Rawski.

Stokłosiński Fr., *Rawa l. p.*
Dadlez Julian, „ *l. k.*
Rose Eman,, „
Miczulski Ant., *Niemirów l. o.*
Ożarowski Stanisław, *Uhnów.*
Jaciów Mikołaj, *Magierów l. o.*
C. Elner M., *Niemirów, l. m.*
Herold Izydor, *Rawa.*
Hirsch Henryk, *Lubycza.*
Kibitz Bernard, *Uhnów.*
Kibitz Natan, *Rawa. l. m.*
W. Szymański Antoni, *w. p.*

52. Pow. Rohatyński.

Dorożyński J., *Rohatyn l. p.*
Schaff S., „
Stein Maurycy, „
Terlecki Ant., „ *l. m*
Gwozdecki Teofil *Lipica d l. o.*
Halarewicz B., *Bolszowce l. k.*
Linsker Jeit., „ *l. m.*
Mach Andrzej, *Bursztyn l.. m.*
Porycki Br., *Bukaczowce l. m.*
C. Goldschneider J., *Knihynicze.*
W. Weissberg Abr. *w. p.*

53. Pow. Ropczycki.

Żukotyński Fr., *Ropczyce l. p.*
Roller Fryderyk, „
Szostkiewicz K., „ *l. m.*
Bętkowski Z., *Dębica l. m.*
Męzki T., „
Kolasiński A., *Wielopole l. o.*
Kronfeld Herman, *Sędziszów.*
Trzciński Piotr, „ *l. o.*
C. Benda Antoni., *Dębica l. k.*
Reiss El., „
W. Panek Jan, *w. p.*

54. Pow. Rudeck'.

Tyszkowski L., *Rudki k. s.*
Snieżek Ludwik, „ *l. m.*
Blauer Teodor, „ *l. m.*
Jakliński Leon, *Komarno l. sk.*
Markl J., *Horożanna wiel. l. o.*
W. Weissberg Adolf, *w. p.*

55. Pow. Rzeszowski.

Danielski Jan, *Rzeszów l. p.*
Bujniewicz Jakób. „ *l. k. i k. c.*
Dornfest Izydor „
Elsner Józef „ *s. szp.*
Fiałkowski Wojc., „ *l. k.*
Herz Emanuel, „
Hopfen Samuel, „
Jabłoński Stan., „ *pr. sz.*
Kalman Józef L., „
Koepel Henryk. „
Kraus Herman, „
Nieć Teofil, „
Strasser Efraim, „
Teller Józef, „ *l. m.*
Zagórski Ad., „ *p. sz. l. m.*
Grossek Zenon, *Głogów l. o.*
Sieniewicz Mich., *Błażowa l. o.*
Solecki J., *Tyczyn.*
C. Bernfeld Leon, *Tyczyn l. m.*
Herzum Józ., *Głogów.*
Reiner Iz., *Rzeszów.*
Rotter Herm., „
W. Kwieciński St., *w p.*

56. Pow. Samborski.

Sobolewski Fr., *Sambor s. l. p.*
Biegelmayer Alf., „ *p. s. l. m.*
Chrząszczewski W., „ *s. sz.*
Ciuk Aleksander, „
Klauber Adolf, „
Markiewicz Henryk, „
Ortyński Włodzim., „
Winogrodzki A., „
Dreifach Izydor, *Łąka l. o.*

C. Bardasch Maurycy *Sambor*.
W. Federowicz W., *w. p.*

57. Pow. Sanocki.

Czyżewicz Wł., *Sanok s. l. p.*
Stangenhaus Aleks., „ *a. s.*
Drewiński M., „ *l. f.*
Edelheit Zygmunt „
Krynicki Józef, „ *l. m.*
Pajączkowski W., „ *p. s.*
Ramer Sal „ *s. sz.*
Zaleski Karol, „ *l. w.*
Bielecki Ign., *Rymanów. l. o.*
Eisenstein Joachim, „
Galant Józef, *Zagórz l. k.*
Białkowski W., *Jaśliska l. o.*
Jodłowski Jan, *Zarszyn.*
Kibitz Leon, *Bukowsko l. m.*
Tylka W., *Mrzygłód l. o.*
C. Atlas Sal., *Sanok (dent.).*
W. Szczerba Jan, *w. p.*

58. Pow Skałacki.

Lubowiecki J., *Skałat k. s.*
Gottfried Mojżesz, „ *l. m.*
Mises Izydor, „
Sereth Izydor, *Grzymałów.*
Wojtkowski Jan, „ *l. m.*
Dawid Salom., *Podwołoczyska.*
Swiderski Bruno, „
Türkel Samuel, „ *l. m.*
Pilecki Z., *Tarnoruda. l. o.*
C. Berger Eliasz, *Zadniszówka.*
Metal Izaak, *Podwołocz.*
W. Serwa Józef, *w. p.*

59. Pow. Śniatyński.

Werner Karol, *Śniatyn s. l. p.*
Kaczyński St., „ *a. s.*
Ciszka Edmund, „ *pr. sz.*
Margulies Wolf, „ *s. sz.*
Mehrer Izydor, „ *l. m.*
Samler Hersz, „
Lic Fel., *Zabłotów a. s.* i *l. f. t.*
Rosmarin J. M., „ *l. k.*
Krański Jul., *Rożnów l. o.*
W. Janowicz Stefan, *s. w. p.*

60. Pow. Sokalski.

Głowiński Winc., *Sokal l. p*
Jajus Miron, „ *l. m.*
Łuszczkiewicz J., „ *p. s.*
Urech Marek, *Sokal.*
Maciejowicz Stefan, *Waręż l. o.*
Piżl Bronisław, *Tartaków l. o.*
Frostig Henryk, *Bełz.*
Siewierski P., „ *l. m.*
Lich'garn D., *Krystynopol.*
Wachnianin J., „ *l. m.*
C. Blum Zygmunt, *Bełz.*
Pordes Sal., *Krystynopol.*
Starwer M., „
W. Eitelberg Br., *w. p.*

61. Pow. Stanisławowski.

Teodorowicz, *Stanisławów l. p.*.
Berghof Feibisch, „
Chołowiecki Leon., „
Dawidowicz Emil, „
Dobrucki Gustaw, „ *s. sz.*
Drzewicki Stefan, „ *l. m. i k.*
Gembarzewski Z., *Stanis. l. k.*
Goldhaber Jak. „
Hacker Dawid. „ *l. k. ch.*
Kopaczyński Wład. „ *l. z. k i k. ch.*
Krasowski St, „ *p. s.*
Kreutz J., „ *(Okul.).*
Lachawiec A., „
Majewski Juliusz, „ *l. k.*
Ostafiński Maryan, „
Ochsenhorn Mojż., „
Opolski Jan. „
Perlmutter A., „
Raczyński Adam, „ *dent.*
Richter Arnold, „
Rosenbaum Jerzy, „
Rubinstein Jakób, „ *l. k. ch.*
Stefanicki Jan, „ *dent.*
Stenzel Bernard „ *l. m.*
Wnękowicz St., „
Żukowski Aleks. „ *l. k.*
Balko St., *Knihinin* wieś *l. o.*
Stock Jakób, *Halicz.*
Zins Klemens, „ *l. m. i k.*
Zaleski K., *Maryampol l. o.*
C. Grader Maur., *Stanisławów.*
Löwner Abraham „ *(dent).*
Pomeranz Lippe, „
Rosenbaum Max., „
W. Grodecki Miecz., *w. p.*

62. Pow. Staro-Samborski.

Malaczyński R., *Stary Sambor k. s.*

Salzman J., *Stary Sambor.*
Frucht M., *Chyrów.*
Meżyk Jan, „ *l. z. i m.*
Kędzierski Wł., *Topolnica l. o.*
C. Obuszkiewicz Stanisł., *Stary Sambor l. m.*
W. Orzechowski M., *w. p.*

63. Pow. Stryjski.

Serkowski Bol., *Stryj s. l. p.*
Antoniewicz Wł., „
Chalbanazy D., „ *l. k.*
Czarnecki Julian, „ *s. sz.*
Kiezałes J., „
Lippel Jakób, „
Löw Wojciech, *Stryj*
Meisels Jul., „
Peczenik Leon, „ *l. k. ch.*
Pivl Edward, „
Schindler Iz., „
Stahlberger T., „ *pr. sz.*
Eichel E., *Skole.*
Michalski W., „ *l. m.*
Mironowicz K., „ *l. s.*
Rapaport O. *Synowódzko górne l. o.*
C. König Iz., *Stryj*
Rosenberg Nach., „
Temple Dym., „ *l. m.*
Kräuterblüth Jak., *Skole.*
W. Smoluchowski Jan, *w. p.*

64. Pow. Strzyżowski.

Kurasiewicz J., *Strzyżów a. s.*
Patryn Józef, „ *l. k.*
Szczepański T., „ *l. k. ch.*
Taub Samuel, „
Zawisza Antoni, *Czudec. l. m.*
Natter Wiktor, *Frysztak. l. k. i o.*
C. Spiegel Em., *Frysztak. l. m.*
W. Pilch Ant., *w. p.*

65. Pow. Tarnobrzeski.

Momidłowski W., *Tarnob. l. p.*
Orzechowski Leonard „ *l. m. i k.*
Verstaendig Eliasz, „ *l. m.*
Dumaire Wł., *Rozwadów. l. k.*
Hochstim Adolf, „ *l. m.*
Radziński K., „
Kuzniar W., *Grębów l. o.*
Meller Jakób, *Baranów l. m.*
Stanowski Z., *Radomyśl l. o.*
C. Helmann Tob., *Tarnobrzeg.*
W. Zagórski St., *w. p.*

66. Pow. Tarnopolski.

Gładyszowski E., *Tarnopol s. l. p.*
Michalik J., „ *k. s.*
Birkenfeld Ch., „
Eckhardt Józ., „ *p. s. l. k. ch.*
Frisch Julian „ *l. k.*
Gold Jakób, „
Kowenicki Walery „ *l. m.*
Leiblinger Izyd., „ *s. l. m.*
Isterewicz St., „
Münzer Maks., „ *l. k. ch. i k.*
Ochsenhorn Chaim. „
Rapaport Sam., *Tarnopol.*
Rehan L., „
Rosenfeld A., „ *p. s. z.*
Swistuń Atan., „
Topolnicki J., „ *s. sz.*
Weissberg Zygm., „
Witoszyński W., „ *l. m.*
Brudziński L., *Mikulińce. l. o.*
Koller Bolesław, „ *l. m.*
Rosenmann O., „
C. Brauner Izydor, *Tarnopol.*
Planer Jakób, „
Stein Adolf „ *(dent.).*
W. Marko Dymitr, *w. p.*

67. Pow. Tarnowski.

Dzikowski Z., *Tarnów s. l. p.*
Ader Antschel, „
Eberson Maurycy, „
Fööbus Izrael, „
Glaser Leopold, „
Kowalski H., „
Metzger Jan, „ *l. m.*
Ozimek S., „
Pilzer Herman, „
Rogalski Wł., „ *p. szp.*
Schützer Leon, „ *l. sz. i.*
Skowroński Włod., „
Stronczak Kaz., „ *s. sz.*
Trammer Abrah,, „
Walczyński Józef, „ *l. m*
Zbigniewicz Jan, „
Kalisz Al., *Tuchów l. m.*
Starachowicz Jan, *Ryglice l. o.*
W. Sikorski Narcyz, *w. p.*

68. Pow. Tłumacki.

Litwinowicz O., *Tłumacz s. l. p.*
Hovurka Ant., „ *l. f. m. i k. ch.*
Terkel Ozyasz, „ *l. w.*
Weinreb S., „
Blumenblatt L., *Tyśmienica l. k.*
Laskiewicz J., *Niżniów l. k. i o.*
Pertak Maryan *Ottynia l. k. i o.*
Scherp Daniel, „
Sakler E., *Tyśmienica. l. f.*
W. Przykopa R., *w. p.*

69. Pow. Trembowelski.

Coghen Ant., *Trembowla l. p.*
Olpiński Jul., „ *l. k.*
Deutsch Z., „
Glicksmann St., *Budzanów l. m.*
Bryliński Józef, *Janów l. o.*
Mrazek Bron., *Struszów l. o.*
C. Hrazdilek Ed., „
Neustein Joach., *Trembl. l. m.*
W. Juhre Zenon, *w. p.*

70. Pow. Turczański.

Karpiński St., *Turka l. p.*
Sękiewicz Fr, „ *a. s. i l. m.*
Reich S., „
Zadurowicz E., „ *l. o.*
Jüngst W., *Borynia l. o.*
W. Bardach Z., *w. p.*

71. Pow. Wadowicki.

Zawadziński, *Wadowice s. l. p.*
Jarocki P., „ *a. s.*
Bukowski August, „ *p. s.*
Opydo Fran., „ *l. k.*
Żędzianowski St., „ *l. m.*
Landau Schachna, *Andrychów.*
Wróblewski W., „ *l. o.*
Zborowski Józef, „
Lewandowski Józ., *Tłuczan.*
Grzybowski St., *Zator l. zk.*
Tarchalski Józef, „ *l. o.*
Nikliborc Jan, *Zebrzydowice.*
C. Erychleb Jan, *Kalwarya.*
C. Weczerka August, *Wadowice.*
W. Kruczkowski S., *w. p.*

72. Pow. Wielicki.

Kownacki J., *Wieliczka l. p.*
Kazrlik M., „ *l. s.*
Podobiński Ant., „ *l. m.*
Steiner Stan. „ *st. l. sal.*
Szpitzel Jakób, „
Pollaschek W., *Dobczyce.*
Breyer S., *Gdów.*
W. Hirsch H., *w. p.*

73. Pow. Zaleszczyki.

Dolnicki C., *Zaleszczyki k. s.*
Blutreich Izaak, „ *l. m.*
Sołowski Jan, „ *p. sz.*
Rosen Abr., „ *s. sz.*
Gilnreiner Mich., *Uścieczko l. o.*
Hendrychowski St., *Tłuste.*
Jeger J., *Tłuste. l. m.*
C. Reischer Ig., *Zaleszczyki l. m.*
W. Wagner St., *w. p.*

74. Pow. Zbarażki.

Fuchs Leon, *Zbaraż l. p.*
Baczynski E, „ *a. s.*
Berger Michał, „ *l. m. i sz.*
Biliński Włodz., „
Penzias Sam. „
Drozdowski W., *Nowe sioło l. o.*
C. Mantel Maur., *Zbaraż.*
W. Horodnicki Mikołaj, *w. p.*

75. Pow. Złoczów.

Zaleski Eust., *Złoczów s. l. p.*
Kondratowicz A., „ *a. s.*
Bendel Samuel, „ *l. k.*
Gold Józef, „
Heyne Bolesław, „ *l. m.*
Jarosz W., „ *p. s.*
Mazanek J., „
Paulo Al., „ *l. k. ch.*
Wysocki Aleks , „
Laufer M., *Gołogóry l. o.*
Malsburg H., *Biały Kamień.*
Skórski Marj., *Zborów l. m.*
Sturm Leon, „
C. Aderschläger I., *Biały Kamień.*
Deutsch Hen., *Złoczów l. m.*
Tischner Dion, „ *s. sz.*
Bienenwald S., *Sasów.*
Hirschhorn F., *Jezierna.*
Petersil Józef, *Zborów l. m.*
Raps Mayer, *Pomorzany.*
W. Serwacki M., *w. p.*

76. Pow. Żółkiewski.

Opieński Jan, *Żółkiew l. p.*
Drzymalik Sylw., „ *l. m.*
Muszkiet Karol „ *p. s.*
Wachs Majer „ *s. sz.*
Wyrzykowski K., „ *s. sz.*
Finkel Herman, *Kulików l. sk.*
Newestiuk J., *Mosty Wielkie. l. gm.*
Olejnik M., „ „
Borzemski Antoni, *Dobrosin.*
C. Elner Sal., *Żółkiew.*
W. Urich Leop., „ *w. p.*

77. Pow. Żydaczowski.

D. Szaynowski M. *Żydaczów k. s.*
Grabscheid, D., „ *l. g.*
Kraetschmar Fel., *Drohowyże l. z. i k.*
Mihowicz B., *Rozdół.*
Rawski Tad., „ *l. s.*
Gozdecki Józ., *Żurawno l. o.*
Roth Salomon, „ *l. g.*
Krzyształowicz August, *Mikołajów l. g.*
C. Wehrn Leon, „
W. Nowak A., *w. p.*

78. Pow. Żywiecki.

D. Bąkowski T., *Żywiec k. s.*
Benda Maryan, „
Fonferko A., „ *s. sz.*
Idziński Wiktor, „ *pr. szp*
Seidler Antoni, „ *l. k*
Blumenfeld Joa., *Zabłocie.*
Schmetterling Ad., „
Gawlik Jan, *Sucha l. sk. i kol.*
Nowak Wł., *Węg. Górka.*
Wieselman J., *Słemień.*
Nieć Jul., *Milówka.*
C. Klein Ad., *Rajcza l. sk.*
W. Sagan, *w. p.*

LEKARZE POLACY, I. w księstwie Cieszyńskiem.

A) Pow. Bielski.

D. Offner E., *Bielsk.*
Jekeles, *Bystra.*
Rybak Leon, *Strumień.*
Pick Lud., „
Czop J., *Jaworze.*

B) Pow. Cieszyński.

D. Wieluch J., *Cieszyn.*
Tyszkiewicz W., „
Sikora J., *Jabłonków.*
Hnatyszak A., *Trzyniec.*

C) Pow. Frysztacki.

D. Knapczyk A. *Bogumin miasto.*
Dobija F., „ *dworzec.*
Miszke K., *Frysztat.*
Olszak W., *Karwina.*
Michalik St., *Rychwałd.*
Kłuszyński H., *Piotrowice.*
Buzek J. *Dąbrowa.*
Silbiger B., *Stonawa.*

II. w Ostrawie morawskiej.

D. Bernhang A., *Ostrawa mor.*
Himmelblau J., „ „
Kunicki R., „ „
Seidl W., „ „
Dyński H., *Przywóz ad Ostr. mor.*
Rogyoski Stan., *Witkowice ad Ostr. mor.*

Ałfabetyczny spis lekarzy

wraz z datą i miejscem uzyskania dyplomu lekarskiego.

OBJAŚNIENIE: *Pierwsza liczba przy nazwisku oznacza powiat.*
Kr. *oznacza* **Kraków.**
L. „ **Lwów.**
Druga liczba oznacza rok otrzymania dyplomu.
Jeśli nie podano miejsca, dyplom uzyskanym został w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.
W. oznacza Wiedeń.

Acker S. 36
Ackermann A. **Kr.** *1894*
Ader A. 67. *W. 1894.*
Adlerstein A. 27.
Agathstein J. 32. *1896.*
Albinowski A. **Kr.** 1902.
Altmann Z. 5.
Ameisen M. 42. *1894.*
Antoniewicz W. 63.
Arnold W. **L.** *1890.*
Aronsohn I. **Kr.** *1895.*
Aronsohn S. 46. *1881.*
Aschkenazy Z. **L.** *1886.*
Atlas J. 21.
Auerbach E. **L.** *W. 1885.*
Auerhahn W. 22. *W.*
Aufrecht O. 6. *W.*

Baczyński A. **Kr.** 1900.
Baczyński E. 74. *W.*
Baczyński T. **Kr.** 1902.
Balicki S. 19.
Balko S. 61.
Bałłaban T. **L.** *Grac 1890.*
Bannet A. **Kr.** *1898.*
Baraniecki R. 30. *1893.*
Barącz R. **L.** *1881.*
Barącz I. **Kr.** *1899.*
Barbag H. 49. *W.*
Barban Chaim. 8.
Barzycki J. **L.** *1866.*
Baschkopf J. **Kr.** 1888.
Baurowicz A. **Kr.** *1892.*
Bażant W. 30. *Praga.*
Bądzyński S. **L.** *1895.*
Bąkowski T. 78.
Beaurain K. 43. *1896.*
Beck A. **L.** *1890.*
Bednarski A. **L.** *1894.*
Bednarski J. 11. *1895.*
Bednarski J. 43.
Bełzowski M, 6.
Benda M. 78. *1896.*
Bendel S. 75. *1891.*
Benoni F. 9. *1893.*
Bentkowski Z. 53. *1880.*
Berezowski K **L.** *1874.*
Berger Marek. 7.
Berger M. 74. *W. 1898.*
Berggrün A. 11.
Berghof F. 61. *W.*
Bermann D. 17. *Praga.*
Bernaciński **Kr.** *1898.*
Bernacki F. 7. *1882.*
Bernadzikowski S. 7. *1885.*
Berwid B. 16. *1897.*
Bett M. **L.** *1883.*
Better J. **Kr** *1900.*
Białkowski W. 57. *1883.*
Bibring S. 40. *W.*
Bieczyński **L.** *1901.*
Biegelmajer A. 56.
Bielański G. **Kr.**
Bielawski S. **Kr.** *1899.*
Bielecki J. 57. *1888.*
Bielewicz F. 18. *1890.*

Bienenwald I. 10.
Bieńkowski W. L. *1885.*
Bier L. Kr. *1896.*
Bierer R. L. *1883.*
Biesiadecki J. 24.
Biesiadzki A. 45. *1890.*
Bikeles G. L. *W. 1890.*
Biliński Miecz. 23. *1893.*
Biliński W. 74. *1895.*
Billig E. 28. *W. 1889.*
Bilwin W. 4. *1900.*
Birkenfeld Ch. 66. *1900.*
Blau L. *1868.*
Blauer T. 54. *W.*
Blaustein J. 13. *1896.*
Blasberg Maksym. Kr. *1899.*
Blatteis J. Kr. *1860.*
Blech B. 25. *Wied. 1895.*
Blumenfeld A. Kr. *1902.*
Blumenfeld J. 78. *1882.*
Blumenblatt L. 68.
Blumenthal Jakób. 16 *W. 1892.*
Blutreich J. 73. *W. 1891.*
Bobek J. 10. *1874.*
Bober J. 2. *1892.*
Bobkiewicz H. Kr. *1884.*
Bochenek A. Kr. *1898.*
Bocheński K. L. *1898.*
Boczar S. Kr. *1898.*
Bogdanik J. 1. *1879.*
Bogdański B. 40.
Bohosiewicz T. L. *1895.*
Borzęcki E. Kr *1889.*
Borzęcki Wł. L. *1898.*
Borzemski A. 76. *W. 1877.*
Bory J. 50. *W.*
Borysiewicz W. 2.
Bossowski Al. Kr. *1887.*
Brand L. Kr.. *1898.*
Brandman A. 22.
Braun S. Kr. *1884.*
Brejter L. *1898.*
Breyer St. 71.
Brill K. 24. *1892.*
Brill M. L. *1901.*
Brochocki T. 37.
Bross Leon Kr. *1899.*
Browicz T. Kr. *1872.*
Brudzewski K. Kr. *1893.*
Brudziński L. 66.
Bryliński J. 69. *1894.*
Bubeniczek F. 13. *Josefinum 1870.*
Budzynowski W. 36. *1898.*
Bujalski M. 21.
Bujwid O. Kr. *1884.*
Bujniewicz J. 55. *1887.*
Bukowski A. 71. *1886.*
Bukowski P. 28. *1895.*
Bund Marek. L. *W. 1898.*
Burzyński A. L. *1900.*
Buzdygan M. Kr. *1882.*
Bylicki W. L. *1871.*

Cercha M. Kr. *1887.*
Cetnarowski E. Kr. *1902.*
Chalbanazy A. 63. *1899.*
Chądzyński J. L *Paryż 1855.*
Chilewski A. 42
Chlumsky V. Kr.
Cholewicz F. Kr. *1882.*
Chołowiecki 61. *1897.*
Chomin A. L. *1889.*
Choróbski S. 47.
Chotiner J. Kr. *1900.*
Chramiec A. 43. *1885.*
Chrząszczewski. 55. *1886.*
Chwistek Br. 43. *1883.*
Ciechanowski Kr. *1894.*
Ciechański A. 48.
Cięglewicz S. 24. *1876.*
Ciepielowski K. 28.
Cieszewski Wł. 40. *1895.*
Ciszka E. 59. *1894.*
Ciuk A. 56. *W.*
Coghen A. 69.
Cwiklicer L. 15. *1878.*
Cybulski N. Kr. *Petersburg. 1880*
Cymbler W. 37 *1888.*
Czaczkowski J. L. *1896.*
Czaplicki T. L. *1900.*
Czapliński W. 34. *1897.*
Czarnecki J. 63.
Czarnik S. L. *1893.*
Czaykowski A. Kr. *1898*
Czerkawski J. 27
Czernecki W. L. *1900.*
Czerny E. Kr. *1895.*
Czerwiński K. 13. *1894.*
Czyżewicz A. L. *W. 1865.*
Czyżewicz W. 57.
Czyżyk F. 1.

Dadlez J. 51. *1883.*
Damański E L.
Damski W. 11. *1884.*

Danielski J. 55
Dawid M. 25.
Dawid S. 58. *W. 1892.*
Dawidowicz E. 61.
Dębicki K. L. *1872.*
Dekański S. L. *1180.*
Dembowski M. 46.
Deutsch Z. 69. *W. 1894.*
Dietzius A. 23. *W. 1878.*
Dika H. 46. *1896.*
Długosz Z. 8. *1896.*
Dłuski K. 43. *1899.*
Dłuska M. 43
Dobiński W. L. *1872.*
Doboszyński L. 30. *1896.*
Dobrowolski A 20. *1895.*
Dobrowolski S. Kr. *1897.*
Dobrucki 61. *1896.*
Dobrzański S. 48.
Dobrzyński J. 11. *1897.*
Doliński E. L.
Doliński M. 48. *1895.*
Dolnicki C. 73.
Domański S. Kr. *1868.*
Dorfner M. Kr. *1902.*
Dornfest J. 55. *W. 1892.*
Dorożyński J. 52.
Dortheimer St. 1. *1900.*
Dortort Ch. 2.
Drakohaupil G. L. *Praga. 1898.*
Dreifach I. 56. *W. 1891.*
Drewiński M. 57. *W. 1879.*
Droba St. Kr. *1896.*
Drożdż B. Kr. *1880.*
Drzewicki S. 61.
Drzymalik S. 76. *W. 1879.*
Dudziński J. 42. *1899.*
Dukiet J. L. *1874.*
Dujanowicz 7. *1897.*
Dulęba. 35. *1889.*
Dumaire W. 65. *1881.*
Dundaczek F. Kr. *1899.*
Dura S. 11. *1874.*
Durst A. L. *W. 1887.*
Dwernicki S. 17. *1892.*
Dworzański K. 1. *1865.*
Dziembowski J. 42. *1877.*
Dziewoński W. 1. *1897.*
Dzikowski Z. 67.

Ebers H. 42. *1881.*
Eberson M. 67. *1880.*
Eckhard J. 66. *W. 1872.*
Edelheit 57. *W. 1890.*
Egre J. L. *1900.*
Ehrenpreis E. Kr *1899.*
Ehrlich D. L. *W. 1889.*
Ehrlich H. 48. *W. 1896.*
Eichel E. 63.
Eichhorn F. Kr. *1881.*
Eisenstein I. 57.
Eliasiewicz Z. 17. *W. 1893.*
Eliasz S. L. *1893.*
Elektorowicz E. L. *1879.*
Elsner J. 55. *1891.*
Engländer B. Kr. *1899.*

Fajersztain I. L. *1873.*
Falk K. 8.
Fechter T. 23. *1894.*
Feldmann M. 23. *W. 1890.*
Feller A. 10. *Wied. 1896.*
Fels I. L. *Wied. 1897.*
Ferensiewicz M. 4. *1892.*
Festenburg E. L. *1866.*
Feuerstein H. 17. *W.*
Feuerstein L. 5. *W.*
Feuerstein N. L. *W. 1891.*
Fiałkowski L. L. *W. 1880.*
Fiałkowski N. 55. *1883.*
Fibich S. L. *1895.*
Filewicz J. 42.
Filimowski A. Kr. *1888.*
Filimowski Leon Kr. *1902.*
Filipkiewicz S. Kr. *1880.*
Finkel H. 76. *W.*
Fleischman A. 8. *W. 1890.*
Fleszar J. 33. *1880.*
Flis Kaz. Kr. *1896.*
Foebus I. 67.
Fonferko A. 78 *1900.*
Förster M. 8. *W. 1897.*
Frank A. 37.
Franke J. L. *1900.*
Fraenkel J. 3. *W. 1890.*
Fraenkel H. L. *W. 1893.*
Fränkel H. Kr.
Frankowski W. L. *1890.*
Frączkiewicz J. Kr. *1901.*
Frauenglas M. 48.
Friedländer M. 17. *Praga. 1892.*
Friedberg J. C.
Friedmann H. 17 *W.*
Friedman L. Kr. *1898.*

Friedwald A. 23. *W. 1875.*
Frisch J. 66. *Praga.*
Frisch Jul. L. *W. 1892.*
Frommer Kr. *1898.*
Frostig H. 60. *W.*
Fruchtmann F. L. *W. 1896.*
Frucht M. 62. *W. 1897.*
Frühling M. 18. *1891.*
Frydmann Z. 18.
Fuchs S. L. *1889.*
Fuchs L. 74.
Fürbek L. Kr. *1899.*

Gabryszewski A. L *1887.*
Gabryszewski T. 2.
Gaik J. 43. *1893.*
Galant J. 57. *1886.*
Gałuszka J. 39. *1895.*
Garbusiński S. 14. *1893.*
Gawałkiewicz L. 42. *1870.*
Gawlik J. 43. *1894.*
Gawlik J. 78. *1864.*
Gawlikowski St. 27.
Gąsiorek F. 3. *1884.*
Gąsiorowski N. L.
Gąsiorowski S. 36. *1899.*
Gembarzewski Z. 61. *W 1891.*
Georgen L, Kr. *1902.*
Gertler N. Kr. *1893.*
Gerzabek Kr. *1898.*
Gettlich A. Kr. *1897.*
Gilnreiner M. 73. *W.*
Gizelt A. L.
Glaser L. 67. *W. 1855.*
Glicksmann St. 69.
Gliński K. Kr. *1898.*
Gluziński A. L.. *1880.*
Gluziński L. L.. *1882.*
Glücksmann L. 6. *1867.*
Głaczyński W. 29. *W.*
Gładyszowski E. 66.
Głowacki B. L. *W. 1860.*
Głowiński W. 60.
Głuchowski F. 23. *1887.*
Głuszkiewicz W. 40. *1896.*
Gnoiński M. 34 *1899.*
Godlewski S. Kr. *1899.*
Godłowski A. 4. *1894.*
Gogulski J. Kr. *1898.*
Gold J. 75. *W. 1890.*
Gold J. 66. *W. 1894.*
Goldberg H. Kr. *1897.*
Godberger I. 46. *1893.*
Goldhaber I. 61. *Josephinum.*
Goldhaber M. 30.
Goldstaub B. 23.
Golski St. Kr. *1900.*
Gołąb J. L. *W. 1897.*
Gołębiowski K. 25.
Gońka A. L. *1883.*
Gorner J. 12.
Gorski Ks. Kr. *1893.*
Górka J. 11. *1900.*
Górski C. 3. *1882.*
Górski S. 15.
Gostyński J. L. *W. 1873.*
Gotfried M. 58. *W.*
Gozdecki J. 77.
Grabowicz W. 42.
Grabowski M. L. *1895.*
Grabscheid M. 48. *W.*
Grabscheid 77. *1894.*
Gracka J. L.
Graf J. L. *1901.*
Grażyński E. Kr *1893.*
Grek J. L. *1900.*
Grodecki F. 43. *1879.*
Gross K. L. *Wied.*
Grossek Z. 55. *1893.*
Gruber N. 75.
Gruder F. L
Grünhut B. Kr. *1898.*
Grzybczyk S. 7. *1886.*
Grzybowski Kr. *1898.*
Grzybowski S. 71.
Güttelmacher H. L. *1901.*
Gwiazdomorski J. Kr. *1879.*
Gwozdecki T. 52. *1895.*

Hacker D. 61. *1896.*
Haim L. L.
Halarewicz B. 52. *W.*
Händel A. 23.
Hammerschlag R. 43. *1888.*
Haisik K. L. *1896.*
Harasowski A. 40. *1897.*
Hausvater J. 13. *W. 1896.*
Hanakowski W. 1. *1891.*
Heftler N. 35. *W. 1895.*
Hendrychowski St. 73.
Henzel St. L. *1894.*
Herman W. L. *1895.*
Hernich F. 41. *1887.*
Herscher I. 22.
Herz E. 55. *W 1892.*
Herzig N. 34. *1892.*

Hess E. 1. *W. 1891.*
Heszeles E. **L.** *W. 1893.*
Heyne B. 75. *1888.*
Hiener A. 24. *1889.*
Hirsch D. **Kr.** *1894.*
Hirsch H. **Kr.** *1893.*
Hirschler M. 10.
Hochbaum O. 11. *1894.*
Hochstim A. 65. *1889.*
Hoffner O. 17. *W.*
Hojnacki W. **L.** *1892.*
Hołobut T. **L.** *1900.*
Hopfen S. 55.
Hordyński A. 8.
Hornung K. **L** *1900.*
Horoszkiewicz **Kr.** *1898.*
Höschel K. 1.
Hovurka A. 68. *W.*
Hryniewicz T. 2.
Hryniewiecki J. 12.
Hulles J. 29. *W.*
Huppert J. **L.**
Hyżycki S. 49.

Idziński W. 78. *1888.*
Ikałowicz K. 16. *W. 1886.*
Iłowiecki M. 33. *1888.*
Isterowicz St. 66. *1899.*
Iwański K. 58.

Jabłoński J. 35.
Jabłoński S. 55. *1875.*
Jabłoński W. **L**
Jaciow M. 51. *1894.*
Jaciów T. 27. *1893.*
Jahr Saul 25. *1900.*
Jajus M. 60. *W.*
Jakliński L. 54.
Jakubowski A. 20. *W. 1875.*
Jakubowski M. **Kr.** *1861.*
Janczy Fr. 7. *1895.*
Janda F. **L.** *Josephinum. 1862.*
Janikiewicz St. 30. *1894*
Janiszewski T. 43.
Jankowski S **Kr.** *1896.*
Jankowski W. **L.** *1896.*
Janowicz W. 2. *W. 1894.*
Jarecki F. **Kr.** *1902.*
Jaremkiewicz M. 15. *1892*
Jarocki P. 71. *1892.*
Jarosz W. 75. *1892.*
Jasilkowski M. 2. *W. 1892.*
Jasiński W. **L.** *W. 1854.*
Jasiński A. 32. *1896.*
Jasiński S. **L** *1901.*
Jastrzębski A. 44.
Jastrzębski J. 26.
Jastrzębski W. 23. *1889.*
Jaszczurowski K. **L** *1894.*
Jaugustyn St. **Kr.** *1896.*
Jaworski-Dybyś **L** *1899.*
Jaworski W. **Kr.** *1880.*
Jaworski B. 29. *1880.*
Jeger I. 73. *W. 1895.*
Jendl J. 20.
Jodłowski J. 57. *1876.*
Jordan H. **Kr.** *1870.*
Josse J. 40. *1895.*
Junger J. **Kr.** *1880.*
Junger M. 57. *1890.*
Jung W. 6. *W. 1895.*
Jüngst W. 70. *1891.*
Juras **Kr.** *1897.*
Jurowicz J. **Kr.** *1868.*

Kaczorowski B **L.** *1887.*
Kaczyński S. 59. *1894.*
Kaczurba S. 48 *1898.*
Kaczkowski K. 32. *1897.*
Kaden K. 39. *1886.*
Kader Br. **Kr.** *1891 Dorpat.*
Kadyj J. 24. *1886.*
Kadyj H. **L.** *W. 1875.*
Kalach F. 6. *Praga.*
Kalisz A. 67. *1876.*
Kalman J. 55. *1900.*
Kanafas O. 21. *W.*
Kantz 48. *W. 1895.*
Kapellner M. **Kr.** *1902.*
Kapellner 17. *1896.*
Kapelusz E. 1. *W. 1889.*
Karabiński E. 21.
Karaś A. 39. *1897.*
Karpiński S. 70.
Katyński L. 18. *1891.*
Kaufmann M. **Kr.** *1866.*
Kaufmann O. **Kr.** *1894.*
Kazrlik M. 72. *1897.*
Kędzior W. **Kr.** *1894.*
Kędzierski W. 62 *1896.*
Keller D. 48. *W.*
Keller R. 1. *1889.*
Kepler P. 46. *1893.*
Kibitz **L.** 57.

Kicki T. **L.** *1886.*
Kiczales I. 63.
Kielanowski B. **L** *1900.*
Kijas B. 37. *1855.*
Kijas T. 42. *1887.*
Kikinger E. **L.**
Kirchen 29. *W. 1880.*
Kirkor M. **Kr.**
Kirschner A. **Kr.** *1874.*
Kittner J. 5.
Klarfeld I. **L.**
Klauber A. 56. *W. 1891.*
Klecki K. **Kr.** *1891. Dorpat. Kraków 1893.*
Klęsk **Kr.** *1900.*
Kleski A. 44.
Kluczyński Z. 7. *W. 1890.*
Kloysy H **L.** *W. 1897.*
Kmietowicz F. 42. *1890.*
Knauer 7. *Wied. 1898.*
Kobryński W. 29. *W. 1887.*
Kobylański A. **L.** *Praga. 1889.*
Kocay 32. *1885.*
Koepel H. 55. *W. 1894.*
Koerner E. 10.
Kohlberger 36. *1881.*
Kohn M. 18.
Kolasiński A. 53. *Praga, 1890.*
Koller B. 66. *Josephinum.*
Kołaczkowski J. 43. *1874.*
Komorowski B. 31. *1891.*
Koncowicz J. 50. *W. 1878.*
Kondratowicz A. 75.
Konera S. 12. *1898.*
Kopaczyński W. 61.
Kopff L. **Kr.** *1880.*
Korczyński E. **Kr.** *1868.*
Korczyński L. **Kr.**
Korolik T. 22.
Korman J. **L.** *W. 1891.*
Kosterkiewicz F. 42. *1879.*
Kosterkiewicz A., 16. *1894.*
Kośminski F. **L.** *1890.*
Kossak L. **L.** *1878.*
Kostanecki K. **Kr.** *Berlin 1890.*
Kosz K. 38.
Kotłowski S. 16. *W.*
Kowalewski E. 50.
Kowalski H. 67. *1869.*
Kowalski S. 3.
Kowalski E. **L.** *1886.*
Kowenicki A. 8. *1895.*
Kowenicki W. 66. *1895.*
Kownacki J. 72.
Koy S. **Kr.** *1879.*
Kozierowski E. 20.
Kozłowski B. 17. *1892.*
Kozłowski M. **Kr.**
Kraetschmar F. 77. *Paryż.*
Krański J. 59.
Kraus H. 55. *1889.*
Krauss A. 5. *1895.*
Kramarzyński M. 14.
Kramarzyński K. **Kr.** *1877*
Krasowski St. 61.
Kretowicz W. 18. *1872.*
Kretz B. **L.** *W.*
Kreutz J. 61. *1896.*
Krobicki T. **L.** *1876.*
Krokiewicz A. **Kr.** *1886.*
Kronfeld H. 53. *1896.*
Krongold W. **Kr.** *1874.*
Kroó J. 10. *W.*
Kropaczek F. 32. *1890.*
Kruk K. 34. *1877.*
Kruszyński K. **L.** *W.*
Kruszyński W. **L.** *1897.*
Kruszyński St. 36.
Krygowski T. **L.** *1890.*
Krynicki J. 57. *W. 1890.*
Krzyszkowski J. **L.** *1897.*
Krzyształowicz Ad. 16 *W. 1868.*
Krzyształowicz August. 77.
Krzyształowicz F. **Kr.** *1892.*
Krzyżanowski E. 10. *W*
Krzyżanowski K. **L.** *1888.*
Kubisztal **L.** *1898.*
Kucharski P. **L.**
Kuczera P. **L.** *1897.*
Kuhn A. 17.
Kunzek H. **L.** *1895.*
Kupczyk **Kr.**
Kurasiewicz J. 64.
Kurkiewicz St. **Kr.** *1896.*
Kurowiec J. 26 *W.*
Kurzyniec W. 3. *1895.*
Kutna S. 48.
Kuźniar W. 65. *1891.*
Kwaśnicki A. **Kr.** *1876.*
Kwiatkiewicz S. **L.** *W. 1885.*
Kwiatkowski B. St. **Kr.** *1896.*
Kwiatkowski S. **Kr.** *1902.*
Kwieciński M. 1. *1879.*

Łaberschek E. **Kr.** *1901.*
Lachawiec A. 61.
Lachowicz Z. **L.** *1875.*
Landau A. 47
Landau F. **L.** *W. 1888*
Landau S. 71. *1894.*
Landau J. **Kr.** *1894.*
Landau R. **Kr.** *1894.*
Landau Z. **Kr.**
Landesberg M. 6. *W. 1893.*
Lang O. 39. *1894.*
Langbank B. 10. *Praga. 1894.*
Langer J. 38. *1893.*
Langie A. **Kr.** *1888.*
Langsam 43. *1892.*
Last S. 40. *W. 1888.*
Laszkiewicz A. 68. *W.*
Laues S. 32.
Lateiner E. **L.** *W. 1884.*
Latkowski J. **Kr.**
Laufer M. 75.
Lax J. **Kr.** *1894.*
Lebedowicz E. 38.
Lechowski W. 17.
Legeżyński W. **L.** *W. 1890.*
Lehmann. 42. *1889.*
Leiblinger J. 66. *W.*
Leinkram M. **Kr.** *1902.*
Lemberger I. **Kr.** *1898.*
Lenartowicz J. **Kr.** *1902.*
Lenartowicz R. 35. *1890.*
Leńko Z. **L.** *W. 1894.*
Leszczyński R. **L** *1901.*
Lewandowski J. 71. *1865.*
Lewicki S. **L.** *1898.*
Lewicki Z.29. *W. 1891.*
Lewin A. **L.** *W. 1895.*
Lewkowicz Ks. **Kr.** *1895.*
Lie H. 9.
Lie F. 59.
Lichtgarn D. 60.
Lickendorf I. **L.** *1889.*
Liebeskind **Kr.** *1897.*
Lilien N. **L.** *W. 1892.*
Linsker J. 52.
Lippel J. 63. *1891.*
Lipski K. **L.** *1901.*
Litwinowicz T. **L.** *1900.*
Litwinowicz O. 68.
Litwinowicz O. **L.** *1901.*
Lityński L. 48. *W.*
Loewy A. 41.
Loewy O. 41. *1901*
Lorentski A. 37. *1868.*
Löw B. 17. *W.*
Löw W. 63.
Lubowiecki J. 58.
Lukas A. **L.** *Praga. 1871.*
Luster L. **Kr.**
Lustig S. **Kr.** *1890.*
Lustgarten L. **Kr.** *W. 1870.*
Lutyński L. 13. *W. 1876.*

Ładniewski **L.** *W. 1894.*
Ławrowski 41. *W. 1897.*
Łazarski J. **Kr.** *1879.*
Łepkowski W. **Kr.** *1890.*
Łobaczewski A. **Kr.** *1899.*
Łodziński W. 39. *1875.*
Łodygowski J. 1. *1898.*
Łopaciński M. **Kr.** *1895.*
Łopaczyński E. 21. *1893.*
Łowczowski W. 7. *1891.*
Łukasiewicz W. **L.** *1883.*
Łukasiewicz W. 42. *1883.*
Łuniewski S. 29.
Łuszczkiewicz J. 60.

Mach S. 23. *1895.*
Mach A. 52.
Machauf W. 14. *1902.*
Machek E. **L.** *W. 1877.*
Maciejowicz 60. *1897.*
Macudziński W. 24. *1868.*
Mączka T. **Kr.** *1876.*
Madejski J. 48.
Mahl J. **L.** *Graz. 1874.*
Majewicz E. 43. *1898.*
Majewski Kaz. **Kr.** *1897.*
Majewski T. 3. *1895.*
Majewski A. 61. *1894.*
Majewski A. **L.** *W. 1871.*
Mallik J. 23.
Malinowski G. 31. *1891.*
Maliszewski H. 36. *W.*
Malsburg H. 75. *1896.*
Matzke H. **Kr.** *W. 1884.*
Małaczyński R. 62. *1892.*
Mannheim M. 48. *W.*
Mang J. 9. 1899.
Mańkowski H. **L.** *1900.*
Mańkowski K. 20. *1895.*
Marcisiewicz F. **Kr.** *1883.*
Maresch 29. *W. 1891.*

Margulies W. 50. *1900.*
Marischler J. L. *1894.*
Markiewicz J. 35. *1898.*
Markiewicz D. 49. *1894.*
Markiewicz H. 56.
Markl J. 54. *1892.*
Markstein W. 27. *W. 1896.*
Markowski J. L. *1901.*
Mars A. L. *1875.*
Marynowski J. 15. *1891.*
Marynowski M. 23. *1891.*
Maszewski St. 39. *1898.*
Meyer L. *Wied.*
Mauer M. 33. *W.*
Maurer Z. 34. *1901.*
Mayzel T. Kr. *1879.*
Mazanek J. 75. *1894.*
Maziarski St. Kr. *1897.*
Mehrer H. L. *W. 1872.*
Mehrer J. 59. *W.*
Meisels J. 63. *W.*
Meissels Z. 23. *W. 1888.*
Meller J. 65. *1894.*
Mendlowski W. 49. *1895.*
Mendelsburg H. Kr. *1880.*
Mereczyński E. L. *1871.*
Merunowicz J. L. *1873.*
Merunowicz R. L. *1900.*
Merz A. Kr. *1898.*
Meschel J. 46. *1896.*
Meth S. 24. *1892.*
Metzger J. 67. *W. 1852.*
Meyer J. L. *1890.*
Męzki T. 53.
Mężyk J. 62.
Michalik Fr. 48. *1890.*
Michalik J. 66. *1888.*
Michalski W. 63.
Miczulski J. 51.
Mier szewski K. Kr. *1889.*
Mieses I. 58. *W. 1895.*
Miesowicz E. Kr. *1899.*
Michnik A. Kr. *1900.*
Mihowicz Br. 77. *1894.*
Mikołajski S. L. *1888.*
Milewski T. 21.
Millet A. 46. *1891.*
Mindes J. 17.
Mintz J. L. *1898.*
Miodoński Fr. 1. *1893.*
Mironowicz K. 63. *W. 1874.*
Misky E. Kr.
Miszewski St. 36. *1899.*
Moch J. 49. *W.*
Modrakowski J. L.
Mogilnicki 10. *W. 1894.*
Mohr D. 42. *W. 1886.*
Mojmir A. L. *1902.*
Momidłowski W 65.
Moraczewska Z. L. *1900.*
Moraczewski W. L. *1894.*
Mosler M. 5.
Mossoczy S. 10.
Mossor K. 47.
Moszkowicz J. L. *W.*
Mrazek B. 69. *W. 1895.*
Mukowicz E. L. *1887.*
Murczyński W. Kr. *1895.*
Murdzieński F. Kr. *1877.*
Muszkiet K. 76.
Müldner J. 12. *1880.*
Müller R. L. *1897.*
Münz E. Kr. *1890.*
Münzer J. L. *1899.*
Münzer M. 66. *W.*
Mydlarski W. 45. *1890.*

Nacht F. 10. *W.*
Nadel R. 26. *W. 1897.*
Nartowski M. Kr. *1896.*
Natter W. 64. *1886.*
Nawrat S. 46. *1886.*
Neuberger S. 4. *W. 1901.*
Neumann S. L. *W. 1891.*
Neusser G. 36. *W.*
Newestiuk J. 76. *1894.*
Neymand S. 11. *1901.*
Niemiłowicz W. L. *1887.*
Nieć J. 78. *1900.*
Nieć T. 55.
Nikliborc J. 71. *1896.*
Nitsch R. K. *1899.*
Niziołek P. 9. *1893.*
Nodzyński B. 3. *1890.*
Nowak Dyon. Kr. *1902.*
Nowak Jul. Kr.
Nowak I. 16. *W.*
Nowak Wład. 78. *1895.*
Nowicki W. Kr. *1902.*
Nowotny Fr. Kr. *1897.*
Nycz W. 1.
Nycz H. 7.
Obrzut A. L. *1881.*
Obtułowicz F. L. *1874.*

Ochsenhorn M. 61. *W. 1881.*
Ochsenhorn Ch. 66. *W. 1892.*
Offe I. 29.
Olejnik M. 76. *1890.*
Oller 48. *1896.*
Olpiński J. 69.
Olszewski B. 42. *1889.*
Opieński J. 76. *1888.*
Opolski W. **L.** *1867.*
Opolski J. 61.
Opydo F. 71. *1881.*
Orski J. 25. *1889.*
Ortyński 56.
Orzechowski J. 61. *1893.*
Orzeł J. 34. *1881.*
Ostafiński M. 61.
Oświecimski S. 3. *1875.*
Owsiński J. **Kr.** *1901.*
Ozga K. **Kr.** *1899.*
Ozimek S. 67. *W. 1886.*
Ożarkiewicz. E. **L.** *W. 1888.*
Ożarowski S. 51.

Pacyna J. **Kr** *1900.*
Pajączkowski W. 57. *1893.*
Paklikowski B. **L.** *1901.*
Palester H. 21. *W. 1892.*
Panek **L.** *1897.*
Papee J. **L.** *1891.*
Pancewicz J. 46. *1877.*
Pareński S. **Kr.** *1868.*
Pasiecznicki E. 40. *1900.*
Patryn J. 64. *1883.*
Paulo A. 75.
Pawlicki T. 30. *1879.*
Pawluk B. 27. *W. 1894.*
Pecenka A. 29.
Peczenik L. 63. *W. 1893.*
Pelczar Z. 17. *1891.*
Penzias S. 74.
Perlmutter A. 61.
Pertak M. 68. *1893.*
Peters J. 16.
Peterseim 9. *1896.*
Pfau Ascher **L.** *1900.*
Piasecki E. **L.** *1896.*
Piasecki W. 43. *1871.*
Piaskiewicz W. 29. *1880.*
Piątkowski M. **Kr.** *1890.*
Pieniążek P. **Kr.** *1874.*
Piepes W. **Kr.**
Pietrzycki A. 3
Pilecki Z. 58. *1896.*
Pilewski O. **L.** *1893.*
Pilzer H. 67. *1890.*
Piotrowski E. 12.
Piotrowski G. **L.** *1888.*
Piotrowski S. **Kr.** *1897.*
Piotrowski Tym **Kr.** *1895.*
Piórko A. 46. *1882.*
Pisek W. **L.** *1879.*
Pisek H. 46. *1895.*
Pivl E. 63. *1893.*
Piżl B. 60 *1893.*
Pluciński M. **Kr.**
Płochocki T. 42. *1889.*
Podlewski K. **L.** *1883.*
Podłuski M. 16. *W. 1872.*
Podobiński A. 72. *1869.*
Pohorecki W. 22.
Polański St. 38. *1896.*
Pollaschek W. 72.
Ponikło S. **Kr.** *1877.*
Porajewski J. 35. *1897.*
Pordes M. 48. *W. 1874.*
Porycki B. 52. *1894.*
Potochajło J. 12.
Potok H. 45. *1896.*
Późniak M. **Kr.** *1896.*
Praschil I. **L.** *1896.*
Prebendowski S. 27. *1893.*
Pretzel G. **Kr.** *1901.*
Prus J. **L.** *1883.*
Przesmycki J. 18. *1888.*
Przybylski S. 23. *1900.*
Przybylski S. **Kr.**
Przybyszowski 14. *1895.*
Przysłopski J. 32. *1887.*
Puchalski S. 15. *Insbruck. 1891*
Puzon R. **Kr.** *1900.*

Raczyński J. **Kr.** *1889.*
Raczyński A. 61. *1897.*
Radecki P. **Kr.** *1891.*
Radziński K. 65. *1893.*
Ramer S. 57. *1898.*
Rapoport L. **Kr** *1902.*
Rapoport M. **L.** *1898.*
Rapoport S. 66.
Rapaport O. 63.
Rapp L. **L.** *W. 1890.*
Rappaport S. **L.**
Rawski A. 6.
Rawski T. 77. *1896.*

Rechen L. L. *1902.*
Rehan L. 66.
Reich S. 70.
Reichenstein M. L. *1900.*
Reichenstein Marek. L.
Reik J. 41. *W. 1896.*
Reinhold J. L. *W 1889.*
Reinhold Z. L. *W. 1892.*
Reiss K. 32. *1868.*
Reiss W. L.
Reiss Wł. Kr. *1890.*
Regiec J. Kr.
Reitzes D. L. *W.*
Reitzes D. L. *1895.*
Rencki R. L. *1894.*
Richter A. 61. *W.*
Richter J. 42. *1856.*
Riedmüller B. Kr. *1895.*
Rieser 11. *1890.*
Robel W. 35. *1892.*
Rogalski W. 67.
Roicki A. L. *1870.*
Rokossowski W. 38. *1893.*
Roller F. 53. *W. 1871.*
Rościszewski E. 48. *1886.*
Rose E. 51. *1897.*
Rosen A. 73.
Rosenbaum U. sz.
Rosenbaum 61. *1897.*
Rosenberg O. 4.
Rosenblatt E. Kr. *1878.*
Rosenblüth E. 12. *W. 1889.*
Rosenfeld A. 66. *W.*
Rosenheck S. 29. *W.*
Rosenmann O. 66.
Rosenzweig L. L. *W. 1972*
Rosmarin J. 59.
Rosmarin H. 30.
Rosner Al. Kr. *1890.*
Rosner Ig. L. *W. 1863.*
Rosner J. L.
Rosner M. 29.
Rossberger S. 23. *W. 1889.*
Roszko A. 21.
Roth J. 24. *1853.*
Roth S. 77. *W. 1897.*
Różecki J. Kr. *1888.*
Rożański J. L. *1867.*
Rubin A. L.
Rubinstein J. 61. *W.*
Rubinstein B. L. *W. 1894.*
Rubinstein N. 17.

Ruczka S. 48.
Rudnicki K. 14. *1881.*
Ruff St. L. *1895.*
Rutkowski K. Kr.
Rutkowski Maks. Kr. *1892.*
Rydel A Kr. *1899.*
Rydygier A. L.
Rydygier L. L. *Gryfia. 1874.*

Safian Ł. 22. *1897.*
Salay 48. *Praga. 1854.*
Salpeter 47. *W. 1896.*
Samler H. 59.
Sałaban L. 20 *1901.*
Satkowski Z. Kr. *1894.*
Sawicki A. 50. *1893.*
Sawicki E. L. *W. 1863.*
Sawicki J. L. *1870. Stras. i Krak.*
Sawczyński A. L.
Schaitter J. Kr. *1883.*
Schaff S. 52. *W.*
Schapira A. 6. *W. 1891.*
Schein H. 43. *W. 1870.*
Schellenberg L. L. *Graz. 1892.*
Schenker A. 8.
Scherp D. 68. *W. 1896.*
Schermant J. Kr. *1895.*
Schindler I. 63.
Schlank M. 1 *1874.*
Schmeidler L. 23. *1889.*
Schmelkes M. L. *1892.*
Schmetterling A 78. *W. 1892*
Schmidt A. 3. *1898.*
Schmidt F. 39.
Schmidt S. Kr. *1901.*
Schoeffer F. 48. *Graz.*
Schöngut S. Kr. *1887.*
Schneck K. 11. *W. 1887.*
Schneider G. L. *1897.*
Schneider L. Kr. *1889.*
Schneider N. L. *1901.*
Schramm H. L. *1880.*
Schudmak A. Kr.
Schumann F. K. *1890.*
Schutt E. L. *1898.*
Schützer L. 67. *1890.*
Schwarz A. Kr. *1887.*
Sciborowski K. 34.
Sciborowski W. Kr. *1856.*
Seidler A. 78. *W. 1863.*
Seidner A. 5. *W*
Seifmann P. Kr.

Sekanina J. 16. *Josephinum. 1872.*
Seller I. 4. *W. 1895.*
Selzer J. **L.** *1892.*
Senkowski M. **Kr.** *1895.*
Sennensieb I. **L.**
Serbeński W. **L.** *1893.*
Sereth J. 58.
Serkowski B. 63.
Serkowski R. 40. *1895.*
Sędzielowski J. **Kr.** *1901.*
Sędzimir C. 25. *1896.*
Sękiewicz F. 70. *1896.*
Siedlecki J. 42. *1890.*
Sielski S. **L.** *W. 1880.*
Sieniewicz M. 55. *1892.*
Siatecki K. 30.
Sieradzki W. **L.** *1894.*
Siewierski P. 60.
Silbermann L. 42. *W. 1876.*
Silberstein J. 29. *W. 1888.*
Silberstein J. 50.
Silberstein J. **Kr.**
Silberstein S. **L.** *W. 1891.*
Singer M. **L.** *W. 1889.*
Skałkowski B. **L.** *W. 1886.*
Skibicki A. 8.
Skobel S. **Kr.** *1872.*
Skomorowski J. 30. *W.*
Skórkowski J. 11. *1898.*
Skórczewski B. **Kr.** *1876.*
Skórski M. 75.
Skowroński W. 67. *1874.*
Skrzyński S. **Kr.** *1890.*
Slączka A. 32.
Slęk F. **L.** *1897.*
Sliwiński M. **Kr.** *1879.*
Slosarczyk A. 1. *1886.*
Słapa W. **Kr.** *1891.*
Służewski K. 39. *1895.*
Smitowski M. **L.**
Smolarski W. **Kr.** *1894.*
Smolarski Z. 48.
Smoragiewicz K. 46. *1889.*
Smyczyński J. 50.
Sniežek L. 54. *1890*
Sobelsohn Efr. **L.**
Sobierański W. **L.** *Strassbu. 1889.*
Sobieszczański L. 26. *1894.*
Sobolewski F. 56.
Sochacki Leon 12. *1894.*
Sochański J. **L.** *1885.*
Sokal Jak. **L.**

Sokal M. 10. *W.*
Sokołowski H. **Kr.** *1886.*
Solecki J. 55. *1890.*
Sołowski J. 73. *1880.*
Sołowij A. **L.** *1884.*
Sołtysik M. 22. *1895.*
Sołtysik **L.** *1898.*
Sołtysik S. 6.
Soniewicki T. 5. *1893.*
Spalke Z. **L.** *1893.*
Spira R. **Kr.** *W. 1880.*
Spitzel J. 72. *1886.*
Sroczyński J. 1. *1895.*
Stachiewicz T. **L.** *1885.*
Stablewski W. 30.
Stahlberger T. 63. *1889.*
Stahr E. **Kr.** *1895.*
Stangenhaus 57. *1894.*
Staniszewski J. 31. *1859*
Staniszewski W. **Kr.** *1889.*
Stankiewicz F. **L.** *1895.*
Stankiewicz **Kr.** *1896.*
Stanko W. 67.
Stanowski K. 36. *1891.*
Stanowski Z. 65. *1898*
Starachowicz J. 67. *1891.*
Stasina A. 37.
Stauber S. **L.** *W. 1894.*
Starzewski J. **L.** *1894.*
Stefanicki J. 61.
Stein M. 52. *W. 1897.*
Steinberg B. **Kr**
Steiner S. 72. *1886.*
Stenzel B. 61.
Sternberg J. 37. *1893.*
Steuer A. 1. *W. 1894.*
Steuermark Z. **Kr.**
Stock J. 61. *1899.*
Stoeckl 13. *W.*
Stoklassa J. 13. *1886.*
Stokłosiński F. 51.
Stopczański A. **Kr.** *W. 1858.*
Stopczański J. **Kr.** *1902.*
Strasser E. 55.
Strojnowski E. **L.** *W. 1873.*
Stronczak K. 67.
Strumiński A. 6.
Strycharski J. 32. *1900.*
Stupnicki W. 27 *W.*
Sturm L. 75. *W. 1894.*
Sumorok K. 29. *1896.*
Surzycki J. **Kr.** *1885.*

Supiński E. Kr. *1896.*
Süsskind A. Kr. *1889.*
Swiątek W. 46. *1872.*
Swiątkiewicz M. L. *1886.*
Swiątkiewicz J. L. *1899.*
Swiatkowski J. L. *1895.*
Swiatkowski S. L. *1897.*
Świeżawski L. 18.
Swiderski B. 58. *W. 1873.*
Swistuń A. 66.
Switalski M. L.
Syrop J. Kr. *1894.*
Szajna J. 40.
Szamed J. 19.
Szarkowski 49. *1896.*
Szaynowski M. 77.
Szczepański W. 24.
Szczepański T. 64. *1867.*
Szczepański R. L. *1899.*
Szczurkowski S. L. *1900.*
Szewczyk J. Kr. *1862.*
Szostkiewicz K. 53.
Szostkiewicz S. 28. *1885.*
Szpilmann J. L. *1879.*
Szponder W. 19. *1879.*
Szpringer K. 48.
Szwarc J. Kr *1900.*
Sztembarth C. L. *1883.*
Szulisławski R. L. *1891.*
Szuszkiewicz P. L. *1872.*
Szydłowski Z. L. *1888.*
Szymański H. L. *1886.*
Szymkiewicz K. Kr. *1883.*
Szymonowicz W. L. *1893.*
Szyszkowski W. 48. *W. 1874.*

Tarchalski J. 71. *1880.*
Tarnawski A. 30. *1877.*
Taub S. 64. *1895.*
Tatarczuch W. L. *1877.*
Teichmann A. Kr. *1896.*
Teitelbaum M. 8. *W.*
Teller J. 55. *1894.*
Tempka M. Kr. *1902.*
Tenner J. 17. *W.*
Terkel O. 68.
Teodorowicz T. 61.
Terlecki A. 52. *W.*
Tiegermann Em. 17. *W.*
Tokarski F. 24.
Tokarski St. Kr. *1894.*
Topolnicki J. 66.
Toczyński T. Kr. *1890.*
Trammer A. 67. *W. 1891.*
Trelski M. 49. *1896.*
Trembecki H. Kr. *1898.*
Trybulec F. 48.
Trzaskowski B. 23. *1887.*
Trzcieniecki K. L. *Graz. 1887.*
Trzciński B. 48. *1894*
Trzciński P. 53. *1896.*
Trzebicky R. Kr. *1883.*
Trześniowski E. 36. *1897.*
Tryniecki B. 33 *1896.*
Turteltaub S. 35.
Turzański G. 23. *1887.*
Tuszyński F. Kr.
Türkel S. 58. *W. 1896.*
Tworowski Ign. 17.
Tylka W. 57.
Tyszecki T. Kr.
Tyszkowski L. 54.

Uchacz B. 39. *W. 1887.*
Udziela M 48. *1888.*
Uhma Cz. L. *1891.*
Unsin H. Kr. *1896.*
Uranowicz T. 8. *1877.*
Urbanik R. Kr. *1898.*
Urech 60. *W.*
Urysz R. L.
Ustrzycki J. 6. *1895.*

Verstaendig J. 65.
Vincenz A. 44. *W.*

Wachholz L. Kr. *1890.*
Wachnianin J. 60. *1895*
Wachtel A. L. *1884.*
Wachtel Z. Kr. *1893.*
Wachs M. 76.
Wajgel E. L. *1898.*
Wągrowski K. 13.
Wątorek A. L. *1897*
Wałczyński. J 67. *1881.*
Waligórski C. 16.
Walkowski J. 11. *1896.*
Wallach D. L. *W.*
Walsleben T. 32.
Warzycki B. 37.
Wąsowicz Z. Kr. *1896.*
Wechsler E L. *188.*
Wechsler L. 1. *1893.*
Wehr W. L. *1875.*

Weigel J. L. *W. 1866.*
Wein H. L. *1897.*
Weinreb Moj. L.
Weinreb S. 68.
Weinsberg J. Kr. *1899.*
Weiss L. L *W. 1890.*
Weissberg L. L. *1899.*
Weissberg Z. 66. *W.*
Węclewski T. 17.
Werner K. 59.
Wernikowski W. Kr. *1898.*
Wernicki J. L. *Moskwa 1860. Kraków 1867.*
Wernicki K. 19 *1895.*
Wicherkiewicz Kr. *Berlin 1872.*
Wiczkowski J. L
Wieselmann J. 7.
Wiktor J. L.
Wilczek L. *1898.*
Wilczyński L. Kr. *1900.*
Wilder I. 17. *W.*
Willer A. L. *1890.*
Wilkosz A. Kr. *1874.*
Wilson R. 22
Winogrodzki A. 56. *1900.*
Witoszyński W. 66. *1895.*
Witkowski E. 33.
Witaliński W. Kr. *1901.*
Wnękowicz S. 61.
Wojciechowski B. Kr.
Wojczyński M. 43. *Petersburg 1895. Kraków 1900.*
Wojtkowski J. 58. *1887.*
Wójtowicz E. Kr. *1891.*
Wolf Aron L. *1900.*
Woś M. 28. *1891.*
Woszczyński J. 36. *1893.*
Woynarowski K. 11. *1895.*
Wróblewski W. 71. *1895.*
Wurst A. 26.
Wyrzykowski K. 76. *1896.*
Wysocki A. 75.

Żabłocki S. L. *W. 1896.*
Zadurowicz E. 70. *1886.*
Zagórski A. 55. *Bazylea 1866.*
Zajączkowski J. L. *1895.*
Zakaszewski W. 3.
Zakreys F. L. *1890.*
Zakrzewski J. L. *1893.*
Zaleski E. 75.
Zaleski Karol 57.
Zaleski Kaz. 61.
Zalewski T. L. *1896.*
Zanietowski J. Kr. *1893.*
Zaorski B. 27.
Zaręba G. Kr.
Zaremba A. 14. *1872.*
Zarzycki E. 20.
Zasacki S. 6. *1894.*
Zathey W. Kr. *1902.*
Zatlokal R. 30. *1894.*
Zauderer A. 8.
Zavadil T. L. *1890.*
Zawadziński S. 71.
Zawilski S. 33. *1894.*
Zawisza A. 64.
Zbigniewicz J. 67. *1890.*
Zborowski J. 71. *1870.*
Zduń J. 39 (ojc.). *1854*
Zduń J. 39 (syn). *1892.*
Zeitner J. Kr. *1894.*
Zgórski K. L. *1884.*
Ziarko J. Kr. *1896.*
Zieliński E. 42. *1894.*
Ziombicki G. L. *Paryż 1875 — W. 1880.*
Ziembicki W. L *1901.*
Zins Klemens 61. *1896.*
Zion O. L. *W. 1890.*
Zirhoffer K. 47. *W. 1892.*
Zoll J. Kr. *1892.*
Zopoth A. Kr. *1896.*

Żędzianowski S. 71. *1888.*
Żeliński T. Kr. *1900.*
Żmigród B. Kr. *1900.*
Żukowski A. 61. *W.*
Żuławski K. Kr. *1870.*
Żuławski L. 18. *1896.*
Żurakowski R. 4. *1898.*
Żukotyński J. 53.
Żychoń J. 43. *1894.*
Żydłowicz W. Kr. *1894.*

SPIS CHIRURGÓW.

Ackerbauer S. 23. *Lwów. 1870.*
Aderschläger J. 75. *Peszt 1899.*
Adler S. 10. *Peszt. 1860.*
Arzt J. 33. *Lwów 1862.*
Atlas S. 57. *1875.*

Bendl Z. 25. *Peszt.*
Bardach T. 13.
Bardasz M. 56. *Peszt. 1858.*
Benda A. 52. *W. 1858.*
Bendel Z. 25.
Berger A. 30. *Klausenburg.*
Berger E. 58. *Lwow.*
Bernfeld L. 55. *Budapest 1868.*
Beschloss M. L. *L.*
Biber M. 48. *L.*
Bienenwald S. 75. *L. 1868.*
Blaustein E. L. *L.*
Blum Z. 60. *Klausenburg.*
Brauner J. 66. *L. 1870.*
Brauner L. 15.
Burnatowicz R. 21. *Olomuniec.*
Chilf J. 48. *L.*
Chilf S. L. *L.*
Czernek H. 7. *W. 1852.*

Deutsch H. 75. *Peszt.*

Elner M. 51. *L.*
Ellner S. 76. *L.*
Erychleb J. 71. *Peszt. 1869.*

Gabel H. L. *L.*
Gabel R. 25. *L.*
Goldschneider J. 52. *L.*
Grabscheid M. L. *L.*
Grader M. 61. *L. 1868.*
Grünfeld J. 6. *Peszt.*

Handt J. 2. *Klausenburg.*
Hellman T. 65. *L. 1865.*
Herold J. 51. *Klausenburg.*

Herzum J. 55. *Olomuniec 1853.*
Hirsch H. 51. *Peszt.*
Hirschhorn F. 75. *L.*
Hladij S. 22. *L.*
Hrazdilek E. 69. *Olomuniec.*

Kelhofer S. 70. *L.*
Kibitz B. 51. *L.*
Kibitz N. 51. *L.*
Kiczales H. 26. *L.*
Klein D. 78. *Olomuniec 1868.*
König J. 63. *L.*
Korner W. 38. *L.*
Kostmann J. 49. *L.*
Kräuterblüth J. 63. *Klaus. 1867*
Kreiner E. L. *L.*
Krist 6.
Kujłowski L. 16. *L. 1849.*
Kümermann. 49.
Kurzer L. L. *Peszt 1868.*

Landau A. 19. *L.*
Lateiner L. L. *L.*
Letz S. L. *L. 1864.*
Lisowski M. L. *Magist. wiedeński.*
Loewner 61. *L.*

Madejski E. L. *Magist. wied. 1858.*
Margulies E. 22. *Klausenburg.*
Mantel M. 74. *Peszt.*
Mark S. L. *L.*
Metal J. 58. *Peszt 1860.*
Mosler M. 10. *L. 1859.*
Neustein J. 69. *L.*
Nussbaum M. 6. *Peszt 1855.*

Obuszkiewicz S. 62. *L. 1868.*
Ostersetzer A. 13. *L.*

Plahner J. 66. *L. 1867.*
Petersil J. 75. *L.*
Pomeranz F. 61. *L. 1858.*
Pordes S. 60. *L.*

Raab H. 38. *L. 1855.*
Rager J. 6. *L. 1860.*

Raps M. 75. *L.*
Raps. 27.
Rares J. 22. *L.*
Reder E. 29. *Klausenburg.*
Reiner J. 55. *L. 1851.*
Reischer J. 73. *Klausenburg.*
Reiss E. 58. *L. 1864.*
Rosenbaum L. 6. *L.*
Rosenbaum M. 60. *L.*
Rosenberg N. 62. *L. 1865.*
Roth W. 2. *L.*
Rotter A. 12. *L.*
Rotter H. 55.
Rudich L. 30. *Klausenburg.*

Salver J. 48. *L.*
Schabbus E. 37. *Klausenb. 1870.*
Scheps J. 19. *Klausenburg.*
Siebner N. 22. *L.*
Siegelbaum J. 27. *L.*
Sobelsohn D. 22. *L.*
Spelda A. 1. *Salzburg. 1872.*
Spiegel E. 64. *L. 1872.*
Starwer M. 60.
Stein A. 65. *Klausenburg.*
Sternberg B. 2. *L.*
Sternberg J. 49. *L.*

Temple D. 63. *Peszt 1839.*
Terner H. 29. *L.*
Thalheim J. 48. *L. 1874.*
Tischner D. 75. *Graz. 1849.*

Weczerka A. 71. *Olomun. 1852.*
Wieselmann M. 3. *L. 1870.*
Wehrn L. 77.

Zauderer M. 42. *Wieden. 1851.*

OPŁATA LISTÓW.

Za listy w miejscu doręczane	do 20 gr.	6 hal.
W Austryi i do Niemiec	„ 20 „	10 „
Do Serbii	„ 15 „	15 „
Do wszystkich innych państw europejskich	„ 15 „	25 „
Karty korespondencyjne w Austryi i do Niemiec		5 „
Do Serbii		10 „
Do wszystkich innych państw europejskich		10 „
Należytość za rekomendowanie oprócz zwykłej opłaty do wszystkich państw		25 „

Druki. Druki muszą być opłacone przy nadaniu:
Opłaty wynoszą bez względu na odległość:

do 50 gr.	3 hal.
ponad 50 gr. do 100 gr.	5 „
„ 100 „ „ 250 „	10 „
„ 250 „ „ 500 „	20 „
„ 500 „ „ 1000 „	30 „

Przekazy pocztowe. Opłaty wynoszą:

do 20 K.	10 hal.
ponad 20 K. do 100 K.	20 „
„ 100 „ „ 300 „	40 „
„ 300 „ „ 600 „	60 „
„ 600 „ „ 1000 „	1 K. — „

OPŁATA TELEGRAMÓW.

Do Austryi, Węgier, Bośni, Hercogowiny i do Niemiec (najmniej 60 hal.) za każde słowo . . . . 6 hal.

Do Ameryki (Nowy Jork)	taksa 60 h. i za każde słowo	1 k. 70 h
Do Anglii	„ 60 „ „ „ „	— 26 „
Do Belgii	„ 60 „ „ „ „	— 22 „
Do Bułgaryi	„ 60 „ „ „ „	— 18 „
Do Francyi	„ 60 „ „ „ „	— 16 „
Do Egiptu	„ 60 „ „ „ „	1 k. 90 „
Do Grecyi	„ 60 „ „ „ „	— 26 „
Do Hiszpanii	„ 60 „ „ „ „	— 28 „
Do Marokko (Tanger)	„ 60 „ „ „ „	— 46 „
Do Rosyi europejskiej	„ 60 „ „ „ „	— 24 „
Do Rosyi azyatyckiej	„ 60 „ „ „ „	— 90 „
Do Rumunii	„ 60 „ „ „ „	— 12 „
Do Serbii i Szwajcaryi	„ 60 „ „ „ „	— 8 „
Do Turcyi via Bośnia	„ 60 „ „ „ „	— 28 „
Do Turcyi via Tryest	„ 60 „ „ „ „	— 38 „
Do Włoch	„ 60 „ „ „ „	— 16 „

Należytości za depesze lokalne, taksa nominalna 40 hal (do 10 słów) i 2 hal. za każde następne słowo.

SKALA STEMPLOWA.

SKALA I.

na weksle.

		kor. h.
	Do 150 kor.	—·10
nad 150 kor.	„ 300 „	—·20
„ 300 „	„ 600 „	—·40
„ 600 „	„ 900 „	—·60
„ 900 „	„ 1200 „	—·80
„ 1200 „	„ 1500 „	1·—
„ 1500 „	„ 1800 „	1·20
„ 1800 „	„ 2100 „	1·40
„ 2100 „	„ 2400 „	1·60
„ 2400 „	„ 2700 „	1·80
„ 2700 „	„ 3000 „	2·—
„ 3000 „	„ 6000 „	4·—
„ 6000 „	„ 9000 „	6·—
„ 9000 „	„ 12000 „	8·—
„ 12000 „	„ 15000 „	10·—
„ 15000 „	„ 18000 „	12·—
„ 18000 „	„ 21000 „	14·—
„ 21000 „	„ 24000 „	16·—
„ 24000 „	„ 27000 „	18.—

Od każdych zaś następnych 3000 kor. o 2 kor. więcej, przyczem jednak kwoty poniżej 3000 kor. uważane będą za pełne.

SKALA II.

kwity i dokumenta w sprawach prawnych.

		kor. h.
	Do 40 kor.	—·14
nad 40 kor.	„ 80 „	—·26
„ 80 „	„ 120 „	—·38
„ 120 „	„ 200 „	—·64
„ 200 „	„ 400 „	1·26
„ 400 „	„ 600 „	1·88
„ 600 „	„ 800 „	2·50
„ 800 „	„ 1600 „	5·—
„ 1600 „	„ 2400 „	7·50
„ 2400 „	„ 3200 „	10·—
„ 3200 „	„ 4000 „	12·50
„ 4000 „	„ 4800 „	15·—
„ 4800 „	„ 6400 „	20·—
„ 6400 „	„ 8000 „	25·—
„ 8000 „	„ 9600 „	30·—
„ 9600 „	„ 11200 „	35·—
„ 11200 „	„ 12800 „	40·—
„ 12800 „	„ 14400 „	45·—
„ 14400 „	„ 16000 „	50·—

Nad 16000 kor. od każdych 800 kor. opłaconą być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 2 kor. 50 hl. przyczem sumy niżej 800 kor. uważają się jako pełne.

SKALA III.

ugody pożyczkowe, kontrakty służbowe, kwity na wygrane loteryjne.

		kor. h.
	Do 20 kor.	—·14
nad 20 kor.	„ 40 „	—·26
„ 40 „	„ 60 „	—·38
„ 60 „	„ 100 „	—·64
„ 100 „	„ 200 „	1·26
„ 200 „	„ 300 „	1.88
„ 300 „	„ 400 „	2·50
„ 400 „	„ 800 „	5·—
„ 800 „	„ 1200 „	7·50
„ 1200 „	„ 1600 „	10·—
nad 1600 kor.	Do 2000 kor.	12·50
„ 2000 „	„ 2400 „	15·—
„ 2400 „	„ 3200 „	20·—
„ 3200 „	„ 4000 „	25.—
„ 4000 „	„ 4800 „	30·—
„ 4800 „	„ 5600 „	35·—
„ 5600 „	„ 6400 „	40·—
„ 6400 „	„ 7200 „	45·—
„ 7200 „	„ 8000 „	50·—

Nad 8000 kor. od każdych 400 kor. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 2 kor. 50 hl., przyczem sumy niżej 400 kor. uważają się jako pełne.

Roczne zestawienie,

Miesiąc	Przychód		Rozchód	
Styczeń . . .				
Luty				
Marzec . . .				
Kwiecień . .				
Maj				
Czerwiec . .				
Lipiec				
Sierpień . .				
Wrzesień . .				
Październik				
Listopad . .				
Grudzień . .				
Razem . . .				

Polecone przez Świetne Towarzystwo lekarskie krakowskie.

HERMAN HAERTEL

WROCŁAW,

Weidenstrasse 33.

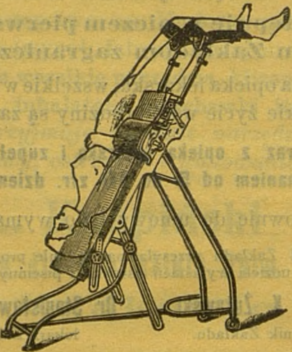
Fabryka narzędzi chirurgicznych, opatrunków, przyrządów ortopedycznych i sztucznych członków.

Urządzenia do sal operacyjnych.

Przybory lekarskie po stałych umiarkowanych cenach, **w dogodnych spłatach.**

Katalog zawierający przeszło 500 rycin dla PP. lekarzy bezpłatnie !

Pieczątki gumowe do znaczenia szematów. Osobny cennik.

Dra Stas'a stół operacyjny, w użyciu w klin. chirurg. krakowsk. Prof. Kadera.